

از شماره ۱۷۴، ۲۰ اکتوبر ۹۸: ترميمات هوتل سپين زر تکميل و توسط ملا محمد رباني رئيس شوراي سرپرست افتتاح گرديد - دستگاه حلاجي تصدي بست ولايت هلمند تکميل و افتتاح شد - مستري بابا يکتن قوماندان معروف شوراي نظار در ميربچه کوت بطالبان تسليم گرديد - سنگ تهدياب يک مکتب در ولسوالي مرور ولايت کنر گذاشته شد - بقرار اظهارات مولوي عبدالباري والي بغلان بند اول و بند دوم برق فابريکه های نساجي و سميت پلخمرې چالان بوده توليد جريان دارد؛ اما فابريکه شکر مواد خام ندارد که در تدارک آن ميباشيم - درين شماره انتقادات و مقالات بالاي مداخلات و تهديدات ايران و هم بالاي ملل متحد که از مسئوليت خود در مورد افغانستان شانه خالي کرده نشر شده است .

از شماره ۱۷۵ مورخ ۲۴ اکتوبر ۹۸: بالاي سر ۲۸ تن حافظان و علمای ديني در ولايت خوست دستارهای افتخار بسته و بجامعه تقديم شدند - مردم اهل تشيع ارزگان بعاليقدر اميرالمومنين طالبان بيعت کردند - قوماندان عبدالمليم و قوماندان نور آغا مربوط شوراي نظار با اسلحه و افراد شان در ناحيه کوه صافي بطالبان تسليم شدند - در شهر کابل فعاليت نصب و تکميل چراغهای ترافيکي دوام دارد - کار تعمير ولسوالي سيد کرم ولايت پکتيا تکميل گرديد - مقاله دکتور عبدالقيوم کوچي تحت عنوان « اسلحه بيالوجيکي در روسيه » نشر شده است - کارمونتاش و تمديد لين پانزده كيلوات از استيشن شمال الي جکشن دوم شهرنو تکميل و تحت بهره برداري قرار گرفته است .

درين شماره مصاحبه عاليقدر ملا محمد عمر اميرالمومنين طالبان با روزنامه عربي (الواسط) منطبعة لندن نشر شده که ما آنرا عينا اقتباس ميکنيم:

هتن مصاحبه لوی ملا صاحب با جریده عربي «الواسط»

- قدمنو لوستونکو ! عاليقدر امير المومنين په دي وروستيو کي د لندن چاپ عربي ژبي مخبري (الواسط) سره مرکه کړېده د موضوع د اهميت له کبله د نوموړي مرکي متن کټ مټ را اخلو تر څو د شريعت اوونيزي قدرمن لوستونکي هم ترينه گټه پورته کړي .
- پوښتنه : د ايران او افغانستان جنگ ته درولو عوامل څه دي وروسته له هغه چه ، ايراني فروخ تهديدات وکړل او عسکرو يي په پولو کي تمرينات پيل کړل ؟
- ځواب : ايران د جنگ کوم دليل نه لري او نه يي له افغانستان سره کومه اساسي لانجه شته او د ملت غوښتنه يي هم نه ده نو ځکه د جنگ پيل کيدل ناشوني غوندي بريښي .
- پوښتنه : ايران ولي د اسلامي امارت د مخالفينو ملاتړ کوي ؟
- ځواب : د افغانستان په مورد د دوي خارجه پاليسي ناسه او پر غلطو معلوماتو جوړه شوي وه په افغانستان کي د دوي ناروا دخالت حتي دوي خپلو احتمالي اهدافو ته هم نه رسوي .
- پوښتنه : آيا تاسو په دي عقیده ياست چه ددي مخالفت تر شا د ايران مذهبي مخالفت د دوي ددي موقف لامل گرځيدلي دي ؟
- ځواب : ددوي د مشرانو په منځ کي هم اختلافات شته چه د ځينو متعصبو روحانيونو سره يي هم داسي ممکن وي .
- پوښتنه : ستاسو په هيواد کي د ايراني ديپلوماتانو د وژلو مسؤوليت څوک په غاړه اخلي ؟
- ځواب : تر اوسه پوري چه کوم تحقيقات هم شوي دي چا دا پړه پر غاړه نه ده اخيستي .
- پوښتنه : په راتلونکي کښي ستاسو نظر د اقليتونو په اړه څه دي ؟
- ځواب : د تاريخ په استناد او د اسلامي فکر په اساس داراز کوم تشویش نشته ټول افغان مجاهد اولس پو راز ژوند لري .
- پوښتنه : بين المللي ټولنو ځيني راپورونه خپاره کړي ، چه شيعه کان فېح شويدي تاسو په دي کښي څه وایاست ؟
- ځواب : نه دا کار صورت نه دي نيولي يوازي جگړه مساران په جنگ کي چاچي له مقاومت لاس نه دي اخيستي خپل ژوند يي له نيمه ورکړي دي .
- پوښتنه : د ايران د تيروي په صورت کښي ستاسو ځواک څه دي او ايا تاسو سره ددي لپاره منظم پوځي قوت شته ؟
- ځواب : د ايران سره دومره توان انشاء الله شته چه دخالت په خلاف د دفاع جهاد وگټي .
- پوښتنه : تاسو د هغو سيمو په نيولو کښي ، چه مخکي د مخالفينو په لاس کي وي له څه ستونزو سره مخ شوي يي ؟
- ځواب : عام ځلله چه د جنگ کرکه لري او امن ته توي دي ټول د اسلامي امارت ننګه کوي خو د اسلامي جمع کول مهم کار دي که چيرته وسله نه وي ټوله شوي نو دا به ستونزه وي .
- پوښتنه : ايا ستاسو او د مخالفينو تر مينځ په مستقيم يا غير مستقيم ډول کوم تماس شته ؟ وروسته له هغه چه په وروستيو کښي هغوي ماته وخوړه ؟
- ځواب : د مخالفينو څخه چه لا يوازي د جنگ اورته لمن وهي او د پردېو په اشاره لا تر اوسه د افغانستان بده وروځ اوږده وي مسعود دي چه هيڅ نوعه تماس يي هم نه دي نيولي او د امارت د مقام سوله ايزو پيغامونو ته يي شا ګرزولي ده .
- پوښتنه : ستاسو په اراده باندي ډيري نيوکي کيږي او وايي چه تاسو په افغانستان باندي هغه څه تحصيل کوي چه د هغه تر وس بالا وي ؟

درلودې . . امریکایي استخباراتو ته آسانه شوي ده چه هر څه پر هغه وتېي.

پوښتنه : له څه مودي راهيسي اقتصاد پوهان د گازو تیلو د پام لاین د غزیو په اړه خبرې کوي په دې اړه تر اوسه تماس تر کومې اندازې رسیدلي دي ؟

ځواب : دا پروژه چه د منطقي لپاره سراسر گټه ده زمینه هم ورته مساعده او مرونه ورته چمتو یو چه خبرې او معامله وکړو په دې هکله د څو کمپنیو ، ترکمنستان او پاکستان سره مقدماتي خبرې شوي دي البته زمونږ لخوا کوم مشکل نشته که ځینې نور هیوادونه لږدي حقه کوم سیاسي کار جوړ نکړي اقدام وکړي ښه به وي پوښتنه : له عربي نړې سره خپلې اړیکې څرنگه ساتي او له هغوي څخه څه هیلې لري ؟

ځواب : د افغانانو دواړو اړخو د اسلامي نړې سره د جهاد په دوره کې فوق العاده ښه وه اوس هم دده ورور گلویزو اړیکو پالل او پراخول غواړو .

پوښتنه : تر څه وخته پورې به تاسو په فوځي بریالیتوبونو کې رول لوبوي . او په دیپلوماتي برخه کې به څه کوي ؟ او ستاسو د هیواد سفارتونه اوس هم د مخالفینو لپاره کار کوي او د هغوي په ډلکه کېږي دي .

ځواب : د هیواد کورنی اوضاع په سمیلو سره به خارجي وضعیت هم انشاء الله بهتر شي تر اوسه که زمونږ د وطن مجرمینو ته خلک د افغانستان د نماینده گانو په سترگه گوري چه دا به له هغوي سره بې غوري او بې انصافي وي .

در شرایط حاضر لویه جرگه یگانه راه حل مشکل افغانستان است

ورکړې شي او کوم د بغاوت جنگ چه اوس جاري دي که باغیان تسلیم نشي نو انشاء الله ژر به د نورو مخالفینو په ځیر له مینځه ولاړ شي .

پوښتنه : هغه مرستې چه تاسو ته د پاکستان له لوري درکول کیږي . اندازه یې څومره دي او ایا دا مرستې فوځي دي ؟

ځواب : پاکستان افغان جهاد کې مرسته کړې وه او مهاجرینو ته یې ځای ورکړې دي اوس هم راسره ښې اړیکې غواړي او همدري لري نور څه خاص کومک یې نه دي کړي او عسکري کومک ته یې زمونږ ضرورت نه دي پیدا شوي .

پوښتنه : دلته دا ویره پیدا شویده چه تاسو به نورو گاونډیو هیوادو ته نفوذ وکړي ؟ آیا دا ویره په ځای ده .

ځواب : نه دا ویره بې ځایه ده او هغه څوک چه دا تورونه لگوي هغوي خپله بالفعل د راز راز ناروا دخالتونو مرتکب دي روسیه زمونږ سره کوم سرحد نه لري او مونږ د خپلو ټولو گاونډیانو سره ښه او د عدم مداخلت او متقابل احترام روابط غواړو .

پوښتنه : په دي وروستیو کې ستاسو او د امریکې تر مینځ کوم مستقیم یا غیر مستقیم تماس شته ؟

ځواب : د امریکا حکومت د افغانستان اسلامي امارت په رسمیت نه پیژني کوم دیپلوماتیک روابط راسره نه لري او یوازې یې د اسلام آباد په سفارت کې زمونږ له استازي سره خبرې کړې دي .

پوښتنه : دا راپورونه څنگه دي چه پر اسامه بن دیزونه لگیدلي ، اقامت به کوي او ایا هغه د تحقیق و عدې وړاندې شوي چه د بن لادن د انفجاراتو په اړه وي کوم چه په افریقا کې د امریکا په سفارتونو کې شوي دي ؟

ځواب : اسامه بن لادن په افغانستان کې د اسلامي امارت له راتگ نه مخکې د نیلمه به توگه منل شوي وو اوس زمونږ سره د تخریبي فعالیت د نه کولو په وعده ژوند کوي او دده په خلاف په تورونو کې چا راته شواهد نه دي وړاندې کړي او هغه په ډاگه وایي چه د افریقا په چاودنو کې یې لاس نه

ځواب : کوم انتقادونه چه په داخلي چارو کې کیږي بې ځایه به ځکه وي چه همدا کړنلاره د جهاد هدف وو او په خارجي چارو کې زمونږ په خلاف خلک تیري کوي نه مونږ د بل چا په خلاف پوښتنه : ایا تاسو په دي فکر کېږي یاست چه په اوسني غملي قوانینو باندې تجدید نظر کیږي . کوم چه د ښځو زده کړې او د نشراتو لکه راډیو او تلوېزیون او د انساني حقوقو په اړه دي ؟

ځواب : الحمد لله پخوا هم تر ډیره حده افغاني قوانین اسلامي وه کله چه روسي اشغال صورت ونیو بیا څه زیات فرق پکښې راغلي مونږ به یوازې د قانون هغه برخې تعدیلوو چه د شریعت سره سمون ونلري او په دي لاره کېږي ډیر کار شوي هم دي .

پوښتنه : تر څو پورې به شورې ، سنت او شریعت وي او کله به داسې قوانین جوړیږي چه هغه هیواد مستحکم کړي ؟

ځواب : شریعت به د ژوندانه په ټولو اړخونو کې تر هر څه لوړ ماخوډي چه د هیواد ټولې پالیسي به په همدې رونا کې پر مخ ځي . پوښتنه : ستاسو نظر د افغانستان لپاره څه دي ؟ او څه کړنلاره به وي چه تاسو له هغه څخه د بیا ودانولو په چارو کې کار واخلې ؟

ځواب : افغانستان د معدني او جغرافیایي مرقعیت په لحاظ یو غني هیواد دي او با عزمه خلک لري د پانگو اچونو او علمي ودې د لارې به د هیواد بیا ودانول په ښه توگه تر سره شي او مسکن نړیوال خواخوږي په تیره بیا مسلمان وروڼه به خپلې مرستې ونه سپروي .

پوښتنه : ایا په راتلونکي حکومت کې به د کار پوهانو ځای وي ؟

ځواب : افغانستان د ټولو افغانانو گډ کور او د ټولو هڅو ته اړتیا لري خصوصاً فني او مسلکي خلکو ته به په حکومتی چارو کې خپل مناسب ځای وي او تود هر کلي به ورته وویل شي .

پوښتنه : د مخالفینو د گپون په اړه څه وایاست ؟ په راتلونکي حکومت کې به ځای ولري ؟

ځواب : د مخالفینو هغه کسان چه د سولې د داعیې سره یو ځای شي د خپل لیاقت سره سم به په خدمت کې شمویل

از شماره ۱۷۶ مورخ ۲۸ آکتوبر ۹۸: اعلامیه امارت اسلامي طالبان درباره اسماء بن لادن و تحقیقات قتل جاسوسان ایرانی در مزار شریف: از آنجائیکه پالیسی امارت اسلامي افغانستان با اساس شریعت دین مبین اسلام بطور معقول جریان دارد، و در جمله این موضوعات یکی هم اسماء بن لادن و دیگری موضوع تحقیق قتل مأمورین ایرانی میباشد. هر کس که برخلاف اسماء بن لادن در باره اتهامات وارده سند و ثبوت داشته باشد آنرا بقضای القضا و رئیس ستره محکمه امارت اسلامي افغانستان شاغلي الحاج مولوي نور محمد بسپارد و هکذا آن کمیسیون که برای تحقیق قتل ایرانیها تعیین گردیده هرگاه کدام راپور در زمینه تهیه نماید یا کدام شخص را پیدا کند یا پیدا کرده باشد نتیجه کار خود را بستره محکمه بسپارد تا مطابق بشریعت اسلامي در موضوع رسیدگی شود.

از شماره ۱۷۷ مورخ اول نوامبر ۹۸: بموجب فرمان عالیقدر امیر المومنین طالبان جوان بچه های کم سن و بی ریش که در اردوی طالبان شامل شده اند باید بصورت فوري از اردو و صفوف طالبان خارج ساخته شوند، در غیر آن بمتخلفین جزا داده میشود.. آیت الله صادقي پرواني رئیس شورای نظارت حزب وحدت اجیر ایران بیعت کامل خود را بامارت اسلامي اظهار داشته و مخالفین امارت اسلامي را باغي خواند - ۸۱۵ مین سالروز تولد عارف شرق مولینا جلال الدین محمد بلخي رومي بروز ۱۲ رجب المرجب از طرف دپارتمنت زبان و ادبیات دری پوهنحي ادبیات در ادیتوریم پوهنتون کابل تجلیل گردید.

عالیقدر امیر المومنین طالبان مصاحبه ای با روزنامه (النهار) چاپ لبنان انجام داده و درین شماره شریعت نشر شده است که ما عیناً آنرا اقتباس میکنیم:

متن مصاحبه لوی ملا صاحب باروزنامه «النهار»

قد رمنو لوستونکو!
عالیقدر امیر المومنین څه موده مخکي پيليان کي د چاپيدونکي عربي ورځپاڼي «النهار» له خبريال سره مرکه کړېده چې دا دې کټ مني بي ستاسي حضورته وړاندي کوو.

پوښتنه: کولاي شي د طالبانو د اسلامي تحريک په اړه تفصيلي معلومات راگړي، چه دا تحريک د چا له خوا او څنگه پيل شو له ابتدا نه تر ننه پوري ددې تحريک بېلا بېل مراحل ددې تحريک غونډي مجلسونه او داسي نور او دا چه د غونډو د پريکړو محرنگوالي، مجلس شوري او د شوري غړي او د هغوي ټاکلي مسؤليتونه، د امير المومنين حيثيت او د هغه صلاحيتونه؟

ځواب: د افغانستان د طالبانو اسلامي تحريک د مجاهدينو د حکومت مخخه وروسته د څلور کلني منفي حالت له خاطره مېنځ ته راغلي دا تحريک د هېواد د صالحو مجاهدينو او ديني طالبانو څخه جوړ او د علما کرامو په شرعي فتوي په تاريخ ۱۴۱۵/۱/۱۵ هـ ق د کندهار ولايت د مېوند په ولسوالي کي په کار شروع وکړه مسوليت يې زما په غاړه وو د تحريک سره عامو خلکو مالي مرستي کولي همکاري يې ورسره درلودې د پرمختگ په دوران کي به يې تل د سيمو دېمنو او ښارونو چارواکو سره د تفاهم مجالس کول دته معلوم په صورت کي به يې اسلحه په ژور وړ څخه ټولو له او د تحريک کارونه د پيوي محالي شوري لخوا پلان کېدل په تېرو کي فيصله د امير له صلاحيتونو څخه وه د شوري د غړو شمېر ټاکلی نه وو د شموري اکثرو غړو نظامي او اداري بېلابېل

مسؤليتونه هم درلودل خو څه موده پې د افغانستان يو نيم زرو تنو علما کرامو د امارت د اعلان پريکړه وکړه او د طالبانو د اسلامي تحريک څخه د اسلامي امارت مرحلي ته انتقال وشو او ورپسې گوندونه لغوه شول د امير المومنين صلاحيت چې د ټولو لخوا ورسره شرعي بيعت تر سره شو د شريعت په چوکاټ کي د قدرت لومړنۍ مرجع گڼل کېږي.

پوښتنه: د طالبانو د اسلامي تحريک مذهبي فکر که راته تشرېح کړي ايا د حنفي مذهب په چوکاټ کي تنظيم شويدي؟ او يا د نورو افکارو، لکه د څلورو اړه مذهبونو او يا د سلفي مکتب فکر خلکو لپاره هم پکي گنجائش شته؟ ايا د قرآنيو په لحاظ به يوازي فقه حنفي «رح» چلېږي او يا نورو ته هم څه مجال شته؟

ځواب: په افغانستان کي قاطع اکثريت د اهل سنت والجماعت دي او اهل تشيع هم شته دلته نور افکار له حنفيت څخه سواله پخوا څخه نه وو او پر حنفي «رح» فقه باندې قانوني چاري پر مخ تللي او د ټولنې د فکري وحدت لپاره دا يوه نېکمرغي ده او په راتلونکي کي به هم ادامه پيدا کړي.

پوښتنه: د طالبانو اسلامي تحريک د اخوان المسلمین د نړيوال تحريک سره فکري مخالفت لري او په کومو ټکيو کي؟

اسلامي تحريک له ابتدا نه تر ننه پوري د يوه «رمز» په حيث تبارز کړي او د طالب د هويت په اړه د اسلامي نړي ډير کم خلک معلومات لري ستاسي په فکر اوس ددې وخت ندي رسيدلي چه طالبان د اسلامي نړي بېلا بېلو هېوادونو ته خپل وفدونه هېستونه ولېږي ترڅو خلکو ته د طالبانو د هويت او

درېغ موقوف، غوښتنې اهداف، ورته تشرېح کړي او خلک وه پوهوي؟

ځواب: د طالبانو پيژندنه خو په افغانانو کي هېڅکله رمز نه وو او په نوره اسلامي نړي کي څکه خلک لې معلومات لري چه د اسلامي نړي ژورنالستان خو وه افغانستان ته په ندرت راځي نور د غمږي نړي ژورنالستان چي راځي اکثر يې د طالبانو د کړنلاري مخالفت کوي او په بد نيت يې رپوټونه ليکي د اسلامي امارت وفدونه افريقا، اروپا او امريکا ته تللي او لا به هم دي کار کي انشاء الله وسعت راځي ترڅو اصلي معلومات فراهم کړي.

پوښتنه: فعلاً طالبان د افغانستان په اکثره برخه بشپړ کنترول لري ستاسي په فکر فعلاً اوس تاسو په هېواد کي چه مرکزيت يې د هر وخت لپاره ډير کمزوري پاتي شوي وو، ايا تاسي اوس د يوه پياوړي مرکزي دولت په جوړولو کي بريالي شوي ياستي؟ او دا چه د سيمې هېوادونه او نړيوال به تاسي ته ددې چانس در کړي چه تاسي د پياوړي مرکزي حکومت په جوړولو کي بريالي شي؟

ځواب: د اسلامي امارت مرکزي سلطه الحمد لله به بي ساري توگه ټينگه ده د مرکزيت د قوت موضوع تر ډيره حده په داخلي جريان پوري اړه لري د باندني نړي مخالفت يې ځايه دي ممکن په نهايت کي به په حقايقو ځان پوه کړي او له مخالفت څخه به لاس واخلې خصوصاً گاونډيان چه زيات نقش لرلای شي.

پوښتنه: د طالبانو د اسلامي تحريک قيادتي کادرينو او دولتي کارونو لپاره اوسط کوم عمر ټاکل شويدي؟ ايا دا اوسط عمر ۲۰ کاله يا ۲۵ کاله يا هم ۴۰ کاله ټاکل شويدي؟ د طالبانو د تحريک د مخکېنيو شمېره څو تنو ته رسېږي؟ او ايا ټول مو عسکري خدمت ته ورجلب کړي که څنگه؟

مطلق حرام نه دي مگر د نشي لپاره استعمال يې منع دي .

پوښتنه : د ايران او طالبانو تر مينځ متبادل گواښ نه کيږي آيا تاسي ته د تهران له خوا کوم سياسي وړانديزونه شوي دي او که ؟ او آيا تاسي د پاکستانيانو او سعوديانو په توسط د ايران سره د تفاهم په اړه کوم وړانديزونه ايران ته ورلېږلي دي او که نه ؟

جواب : د ايران لخوا کوم وړاندېزونه موږ نه دي ترلاسه کړي ولي موږ د دوي د ټيټ رتبه استازو په واسطه تجويز ورته لېږلي چې موږ مخامخ خبرو ته تيار يو او د ملگرو ملتونو د استازو په واسطه همدا اوس کوششونه روان دي او ددې کوششونو هم زموږ لخوا حمايت کيږي .

پوښتنه : سعودي عربو له تاسي سره د ډيپلوماتيکي اړيکي قطع کړي تاسي دا ويره نه محسوسوي چې پاکستان به تاسي په نيمه لار کي پرېږدي ؟ او که د اسلام آباد سره د اړيکو په باب ډاډ لري ؟

جواب : د سعودي سره زموږ اړيکي منقطع شوي نه دي د دواړو هېوادو سفارتونه خلاص دي کار کوي يوازي د سرسر نږدې کړي شوي دي . او د پاکستان سره زموږ ډېر لري سرحد شته او د خلکو کلتوري اړيکي مو هم ډېرې نيزې دي د خرابولو څه عامل يې نه وينو .

پوښتنه : څه فکر کوي چې د سعودي عربو سره د اسامه پر سر د راپورته شوي کړکېچ لپاره به د حل څه لاره وي ؟ آيا د اسامه په فعاليتونو د بنديز ضمانت په شکل کي به وي ؟ او که کوم بل هېواد ته د شړلو په شکل کي به وي ؟ او که وروستي خبره وي نو کوم هېواد ته به تاسي اسامه جلا وطن کړي ؟ تاسي څه فکر کوي چې د اسامه موضوع واقعاً سعودي ته جدي موضوع ده ؟ او که څه نور ستراتيژيکي اهداف لري ؟

جواب : د اسامه د شړلو خبره نشته او داسي هېواد هم تر اوسه نه ليدل کيږي چې دي ورشي دا چې دا موضوع به سعودي ته څومره جدېدل ولري ددې اندازه خپله د سعودي له حکومت څخه بېه څرگندېدلای شي په دې مورد موږ له اسامه څخه : نه فعاليت ليکلي ډاډ اخيستي او د کړکېچ د حل لپار مو د سعودي له حکومت څخه : علماً و د يوه وفد چې د افغاني علماو سره يوه شرعي حل ته ورسېږي وړانديز کړي دي .

پوښتنه : د افغانستان لپاره د ملگرو ملتو خاص استازي لڅنډ براهيبي ايران او افغانستان ته سفرونه لري تاسي دده دغه سفرونه ته څومره اميدونه لري ؟

جواب : براهيبي مينځگړيتوب کړي کاميابه کيدل يې د دواړو خواوو همکاري ته

غېر افغاني ماهرين کولای شي په کارو کي دخپل شي .

پوښتنه : په افغانستان کي د سرتاسري امنيت له ټينگولو وروسته تاسي پلان لري چې کراچي بندر به د افغانستان لپاره لکه همدا اوس په ځير د بحري مرکزي بندر وي او که څنگه ؟ او آيا د پاکستانيانو سره په کومو گډو اقتصادي پلانونو موافقي ته رسيدلي ياستي ؟

جواب : پخوا افغانستان له پاکستان سره د ترانزيت پو تړون درلودې مگر اوس د پاکستان حکومت پدې هکله کومه مشبهه پرېکړه نه ده راسره کړې موږ په راتلونکي کي د ټولو ممکنه لارو د خلاصون تکل لرو تر څو تجارت وده وکړي .

پوښتنه : د روسيې سره ستاسي د اړيکو په هکله معلومات راکړي . او له روسانو سره د اړيکو د عادي کولو لپاره څه تجويزونه لري د کومو له مخي چې به ستاسي اړيکي ورسره عادي شي .

جواب : د روسانو مرقف اوس هم داسي دي چې د افغانستان سره د دښمني په فکر کي دي او مخکي يې هم افغانستان خراب کړي او نه هيريدونکي ستر مادي او معنوي خسارات يې ورته اړولي دي له نيکه مرغه چې د افغانستان د جهاد په نتيجه کي يې نه يوازي ناکامي په برخه شوه بلکه ملايي ماته او په خپلو ستونزو اخته شو .

پوښتنه : د گاونډي هېواد په توگه له ايران څخه د اړيکو د عادي کولو او ساتلو لپاره څه توقع لري او که څنگه او ستاسي په فکر د ايران سره د اړيکو د ښه کولو لپاره کوم اساسي ټکي دي ؟

جواب : موږ له گاونډيانو سره د وروړگلوري په روابطو ساتلو ټينگار کوو البته دا به د گاونډيانو تر نظر پورې هم اړه ولري . د ايران د خارجه ناکامه پاليسي بدلول به د ايران سره د مشکل د له مينځه وړلو اسانه لاروي

پوښتنه : ويل کيږي د افغانستان د مخدره موادو د کښت او تجارت کيږي کولای شي هوياسته چې ددې کښت په اړه فقهي نقطه نظر هم ده جواز لري او که نه ؟ او دا چې غربي د مخدره موادو د منځنيو لپاره څومره مرسته درسه کړي ده ؟

جواب : په افغانستان کي له پخوا څخه د مخدره موادو کښت کيږي مگر ملگرو ملتونو کوم موږ سره کومک نه دي کړي چې بند شي په دې وروستيو کي مو واضح وويل چې د افغانستان اسلامي امارت په رسميت وپيژندل شي نو د خلکو لپاره قوانين د کښت په بدل کي ورسي او کښت به په بې مخيزي شکل له مينځه يووړي مگر نړي والي ټولني دي کارته زړه نه دي ښه کړي او د اندازي په هکله يې د ملگرو ملتونو سره يو اټکل شته زموږ حکومت لا نوي دقيقه احصائيه نلري او د کښت د جواز په هکله يې علماً اکثر په دي نظر دي چې په دوا کي د کاريدو په لحاظ يې کښت

جواب : د بلوغ څخه پرته تر هغه وخته چې انسان د کار قابليت درلودلای شي فعلاً عمر مد نظر نه نيسو بلکه د انسان د سم کار کول او تقوي اعتبار لري او بله خبره پکي دا هم ده چې په کارونو کي هم فرق شته مثلاً سخت يا اسانه کار د اعتماد يا بې اعتمادې کار فني يا غير فني کار البته د عسکري جلب لپاره مشخص قوانين شته او همدا راز د تعليم لپاره ځني مراحل دي خو بيا هم د ځينو انتظامي منفعو په نظر کي نيولو سره په اينده کي ممکن د حکومتي چارو لپاره کوم تصميم ونيول شي لکه چې پخوا هم څه شي وو .

پوښتنه : د سعودي عربستان سره ستاسي اړيکي په نا ځايي توگه خرابي شوي ، تاسي څه فکر کوي چې ددې اساسي علت د اسامه بن لادن موجوديت په افغانستان کي نه دي ؟ او که نه سعودي غواړي په داسي کولو سره ايران ځان ته نږدې او خوشحاله کړي ؟

جواب : دا اقدام چې د سعودي عرب لخوا صورت نيولي دي بايد علت او توضيحات يې ده هغوي ووايي موږ د اسامه بن لادن له شروع پرته بل شي نه دي محسوس کړي . اسامه بن لادن چې د اسلامي امارت نه مخکي لا په افغانستان کي د ميله په توگه منل سړي و او بيا د سعودي د حکومت سره په مده د هغه څخه د نه فعاليت په وعده منلو په افغانستان کي يې رسدلو ادامه پيدا کړه .

پوښتنه : امريکا له يوې خوا په پاکستان کي مهم ځايونه تر بريد لاندې سي او په عين وخت کي د امريکي يو سر شرکتونه او کمپني له طالبانو سره د پوښتو په لاسليکولو بوختي دي . په داسي نظر کي به د افغانستان اسلامي امارت کوم شرکتونه ته اوليت ورکوي ؟ د امريکي شرکتونو يا د فرانس او جاپان او يا هم د چين شرکتونو ته ؟

جواب : امريکا د افغانستان د ملي د کښت او نړيوالو اصولو په خلاف په بې حسي سره افغانستان وويشتي او بې گناه ملت يې شهيدان کړل او نړي هم ددې ستر ظلم نه خلاف غلي پاته شوه يوازي د اسلامي امت بحرا څخه وغندل شوه او ځني شرکتونه چې هغه غېر حکومتي او خصوصي پانگه اچوي د دوي د حکومت سره کومه اړه نلري بلکه دا يوازي تجارتي اقدام دي .

پوښتنه : فعلاً تاسي مهم او د يادوني وړ اقتصادي پلانونه تر غور لاندې لري ؟ اويا ددې لپاره مو کوم فني ماهران پيدا کړي او په کارمو گمارلي او که څنگه ؟

جواب : کومي اقتصادي پروژي چې همدا اوس په افغانستان کي د امنيت د راتگ وروسته شروع شوي افغاني ماهرين پکي کار کوي او د هېواد څخه د باندې نور افغاني يا

او خلك اوس هم كوم چلاوالی نلري مگر
 مجني جنگي ډلو د خپلو گټو لپاره تبليغات
 كول مگر هغوي ددغو ناروا هڅو سره سره
 خلكو ځواب او د شيعه پيروانو په
 عقیده او عباداتو سنيان كوم غرض
 نكوي او هميشه ټوله له يو بل سره
 ښه ژوند تيروي .

نورو قوميتونو تر مېنځ اړيكي په څه ډول
 دي ؟ او همدا ډول د جنفي مذهب پيروانو او
 د نورو مذهبونو پيروانو تر مېنځ راتلونكي
 اړيكي په څه ډول ارزيايي كوي
 ځواب : د افغانستان وروڼو قومونو د
 تاريخ په اوږدو كې خوږ ژوند سره تير كړي

ضرورت لري زمونږ مربوط همكاري له هغوي
 سره شوي ده اوس نور دوه طرف پوري تعلق
 لري، البته اميدواري هم تر دې ټكې پوري
 موقوفه ده .
 پوښتنه : زما وروستي پوښتنه دا ده
 چي په راتلونكي افغانستان كي : پښتو او

از شماره ۱۷۸ مورخ ۴ نوامبر ۹۸ : سنگ تهاداب يکيا ب کلينیک صحي در دره ماموند لوی ولسوالي شينوار
 گذاشته شد . جلسه کمیسیون اقتصادي امارت اسلامي متشکل از وزیران و نمایندگان وزارتخانه ها تشکیل و
 روی مسائل ارجاع شده غور و بحث کردند . تعمیر الحاقی شفاخانه پوهنتون ننگرهار افتتاح گردید . امتحان
 کانکور شمولیت در موسسات تحصیلات عالی در ماه قوس اخذ میگردد . دستگاه ریخته گری و دیگ بخار سازی
 در فابریکه جنکلك افتتاح گردید .

مولوي جلال الدين حقاني وزير سرحدات امارت اسلامي مصاحبه ای انجام داده که قسمتهائی از آن ذیلا تقدیم
 میشود : او بجواب سوالی گفت که کدام پالیسي جدیدی در امور سرحدات طرح نشده ولي ما نمیخواهیم بامور
 داخلی کشور های همسایه مداخله کنیم . وی علاوه کرد که وزارت سرحدات ابتدا در وقت شاهي و دادو خان یک
 ریاست بود و هدف آن از طریق تحریک قبایل دلخوش ساختن روس و هند و ضعیف ساختن پاکستان بود و در دوره
 کمونستان میخواستند از طریق تحریک قبایل پاکستان را تجزیه کنند و بودجه و مصارف آنرا هم روسیه و
 هندوستان میدادند . اما ما اکنون آن اهداف را تعقیب نمیکنیم و مناسبات ما با پاکستان باساس دوستی و
 برادري است، اما در قبایل داخلی کار میکنیم و هدف ما انسجام قبایل و اطاعت آنها از اوامر امارت اسلامي
 افغانستان میباشد و اکنون تمام قبایل بحایت از امارت اسلامي ایستاده افغانستان را وطن خود میدانند .

از حقاني پرسیده شد که مجاهدین شما اکنون در کدام جبهات مصروف میباشدند ؟ او گفت عدد زیاد مجاهدین ما
 در جبهه بگرام سنگر گرفته اما در کندز و مزار شریف هم مجاهدین ما وجود دارند . بجواب سوال دیگری که
 بعضی اشخاص پاکستان را بمداخله در امور داخلی افغانستان متهم می شمارند ، حقاني گفت : افواه مداخله
 پاکستان در امور افغانستان کاملاً بی اساس است . طالبان در عمل نشان دادند که مستنقل میباشدند و تحریک
 طالبان بهیچ کس ارتباط ندارد ، منسوب کردن آن بپاکستان بی انصافي است . ما همراهی پاکستان مناسبات
 دوستانه و خوب داریم ، پاکستان بحد روسها و کمونستهار جهاد مسلح با ما بسیار کمک کرده ، اکنون پاس آن
 پیش چشم ما است . در دوره جهاد دفترها و مراکز تنظیمها در پشاور بودو در هر کارز عمای تنظیمها مشوره و نظر
 پاکستان دخیل و شامل بود ، حتی رفت و آمد شان بخارج هم بمشوره و اجازه پاکستان صورت میگرفت .
 در جهاد ما عربها و پاکستانیها و دیگران شرکت داشتند ، پس آیا این اشتراک مساعی را مداخله خوانده
 میتوانیم ؟ همینطور افغانها هم در چیچن ، آذربایجان ، کشمیر و بوسنیا میجنگیدند ، لهذا اینکه اکنون یکمده
 طالبان غیر حکومتی پاکستانی برای جهاد باافغانستان میآیند ، آیا باین میتوان مداخله نامید ؟

سوال : زعمیم یک حزب پاکستانی گفته است که بین افغانستان و پاکستان یک کنفدراسیون ساخته شود ، این
 جناب گفته که افغانستان در سابق هم جزء پاکستان بود . درین باره شما چه میگوئید ؟
 جواب : اگر مراد این سخن این باشد که افغانستان و پاکستان برای تخریب کفر یک بلاک اسلامي بسازند و

وحدت و یگانگی در بین شان بوجود آید ، پس این که یک سخن بسیار خوب است ، زیرا تمام ملل کافر یک ملت
 واحد هستند ، مسلمانان هم باید متفق و متحد شوند ، این تنها فریضه افغانستان و پاکستان نی بلکه فریضه تمام
 جهان اسلام است . اما اگر هدف سخن مذکور این باشد که افغانستان بپاکستان ضمیمه گردد ، این یک تصور
 و خیال غلط و واهی است . افغانستان در طول تاریخ یک کشور مستقل ، متکی بخود و بیطرف بوده ، و در طول
 تاریخ بچهار جهت وسعت پیدا کرده اما هیچگاه مستعمره یا ضمیمه کدام کشور نبوده است ، و کسی که این سخن
 را گفته چنین بنظر میرسد که او از تاریخ افغانستان و پاکستان خبر ندارد . از تولد پاکستان هنوز پنجاه سال
 هم پوره نشده اما افغانستان تاریخ پنجاهار ساله دارد ....

خبر جالب دیگر اینست : «امتحان اکمال تخصص دو کتوران بخش نظامي اخذ گردید :
 ۳۵ تن از دو کتوران بخش نظامي طی مراسمی امتحان اکمال تخصص رادر محضر
 هیات سیری نمودند . آژانس اطلاعاتی باختر گزارش داد : در مراسمی که بهمین
 مناسبت در تالار اکادمي علوم طبي تدویر یافته بود محترم مولوي محمد قاسم قاسمي
 رئیس تعلیم و تربیه وزارت دفاع ملی ، محترم ملا اسمعیل آخند مسئول صحي
 وزارت دفاع ملی و محترم پوهنمل محمد خان معاون اکادمي علوم طبي اشتراک
 ورزیده و پس از تلاوت آیاتی از کلام الله مجید امتحان متذکره آغاز و با فراغت ۲۵
 تن از دکتوران با موفقیت پایان یافت.»

فرمان عجیب ترافیکی

در همین شماره ۱۷۸ شریعت خبر جالب دیگری نشر شده که عیناً نقل میشود: «اطلاعیه مقام محترم امارت اسلامی افغانستان: هرگاه طالبی در اثر حادثه ترافیکی کسی را ذریعه موتّر بقتل برساند و بعد از تحقیق بی احتیاطی و بی پروائی طالب راننده واسطه نقلیه ثابت گردد، در آنصورت نه تنها اینکه طالب راننده دیت را از مال شخصی می پردازد بلکه به پنج سال حبس نیز محکوم میگردد.» تبصره مجله آئینه: این فرمان ناقص مولود شرایط دیکتاتوری طالبان است، زیرا درایوری یک حق نی بلکه یک امتیاز میباشد و این امتیاز باید بدارنده شرایط آن امتیاز داده شود، درحالیکه طالبان بدون داشتن لایسنس و صلاحیت درایوری موتّر میرانند و در مدت چهار ماهیکه مدیر مسئول این مجله در سال ۱۹۹۷ در افغانستان بود سه قتل ترافیکی را در قندهار و هفت حادثه ترافیکی را بچشم خود در کابل دیده که دو نفر آن جا بجا هلاک، چهار نفر دیگر زخمی و خون چکان بشفاخانه نقل داده شده از سرنوشت آنها خبر ندارد و فقط یک نفر زن ظاهراً بدون صدمه از زیر موتّر والگایر آمد. من بچشم خود موتّرهای را دیده ام که توسط تفنگداران بسرعت سرسام آور از سرک های یکطرفه داخل شهر بسمت غیر قانونی میرفتند و یک حادثه ترافیکی که یک نفر راهلاک ساخت در سرک یکطرفه شهرنو توسط موتّر صورت گرفت که بسمت مقابل حرکت میکرد؛ مرد مصدوم بیهوش بسرک افتاده بود و موتّر بسرعت ناپدید شد. در مدتیکه من در کابل بودم هر روز خبر مرگ یا زخمی شدن چهار پنج نفر در بین شهر توسط موتّرهای طالبان شنیده میشد، اما این اخبار در رادیو و جراید نشر نمیشد و هیچکس ندید و نشنید که کدام طالب مواخذه شده باشد.

فرمان فوق که بار اول بعد از دو سال حکومت طالبان در کابل و قتل صدها نفر توسط طالبان بی لایسنس و تیز رانصار گردیده دارای نواقص زیاد است: اول اینکه باید درایور طالب لایسنس بگیرد و در گرفتن لایسنس هم یک هیات متشکل از چند نفر قاضی ستره محکمه حاضر باشد تا خویش خوری و اعمال نفوذ صورت نگیرد (طالبان بطور عموم لایسنس ندارند).

دوم اینکه در تحقیقات هم علاوه بر مامورین ترافیک دو سه نفر قاضی باید موجود باشد، زیرا مامورین ترافیک نیز از جمله طالبان بوده و طالب طالب دیگر را مسئول قرار نمیدهد.

سوم اینکه دیت شرعی قبلاً هفت هزار افغانی بود که معادل (۱۵) سنت امریکائی میشود و اگر صد چند بلند برده شود هفت لک افغانی پول بسیار ناچیز است. اول باید دیت به حد اقل بیست ملیون افغانی بالا برده شود، آنگاه این نکته نیز باید در نظر گرفته شود که طالب ۲۰ ملیون افغانی از کجا کرده یا میکند؟ از آنجائیکه طالب موتّر دولت را میراند، تادیه کننده دیت هم باید دولت باشد.

چهارم اینکه پنج سال حبس برای قتل یک نفر در حادثه ترافیکی یک امتیاز است برای طالب! درحالیکه حکومت طالبان بخاطر دزدیدن یک نان و یکمقدار پول یا کالا دست و پا میبرند، عجب عدالت است که بخاطر قتل یک نفر (آنها اگر طالب ملامت ثابت شود؟! فقط پنج سال حبس مقرر میدارند. قتل نفس قتل است هر طوریکه صورت بگیرد، و موتّر مثل کلاشینکوف یک آله قاتله بوده میتواند! لهذا برای قتل توسط موتّر (در شرایط افغانستان که تأمینات مادی بسیار ناچیز بورثه مقتول میرسد) نیز باید قصاص یا حد اقل حبس عمری تعیین گردد.

پنجم اینکه در کشوری که مرجع تقنینی (شورا یا پارلمان) وجود نداشته باشد همینطور فرامین ناقص یکدیگر پس دیگر صادر شده میرود.

این مصاحبه را حتماً بخوانید!

مرتضی پویا مدیر مسئول روزنامه (مسلم) چاپ پاکستان مصاحبه ای با روزنامه جمهوری اسلامی ایران انجام داده که در شماره مورخ ۱۴-۷-۱۳۷۷ روزنامه ایران چاپ شده و نقل آنرا از «میشاق ایثار» عیناً اقتباس و نشر میکنیم. مرتضی پویا در زمان صدارت بینظیر بوتو ریاست دفتر مطالعات استراتژیک پاکستان را بهعهده داشت و قرار بود بحیث سفیر پاکستان به تهران مقرر شود که حکومت بوتو سقوط کرد. وی با اشتغال مدت ۲۰ سال بر روزنامه نگاری و نشر روزنامه (مسلم) بزبان انگلیسی، یکی از مشهورترین روزنامه نگاران پاکستان بشمار میرود:

میدانید در افغانستان درخش عمده تاریخ این کشور قدرت در دست پشتونها بوده است، بیش از شصت درصد جمعیت افغانستان پشتون هستند از زمان ظاهر شاه تاکنون همواره قدرت در کابل در اختیار پشتونها بوده است، پاکستان نیز بخاطر وجود اقلیت بزرگ پشتونها در داخل خاک خود همواره

افغانستان هستند، هردو از بحران این کشور طی بیست سال اخیر آسیب دیده و با آن دست به گریبان اند، اما پاکستان بیش از ایران درگیر بوده است زیرا دست کم دریمی از این دهه، جمهوری

اسلامی ایران سرگرم جنگ با عراق بوده و مجال زیادی برای توجه به مسائل افغانستان نداشته است،

درآورده اند مولود سیاست و طرز تفکر دولت پاکستان است اکنون همه دنیا با صراحت، دولت اسلام آباد را پشتیبان اصلی طالبان در منطقه میدانند، ریشه سرمایه گذاری پاکستان بر روی گروه طالبان چه بوده است؟ پویا: بیند ایران و پاکستان خطوط مقدم جبهه درگیر با مشکلات

آقای پویا! تصور میکنید که حوادث یکی دو سال اخیر در افغانستان و سهم پاکستانیادری بحران این کشوری حدی عیان و روشن است که مقامات پاکستانی دیگر مثل گذشته نمیتوانند نقش خود را در آن انکار کنند. طالبان که بخش اعظم افغانستان را به اشغال نظامی خود

سعی در حمایت از پشتونها داشته است، بهمین دلیل در تمام طول سائهای اشغال افغانستان توسط ارتش سرخ که جنگهای داخلی جریان داشت مازیزرگترین گروه پشتون مطرح در افغانستان یعنی حزب آقای حکمتیار حمایت کردیم باین هدف که بعد از خروج نیروهای خارجی زمینه بقدرت رسیدن وی فراهم شود، اما در این حمایت، ما در منطقه تنها ماندیم و دولت های امریکا و عربستان به ما فشار آوردند که از او به دلیل حمایت هایش از صدام در جنگ دوم خلیج فارس حمایت نکنیم. دولت ایران هم حاضریه حمایت از حکمتیار نشد.

از سوی دیگر حکمتیار در عرصه داخلی نیز مخالفتی داشت ولذا این سیاست پاکستان نتیجه ای نداد. در چنین شرائطی بود که ما نیز به موافقت نامه گروه های جهادی رضایت دادیم، ابتدا حکومت آقای مجددی و پس از آن دولت برهان الدین ربانی را برسمیت شناختیم اما ربانی برعکس مجددی در پایان حاکمیت قانونی اش حاضریه ترک قدرت نشد و این برای ما پاکستانی ها ایجاد مشکل کرد و در ادامه حاکمیت ربانی ماضیه های زیادی دیدیم از جمله به سفارت ما در کابل حمله شد، دیپلمات ما را کشتند و ما امنیت نداشتیم ولذا مجبور شدیم یک گروه پشتون مورد اعتماد خود را برای تغییر معادلات افغانستان ایجاد کنیم. ظهور طالبان در پائیز سال ۱۳۷۳ مولود همین تلاشها بود مع الوصف من معتقدم هر دو دولت ایران و پاکستان مقصودند که نتوانند سیاست خود بر افغانستان را در سایه تفاهم بابکد بگریش ببرند **حافظریک** هر دو دولت قربانی حوادث دوده ده اخیر افغانستان بوده اند.

آیا تشکیل و تجهیز یک گروه پشتون توسط پاکستان به منزله دخالت در امور داخلی افغانستان نبود؟

پسویا: ما برای حفظ منافع خود و تضمین امنیت منطقه پشتون نشین پاکستان حق داشتیم که نسبت به حوادثیکه در آن سوی مرز میگذرد بی تفاوت نباشیم، ما همین طور شما بدلیل آنکه بیشترین خسارات را بخاطر افغانستان و جنگهای داخلی پس از آن تحمل کرده ایم و صدماتیکه دیدیم نباید دست روی دست بگذاریم و تماشاچی اوضاع باقی بمانیم.

پسویا: در پاکستان اکثر محافل سیاسی و اجتماعی از روند بوجود آمده، خشنود نیستند و دود و دود چاره ای برای آن هستند. روزنامه های پاکستان غالباً در تحلیل ها و گزارشهای خود، به نفع جمهوری اسلامی ایران مطلب می نویسند و همواره به این سیاست دولت پاکستان معترض بوده اند که چرا جمهوری اسلامی ایران رابه طالبان فروخته است. اکثر مطبوعات در پاکستان از هم پیمانی دولت اسلام آباد با طالبان ناراضی هستند. البته روزنامه هایکه بر علیه دولت ایران هم مطلب بنویسند و یا در برابر وقایع مثل تظاهرات مردم ایران علیه دولت پاکستان موضع گیری کنند نیز هستند ولی تعداد آنها قلیل است و اکثر انشریات پاکستانی، طرفدار حل بحران در روابط پاکستان و ایران هستند و از رنجیدن جمهوری اسلامی ایران راضی نمی باشند. غیر از این، دولت پاکستان عمیقاً به هر راه حل سیاسی برای جلوگیری از تشنج در منطقه متوسل شده است. دو شنبه هفته پیش کفرانس بزرگی از نمایندگان تمامی احزاب و گروه های سیاسی پاکستان از جمله نماینده دولت نواز شریف بنام سناتور اکرم ذکی در اسلام آباد تشکیل شد. باین هدف که بررسی کنند و ببینند که برای حل این بحران و خاتمه دادن به تیره گی روابط تهران و اسلام آباد از یک سو و تهران و طالبان از جانب دیگر چه باید کرد. نتیجه آن شد که این کفرانس بزودی دو هیئت جداگانه یکی به تهران و یکی به کابل خواهد فرستاد **نایب مردمین جمهوری اسلامی**

و مسئولان طالبان به گفتگو نشینند و راه های پرهیز از خشونت را مورد بررسی قرار دهند، طبعاً در این دو هیئت، نمایندگانی از دولت پاکستان نیز حضور خواهد داشت.

سوال: آیا شما به پایان بحران امیدوارید؟

پسویا: بعد از انتشار خبر شهادت دیپلماتهای ایرانی در مزار شریف که همه خبرگزاری های جهان پیش بینی کرده بودند ایران به طالبان حسه خواهد برد، تحلیل من عکس این بود، من باشناختی که از مواضع جمهوری اسلامی ایران داشته و دارم میدانستم و هنوز یقین دارم که ایران دست به چنین حمله ای نخواهد زد. بنابراین طبیعی است که علی الرغم همه اجزاء این بحران، نهایتاً به نتیجه

آن امیدواریم. من میدانم جمهوری اسلامی ایران بعنوان رئیس سازمان کفرانس اسلامی برخلاف آراء اعضای این سازمان و برخلاف نظر سازمان ملل متحد عمل نمیکند.

سوال: آیا حمله بر طالبان برای گوشمالی آنان بخاطر جنایتی که مرتکب شده اند حق ماست یا نه؟ پسویا: یقیناً حق ایران هست، زیرا طالبان بهرحال قتل عمد را آنهم بخاطر دشمنی با جمهوری اسلامی ایران مرتکب شده اند و این دشمنی حق مقابله را برای ایران هم از نظر شرع و هم از نظر قانون محفوظ نگاه میدارد. درواقع به این ترتیب جنگی بر جمهوری اسلامی ایران تحمیل شده است. ولی من فکر میکنم حکمت در این است که جمهوری اسلامی ایران همین سیاست مدبرانه را که تاکنون داشته ادامه دهد و از تشدید خشونت امتناع کند.

سوال: چرا چنین اعتقادی را دارید؟ پسویا: برای اینکه می بینم ایران زعامت بزرگترین تشکل اسلامی در جهان اسلام را برعهده دارد، امریکا تنها پس از بیست سال دشمنی با ایران اکنون باالتحالی و دوزانو به طرف ایران می آیند، دولت های اروپائی به رفیت می خواهند رابطه خود را با ایران توسعه دهند و حتی از یکدیگر سبقت میگیرند. دولتهای عرب خلیج فارس و در رأس همه آنها عربستان در حال اصلاح روابط خود با ایران است و سازمان ملل به ایران

کلیتاً محضلات و بحرانهای منطقه بی نگاه میکند. من شک دارم که اگر ایران از حق مسلم خود برای انتقام گیری از طالبان بخواهد استفاده کند، این عزت و جلال در صحنه بین المللی تداوم یابد. افتخار و عزت انقلاب اسلامی در این است که سیاستهای بیرون مرزی اش بخاطر ایران و راحتی بخاطر شیعیان جهان نیست بلکه برای کل جهان اسلام دل می سوزاند چندی پیش یک خبرنگار بمن گفته بود که حمایت ایران در امور افغانستان بخاطر شیعیان افغانستان است. من قویاً حرف او را رد کردم و گفتم چنین نیست زیرا در فلسطین اشغالی ممکن است شما حتی یک خانواده شیعه را بیدان کنید. پس چرا بیست سال است که ایران چوب حمایت از مردم

فلسطین رامی خورد. پس قضیه شیعه و سنی درکار نیست. بالاوگفتم ایران دلش برای افغانستان و برای مردم آنکشور می سوزد که حاسبت نشان میدهد. من به او گفتم که حتی شیعیان تحت حمایت ایران نیز با اهل تسنن و حتی با طالبان ستیز نداشته اند. آقای خلیلی رهبر حزب وحدت اسلامی قبل از تصرف کابل توسط طالبان به خود من (پویا) پیغام داده بود تا واسطه شوم و زمینه همکاری حزب وحدت و طالبان را فراهم آورم، من این پیشنهاد را به طالبان منتقل کردم ولیکن آنها بدلیل آنکه هیچ شریکی در قدرت خود نمی پذیرفتند، پیشنهاد حزب وحدت را رد کردند و سپس باحینه و نقشه، رهبر اصلی آنان یعنی مرحوم مزاری را به دام انداخته و او را با بان وضع فجیع به شهادت رساندند. بنابراین، ایرانیها و گروههای تحت نفوذ آنها همواره به راه حل های فراگیر و مشارکتی اعتقاد داشته اند. این طالبان است که مشارکت در نظام رهبری افغانستان را نمی پذیرد.

سوال: آقای پویا! با همان سوال قبلی باز میگیریم. شما پیش بینی کردید که جمهوری اسلامی برای تنب طالبان به روش نظامی متوسل نخواهد شد و دلایلی هم در این رابطه ارائه کردید. میدانید امریکاییها باین اتهام که یک نفر در قلمرو طالبان عامل انفجارهای گینواتا و تانیا در مقابل سفارت خانه امریکایی بوده است، بخود حق دادند که افغانستان را موشک باران کنند. ولی همان حادثه توسط هم پیمانان بن لادن یعنی طالبان علیه کنسولگری ایران در مزار شریف اتفاق افتاد و دیپلماتهای ما را به شهادت رساندند، حتی انتقام گیری برای ما را علی الرغم رفتار انتقام جویانه خود قائل نبودند. بطوریکه سخنگوی وزارت خارجه امریکا ایران را از هر گونه اقدام انتقام جویانه از طالبان بر حذر داشت. آیا این رفتار سیاسی دوگانه و مزدورانه نیست؟ پویا: یقیناً دوگانه و خلاف عقل است امریکاییها کدام عمل شان منطقی و منطبق بر قانون است که اینجانب انتظار رعایت قانون را از آنان دارم. سیاست بین المللی کاخ سفید جز دوگانگی و رفتار منافقانه چیزی دیگری نیست، در همان موشکیاران کابل که اشاره کردید امریکاییها به جرم مسلم را مرتکب شده اند.

یکی نقض حریم افغانستان، دوم نقض حریم پاکستان و سوم کشتن غیر نظامیان در افغانستان. سوال: زمانیکه طالبان قصد اشغال مزار شریف را داشت، دولت پاکستان دولت ما را از تصمیم خود برای خارج کردن دیپلماتهای مان منصرف کرد و اطمینان داد که با ورود نیروهای طالبان به شهر، امنیت جانی دیپلماتهای ایرانی تضمین است. در حالیکه چنین نشد. به عقیده شما علت دروغگویی مقامات پاکستانی به جمهوری اسلامی ایران چه بود؟

پویا: من معتقدم نفوذ پاکستانیها در طالبان، آنقدر که شایع شده است، نمیباشد. در ابتدا اینطور در جهان و انمود کرده بودند که پاکستان، نماینده امریکا و عربستان در افغانستان است. اما حمله موشکی امریکاییه قلمرو طالبان و سپس موضعگیری شدید تر عربستان در برابر طالبان که با اخراج سفیر آنان از ریاض همراه شده نشان داد که این دو کشور را نمیتوان با چنین رفتاری، متحد طالبان نامید، بعد گفتند: همه کشورهای مسوولتهای مختلف در حمایت از طالبان دارند و حالا میگویند پاکستان، طالبان را در سطح خود دارد. بنظر من هیچ یک از این ادعاها آنقدر که تبلیغ میشود صحت ندارد. **پاکستان**

تاحتی در طالبان نفوذ دارد ولی اینطور نیست که به آنها دستور دهد، مثل اینست که دولت ایران در آقای دوستی یا احمد شاه محمود نفوذ دارد ولی آیا باین نفوذ میتواند با آنها دستور دهد که فلان کار را کنند یا نکنند؟ دولت پاکستان بر اساس قول طالبان گفته بود که ایرانیها در کنسولگری مزار شریف تأمین جانی دارند. اگر اینطور نشد، دولت پاکستان نباید متهم شود. و آنگهی من هنوز مطمئن نیستم دیپلماتهای ایرانی بدست عناصر طالبان کشته شده باشند، من بیشتر احتمال میدهم افراد سومی با هدف مخدوش کردن و تیرگی رابطه ایران و پاکستان از یک سو و ایران و طالبان از جانب دیگر دست به این جنایت زده اند. کما اینکه اخیراً به دفعات طالبان گفته اند که قاتلین دیپلماتها را اگر بیابند مجازات خواهند کرد. اعتماد پاکستان به تضمین های داده شده از سوی طالبان نیز به این دلیل بوده که مامی

دیدیم دیپلماتهای ایران در سایر شهرهای تحت قلمرو طالبان از جمله قندهار، جلال آباد و هرات صحیح و سالم هستند. آنها چه فرقی با همکاران شان در مزار شریف دارند؟ سوال: از نظر طالبان فرق شان اینست که دیپلماتهای مادر مزار شریف در قلمرو مخالفین طالبان مستقر بوده اند و با گروههای مخالف طالبان کار میکردند.

پویا: مع الوصف من معتقدم خوب است در این رابطه تحقیق شود که قاتلین دیپلماتهای ایران در افغانستان واقعاً طالبان بوده اند یا گروههای مانند سپاه صحابه و سازدوران دست آموزند که از فرصتی برای تخریب روابط تهران و اسلام آباد استفاده میکنند و بدلیل روابط مثبتی که با ائتلاف گروههای مخالف طالبان در شمال افغانستان دارند، در آن منطقه به تعداد زیادی فعالیت میکنند.

سوال: آقای پویا! شما بعنوان یک روزنامه نگار که باید از وقایع سیاسی جهان تحلیل واقعبینانه داشته باشد، سیاست کشورتان را در افغانستان، یک سیاست مؤفق میدانید؟ پویا: خیر من چنین عقیده ای ندارم. سوال: لطفاً توضیح دهید.

پویا: ببینید موفقیت یا عدم موفقیت دیپلماتی هر کشور را در ارزیابی **خارج آن کشور شایست. تحلیل من اینست که دولت پاکستان سیاست**

خود را در افغانستان به بهای ازدست دادن تدریجی دوستی طولانی خود با ایران پیش می برد. هرچه در آنجا جلو میبرد در اینجا اعتماد خود را نزد بزرگترین و وفادارترین دوستش در سطح منطقه یعنی ایران ازدست میدهد. من به این معدل، موفقیت نمی گویم. این علامت شکست دیپلماتی پاکستان است سوال: آیا حزب مردم پاکستان راجع به این بحران مثل شما فکر میکند؟ نظرایم حزب در رابطه با بحران فعلی روابط میان تهران و اسلام آباد چیست؟

پویا: حزب مردم به رهبری بی نظیر بوتو که بزرگترین حزب سیاسی در پارلمان و بزرگترین تشکیلات منسجم سیاسی در سراسر پاکستان است، همواره با رفتار دولت پاکستان در قبال ایران و طالبان مخالفت کرده است. بدین معنی که همیشه گفته است این خطا است که دولت نواز شرف، طالبان را بر جمهوری اسلامی ایران ترجیح دهد بطوریکه

به قیمت تیره گی شدید روابط دو کشور، هم پیمانی خود با طالبان را حفظ کند. این موضع را بارها خانم بوتو در این جا و آنجا در مصاحبه های خود بیان کرده است.

سوال: خانم بی نظیر بوتو ماه گذشته در مصاحبه با روزنامه انگلیسی زبان نیوز چاپ پاکستان گفت «سازمان سیا با همکاری یک رهبر افغان پایگاههای آموزشی را در افغانستان دایر کرده اند و با میلیاردها دلار هزینه، توانسته است آنکشور و همچنان پاکستان را به کشور اعتیاد و جنایت تبدیل کند» خانم بوتو بنام این «رهبر افغان» و گروهی که وی به آن تمق دارد، بدلیل ملاحظات سیاسی اشاره نکرد. وی افزود: «در نتیجه کشور پاکستان که به هیچ عنوان با مواد مخدر آشنایی ندارد، به کشور معتادان تبدیل شده و پاکستانیکه به هیچ عنوان بابت قانونی آشنایی در خیابانها، محله ها و خانه هایش فرهنگ کلاشینکوف شکل گرفته و مسلح از جنایت و خشونت شده است.» خانم بی نظیر بوتو بدون اشاره بنام طالبان گفت: بعضی گروههای افغانی امور خود را با استفاده از درآمد حاصل از تولید و فروش هیروئین می گذرانند، وی افزود: «اکثر در افغانستان تروریسم و قاچاق

مواد مخدر، با یکدیگر تلاقی کرده اند.» تحلیل شما از این اظهارات خانم بوتو چیست؟

پویا: فرهنگ کلاشینکوف و ترویج مواد مخدر از میداده افغانستان بداخل پاکستان از بلیه های طولانی مادر روابط با افغانستان بوده است. متهمی این بلا در دوران طالبان تشدید شده است. رواج تروریسم و فراوانی اسلحه در میان مردم، صرفاً ره آورد طالبان نیست. طالبان تنها دوسال است که در کابل قدرت را بدست گرفته است. بلکه از همان زمانیکه افغانستان دچار بحران و جنگ و تشنجات داخلی شد، پاکستان بعنوان دارنده بزرگترین مرز مشترک با افغانستان بیشترین خسارات را متحمل شده است که در رأس آنها واردات اسلحه و مواد مخدر بوده است.

سوال: بنظر شما چرا عربستان روابط خود را با طالبان قطع کرد؟

پویا: تصور من اینست که از نظر عربستان استرداد بن لادن توسط طالبان یک ضرورت اساسی

است. دولت عربستان بخصوص در آستانه سفر امیر عبدالله ولیمهدکشوره واشنگتن نیاز داشت حسن نیت خود را به امریکائیا نشان دهد. مقامات واشنگتن همواره بن لادن را متهم به دست داشتن در انفجارهای پرتلفات کینیاتانزانیا کرده و از طالبان خواستند تازی را به امریکاتحول دهد. بن لادن بهر حال یک تبعه سعودی است و از نظر مقامات عربستان این خیلی مهم بود. که بتوانند وی را از طالبان باز پس بگیرند و به امریکائیا تحویل دهند. مع الوصف مقامات سعودی وقتی با پاسخ رد طالبان مواجه شدند، با توجه به نقش مهمی که در حمایت از طالبان داشتند، غرورشان جریحه دار شد و فوراً سفیر طالبان را از ریاض اخراج و سفیر خود را از کابل فراخواندند. من دلیل دیگری برای این تصمیم عربستان نمی بینم.

سوال: آیا این اقدام عربستان در روابط امارات متحده عربی با طالبان اثر گذاشته است؟

پویا: یقیناً اثر دارد. ومن فکر میکنم امارات نیز دیر یا زود به نشانه میبستگی و هم پیچانی با ریاض همان اقدام را علیه طالبان انجام دهد.

سوال: آقای اخضر ابراهیمی نماینده ویژه دبیر کل سازمان ملل در امور افغانستان به منطقه ما آمده تاراه حلی برای بحران افغانستان بیاید. نظر شما راجع به ماموریت ایشان چیست. آیا شما کارایی سازمان ملل را در بحران افغانستان مؤفق میدانید؟

پویا: بسیار جای تأسف است که ما و شما که سالهای طولانی با ملت افغانستان اظهار همدردی کرده و مشترکاً آسیب حوادث آنکشور را بریکره خود تحمل کرده ایم نتوانیم برای معضل آن کشور به یک فورمول مشترک برسیم. در واقع این یک رسوایی برای ماست که ما دو کشور مقتدر و صاحب نظری و بومی دردد آشنا با محیط افغانستان برای حل بحران این کشور دست به دامان یک سازمان

تحت نفوذ امریکا شویم تا بیاید و نسخه های بی خاصیت قبلی خود را بیبجد و پرورد و هیچ کاری مؤثری انجام ندهد. مؤذیت و وظیفه اول حل بحران افغانستان به عهده تهران و اسلام آباد است. اگر ما با هم اختلاف داشته باشیم و به حقوق یکدیگر احترام نگذاریم طبیعی است دیگران می آیند و بجای ما در منطقه ای که متعلق به ماست تصمیم گیری میکنند. سازمان ملل بعد از خروج نیروهای روسیه از افغانستان تاکنون عملکرد مؤثر و موفقی در افغانستان نداشته است من فکر میکنم باید ما و شما مشکل خود را حل کنیم و پشت یک میز بنشینیم و مشکل را فیصله بدهیم.

سوال: ولی شما خودتان گفتید که طالبان هیچ رقیبی را در حاکمیت افغانستان نمی پذیرد.

پویا: بلی ولی بزرگ کارمل و تو رکی و نجیب هم همین حرف را میزدند.

سوال: آنها نامطلوب مردم افغانستان

بوده اند و بزور کار گذاشته شده اند. آیا موافق این راه حل برای طالبان هستید؟

پویا: طالبان هم مجبور خواهند شد که به این واقعیت تن دهند که به تنهایی قادر به اداره افغانستان و برقرار کردن آرامش و امنیت در آن کشور نخواهند بود، هیچ کس در افغانستان به تنهایی نمیتواند حکمرانی کند.

حرکت آریانا باز طیاره می خرد!!! امین الله صبوری میخانیک طیاره

کلمه (باز) در عنوان فوق بخاطری استعمال شده که چهار سال قبل خریداری چند فروند طیاره از یک کمپنی فرانسوی توسط عبدالرحمن (معروف به رحمن نام بدل) وزیر ترانسپورت حکومت خوجه ثین در چند شماره آئینه افغانستان مطرح بحث قرار گرفته بود. بموجب اطلاعات دقیق که با اسناد در همانوقت نشر شد سید غلام حضرت رئیس آنوقت آریانا بهمکاری چند نفر پرچمی ها و داود میر شارژ دافر خوجه ثین در پاریس کارهای دلالتی مربوط به خریداری طیارات مذکور را در بدل دریافت کمیشن چرب تکمیل نموده، آنگاه پای عبدالرحمن نام بدل را در میان کشیدند و ۲۵ فیصد قیمت خریداری طیارات مذکور بپول نقد بجیب عبدالرحمن ریخت که قرار مسموع بین عبدالرحمن و احمد شاه مسعود تقسیم شده بود. طیاراتی که در آنوقت فی فروند ۱۰ میلیون دالر خریداری شده بود در بازار آنوقت به نیم قیمت هم خریدار نداشت و شرایط افغانستان در حال جنگ داخلی در آنوقت نیز برای خریداری طیارات مذکور مساعد نبود، چنانچه از طیارات مذکور برابر یکدهم حصه قیمت آن هم استفاده نشد، اما چون پای کمیشن چرب در بین بود سید غلام حضرت و عبدالرحمن نام بدل پول آریانا را بخندق انداختند و کمیشن خود را گرفتند (تفصیل موضوع را در شماره های ۱۲۷/۱۲۸ آئینه مطالعه کرده میتوانید).

درین اواخر از اقداماتی خبر شدیم که توسط هیات رئیسه شرکت آریانا برای خریداری یک فروند طیاره از همان کمپنی کمیشن کار فرانسوی رویدست گرفته شده است. بموجب اطلاعات واصله فعلاً آقایان حافظ یونس صاحب رئیس شرکت هوایی آریانا، مولوی حمید معاون اول شرکت وقاری رحمت الله معاون تجارتی شرکت میباشند؛ میگویند این طالبان کرام نه تنها بامور تخنیک و اداری یک شرکت هوایی بلد نمیباشند، بلکه قبل از تقرر باین عهده ها شاید بطیاره مسافرت هم نکرده باشند. یکنفر پرچمی و کمونسنت دو آتشه بنام فدامحمد فدوی (که انجنیر طیاره میباشد) بحيث مشاور تخنیک رئیس آریانا ایفای وظیفه میکند. فدوی از قوم هزاره و از پیروان سلطان علی کشتمند بوده در وقت پرچمی ها رئیس آریانا و هم رئیس هوایی ملکی بود. فدوی با اساس شناخت و همکاریهای قدیم با سید غلام حضرت (فعلاً مسکونه ملبورن آسترالیا) درین اواخر همراي کپطان خدران در دوبي یکجا شده طرح خریداری یک فروند طیاره را از همان کمپنی فرانسوی معامله دار سابق ریختند. طیاره مذکور از نوع (بوئینگ ۷۴۷ - کامین) بوده ظرفیت مسافر بری و باربری هردو را دارد. اما این طیاره در سال ۱۹۷۶ ساخته شده اکنون ۲۲ ساله و کهنه است و قیمتی که حاضر شده اند برای آن بپردازند ۲۵ میلیون دالر میباشد در حالیکه همین نوع طیاره چند سال جدید تر آن بقیمت ۱۵ میلیون دالر در مارکیت آزاد پیدا میشود.

من از با چند نفر دوستان خود (پیلوتها و متخصصین) در زمینه تماس گرفته معلومات ذیل را بدست آورده ام:

(۱) طیاره (ب - ۷۴۷) در میدان هوایی کابل عملیات کرده نمیتواند زیرا شرایط وزن نهائی آن برای پرواز از کابل که شش هزار فوت از سطح بحر بلند بوده و خط پرواز میدان هم برای این نوع طیاره کوتاه میباشد، مساعد نیست.

بفیه ۱۱۱۱۱۱۱۱

عبدالحمید انوری از کانکور

باتاسف عمیق از آمدن «جنرال ملک پهلوان» باایالات متحده آمریکا اطلاع حاصل نمودیم. افغانها هرگز توقع نداشتند که مقامات امریکائی بیک قاتل فراری که در یک روز بیش از سه هزار اسیر جنگی افغان مسلمان رازنده بگور کرد و بعدا تاب مقاومت نیاورده مجبور بفرار شد و به آغوش آخند های ایرانی پناه برد و... و بیزه ورود بامریکا داده و باوی بدیدار و تبادل افکار پرداختند. البته اگر این ملاقات در زمانی صورت میگرفت که جنرال مذکور از یک قدرت نسبی نظامی در یک ساحه محدود برخوردار میبود و یکتعداد ملیشه های گلم جم وپهلوان پنبه های شمال بدورش جمع میبودند، تا اندازه ای قابل فهم میبود، ولی اکنون چرا؟؟

اکنون که وی از هیچگونه قدرتی برخوردار نیست، حتی در شمال کشور هم یکنفر پیرو نداشته و مردم افغانستان بعنوان یک قاتل بیرحم و جنایتکار وحشی، خواهان گرفتاری و محکمه وی میباشند، اکنون چرا؟؟ آیا مقامات امریکائی باجنرال مذکور در چه موردی تبادل افکار نموده اند؟ مقامات مسئول امریکائی در حالیکه بشدت در تلاش اند تا اسامه بن لادن عرب را که گویا در انفجارات اخیر در کینیا و تانزانیا متهم شناخته شده و گفته میشود در یک سلسله عملیات تروریستی علیه منافع امریکا دست داشته است (در حالیکه ثبوت هیچکدام از این اتهامات ارائه نشده)، بدست آورده و محاکمه نمایند؛ اخیرا بعد از آنکه حکومت امریکا خلاف تمام موازین بین المللی، کشور ویرانه مارا که متجاوزین روسی مدت ده سال تمام شهرها، قراء و قصبات آنرا از زمین و هوا براکت و بم و خمپاره بسته و با خاکداند سیاه مبدل ساخت، مورد راکتباری قرار داده و جهت گرفتاری اسامه بن لادن پنج ملیون دالر جایزه گذاشته اند و....

اینهمه داد و فریاد و ناله و فغان برای آنست که گفته میشود اسامه بن لادن متهم بدست داشتن در کشتار چند نفر امریکائی و طرح انفجارات مذکور میباشد. و اما جنرال ملک که اسناد و شواهد کافی برای محکوم ساختن او معتدل سه هزار اسیر مسلمان و زنده بگور کردن آنها در یکروز موجود است، آزاد بهر طرف گشت و گذار دلرد، حتی برای مذاکره با کشوریکه ادعای حامی بودن حقوق بشر را دارد برای مذاکرات سیاسی بواشنگتن می آید، پس باصطلاح «یک بام و دو هوا» غیر ازین چه بوده میتواند؟

امریکا که داد از حقوق بشر و مبارزه علیه تروریزم میزند، خود مرتکب جرم و جنایت شده و خود حقوق بشر را زیر پا میکند. راکت باران کردن یک کشور ویرانه و خسته از جنگ بیست ساله، خود یک جنایت بزرگ و یک عملیه تروریستی بشمار میرود؛ و افغان هارا تروریست معرفی کردن خود یک جرم دیگر است. در حالیکه مردم شاهامات افغانستان حتی در مقابل متجاوزین روسی که همه روزه بکشتار افغانها مشغول بودند، هرگز از ترور کار نگرفته، بلکه مردانه رزمیدند و با جان فدا کردن بیش از یکنیم ملیون شهید باعث از هم ناسی کشورشوراها گردیده و خدمت بزرگی بجامعه بشری و مخصوصا ایالات متحده امریکا انجام دادند. اما سحر دیکه کشورشوراها از هم پاشید و متلاشی شد، تمام کمکهای امریکا بمردم افغانستان متوقف گردید و مقامات امریکائی مردم افغانستان را در حال ماهیگیری چند دزد و رهن ساختن خود انداخته، خود به تماشا نشست، و دست دوستی افغانها را که بسوی امریکا دراز شده بود با دادن ویزه و پذیرائی از یکنفر قاتل و دشمن سر سخت مردم افغانستان و دشمن آشستی ناپذیر وحدت ملی افغانستان، از بازو جدا کردند. ملاقات و تبادل افکار سبک جانی و قاتل مردم افغانستان خود نمایانگر زیر پا کردن حقوق بشر است و هم دشمنی بامردم افغانستان. مقامات مسئول امریکائی از یکطرف خواهان گرفتاری اسامه بن لادن بوده و طالبان را بر فشار روز افزون قرار داده اند تا وی را بامریکا تسلیم نمایند، و از جانب دیگر با یک جنایتکار حرفوی و دیوانه زنجیری به تبادل افکار می پردازند. باید گفت صد آفرین باین نوع حقوق بشر !!!

آیا چه فرقی موجود است در بین یک امریکائی و یکنفر افغان؟ انسان در هر حال انسان است و فرقی نمیکند که کدام کشور و کدام ملت تعلق دارد و یارنگ پوستش چه رقم میباشد. قتل در هر صورت قتل است و در ماهیت قاتل معری وارد نمیکند و بهر صورت باید جلوش گرفته شود، اگر امریکائی را کشته، یا افغان یا عرب را؟ اما مرار معلوم مقامات مسئول امریکائی صرف امریکائی خود را انسان، و آنهم انسان برتر، می شمارند و حقوق بشر بر د مقامات امریکائی، بارتباط انسانهای غیر امریکائی، حرف مفتی نیش نیست، چونکه خون و حقوق دیگران بر د شان چندان ارزشی ندارد، بلکه حقوق بشر غیر امریکائی در یخ نوشته و در آفتاب ماندن است. والسلام ۳۰

نوامبر ۱۹۹۸

اشباهات طالبان

پوهاند دکتور محمد نادر عمر از فرانسه

گرچه طالبان که بر بیش از نود فیصد ساحه خاک افغانستان تسلط دارند، یک سلسله کارهای خوب هم انجام داده اند، از قبیل اینکه تنظیمهای اجیر و قوماندانهای فاسد شانرا از صحنه بیرن ریخته، اسلحه را جمع آوری، تمامیت ارضی را حفظ و امنیت را تامین نموده اند و تا حدود زیادی رضایت مردم را فراهم کرده اند، اما اشتباهاتیرا مرتکب شده اند که دوام حکومت شان مورد سوال قرار میگیرد، مثلا:

اخبار مربوط برویدادها در افغانستان

وضع نظامی دریکماه گذشته تقریباً بحال سابق باقی مانده است. زد و خورد ها و گیسو گرفت ها در شمال و شمال شرق و هم در کاپیسا و پروان دوام دارد. شورای نظامی مدعی شد که چند شهرک را در شمال تسخیر کرده است، طالبان این مدعیات را رد کردند. اگر ساده باوری به تبلیغات امید تسلیم شود که در هر شماره از اشغال و تصفیة یک منطقه وسیع توسط شورای نظامی خبر میدهد، باین حساب باید تمام صفحات شمال بدست حامیان ربانی - مسعود افتاده باشد. طالبان گفتند که تگاب گلا با چند ناحیة نجراب بدست آنها ولی قسمت اعظم نجراب بدست مسعود میباشد و سعی طالبان برای اشغال کامل نجراب که مشرف بر میدان هوایی بگرام است دوام دارد. مقاومت سرسخت مسعود برای نگهداشت نجراب و بگرام که یگانه وسیلة ارتباط اوباخارج است نیز مشهود میباشد. طالبان امام صاحب، دشت ارچی و شیرخان بندر را واپس گرفتند و در منطقه بغلان شهرهای اشکمش، نهرین و بورقه را دوباره مسلط شدند. در بنگی بتعداد ۵۰۰ ماین را که مارک ساخت ایران بزبان فارسی دارد کشف کردند. بقرار احصائیة بین المللی هنوز بتعداد ۱۲ ملیون ماین در افغانستان مدفون است که باساس تقسیم نفوس فینفر یک ماین میرسد.

ایران در لحظات آخر ملتفت شد که اسرائیل و امریکا خواستار شروع جنگ بین ایران و افغانستان میباشد تا موقف نظامی ایران را در منطقه تضعیف کنند، لہذا از تجاوز نظامی برخاک افغانستان منصرف شد، اما در عوض پول سرشار با احمد شاه مسعود داد و هم قرار مسوم حدود هفتاد هزار افغان را در خاک ایران تحت تربیة گرفته از راه کولاب و بگرام به پنجشیر و هم به بدخشان میفرستد. کمکهای مالی ایران به بامیان سابق و احمد شاه مسعود که برای خریداری قوماندانها در جبهات شمال اکنون دالر میپردازد، و مصارف مانورهای نظامی کمراقتصاد ایران را شکستانده و کسر بزرگ در عایدات و بودجہ ایران رونما شده است. از طرف دیگر قیمت تیل از ۳۰ دالر فی بیلر در وقت شاهنشاه به ۸ دالر در وقت آخند هانتزبیل یافته است. حکومت ایران در دوماه گذشته بمامورین خود معاش نداده و فابریکات ایران هر روز یکی پی دیگر ورشکست و مسدود میشوند. ترور های سیاسی توسط بنیادگرایان شروع شده، دریکماه گذشته چند نفر از سیاسیون، نویسندگان و سرشناسان ایران ترور گردیده و درز عمیق بین طرفداران رئیس جمهور خاتمی و آخندخامنه ای نیز ایجاد گردیده است. حلقه های ایرانی در داخل و خارج ایران بیک سلسله انتقادات بالای پالیسی حکومت شان بمقابل افغانستان پرداخته اند، انتقاد منتشره در جریدہ کیهان لندن بالای سیاست خام بروجردی در این شماره اقبامی شده است. طالبان بادرک این تحولات، عساکر خود را که بمقابل تهدیدات نظامی ایران بسرحدات سوق داده بودند، اکنون گروه گروه بولایات شمال وجبهہ پنجشیر منتقل میسازند.

درین اواخر احمد شاه مسعود از تهران دیدار نموده باز معای ایران و هم با گلبدین ایرانیار مذاکراتی انجام داد و با پول زیاد پنجشیر برگشت. قرار مسوم در جملہ ملیونها دالر نقده که ایران بمسعود داده، نوتهای صدالری جعلی ساخت ایران نیز شامل است. بعد ازین ملاقات مسعود و گلبدین و اینکه ایران از تجاوز نظامی برفغانستان منصرف گردید، اخباری شایع شده است که گلبدین از ایران به هالیند پناهنده میشود که در آنجا هستہ تبلیغاتی (البدر) راهم دارد، و کسانی هم گفتند که شاید بسودان پناهنده شود.

در هفته اول ماه دسامبر جلسہ پیروان شورای نظامی در پنجشیر صورت گرفت که در آن سیاف و هابی، کریم خلیلی، حاجی قدیر، وحیدالله سباون، جلیل جریر (داماد گلبدین) و یکتعداد ستمی های دیگر اشتراک کرده بودند. در جلسہ مذکور فیصله شد تا بحملات و جنگها با طالبان شدت بخشند، چنانچه متعاقباً حملہ شدیدی در خطوط کابل صورت گرفت ولی با تلفات زیاد بشکست مواجه گردید. میدان هوایی بگرام هنوز بدست شورای نظامی است و ازین طریق با کولاب و ایران مراودات و دادوستد جریان دارد. حاجی زرین نیز در کنرها به تحریکات جدید نظامی پرداخته آشوبی را چاق ساخته است که از طرف ایران تمویل میگردد. در بدخشان، بعد از آنکه سه عدد پل های اتصالی در شاهراه بدخشان را شورای نظامی بامر قومندان مسعود تخریب کردند، بر خورد های نظامی بین دو جناح متخاصم متوقف شده هر کدام بر مواضع خود قرار دارد. با تسلیم شدن جناح اکبری و ۲۱ قوماندان و تجهیزات شان که تسلیم شدن دور هیر دیگر حزب وحدت (جنرال خدیداد عرفانی و صادقی) و هم انجنیر مهدی معاون سابق دوستم را در قبال داشت، مقاومت ایرانی در بامیان و منطقه مزار شریف بکلی خاموش شده است. مقاومت های محلی در بهسود و غزنی نیز بطرف تسلیم شدن روان میباشد. بدین ترتیب خطر بزرگ از افغانستان مرکزی و جنبش شمال برطرف شده، و این تسلیمی ها نه در اثر عملیات نظامی بلکه در روشنی مرحمت و موهبت الهی صورت گرفته و دوام دارد (جراحی را که ایرد بر فرزند - هر آنکو پف کند ریش بسوزد).

در اواخر ماه نوامبر جلسہ بزرگ اقوام پشتون متشکل از دو جناح نیشنل عوامی و پشتونخواه با اشتراک عبدالولی خان و محمود خان اچکزائی (پسر مرحوم عبدالصمد خان اچکزائی) در شهر کویتہ دایر شده حدود پنجاه هزار نفر سهم گرفته بودند. پشتو بها علنا گفتند که «ما پاکستان را ساختیم و آنرا خراب هم کرده میتوانیم». تصمیم

اگر طالبان قدرت سیاسی را بمردم انتقال ندهند، بمشکلات بیشتر مواجه خواهند شد.

در بعد داخلی: تحمیل فشار بر مردم مخصوصاً بر طبقهٔ نسوان و تطبیق مفکورهٔ افراطی گروه‌های بنیادگرای پاکستانی که با اسلام سنتی مطابقت ندارد. تضاد در برابر تعلیم و تحصیل دختران و وضع قیود بر زنان، گذشته از آنکه حق مسلم آنها را سلب نمودند بر مشکلات مردم و مملکت افزودند.

در بعد خارجی: پیروی از هدیای بنیادگرایان پاکستانی که به هویت آزاد منشی افغانها صدمه میزند؛ و نیز رعایت نکردن معیارهای بین المللی که منجر بعدم شناسائی حکومت طالبان در جامعهٔ ملل گردیده است. از جانب دیگر اقامت اسامهٔ بن لادن در افغانستان که در حقیقت پاکستان ازان بهره برداری میکند چنانچه از اثر پرتاب راکت‌های گروزر امریکائی برخوست دو کمپ تربیوی مبارزین برای آزادی کشمیر تخریب و تعدادی پاکستانیها بقتل رسیدند. امریکا افغانستان را منحنی پایگاه تروریستی در جهان معرفی نمود که عامل عمدهٔ عدم برسمیت شناختن حکومت طالبان گردید. در حالیکه وزیر خارجهٔ امریکا اظهار داشت اگر حکومت طالبان آرزوی برسمیت شناخته شدن را دارند بن لادن را از افغانستان اخراج نمایند.

پاکستان که تحت فشار تحریرات اقتصادی قرار داشته و دست و پاچه است، قرار است صدراعظم نواز شریف که در ماه دسامبر با امریکا می‌رود تقاضای رفع تحریرات اقتصادی را بنماید که احتمالاً در بدل همکاری برای اخراج بن لادن از افغانستان پذیرفته خواهد شد. و اما طالبان گذشته از اینکه چیزی بدست نخواهند آورد بمنعناات افغانی که پناه گزین را بدشمنش نمی‌سپارند، لطمه وارد میشود. طالبان نظر بفقدان تجربه در حکومت داری مرتکب اشتباهات جبران ناپذیر گردیده متحمل خسارات جانی، مالی و سیاسی گردیده و میگردند. با اشغال باراول مزار شریف بهمکاری جنرال ملک، بعلت فقدان تجربهٔ کافی طالبان، موصوف در جبههٔ مخالف آنها قرار گرفت که طالبان در برابر آن بهای سنگین پرداختند.

اشغال بار دوم مزار شریف باز هم از اثر اعمال انتقام جوئی آنها، مخالفین شان تبلیغات وسیع براه انداخته کاه را کوه و انمود کردند و ذهنیت جهان را علیه طالبان تحریک نموده زمینهٔ مداخلهٔ مزید ایران و روسیه را مساعد ساختند.

با اخراج سازمانهای امداد بشری که مردم افغانستان در وضع موجوده سخت نیازمند کمک میباشند، مشکل دیگری ایجاد نمودند که بالاخره مجبور شدند بسازمانهای مذکور مراجعه و تقاضای مراجعت آنها را نمایند. از اثر کشته شدن جاسوسان و مشاورین نظامی ایران در مزار شریف حکومت ایران بخاطر پرده کشیدن روی مداخلات آشکارش هیاو براه انداخته همه آنها را دپلمات قلمداد نمود و از بز مرده شاخ زرین ساخت.

با پادرمیانی نمایندهٔ ملل متحد، اجساد مجرمین فوق با اعزاز و اکرام بایران برگردانیده شد و علاوتاً طالبان موافقه نمودند بدون قید و شرط و بلا عوض دریوران لاریهائیکه برای مخالفین طالبان اسلحه آورده بودند و نزد شان اسیر بودند، آنها را آزاد ساخته بحکومت ایران تسلیم دهند. اما اسیران جنگی طالب که بایران برده شده اند تا حال آزاد نگردیده اند و حکومت ایران چنین وانمود کرد که اسیران مذکور مربوط بگروه های مخالف طالبان است. عجب جواب مضحکی! آیا ایران محبس حزب وحدت و شورای نظر است؟

حکومت ایران که پیوسته از عدم مداخله در امور افغانستان سخن میگوید و در واقع بمداخلات مزیدش ادامه میدهد، در همان روزیکه نمایندهٔ ملل متحد از آزادی محبوسین ایرانی و مراجعت بشکشور شان بحکومت ایران در تهران اطمینان میداد، حکومت قزاقستان اعلان کرد که محمولهٔ حاوی هفتاد تن اسلحه و بمب دستی و مواد منفجره که در زیر آرد پنهان گردیده توسط قطار آهن از ایران بنام امداد بشری ارسال شده بود تا بلاریها حمل و برای احمد شاه مسعود ارسال میگردد، ولی حکومت قزاقستان سلاح و مهمات نظامی را کشف و ضبط نمود و بمنظور افشای آن کنفرانس مطبوعاتی را تشکیل داد. پارلمان قزاقستان فتنه انگیزان ایرانی را تقبیح و استرداد اسلحهٔ فوق را بایران سفارش نمود که با تسلیمی آن دیگر مجال انکار از مداخله در امور افغانستان برای ایران باقی نماند. ضرب لمثل معروف است که: «مردم بد فعل که رسوا شود، فضله اش بر سر تخته میریزد».

در همین فرصتی که اسلحه مذکور بایران مسترد میگردد، احمد شاه مسعود وارد تهران گردیده بامقامات بلند پایهٔ ایرانی مذاکراتی انجام میدهد. و در کنفرانس (۲۹) که در آن اعضای مداخله گر ایران، روسیه، و امریکا رول عمده داشتند، باوصف تجاوز و تخطی های ایران، بارملامتی بدوش طالبان افتاد که علت آن نا رسائی حکومت طالبان است که فاقد کدر های اداری و سیاسی میباشند و یک نمایندگی غیر رسمی و ضعیف که در نیویارک دارند حیثیت یک قونسلگری افتخاری را دارد. حکومت طالبان جرات آنرا تا امروز پیدانکردند تا بالای افغانهای تحصیل یافته اعتماد کرده و از متخصصین ورزیده و آزموده که آرزو مند انجام خدمت بوطن هستند استفاده کنند و این بی اعتنائی شان مایهٔ تاسف و نافر افغانها در اروپا و امریکا گردیده است.

در نهایت، طالبان به نسبت اشتباهات ناشی از تعصب و کوتاه بینی شان، هم خودشان متحمل صدمات و پرداخت بهای سنگین شدند و هم شناخت بین المللی شان بتعمیق افتاد. در پایان بتوجهٔ طالبان رسانیده میشود که از خشونت و تعصبات بیمورد و اذیت کننده که بنیان حکومت شانرا میلرزاند، منصرف گردند، در غیر آن ما نند جنگ سالاران دیگر دامن آنها نیز برچیده خواهد شد. باعرض حرمت - ۴ نوامبر ۱۹۹۸.

اگر طالبان قدرت سیاسی را بمردم انتقال ندهند، بمشکلات بیشتر مواجه خواهد شد

جه مورثی بټیار وي، ځوی ئی فتح خان نکیزی

جنرال رحمت الله ساپي از لندن

شاید خوانندگان گرامی اطلاع داشته باشند که چند سال قبل یک راس اسپ کریم آغاخان بنام (شرگار) به ۱۲ میلیون پوند فروخته شد. دردان ایریسی (آیرلیسی) چندروز بعد از آن، اسپ را اخوا کردند و دو میلیون پوند را خواستند و گفتند که اگر دو میلیون پوند بها داده نشود اسپ را از بین میریم، که بالاخره از طرف خود کریم آغاخان بشکل خصوصی معامله انجام یافت و از پولیس فرانسه و انگلستان جدا تقاضا کرده بود که در زمینه مداخله نکنند تا اسپ از بین نرود.

در سالهای جهاد بولایات شمال مملکت سفر کرده میخواستیم باسید منصورنادری مسائل جهادی را مطرح نموده و اختلافات سید منصور و قوماندان باز محمد خان را رفع نموده و در بین شان مصالحه نمایم لذا بجای دوست سابقه ام وکیل نور محمد خان تاتار به سرخ دیوار سمنگان رفتم. صبح روز دیگر از اطاق دیگر صحبت با واز بلند بین وکیل و پسرش څارنوال خیرالدین را شنیدم. څارنوال میگفت که اسپ رسیده، قوی و بزکش را بجنرال ساپی میدهم، پدرش وکیل نور محمد خان میگفت که من چوچه یکنیم ساله اسپ بهزاد که نامش (مجنون) است باو میدهم زیرا که مادرش ذات اصیل گرگ است.

چند سال پیش در لندن یک سگ بنام (افغان هوند) بیک میلیون پوند قیمت گردید. در مسابقه سگ دوانی همه سگها بجاییش استاده شدند، ولی (افغان هوند) از همه جدا و بطرف راست در عقب استاده بود. رفري صدا کرد که «از ذات سگهای افغان است هرچه دلش میخواهد میکند.» وقت پوره شد و رفري تفنگچه را به علامت شروع مسابقه فیر نمود، افغان هوند که از همه عقبتتر بود، اول شد؛ مطلب اینست که جنسیت و اصلیت خیلی اهمیت دارد. کمپنی های خورا که سازی بامارک و نشان (افغان هوند) بمیلیونها دالر مفاد میکنند. کاکای پدرم مبارک شاه به پسرش میگفت که از مادر خطا هستی از تو چیزی ساخته نمیشود و این مثل پشتورا تذکر میداد: «چه مورثی بټیار وي، ځوی ئی فتح خان نکیزی.»

در سالهای جهاد با گروپ های مجاهدین از میرانشا بطرف خوست حرکت نموده بدو کانهای کلام خان غرض صرف جای توقف کردیم. ناگهان بیک سماوار څالغمال رخ داد. بمجله خود را رساندم. دیدم که یکنفر مجاهد بنام (خواجه) کلاشینکوف خود را بقسم ضربه بسینه یک منصبدار پاکستانی گرفته است. مجاهدین از دیدن من کمی آرام شدند. از ترس زیاد خون در بدن سه نفر منصبدار پاکستانی توقف کرده بود. از موضوع پرسیدم، خواجه پغمانی گفت که پنجابی دال خور... به تیره کي دشنام داد. تیره کي اگر کافر است، افغان ما است، خارجی حق دشنام راندارد، هرچی ما داریم در بین خود داریم.

از اجمل ختک شنیده ام و از او نقل قول میکنم که تقریباً ۳۵ سال قبل در پاکستان میگشتیم تا بمقصد تبلیغات و پروپاگاندا براديو پشاور برضد حکومت سردار محمد داود کدام نفر افغان را پیدا کنیم. دیدم که یکنفر از مومند افغانستان در پهلوی سرک مالته فروشی میکند. در وقت خرید مالته برایش گفتم که مالته فروشی را بگذار بامن بیا ماهانه معاش کافی برایت میدهم. مالته فروش پرسید که کار و وظیفه ام چی خواهد بود؟ گفتم که در پروگرام راديو بعضی چیزها را که ما برایت میگوئیم برضد حکومت داود خان بگو. مالته فروش خنده کرده گفت: «غریب خدای کرم... چاکرم؟» و علاوه کرد که اگر تمام پاکستان را بمن بخشش کنی این کار را کرده نمیتوانم.

در سال ۱۹۸۹ مورخ ۳۰ دسمبر، یک شخصیت عالی رتبه شوروي بنام گنگوفسکی در دعوت بینظیر بوتو گفته بود که ماسکو محمد ظاهر شاه را از حمله بالای پاکستان در سال ۱۹۷۱ در وقت جنگ هندوپاکستان بسر قوماندانی جنرال عبدالولی خان ممانعت نمود. بعد از نشر این خبر با اخبارهای پاکستان، مدت سه روز صبر کردم تا اگر از شورای رهبران جهادی کدام عکس العمل دیده شود.

عصر روز سوم پرس کانفرانس دادم و به بی بی سی و صدای امریکا ادعای مهمان رسمی بینظیر بوتو را رد کردم. در پهلوی دلایل مسلکی نظامی و سیاسی گفتم که در افغانستان همچون تصمیمات بزرگ از جانب لویه جرگه گرفته میشود. ما همیشه تحت فشار تحریکات روس و هندوستان علیه پاکستان بودیم. از جمله اخبارهای که نشر نمود یکی آن مسلم روز شنبه مورخ ۳۰ دسمبر بود. اگرچه اخبار بعضی غلطیها دارد ولی مطلب فهمیده شده میتواند. اخبار مذکور نوشته بود که «الحضرت شخصاً پاکستان اطمینان داده بود که شما میتوانید حتی پوسته های امنیتی سرحدی تا نرا پس کنید، افغانستان عمل نامردانه را اجرا نخواهد کرد...» روز بعد در دفتر آی اس آی شورای رهبران جهادی بود. مولوي خالص از من خیلی خوشی کرده گفت کینه وید بینی شخصی باید بعدی نرسد که مسائل ملی را بیزیر پا نمود. افغانستان ملکیت شخصی محمد ظاهر شاه و عبدالولی خان نیست، تهمت گنگوفسکی در بالای افغانستان بود که باید از طرف شورای رهبران جواب گفته میشد.

ماوشما ازین قبیل مثالها خیلی زیاد داریم. بعد از آنکه راکتهای کروزر امریکائی بخوست اصابت نمود،

قابل توجه آقای سپاهی از نیویارک: مقالات و کارتون های شمارسیده امانازمانیکه آدرس صحیح و ونسیر تلفون شما با اداره نرسد، از نشر باز میمانند. لطفاً با ما تلفونی تماس بگیرید ۸۳۱۴ ۲۲۶ (۹۰۹)

شاغلي ولي مسعود برادر احمد شاه مسعود تجاوز امريکه را بخاک افغانستان تائيد نموده گفت که طالبان بامريکه و اروپا نهايت خطر ناک اند، بايد هرچه زود تر از بين برده شوند تا ناوقت نشود، همان شب چهره نازنين ولي مسعود را در بي بي سي و (ايشيا واجر) بتکرار نشان دادند.

متصل آن شاغلي رباني به بي بي سي گفت: خوش است که منطقه خارجيست، در آنجا خارجيها رفت و آمد ميکنند، مراکز تروريست بوده به تحت کنترول ما نميآيد. باین ترتيب هردو افغان (نا افغانيت) خود را ثابت ساختند. بي بي سي در مورد از من پرسيد، گفتم اين عمل تجاوز بالای خاک ما بوده کلتنن ميخواهد از طريق همچون عمليات جنجاليهای شخصي اش را پرده پوشي کند. و نزديما افغانها بين کلتنن و بريژنف کدام فرقي وجود ندارد. در مظاهره بزرگ به پيشروي سفارت امريکه با کشر خبرنگاران امريکائي اسناد نشان دادم و گفتم که اخوانيهای شرق ميانه را امريکائيها آورده اند و (ژورخوست) بپول امريکه ساخته شده است. امروز رباني و مسعود اسامه بن لادن را تروريست ميگویند ولی چکهای ده ميليون دالر بر رباني، ده ميليون دالر ب مسعود و همچنان حکمتيار، سياف و خالص را فراموش کرده اند که بن لادن داده بود؟ امريکائيها تا سال ۱۹۸۸ ماهانه یک ميليون دالر جيب خرج نقده به حکمتيار ميدادند.

جنرال شاپه

چارلز شني بل

بعد از اخراج روسهاژمانیکه امريکائيها بيا شاگرز ميکردند بايد تحفه های خود را همچون اسامه بن لادن از ما ميبردند، ما سابق تروريستي نداريم و اکثریت قاطع افغانها تروريستم را بیک حرکت نامردانه گفته نفرت ميکنند. فقط در تاريخ کشور ما باراول بود که یک تعدادخاينين همچون رباني، مسعود، حکمتيار بارقهای شان در پاکستان برعليه افغانستان تربيه شده عمليات تروريستي را انجام ميدادند. در سالهای جهاد سهم اخوانيهای تروريست دوچندوسه چند ديگران بود. شاه شجاع بزيترتائير سران اقوام از تخت پائين شده گريه کنان شمشير احمد شاه بابارادر پيشروي سران اقوام گذاشته گفت که من لياقت اين شمشير باباي تانرا ندارم. امروز قوتهای ايران بااحضارات درجه یک نظامي بسرحدات ما اخذموقع نموده اما جناب احمد شاه مسعود همراهی بعضی کسانیکه به پشتو سخن ميزنند و یک مادره و چند پدريه ميباشند، بعضی آنکه صف واحد افغاني تشکيل دهند، موقف زمان روسهارا گرفته اند.

مولايه جلال الدين خان در کمرش پانکسي

تروريست محل اهدت گروه نمى امريکايي

یک خبرنگار از رباني پرسيد که طالبان کنترول عيومي افغانستان را بدست دارند، موقف فعلي شما چيست؟ رباني با لبهای خشک و تبسم ساختگي گفت که روسها، انگليسيا و فرانسويها و بعضی ممالک غير اسلامي ديگر از دولت من حمايت ميکنند و هم یک مملکت دوست وعده کمک نظامي را داده است. افغانهای گرامي، از شما عفو خواسته بکمال شرم وخجالت حکايت ذيل را مينيوسم وسوگند ياد ميکنم که هدفم عيومي بوده بطور خاص بکدام شخص متوجه نيست: از اکادمي ادبيسه در شوروي عرض تطبيقات بشهر

داير ساختن لويه جرگه از تمام اقشار ملت افغان، معنی انتقال قدرت بمردم را دارد

سسواستوپل رفته بیک هوتل یا کلپ عسکری اقامت داشتیم، ناوقت شب دگر من استحکام وانجفیری روسی بنام (یورا) در حالت نشه باطاقم آمده گفت من بکمک شما ضرورت دارم. فکر کردم که شاید پول میخواهد. میخواستم پول برایش بدهم، گفت بیول ضرورت ندارم و علاوه کرد که خانم از آلمان شرقی بوده و تازه آمده است، من نمیتوانم امشب تقاضای اورا برآورده و راضی اش بسازم، اگر شما رفیق تان برید من جلال از سوریه را خواهش کنید که باطاق خواب من رفته خانم را راضی بسازد خیلی ممنون میشوم. جلال را خواستم و بعد از رسم تعظیم بمن گفت بامر شما باین قربانی حاضریم. فردا شب زن و شوهر من و جلال را در رستورانی بنام (سرخ) دعوت مجلل دادند. هر افغان (پشتون - تاجک - ازبک و هزاره) که قوتهای اجنبی را بخاک پاک افغانستان دعوت بکند از دگر من (یور) تفاوت نخواهد داشت و با مقایسه کارمل العیاذ بالله کارمل راباید «مرحوم» یاد نمود. دیشب یک افغان بمن گفت که ربانی صاحب هم شخصیت عادی نیست، تاریخ مثالش را ندارد: بالای قالین جادویی (سن باد) در هوا بوده خود را رئیس دولت میخواند!

بیاد دارم که پدرم بکا کایم در مسائل و منازعات قومی عصبانی گشته میگفت که بعضی اشخاص بدوستی و دشمنی ندانسته و نمی ارزند و سبب تحقیر و بی عزتی خود تان میشوند. در پشتو یک مثل است: «چی مزه نه شرمیزی ما به خوک و شرموی». ربانی، مسعود و دکتور عبدالله بارها داد و فریاد کرده میگویند که قوتهای پاکستانی مملکت ما را اشغال کرده است. در صورتیکه چنین باشد چرا یکی به هندوستان، دیگری به کولاب و دیگری به ترکیه و ایران هستند. چرا تاریخ درخشان مملکت ما را که امپراطوری شکن بوده داغ سیاه و تاپه اشغال پنجاب میزنند؟ اخبار وابسته به ربانی و مسعود عکس کلان مسعود را در بین کوه های برفدار چاپ کرده آنرا بنام پیام مجاهد میخواند و در زیر آن نوشته میکند که «اگر تنها هم بمانم دست از مبارزه نمی کشم». و چند نفر ستمی تجزیه طلب هم باین شعار افتخار نموده اورا قهرمان و فرماندار مسعود صدامیکند! اما کسی نمی پرسد که مبارزه چی؟ برای چی؟ برای کی؟ و چرا؟ آیا مبارزه چور و تالان زمره کافی نیست؟ آیا مبارزه در خدمت روسها خاتمه یافته؟ آیا مبارزه بنفع ایران تا چه وقت؟ و تا کی نماینده های انگلیس و فرانسه در هندوکش باشد؟ در گذشته ها مسعود بایران و پاکستان اخطار داده میگفت: گردن دانی غیرت افغانیم - چون بمیدان آمدمی میدانیم - حالا مانند (جرانیموی اپچیها) میفرمایند «اگر تنها هم بمانم دست از مبارزه نمی کشم!» نمیدانم چرا این مریضی روحی سبب قتل مردمان بیگناه میشود؟ چرا یک خارجی را از افغان خودش نزدیکتر میدانند؟ زمانیکه قمر مصنوعی حامل ربانی از فضای افغانستان عبور میکرد پیام شان بمناسبت هفتاد و نهمین سالگرد استرداد استقلال افغانستان در مرکز (ناسا) در کلفورنیا ضبط گردید!

در کوهستان تگاب بکنفر بمحضر خانمش از پشت سر هوای آوازدار خارج کرده بود. از شرم و خجالت سالها ترک وطن کرده لادرگ و فراری گردید. چند سال بعد از طرف شب بپام خانه خود آمده از دود کش گوش گرفت که در خانه اش چی میگذرد. از خاطریکه چوب تر بوده و دیگ خام مانده بود، اولاد ها گریه کرده نان میخواستند، مادرش قهر شده گفت که «او و اولاد گوزک، چوب خشک نداریم، چه کنم...» مردخانه با کمال مایوسی از جائیکه آمده بود واپس رفته برفقاییش گفت که هنوز هم آواز هوایم از خانه گم نشده، مجبورم بمسافری خود ادامه بدهم. آواز و بوی بد هوای اخراج شده از ربانی و شورای قیادی تا ابد از فضای افغانستان گمی ندارد، اما شرم در کجاست؟ «چی زه و نه شرمیزم ما به خوک و شرموی»؟

من عقیده ثابت و لایتنیر داشتم که سرمایه داری با کرامت انسانی کُمن بوده، معکوسا تناسب داشته، همچنان علم و دانش با شخصیت انسان موازی رشد و نمو نمیکند. ولی هر قدر سن و سال زیاد گردید انسان پیر شده خاطرات خورد سالی بیشتر بیادش می آید. ما که از مکتب ابتدائیه تگاب رخصت شده بخانه آمده شوخی میکردیم، پیر محمد کا کما موی سفید قریه بما میگفت که ملا شدن آسان است، آدم شدن سخت است. چی دستار تری هزار دی دستار سري په شمار دي. در وطن ما تگاب و قتیکه طفل تولد میشود اقارب بسیار نزدیک بمقصد شادی و خوشحالی فیرهای تفنگ میکنند. اگر این طفل در وقت کلانی کارهای غلط میکرد، مردم عموما بکسیکه در طفولیتش فیر کرده میبود دشنام میدادند. خوب است که بعضی اقوام این رواج را نداشتند، والا کسانی که در طفولیت شان فیرها کرده میبودند، دشنام باران میشدند...

دکتور عبدالله در مصاحبه با بی بی سی گفت که «مسعود در بالای شهر کابل راکت نرده است زیرا که راکتها بیشتر در مناطق خیر خانه اصابت کرده است و درخیر خانه مینه نفرهای خود ما سکونت دارند.» اگر ازین دروغ شاخدار او بگذریم و بجمله اخیر گفتار دکتور عبدالله نظر اندازیم که میگوید «... در خیر خانه مینه نفرهای خود ما سکونت دارند» ازین سخن ثابت میشود که ستمیها افغانهای دیگر را از خود نمیدانند!

میگویند که اگر واقعه رخ ندهد دیوانه هم میتواند حکومت بکند. جنگهای طولانی از یکطرف تباهی و ویرانی می آورد و از طرف دیگر غلبیل جامعه است. خوب بود را از هم جدا میسازد و نقابهای سفید را از روی های سیاه دور میکند و یا بعبارة دیگر از شما عفو خواسته بکمال معذرت میگویم که «شمشیر زن و تنبور زن را معلوم میسازد!» پیر های بالدار، حضرات دیوار سوار، دیوبندیهای و الظهري ها همه امتحان شدند. در سیاستهای «نرماده سین» افغانستان محترم داکتر صاحب روان فرهادی همچون ستاره صبح صادق درخشان جلوه نمینمود.

بالای تیر های موثر محمد زائیه را همچون سم دل دل و براق بوسه نثار مینمود و در اوج قدرت بفرعون های مریض یعنی حکمتیار و ربانی داکتر موصوف رومیو ژولت گشت ، و باین ترتیب از موقف « ستاره صبح صادق » بموقف « ستاره چاشت کاذب » تنزل نمود . حالا بعوض اینکه به علمیت و شخصیت خود اتکاء نموده همچون یک افغان آزاد و مستقل مبارزه کنند ، بعلم و عالم توهین کرده به پشت سر شاگرد - شاگرد - شاگردش محمد یونگل قانونی راه میروند .

از کشتن برادران ایرانی در مزار شریف همه ما آنقدر متأثر شدیم که از کشته شدن یکنفر افغان بیگناه متأثر میشویم ، ولی کی میتواند بگوید که دسیسه نبود تا سبب خرابی مناسبات افغانستان و ایران شود؟ مسئولین حفاظت برادران ایرانی ما ربانی - مسعود - دوستم و خلیلی اند . اگر ایشان کشته شده باشند ، خداوند اینها را هم مغفرت نصیب کند و اگر آنها زنده اند بهمه قوانین در زمینه مسئولیت دارند . محترم فرهادی در پرس ریلیس (اعلامیه مطبوعاتی) شان بعوض آنکه همچون یک شخصیت سرشناس سیاسی مملکت موضوع را با ایرانیها ترمیم کرده باشد ، از آن عاشورا ساخته بسینه خود زنجیر زده است و سبب تشویق تجاوز اجنبی بمادر مقدس وطن شده اند ، و برای پوشاندن محرک اصلی ، در اعلامیه خود محترم فرهادی فریاد هایی از کشتار و کنیز و غلام بلند کرده اند . بخاطر این دروغ شاخدار ، نمره حکومتی که داکتر صاحب همراهی شان کار کرده اند به صفر ضرب میسازد . هرگاه یکنفر افغان حتی یک دشمن خارجی بدون سلاح و یا تسلیم شده را انفرادی و یا دسته جمعی بکشد ، هر کی باشد مسلمان نیست و انسان نیست . جناب داکتر صاحب لطفا با من هرجا خواسته باشند بروند و بدون دربار گیلانی صاحب مخصوصا بداره تحریک اسلامی طالبان اگر یکنفر بنام کنیز یا غلام را یافته و نشان دادند ، من اولین فرد افغان خواهم بود که اداره طالبان را غیر اسلامی و غیر انسانی اعلان کنم ، در غیر آن ، ملا شدن آسان است ، اما افغان شدن سخت ! کاشکی محترم فرهادی کشتار پنجاه هزار کابلیان - خرابی شهر کابل - تجاوزات بسر مال و ناموس مردم در دوره قدرت شورای نظار را نیز تقبیح میکردند ! کاشکی کشتار دسته جمعی شیرخان را حد اقل بزبان می آوردند !

آیا جناب داکتر صاحب میدانند که وطن آبائی شان بچه دسیسه های داخلی ، منطقه و بین المللی روبرو گشته است؟ بصفت یک سیاست دان عالیرتبه مملکت بگویند که چرا خارجیها ربانی را که بزمین جا نداشته بقالین سنباد بهوا میگردند ، تأیید کرده و ملا محمد عمر مجاهد را که بیشتر از دوران شاهی بالای خاک افغانستان تسلط و حاکمیت دارد رد میکنند؟ آیا این خارجیها بما چه مناسبات دارند؟

جناب داکتر صاحب باید سفرها کرده با افغانها لکچرها میداد و کنفرانسهها ترتیب مینمود ، سیمینارها اجرا میکردند و افغانها را باو ضاع سیاسی تنویر میساختند و سبب یک حرکت سیاسی مثبت بوطن میشدند . نیرومند ترین شخصیت جهان (بل کلینتن) بخاطر دروغ آنها دروغ عشقی و زنائی تحت محاکمه ملت قرار داشته شاید چوکی پر قدرت را از دست بدهد : داکتر صاحب شما را بخداوند (ج) سوگند که شما حتی یکروز یک سخن راست از ربانی صاحب شنیده اید؟ بعقیده من رحم مادر مقدس وطن پاک است ، چوچه های حرامی خارجی را خام پرتاب میکند ! در اخیر یکبار دیگر از شما افغانهای عزیزالقدر از تلخ نویسی ام معافی میخواهم من بارها گفته ام که بزبان دری خوب و پخته نوشته نمیتوانم ، همینکه نوشته شده ، خدا و هست ، کم ما و کرم شما . والسلام - جنرال ساپی ۸ - ۹ - ۱۹۹۸ لندن .

آیادین و آئین افغانهای مسلمان تغیر داده میشود ؟

عبدالکریم حکیمی ازدالاس - تکزاس

دوست دانشمند آقای دکتر هاشمیان!

مطلب سوزاننده که تحت عنوان « فروش دین مسیح در کابل » در صفحه ۴ شماره ۷۱ مجله وزین آئینه افغانستان بقلم خود شما تحریر یافته ، واقعا در پوست ، گوشت و استخوان هر افغان اثر دارد . بارتباط موضوع اینک مضمونی بعنوان فوق باختصار نوشته ارسال میدارم .

افغانها بخاطر دارند که بعد از حادثه المناک ۷ ثور ۱۳۵۷ ، بخصوص بعد از تهاجم و تجاوز قوای مسلحانه اتحاد شوروی بر قلمرو افغانستان همسایه و بیطرف ، مقامات حزبی و حکومتی ، پروگرام کمونست سازی افغانهای مسلمان را به پیمان وسیع در ساحه عمل پیاده کردند . نخست بوسیله کمونستهای خون آشام محلی تعداد زیاد از افغانهای مسلمان ، بشمول علماء ، دانشمندان ، بیروکراتان و ملیگرایان را بنامهای مختلف « دشمن کمونزم شوروی » محسوب نموده ، ناجوانمردانه ، بیرحمانه و بیباکانه از بین بردند . بعد کورسهای سیاسی تدریس ایدیالوژی کمونیزم را در تمام جزو نامهای تشکیلات ملکی و نظامی ، حتی در مساجد آغاز نموده ، انسیتوت علوم اجتماعی را محض بمقصد تعلیمات کمونزم افتتاح کردند .

هدف از تاسیس کورسهای سیاسی مجهز و آماده ساختن کادرها و پرسونل امور سیاسی ، نظامی ، ملکی و اداری بامرام و اصول ایدیالوژی کمونزم و تشخیص دوست و دشمن در چوکات عقیده کمونستها و اجرای وظایف

استخباراتي، جاسوسي و ضد جاسوسي برای کمونستهای شوروي بوده، با مساعد ساختن زمینه کار و ترفيع فراهم نمودن مواد غذائي و ديگر ضروريات استهلاکي و شعارها و تبليغات و پروپاگند های رنگارنگ و وعده های میان خالي، قصد داشتند تا بوسیله عملیه مغز شوي (Brain Washing) عقیده اسلامي و ملیگرائی افغانهای مسلمان را شست و شو نموده ایدیالوژی یا عقیده کمونستي را جایگزین آن سازند و بتائید عقاید متکي به جبر خود، کمونستها از خلل ناپذیری، شکست ناپذیری و برگشت ناپذیری کمونزم، سخنها میگفتند و در پهلوی کورسهای سیاسي به تدریس لسان روسي نیز آغاز کردند تا در ترویج زبان و فرهنگ روسي نیز عملا قدم بردارند.

اقدامات مقامات اتحاد شوروي و مزدوران محلي آنها با عکس العمل شدید افغانهای مسلمان و ديگر مسلمانهای جوامع اسلامي حتی ملل جهان مقابل گردید. بخصوص بعد از آنکه یکمده اطفال معصوم و جوانان مسلمان افغان جهت آموختن تعلیم و تربیه کمونستي و اصول کمونزم بماسکو و ديگر حصص اتحاد شوروي اعزام گردیدند، هدف و مرام استعماري اتحاد شوروي بیشتر برملا گردید.

افغانهای مسلمان با پیروي از عقیده و تعلیمات اسلامي و افغاني آباء و اجداد، در مقابل کفر و الحاد اتحاد شوروي، جهاد مقدس و مبارزه آزادیخواهي در دوره جنگ سرد عداوت بیشتر با اتحاد شوروي داشتند از طریق پاکستان که متحد نظامي و سیاسي ایالات متحده و بریتانیا شناخته میشد و میشود، با فراهم نمودن کمکهای نظامي و اقتصادي حمایت شانرا از جهاد اسلامي و مبارزه آزادیخواهي افغانها اعلان کردند. حتی این افواه شنیده میشد که ایالات متحده و متحدین تصمیم دارند تا انتقام جنگ ویتنام را در افغانستان از اتحاد شوروي بگیرند.

افغانهای مسلمان بتمدد روز افزون، خانواده ها و اطفال و اقارب شانرا با ایران یا پاکستان انتقال داده خود بوسیله تنظیمهای جهادي داخل عملیه جهاد میگرددند. در پاکستان و سرحدات بین افغانستان و پاکستان، و نه هم در ایران، تشکیلات مرکزي و مرکزیت واحد سیاسي، اقتصادي و نظامي توسط افغانها یا برای افغانها و نظم و نسق امور جهاد و مبارزه آزادیخواهي وجود نداشت؛ تنظیمها و گروه های مختلف، گوناگون و مقاومت جهادي طبق رهنمائي و دستور اداره استخبارات نظامي پاکستان (I.S.I)، افغانهای داو طلب جهاد را بداخل افغانستان سوق میدادند.

دراثر جانبازیها، مردانگیها، شهامت، ایثار و قربانیهای بیحد و حصر افغانهای مسلمان و امضای موافقتنامه ژنیو که برای تنظیمهای جهادي و نمایندگان مردم افغانستان حق اشتراک در مذاکرات و امضای موافقات داده نشد و پاکستان با رژیم دست نشاند شوروي موافقتنامه ها را امضاء کرد و وزرای خارجه ایالات متحده و اتحاد شوروي محض تطبیق و عملی ساختن موافقتنامه ها تفسیر و امضاء نمودند، اما درباره نظام سیاسي، اجتماعي، اقتصادي و دفاعي آینده افغانستان و موقف بیطرفي آن سخنی بمیان آورده نشد و این مسائل قصدا مجهول گذاشته شد تا دو طرف هریک به نفع خود از اوضاع بهره برداري کنند. سپس قوای تجاوز گر نظامي اتحاد شوروي از افغانستان خارج و متعاقب آن رژیم مزدور اتحاد شوروي نیز با ناکامي و روسیاهی مواجه و افغانستان بحیث میدان جنگ و تاخت و تاز تنظیمها، گروه ها و احزاب و حتی ائتلافی از کمونستها با فرماندهانهای بعضی تنظیمها قرار گرفت، و با وجودیکه امپراطوري اتحاد شوروي با فروپاشي روبرو شد، مزدوران محلي آن با نقاب عشیروي تحت حمایه و پوشش دو تنظیم افراطي اما نسبتا مقتدر جهادي قرار گرفتند و تضاد های دروني تنظیمها و اعضای شوری قیادي اسلامي را که بحمايت پاکستان و حامیان آن بمیان آورده شده بود، بیشتر ساخت.

بنظر ناچیز من، و نسبت بعزل و عوامل آتی، شوری قیادي اسلامي نه تنها به تشکیل حکومت مشروع و ایجاد صلح و سلم در افغانستان موفق نگردید، بلکه تباهی و ویراني بیشتر را با تلفات بیشتر در افغانستان بوجود آورد:

(۱) بین دو ابر قدرت ایالات متحده و اتحاد شوروي که جنگ سرد را در افغانستان گردانیدند، در مورد آینده افغانستان وبخصوص نظم سیاسي، اقتصادي، اجتماعي و نظامي افغانستان، بملاحظه منافع دراز مدت دو کشور موافقه بمیان نیامد، که سبب ایجاد خلای سیاسي در افغانستان گردید.

(۲) پاکستان بمقصد توسعه طلبی و تشکیل حکومت دست نشاند از طریق دستگاه وسیع (آی اس آی) در امور داخلي افغانستان بمداخله و افزایش نفاق و شقاق بین افغانها همچنان ادامه داد و میدهد و نفوذ سیاسي، اقتصادي و نظامي پاکستان را در افغانستان توسعه میدهد.

(۳) جاه طلبی، خودپرستی، خودمنشی، خودنمائی، خودستائی، خودسری و علاقمندی بیشتر رهبران تنظیمها به پر کردن خورجینهای با دالر و کلدار مانع اتحاد افغانها و اتفاق بین آنها گردیده، منافع ملي افغانستان و مصالح افغانها را تاحدی فراموش کردند و متمایل بمنافع عشیروي و شخصی گردیدند که منافع ملي افغانستان و مصالح افغانها را تحت الشعاع منافع عشیروي و مذهبي و نژادي قرار داده است.

(۴) هدف مشترک جهاد مقدس و مبارزه آزادیخواهي تنظیمها و گروه ها و احزاب در مقابل قوای نظامي تجاوز گراتحاد شوروي و پالیسي مستبدانه و ظالمانه کمونستها که سبب نزدیکی و اتحاد نسبي تنظیمها گردیده بود

دایر ساختن لویه جرگه از تمام اقشار ملت افغان، معنی انتقال قدرت بمردم را دارد

با خروج قوای نظامی آنکشور از بین برده شد و تنظیمها بجان یکدیگر افتادند، بخصوص بعد از آنکه دارائیهای عامه و بیت المال توسط تنظیمها و گروه ها غارت و بانکها، موسسات و منازل در شهر کابل چور و چپاول گردید. (۵) اختلاف و نقاضت بین دو مذهب اسلامی، اهل تشیع جعفری و وهابیت عربستان سعودی، سبب رقابت شدید و مداخله روز افزون دوکشور ایران و عربستان سعودی در امور داخلی افغانستان گردیده است.

(۶) تمایل عشیروی و منافع شخصی رهبران و تنظیمها و گروه های مذهبی و نژادی روز تا روز سبب مداخله کشورهای همسایه و حمایت بیشتر نظامی و اقتصادی آنها از گروه های وابسته گردیده، سبب افزایش بیشتر اختلافات و منازعات بین آنها گردیده و میگردد، زیرا تنظیمها، گروه ها و احزاب در حقیقت بحیث موکلین قدرتهای مداخله گر جنگ و نزاع را ادامه داده اند.

(۷) رویا روئی دو گروه یا تنظیم عمده حزب اسلامی حکمتیار و جمعیت اسلامی ربانی که اولی در چهار آسیاب و دومی در داخل ارگ اتخاذ موقع نمود و با آغاز جنگ شهر زیبای کابل را بویرانه مبدل ساختند و موسسات تعلیمی، موزیم افغانستان، کتابخانه ها، تجارتخانه ها، شرکتهای تجارتي، حتی طاق ظفر، منار علم و جهل و تمام آثار تاریخی و افتخارات گذشته افغانها را تنظیمها و گروه ها و احزاب از بین بردند و اقداماتی که مقامات پاکستانی طور مسلسل و متداوم بمقصد ایجاد ممانعتها و جلوگیری از باز گشت مهاجرین افغان بوطن اتخاذ نموده و مینماید، در حقیقت از طرح و پلان مفصل حفظ و توسعه منافع طویل المدت آنکشور و حامیان آن در افغانستان نمایندگی میکند، زیرا تنظیمها و گروه های وابسته پاکستان حتی زندگی شهری باشندگان کابل را بزندگی روستائی مبدل نموده و مینمایند.

در زمانیکه روسای دو تنظیم (حزب اسلامی و جمعیت اسلامی) نظر بکردار و رفتار ناشایسته دیگر تنظیمها و گروه ها و احزاب متوجه منافع عشیروی گردیده و به پیشبرد منافع مداخله گران بیگانه ادامه دادند، نظر به بداندیشی، بد طبیعتی، بد قولی، بد کاری و بد کاری هریک بحیث انسانهای زشت و تنظیمها و گروه ها همه نحس شناخته شده بدنام گردیدند، گروه جدیدی از آستین مقامات پاکستانی بحیث بدیل یا جانشین تنظیمها وارد صحنه جنگ و مبارزه در افغانستان گردانیده شد.

طالبان یا این گروه تازه نفس که تعلیمات خاص مذهبی و نظامی را در مدارس و مواضع خاص آموخته، طور رسمی از خط مشی یا پالیسی اسلامی بنیاد گرایانه که بیشتر با خصوصیات فرهنگی و رسم و رواج روستائی، عشیروی و قبیلوی قرین است، پیروی نموده، در گفتار و عمل از برسمیت شناختن حقوق اولیه بشری بشمول تعلیم و تربیه، کار و صحت برای مرد و زن انکار ورزیده و می نمایند. احکام و آیات قرآن مجید و احادیث نبوی را خیلی کوتاه نظرانه طوریکه برای افراد و جامعه روستائی و عشیروی مساعد باشد، تعبیر و تفسیر کرده و آنرا در امر بالمعروف و نهی عن المنکر خلاصه نموده تحت تطبیق قرار داده اند، و با وجود پیشرفتهای و فتوحات نظامی اخیر، گمان نمیرود که طالبان اتحاد و اتفاق مجدد را بین افغانهای مسلمان ایجاد نموده زمینه را جهت اعمار مجدد و پیشرفت اقتصادی و تکامل اجتماعی جامعه افغانی مساعد سازند، حتی این خوف و تشویش وجود دارد که هرگاه گروه فعلی رهبری طالبان برمسند قدرت ادامه دهند، افغانهای مسلمان را طی سالیان متمادی بارتعاب و عذاب بیسوادی، بیکاری، بینوایی، بیماری و بیهودگی مواجه ساخته افغانها را در داخل کشور و در کمپهای مهاجرین در پاکستان و ایران تحت شکنجه، عذاب و فشار روحی و جسمی قرار خواهند داد و اوضاع، احوال و شرایط را برای ورود و فعالیت مبلغین مسیحی در جمله کارمندان موسسات امدادی خصوصی خارجی بمقصد مغز شویی افغانهای مسلمان به پیمانه وسیع مساعد گردانیده و خواهند گردانید.

قابل یادآور است که اصطلاح «مغز شویی» برای نخستین بار در جنگهای دهه ۱۹۵۰ در کوریا و در مقابل اسرای جنگی ایالات متحده و متحدین توسط کمونستها بکار برده شد، در حالیکه اسرای جنگی را در حالت محرومیت از غذا، آب و خواب نگه میداشتند، بوسیله مغز شویی عقیده آنها را تغیر میدادند، مغز شویی بمعنی «عملیه پاکسازی مغز و دماغ انسان از عقیده، دین و آئین و تعویض آن با عقیده، دین و آئین جدید میباشد» که تحت تاثیر فشار، سختی و مضیقۀ جسمی و روحی افراد صورت میگردد؛ امروز جوامع و دول صنعتی پیشرفته با وسائل علمی و استفاده از قواعد، دستاویز و روشهای روانشناسی، روانکاوی، اعصاب شناسی، جامعه شناسی، اصول تعلیم و تربیه و دیگر فرضیه های آموزشی و حیاتی از مغز شویی استفاده وسیع مینمایند، بخصوص ملل و دول استعماری و استثماري سابق و جدید، بمقصد جانشین کردن عقاید مسیحی در عوض عقاید دیگر تحت شرایط و اوضاع ناگواریکه خود بوجود آورده یا ایجاد میکنند، استفاده می نمایند تا عقاید، لسان و فرهنگ شانرا توسعه دهند.

توضیح مختصر فوق تا حدی بحران و اوضاع اسفناک افغانستان و افغانهای مسلمان را تصریح نموده و باین سوال جواب ارائه مینماید که چرا و چطور افغانهای مسلمان تحت فشار و مضیقۀ جسمی و روحی قرار داده شده اند؟ تا اینکه زمینه برای آنچه «فروش دین مسیحی در کابل» خوانده شده، مساعد گردیده است.

بیائید با تعجب و حیرت از خود بپرسیم که چرا سه کشور اسلامی پاکستان، عربستان سعودی و امارات عربی از بیت المال و خزائن اسلامی خود با گروه طالبان کمک و معاونت اسلامی مینمایند، در حالیکه طالبان بخصوص

در شهر کابل افغانهای مسلمان را از کار و تحصیل علم و دانش محروم گردانیده حتی با گرسنگی، بیکاری، شرایط رنج آور و محرومیت‌های خیلی دشوار زندگی مواجه ساخته تا اینکه مبلغین دین مسیحی در جمله کارمندان موسسات امدادی خصوصی خارجی از کشور های استعماری با افغانستان آمده، افغانهای مسلمان را مغز شونی کرده، دین و آئین اسلامی و افغانی آنها را بادیین مسیح عوض نمایند؟ آیا رهبران طالبان و سه کشور اسلامی متوجه موضوع هستند؟

از طرف دیگر آیا احمد شاه مسعود و رهبران ائتلاف شمال چرا در ساحات تحت کنترل خود زمینه را جهت تبلیغ و نشر مرامهای جمهوری روسیه و جمهوریت های شامل کشور های مشترک المنافع روسیه و ترویج کتب تعلیمی و مذهبی جعفری ایران مساعد گردانیده اند؟

گفته میشود که تا کنون بتعداد بیش از یکصد هزار افغان مسلمان تحت شرایط ذکر شده به مسیحیت گرائیده اند، با وجودیکه درباره فعالیت مبلغین مسیحی در دارالایتم کویته، پشاور، کابل و مشهد و در منطقه نورستان، هیچگونه اطلاعی در دست نیست. افغانهای ملیگرای مسلمان خود باید باندیشند که بعد از سپری شدن بیش از سی سال چرا هنوز هم بیش از یک و نیم میلیون افغان مهاجر در پاکستان، بیش از یک و نیم میلیون افغان مهاجر در ایران، بیش از دوصد هزار افغان مهاجر در جمهوریت های روسیه و کشور های مشترک المنافع آن بحالت معروض بمغز شونی، پریشانی و دور از وطن بسر میبرند؟ چرا کشور های مداخله گر در امور داخلی افغانستان، بحران افغانستان را شدت بخشیده طور مسلسل و متداوم از تاسیس حکومت قانونی و مورد حمایت مردم در افغانستان و باالنبوه از بازگشت مهاجرین بخانه و کاشانه شان ممانعت و جلوگیری مینمایند؟ یا طوریکه یکی از دوستان میگوید چرا دول معظم بخصوص ایالات متحده آمریکا و جمهوری روسیه، بریطانیا، فرانسه و چین درباره آینده سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و نظامی افغانستان تصمیم اتخاذ نمی نمایند؟

آیا پاداش قربانیهای بیحد و حصر افغانهای مسلمان در اخراج قوای تجاوزگر شوروی که سبب فروپاشی امپراطوری کمونستی شوروی و دشمن غرب گردید، از طرف دول سرمایه داری غرب و کشور های اسلامی کشتار مزید و روز افزون افغانهای مسلمان توسط گروه دیگر افغانهای مسلمان و ویرانی هرچه بیشتر افغانستان است؟ چرا دول سرمایه داری غرب و کشور های اسلامی بخصوص پاکستان و ایران اجازه داده تا جنگ برادر کشی افغانها با کمک نظامی، سیاسی و اقتصادی آنها ادامه یافته تا کارمندان موسسات امدادی خصوصی خارجی بمغز شونی افغانهای مسلمان بپردازند؟

آیا چنین فعالیت های کارمندان موسسات امدادی خصوصی که از آزادی عقیده، فکر و بیان افغانهای مسلمان حمایت و رعایت نمیکند، مغایر مواد اعلامیه حقوق بشر نیست؟ چرا چنین تجاوز برحق آزادی عقیده و بیان افغانهای مسلمان صورت میگیرد؟

در اخیر نظر ناچیز من در مورد اینست که افغانهای مسلمان در هر جا و هر کجا که هستند، مکلفیت اسلامی و ملی دارند تا اعتراض شدید شانرا کتبا عنوانی سرمنشی سازمان ملل متحد و نماینده خاص ملل متحد برای افغانستان، رئیس سازمان کنفرانس اسلامی و روسای کشور های اسلامی ارسال نموده تقاضای توقف فوری فعالیت مغز شونی افغانهای مسلمان را بنمایند و در صورت امکان براه پیمائی و اعتراضات دسته جمعی نیز بپردازند و برای روزنامه های محل اقامت خود ها مضامین اعتراضیه بفرستند. استاد سخن استاد خلیل الله خلیلی میگوید:

چو آزادگی نیست دنیا مباد	ز فرش زمین تا ثریا مباد
سرافراز را در سر افگندگی	بود مرگ، زیبا تراز زندگی
دیرفا که در خاک آزادگان	رسید پای نا پاک بیگانگان

یادداشت اداره: جناب آقای عبدالکریم حکیمی بقوم پشتون و یکتن از افراد دانشمند، با تجربه و غنیمت افغان میباشند و خدمات طولانی بشمول وزارت و ولایت در دوره شاهي انجام داده اند؛ نامه شان که از افکار و نظریات شخص خود شان نمایندگی میکند، عینا نشر گردید، شناخت و تحلیل شان از روشهای غیر اسلامی و وحشیانه تنظیمهای پشاور و مقرون بواقعیت دیده میشود، اما چنین بنظر میرسد که معلومات شان در باره حکومت و پالیسی های طالبان خلاها و کمبودهایی دارد که با واقعیت های عینی در داخل افغانستان (تا ماه نوامبر ۱۹۹۸) سر نمیخورد. این تذکر باین معنی نیست که همه انتقادات شان بر طالبان و کارروائی های شان ناوارد است، نخیر، حدود پنجاه فیصد انتقادات و معلومات شان وارد و بجا میباشد، و این بخاطر است که بنظر ما، طوریکه در پشتمی مجله های شماره ۷۱، ۷۲ و ۷۳ فتوحات طالبان را بمنظور تمامیت ارضی و وحدت ملی افغانستان تحسین و تریک گفته ایم، بخط مشقی نوشته ایم که «باراده خداوند (ج) طالبان جنگ را بردند. خداوند عنایت فرماید که آنها حکومت کردن را نیز یادگیرند!»

قابل توجه آقای سیاهی از نیویارک: مقالات و کارتونهای شما رسیده، اما تا زمانیکه آدرس صحیح و نمبر تلفون شما با اداره نرسد، از نشر باز میمانند. لطفاً با ما تلفونی تماس بگیرید ۸۳۱۴ ۶۲۶ (۹۰۹)

محمد نعیم بارز از فرانسه از پاریس

پس از تسخیر شهر مزار شریف بوسیله طالبان و کشته شدن ۹ نفر به اصطلاح دیپلماتها و خبرنگار حکومت ایران، سید علی خامنه ای رهبر جمهوری اسلامی و چندین تن آخند های نظام حاکم و بعضی رسانه های گروهی وابسته به حکومت چنان از خود عکس العملی نشان دادند که انسان را بی اختیار بیاد ضرب المثل معروف « کور خود و بینای دیگران » می اندازد. آن ها فریاد برآورده اند که جمعیت طالبان برخلاف موازین بین المللی و حقوق اسلامی و انسانی وحشت به راه انداخته اند، یعنی دیپلماتهای ایرانی و شیعه مذهب های افغانی را بقتل رسانده و میرسانند. این حامیان شیعه های افغانی و به اصطلاح دایمی های مهربانتر از مادر اظهار میدارند که طالبان با اجرای عمل وحشیانه خود اعتبار اسلام را از بین می برند و نام اسلام را در جهان خراب میکنند، بخصوص رفتار ی که با زنان در پیش گرفته اند به وجهه اسلام لطمه میزنند. و روز نامه های وابسته به نظام حاکم با را از اینهمه فرا تر گذاشته سر و صدا براه انداخته اند که طالبان این « غول های بی شاخ و دم » ساخته و پرداخته پاکستانیها، امریکاییها، انگلیسها، و عربهای سعودی هستند. وقتی انسان اینهمه توهین، اعتراضات و محکوم کردنها را از سوی حکومت آخندی میشوند نمیتواند با سکوت از آن بگذرد. آری عوامل پیدایش طالبانها واضحست که در اثر ادامه بیست سال جنگهای داخلی و تجاوز خارجی و سنت ها و آداب و رسوم جامعه که هزاران سال مردم با خود کامگی اداره شده است مربوط میگردد ولی از رهبران خود کامه ایران که بعضاً زیر ریش خود دیپلماتهای امریکایی و فرانسوی را دارند باید پرسید: شما « غولهای بی شاخ و دم » از کجا شده اید که قبل از طالبانها زیر نام اسلام شیعه ولایت فقیه خلاف تمام موازین بین المللی و حقوق بشر دیپلماتهای امریکایی را بکروگان گرفتید، عمل تروریستی را در سرتاسر جهان براه انداختید، هزار ها انسان سیاسی را در داخل و خارج ایران بقتل رساندید، دستها را برپدید، زنها را سنگ سار کردید و رستماء حکم ترور انسان تبعه کشور دیگر را صادر نمودید و با سرسختی و نافرمانی هشت سال جنگ را با کشور مسلمان عراق تا آنجا ادامه دادید که بقول خود رژیم علاوه از تلفات یک میلیون انسان به ارزش بیش از یک هزار میلیارد دالر خساره مادی بکشور و ملت ایران وارد گردید و هنوز هم از اینگونه اعمال خود صرف نظر نکرده اید، چنانکه از سوی دادگاه میکنوس دولت المان به تروریسم محکوم شده اید و هر سال قرار راهپور کمیته دفاع از حقوق بشر محکوم به نقض حقوق بشر شناخته میشوید ولی با این عجب است که رفتار و کردار غیر انسانی خود را رژیم قرون وسطایی ایران نادیده گرفته مردم قهر مان افغانستان را که با شجاعت بی نظیر در تاریخ بشر در مقابل تجاوز دولت شوروی ایستاد و با قربانی فراوان از اسلام و آزادی دفاع کرد و نقطه عطفی درین دوران از خود برجای گذاشت توهین و تهدید میدهند.

رژیم ایران میداند، ملت افغان که مدت ده سال با بزرگترین ارتش جهان جنگیده و آنرا مجبور به فرار نموده است از تپ، تپ پای لشکر ایران نمیرسد. اما رهبران ایران اینرا بدانند که اگر از شکست ارتش ایران در مقابل عراق آیت الله خمینی جام زهر را نوشید با تجاوز ارتش ایران به افغانستان اینبار نوبت رژیم خمینی است که در گرداب افغانستان غرق خواهد شد.

امروز دیگر برهر ناپینایی آشکار شده که سران گروه های مذهبی و نظامی مخلوقات سیاسی کشور های مداخله گر خارجی و در ارتباط مستقیم دولت ایران و با کتان بوده که در دعوی رقابت بر سر کسب قدرت جنگهای ویرانگر و خانمان برانداز را براه انداخته اند و هر وسیله مسالمت آمیز که به صلح بیانجامد اعم از تشکیل لویه جرگه و یا پا در میانی یک شخصیت ملی سیاسی (ظاهر شاه) را تخریب کرده اند البته یکی از اهداف مشخص دولت ایران پس از ظاهر شدن منابع سر شار انرژی در کشور های آسیای میانه این بوده تا با ادامه جنگها در افغانستان به عقد قرار داد ها و ایجابهای لاین (نوله) های نفت و گاز و خط آهن کشور های مذکور را به ایران وصل کرده و نکذارد که پاکستان و شرکهایش به اجرای چنین پروژه های از خاکهای افغانستان و پاکستان موفق شوند، جای تاسف است که حکومت ایران بجای دفاع از ملت افغان با گزینش سیاست غلط و خیال پردازها میلیونها دالر از جیب ملت ایران بدست پرورده های خود (حزب وحدت) گروه دوستم و حکومت نام نهاد برهان الدین ربانی پرداخته که سر انجام حاصلی جز شکست و شرمساری چیز دیگر نصیب شان نشده است.

خلاصه درینجا من قصد بزرگتر یا مهمتر جلوه دادن طالبان را ندارم همه میدانند که زمینه ساز اینهمه رهبر گروه های مسلح شیعه و سنی اساساً همین دو کشور ایران و پاکستان بوده ولی باید گفت جهات مثبت طالبان را نمیتوان انکار کرد که از جمله به چند دسته کی و حالت ملوک التوائینی و چور و وچاول بمال و ناموس مردم پایان دادند، و خطری که کشور را بسوی تجزیه میکشاند را برطرف کردند. اکنون با اینهمه شهامت و تحمل قربانی فراوان متاء سفانه گوش شنوا برای درک آن گونه تفکر اسلامی و سیاسی که شرایط داخلی و بین المللی ایجاب میکند را ندارند، آن ها در محدوده سنتهای مذهبی، رسم و آداب قبیله ای تنگ نظرانه و کینه توزانه بمسایل ملی و بین المللی عمل میکنند و یک تنه در برابر خواست اکثریت مردم آگاه کشور

و جهان ایستاده اند. بنابر این بسیار محتمل بنظر میرسد که پس از شکست جناحهای مخالف در گیر اختلافات درونی خود شده و بار دیگر کسانیکه در کمین نشسته اند وارد میدان محرکه شده و دست آوردهای موجود

همه به یاد فنا رود. با کمال احترام ۱۳۹۸ - ۱۰ - ۴

نسخه ای برای «خرفام» ساختن شاغلی آئین

دکتر سید خلیل الله هاشمیان
متخصص و استاد زبان‌شناسی پوهنتون کابل

قسمت دوم

یادداشت اداره: هموطنانی دوستانه گفتند که آقای آئین هر قدر هم بدعت کند، چون استاد پوهنتون بوده مخاطب قرار دادن او با اصطلاح «خرفام» مناسب نباشد. گفتم شما ملتفت نشده اید که من کلمه آخر را در عنوان مذکور بحیث حیوان دارای گوشهای دراز استعمال نکرده‌ام، زیرا حیوان را علم و منطق فهماندن ناممکن باشد. کلمه آخر هرگاه در کلمات مرکب بحیث پیشوند استعمال شود مخفی بزرگ یا بسیار را دارد، مثلاً: خرچنگ، خرگوش، خرسنگ، خرمگس، خرمهره و خرکمان. ترکیب (خرفهم) که بزبان عامیانه «خرفام» تلفظ میشود (بسیار و پوره فهماندن) معنی میدارد و در عنوان فوق بهمین معنی استعمال شده است.

آقای آئین برای خوشنود ساختن انگلیسی زبانها، خصوصاً امریکائیها، اکثر از طریق مبالغه پیش آمدنموده است، غافل از اینکه بحیث استاد ارجمند پوهنتون کابل و یک دانشمند افغان مقام علمی خود را مصدوم ساخته اند. تصور عمده آقای آئین درینست که وقتی در مجلات غیر علمی بموضوعاتی از زبان‌شناسی برمیکشوند که توسط اشخاص غیر ذیصلاح مطرح شده میباشد، فوراً آنها یادداشت نموده در نوشته های خود بحیث تئوری شخصی از آنها کار میگیرند. بطور مثال، در سلسله مقالاتیکه تحت عنوان «نسخه ای برای آینده افغانستان - پالیسی لسانی افغانستان: ماضی و آینده» در جریده تفننی و تبلیغاتی امید بدست نشر سپردند، در شماره ۲۹۹ امید از علویت و صفات عالی زبان انگلیسی بطور غیر علمی و غیر آفاقی صحبت میدارند. آقای آئین بعد از آنکه مجاری بیشمار استعمال زبان انگلیسی را فهرست نموده وبخاطر کثیرالانتشار بودن این زبان میگوید «مردمان قشر های مختلف رو بانگلیسی آورده اند»، و باز این زبان را بحیث زبان فاتح ستایش نموده میگوید «نگارنده زبان فاتحان باین زبان کیفیت و مقناطیسیت خاصی بخشید». سپس استاد آئین یک سلسله توصیفات برای زبان انگلیسی اقامه میدارد که از نقطه نظر موازین علم زبان‌شناسی «کفر زبان‌شناسی» پنداشته میشود و ما عین یک ~~پاراگراف~~ شاعرانرا اقتباس نموده بالای نکات توصیفی آن مکث خواهیم کرد:

«اما طوریکه پیشتر هم اشاره شد، سادگی زبان شاید مهم ترین عامل پذیرفتن و آموختن زبان انگلیسی باشد. تاجائیکه بشمر و شاعر مربوطست، زبان انگلیسی گنجینه غنی بیش از نیم میلیون کلمه را پیشکش می نماید و انعطاف فراوانی در کاربرد آنها وجود دارد. اما در ساحت محاوره روزمره هست که انگلیسی برتری دارد، زیرا قریباً هزار کلمه ای در آن وجود دارد که افهام و تفهیم متداوله را ممکن میسازد، وقواعد انعطاف پذیر این کار را آسان میگرداند و ساختار منطقی این زبان است که آموزش را از هر زبان دیگر سهلتر میگرداند.» اکنون مدعیات فوق آقای آئین را هریک جداگانه مطرح قرار میدهم:

۱) «سادگی زبان شاید مهمترین عامل پذیرفتن و آموختن زبان انگلیسی باشد»: نمیدانم استاد آئین کلمه «ساده» را بکدام مفهوم استعمال کرده اند؟ کلمه ساده با معادل انگلیسی آن (SIMPLE) در هر دو زبان دارای معانی مشابه میباشد. مثلاً وقتی میگوئیم (محمود یک آدم ساده است) چنین معنی میدهد که محمود یک شخص کم سواد و کم معلومات است - وقتی میگوئیم (این یک مطلب ساده است) چنین معنی میدهد که عامه مردم در فهمیدن آن مطلب اشکالی ندارند. معنی اول در مورد تمام زبانها صادق نمیکند زیرا هر زبان گنجینه فرهنگ خودش میباشد؛ معنی دوم در مورد تمام زبانها یکسان صادق است زیرا هر زبان برای گویندگان بومی آن سهل الفهم و عام فهم میباشد.

سادگی زبان بارتباط پذیرفتن آن معنی پذیرفتن یک زبان بحیث زبان دوم را دارد که پذیرنده حق انتخاب میداشت باشد، ولی هر زبانیرا که بحیث زبان دوم برای آموختن بپذیرد، مفهوم «سادگی» بطور یکسان بالای همه زبانها صادق است: زبان فرانسوی همانقدر ساده است برای آموختن بحیث زبان دوم که زبان انگلیسی و جرمنی و چینائی و جاپانی و عربی و پشتومیباشد.

سادگی زبان بارتباط آموختن زبان دو وجهه دارد: آموختن زبان بحیث زبان اول یا زبان مادری یا زبان بومی که همه زبانها برای گویندگان بومی دارای سادگی همسان میباشد. اما آموختن زبان بحیث زبان دوم باز هم در مورد تمام زبانها واجد سادگی همسان است، ولی تفاوتهای محیطی و سنی میدارد: زبان دوم در محیط اصلی آن زبان سهلتر و زودتر آموخته میشود - زبان دوم توسط اطفال به تناسب کلان سالان سهلتر و زودتر آموخته میشود. بنا بر آن مفهوم «سادگی زبان» در مجموع یک مفهوم غیر علمی و اغوا کننده میباشد.

۲) تصور دیگر استاد آئین که «زبان انگلیسی گنجینه غنی بیش از نیم میلیون کلمه را پیشکش مینماید و انعطاف فراوانی در کاربرد آنها وجود دارد.» یعنی تصور غنی بودن و فقیر بودن زبان، یک مفهوم غیر علمی

نواز شریف برای تعمیم قانون شریعت در پاکستان (که یک تصمیم سیاسی است برای جلوگیری از تجزیه پاکستان) در حالیکه از طرف پالمان دارای اکثریت طرفدار نواز شریف تصویب شده است، بمخالفت شدید بینظیر بوتو و پیپلز پارتی مواجه گردیده، اما بنیادگرایان پاکستان ازین طرح حمایت دارند و مولانا سمیع الدین، شخصیت بانفوذ مذهبی پاکستان، گفت «اگر سنای پاکستان این طرح را تصویب نکند، هفت لک طالبی که در افغانستان است می آیند و آنرا تطبیق میکنند...»

شایعاتی پخش شده بود که گویابین ملا محمد ربانی رئیس شورای دولت و امیرالمومنین طالبان اختلافاتی بظهور پیوسته که در نتیجه او از وظیفه اش برطرف و به دومی رفته است. اما ملا محمد ربانی در یک مصاحبه از دومی این افواها را تکذیب نموده گفت که برای معالجه به دومی آمده و علاوه کرد که هر وقت من برای کار رسمی یا معالجه بخارج میروم اینطور آوازه ها پخش میشود، لیکن نه من برطرف شده ام و نه در بین ما اختلافات وجود دارد، بلکه من از امیرالمومنین ملا محمد عمر مجاهد اطاعت میکنم. اخباریکه از دومی به آئینه افغانستان رسیده مشعر است که ملا محمد ربانی آرزو داشت برای رفع سوء تفاهم بین قندهار و ریاض عربستان سعودی سفر کند و تقاضای ویزه را نموده بود، اما حکومت سعودی برای او ویزه نداد و برخلاف خوجه ثین بحران الدین جنگانی رئیس پادروهای شورای نظار را دعوت نموده مدت دو روز باو دیدار و صحبت کردند. مخالفت ها بین قندهار و ریاض بر سر مسئله بن لادن بخاطر شدت یافته که یک برادراندر پادشاه سعودی بمخالفت برادر خود بادیان عرب پیوسته و قیامهایی هم در داخل عربستان سعودی صورت گرفته که با خشونت خاموش شده است. درین میان نام و شهرت اسامه بن لادن در بین ملیون عربستان سعودی چند برابر بالا رفته شایعاتی شنیده میشود که یک حلقه ملیگرایان پولدار سعودی در صدد برگشت و رویکار آوردن اسامه بن لادن میباشند که طبعاً بعد از سقوط رژیم کنونی صورت گرفته میتواند. این شایعات نه تنها رژیم سلطنتی سعودی بلکه امریکارا که حامی رژیم شاهی سعودی میباشد، مشوش و ترسنده ساخته، تقاضا برای استرداد بن لادن جدی بر شده میروود. از جانب دیگر وضع اقتصادی دولت عربستان سعودی که از مدرک فروش تیل روزانه ۱۵۰ ملیون دلار درآمد داشت، قسماً بخاطر تنزیل قیمت تیل و قسماً بخاطر تمویل اردوی امریکامقیم در خاک سعودی برای صانت رژیم حاکمه سعودی، رو بخرابی گذاشته، هفته قبل خبری در جراید عربی نشر شد که دولت سعودی مبلغ سحاه بلیون دالراز حکومت کویت قرضه مطالبه کرده، اما حکومت کویت از تمویل آن معذرت خواسته است، و بعد از آن حکومت سعودی عین تقاضا را از حکومت ابودابی نموده است. قرضه هادربین کشورهای عربی باید بدون ربح باشد، در حالیکه قرضه دهنده از پنجاه بلیون دالر ذخیره در یک حساب امریکا حداقل سالانه چهار بلیون دالرسود (انترست) میگیرد. سوال دیگر اینست که اعضای خاندان سلطنتی سعودی که صدها بلیون دلار سرمایه های شخصی دارند چرا بدولت خود کمک نمیکنند؟

حالیان میعاد میقرر و اعلام داشتند که اگر اسناد مسئولیت بن لادن بداخل همان موعد معین به ستره محکمه کابل سپرده نشود، بن لادن را برائت خواهند داد. امریکامدعیست که توسط سفارت خود در اسلام آباد اسناد قانونی سفارت طالبان ارائه کرده، ولی مقامات طالبان مشروعیت و اعتبار آن اسناد را رد نمودند. بالنتیجه، موضوع بن لادن ابعاد جدیدی اختیار کرده است. در قطعنامه جدید شورای امنیت که با اثر را پوراخیر سرمنشی ملل متحد در باره اوضاع افغانستان در هفته اول ماه دسامبر ۹۸ صادر شد در پاراگراف اول آن بالای آتش بس و مفاهمه با حاکم های درگیر و تاسیس حکومت وسیع البنیاد سفارش شده، اما پاراگراف دوم قطعنامه، افغانستان را لائ سرور ریزم خوانده و ازین بابت اظهار تشویش شده است، و این اشاره غیر مستقیم است به بودن اسامه بن لادن در افغانستان که طبعاً از دخالت و تشویش حکومت امریکا نمایندگی میکند. پاراگراف سوم قطعنامه شورای امنیت برای بار اول از معامله تحریم با افغانستان اخطار میدهد، که اگر حالات مطابق بتوصیه های شورای امنیت محسر نکند ملل متحد بمقابل حکومت طالبان از تحریم کار خواهد گرفت. سفیر روسیه دشمن که خودش به تحریک روان خاین در قطعنامه مذکور سهم داشته، فوراً بعد از صدور قطعنامه پیشنهاد کرد تا ماهیت و نوعیت تحریم (اقتصادی یا سیاسی) تعیین گردد، اما مقامات شورای امنیت در جواب گفتند که بنا بر مسائل بدالوجیکی و عدم موثریت تحریم در ارتباط بوضع منطقه، ماهیت و نوعیت آن قیلاً تعیین شده نمیتواند.

دو انکشاف مهم دیگر بارتباط بن لادن یکی خبریست از طرف فرانس پرس که از رفتن وزیر خارجه حبیبیا بقندهار و ملاقات او با ملا محمد عمر مجاهد حکایت میکند. بقراین خبر، وزیر خارجه حبیبیا بحکومت طالبان پیشنهاد کرده است که حاضر است انتقال و امنیت اسامه بن لادن را در حبیبیا تضمین کند. خبر دوم بیانات کلینتن و خانمش میباشد که بتاريخ ۱۰ دسامبر در یک مجلس حامیان حقوق بشر در واشنگتن، رئیس جمهور امریکا بار اول سیاست حکومت طالبان در مورد بن لادن انتقاد نمود. کلینتن در ضمن تائید و حمایت اراعلامیه جهانی حقوق بشر، تحریک بنیادگرائی را برای حقوق بشر یک خطر خواند، در حالیکه هیلری کلینتن روشهای طالبان را در ارتباط بحقوق زن بشدت انتقاد کرد. آئینه افغانستان درین شماره در قسمت انگلیسی سه صفحه شامل مهمترین انکشافات خطرناک بمقابل حکومت طالبان را که توسط جنبش جهانی زنها رویکار آمده گزارش داده است.

دایر ساختن لویه جرگه از تمام اقشار ملت افغان، معنی انتقال قدرت بمردم را دارد

است. از نظر علم زبانشناسی هر زبان غنی است که احتیاجات فرهنگ و مردم خود را برآورده ساخته بتواند. بطور مثال در زبان انگلیسی برای مشروبات الکولی زاید از هزارانام دارند، اما در زبان دری دو کلمه وجود دارد یکی بومی که (می) است و دیگری غربی که (شراب) است (اخیراً ذکر عاریت گرفته شده و تابعیت یافته) بیشتر استعمال میشده است - اسکیمو های قطب شمال برای برف زاید از پنجاه نام دارند، چونکه در قطب شمال زاید از پنجاه نوع برف میبارد، اما در زبان دری افغانستان پنج کلمه (تربرف، خشک برف، برفک، برنجک ژاله) داریم - در جرمنی برای ساسج شاید زاید از بیست نام مستعمل باشد اما در زبان دری (روده پُر کرده یا کلمه عاریتی ساسج) وجود دارد - در افغانستان ما پنجاه نوع انگور (هر کدام با نامی) و حدود بیست نوع خربوزه داریم، اما در اروپا و امریکا عموماً انگور سبز و انگور سرخ مینامند - مفاهیم معادل کلمات تلخان، سمنک، کچری قروت و مستاهو شاید در اکثر زبانهای زنده وجود نداشته باشد. در کشورهای اروپائی و امریکا برای رشته های طبابت و فضاوردی هر کدام دیکشنری های خاص وجود دارد شامل هزاران کلمه، اما در کشورهای کم انکشاف از هر کدام آنها بقدر احتیاج و ضرورت عاریت گرفته شده (اکثر با تلفظ خارجی استعمال میشوند). پس تصور اینکه یک زبان بخاطر داشتن کلمات کمتر در یک یا چند مورد، بمقایسه زبان دیگر، فقیر پنداشته شود یک تصور غیر علمی است، چونکه هر زبان بطور همسان استعداد غنی شدن را دارد و همه زبانها و هریک آن غنی است که احتیاجات فرهنگ، محیط و مردم خود را برآورده سازد و همه زبانها و هریک آن فقیر است چونکه نتوانسته است تمام مفاهیم بشری کتله های متفرق بشر را در خود بگنجاند و چه بسا مفاهیم و کلماتیکه تا هنوز کشف و خلق نشده و پیروسته ترنید کلمات در مسیر زمان لا یتناهی است. بطور خلاصه، زبان انگلیسی با بیش از نیم میلیون کلمه اش از نظر علم زبانشناسی هیچ برتری بر زبان اسکیمو های قطب شمال، یا زبان سواهیلی در افریقا یا زبان نورستانی در افغانستان ندارد.

و اما بارتباط انعطاف پذیری در کاربرد زبان که استاد آئین زبان انگلیسی را مرجع میداند، این طرز دید جنبه عندی دارد، چونکه من زبان دری را با غنائیکه از کلمات عربی یافته است انعطاف پذیر تر یافته ام. البته باید اذعان کرد که در زبان انگلیسی نسبت با اکثر زبانها کلمات بیشتر خلق و ذخیره شده است، چونکه مفاهیم بشری از فرهنگهای مختلف، از انگلستان گرفته تا هندوستان، افریقا، استرالیا و امریکا، در آن ذخیره شده است، و هرگاه زبان انگلیسی را با زبان نورستانی مقایسه کنیم، میگوئیم هر دو زبان واجد غنای مورد نیاز برای تامین احتیاجات فرهنگ خود و افاده تفکر گویندگان خود میباشند، اما زبان انگلیسی دارای مفاهیم بیشتر طبی، بحر پیمائی، فضاوردی و تکنالوژی است.

۳) این جمله استاد آئین که میفرماید «امادرساؤه محاوره روزمره هست که انگلیسی برتری دارد، زیرا قریباً هزار کلمه ای در آن وجود دارد که افهام و تفهیم متداوله را ممکن میسازد.» متأسفانه فاقد ارزش علمی بوده، کاملاً عندی میباشد، زیرا بعضی زبانها شاید با داشتن دوصد کلمه «کارآمد» افهام و تفهیم را ممکن بسازند و حاجت به هزار کلمه نباشد، وانگهی قدرت محاوروی در تمام زبانها یکسان است، باین معنی که از جمله حدود ۷۰ صوت که در بانک جهانی اصوات وجود دارد، هر زبان تعداد اصوات مورد نیاز خود را برای ترکیب کلمات از آن میگیرد و هر زبان دستوری (گرامر) برای خود دارد (که دارای زیر بنای مشترک اما روبنای متفاوت میباشد) و با کاربرد آن محاوره صورت میگیرد. زبان انگلیسی هیچ رجحانی در ساعه محاوره نسبت بهیچ زبان دیگر بشمول نورستانی ندارد. اگر استاد آئین کدام مثال قابل قبول زبانشناسان در ثبوت این ادعای خود ارائه کرده بتوانند، نه تنها جایزه نوبل نصیب شان خواهد شد، بلکه اساسات زبانشناسی معاصر را منقلب خواهد کرد.

۴) و بالاخره اینکه استاد آئین میفرماید: «و ساختار منطقی این زبان است که آموزش را از هر زبان دیگر سهلتر میگرداند.» من در قسمت اول نقد بالای نوشته استاد آئین که در شماره ۷۲ آئینه نشر شده بود دریک عنوان کلان گفته بودم که «زبانشناس نه ای وزیر صاحب، خطا اینجاست!» که اگر وزیر صاحب کمترین وقوفی از زبانشناسی میداشتند، جمله فوق را نمی نوشتند، زیرا ساختار کلمات زبان - و از هیچ زبان - بمنطق برابر نیست. مثلاً از لحاظ صوتی، کلمات (آهن) و (میز) هر کدام در زبان دری باعاس مقاوله اجتماعی از سه صوت ساخته شده، اولی بیکنوع فلز و دومی بیک جسم فزیکتی ساخته دست بشر و دارای چارپایه (چوبی یا فلزی) اطلاق میشود و هر دری زبان که این کلمات را بشنود معنی همان فلز خاص و همان جسم فزیکتی خاص در دماغش خطور میکند. اگر دری زبانان (آهن) را (جاهن) و (میز) را (لیز) میخواندند، کلمات آهن و میز مفهوم نمیبود و هرگاه در آینده باعاس مقاوله اجتماعی آهن را جاهن و میز را لیز بخوانند، بعد از مدتی کلمات آهن و میز نامفهوم خواهند شد. پس نه انتخاب کلمات (آهن) و (میز) برای دلالت بیک فلز خاص و یک جسم خاص باعاس منطق استوار بوده و نه تعویض آنها بکلمات (جاهن) و (لیز) منطقی خواهد بود، بلکه باعاس مقاوله اجتماعی امکان پذیر میباشد.

چند مثال دیگر در ثبوت وجه قراردادی و مقاولوی زبان، از چگونگی پذیرش و ترویج کلمات زبان در ایران و افغانستان ارائه میداریم: در ایران کلمه کچالو رانمی شناسند و آنرا از فرانسوی ترجمه کرده (سیب زمینی)

میخوانند - بادنجان رومی را (گوچه فرنگی) و ناک را (گلایبی) میخوانند - ایرانیها از کلمات خارجی بیشتر از زبان فرانسه اقتباس کرده اند و در افغانستان بیشتر از زبان انگلیسی وامگیری (عاریت) شده است: ایرانیها (ماشین) میگویند و افغانها (موتور) - ایرانیها برای یکمده کلمات خارجی کلمات نو ساخته اند از قبیل (موشک) که افغانها تلفظ خارجی آنرا (راکت) استعمال میکنند. در افغانستان کلمه (راننده) باوجودیکه یک ساختمان زبان دری است مستعمل نبوده کلمه انگلیسی (دریور - و در اصطلاح عامیانه دلیور) مستعمل است. اگر در انتخاب کلمات منطق رول میداشت، ما بایست بایرانیها میگفتیم که (بادمجان رومی) (رومی بمعنی سرخ)، (کچالیو) و (ناک) کلمات اصیل و قدیم زبان دری بوده ضرورت بوام گیری و نو آوری نبود. در مورد (ناک) تشبیهات شاعرانه در ادب منظوم دری از قدیم وجود دارد.

از لحاظ دستور (قواعد ساختمانی زبان)، در حالیکه هر زبان بخود گرامر دارد و بعضیها همین گرامر را بارتباط بکار بستن زبان منطق زبان میگویند، اما ساختمانهای زبانی در نظم خود منطق ندارند. مثلاً (من به مکتب میروم) در مقابل (زه مکتب ته خُم): چرا در زبان دری (به) پیش از اسم و در پشتو (ته) بعد از اسم می آید؟ یا (مرغ سفید ماده) بمقابل (سپینه چرگ)، چرا در پشتو کلمه (ماده) حذف ولی مفهوم آن توسط علامات تانیث در اسم وصفه ارائه شده و چرا زبان دری مانند پشتو مفهوم (جنس - تذکیر و تانیث) را توسط علامات خاص افاده نمیکند، در حالیکه هر دو زبان دخواهر زبان مولود از یک مادر میباشند؟ چرا در پشتو صفت قبل از موصوف (توره تخته) و در دری معکوس آن (تخته سیاه) قرار میگیرد؟ چرا نظم ساختمانی یکمده زبانها (فاعل، فعل، مفعول)، از عده دیگر (فاعل، فعل، مفعول) و از عده دیگر (مفعول، فعل، فاعل) میباشند؟ بهیچکدام از این سوالها جواب منطقی داده شده نمیتواند. چون ساختار صوتی و دستوری زبان با اساس منطق نیست و دستور هر زبان از روی سلوک همان زبان بطوریکه هست (ونه آنکه اینطور باید باشد) تشریح میشود، لهذا این ادعا که آموزش یک زبان با اساس منطقی بودن آن سهلتر میباشد، از بیخ و بنیاد نادرست و غیر علمی است، زیرا دستور زبان از طرز تفکر بشر نمایندگی میکند و طرز تفکر بشر در مورد نظم و ساختار زبان در همه زبانها همسان مشاهده میشود.

بارتباط ادعای استاد آئین که تدریس و آموختن زبان انگلیسی سهلتر است، از شاعر طنزگوی انگلیسی (برنارد شاو) مثال میزنیم که بمشاهده بیقاعدگیهای سیستم صوتی زبان انگلیسی، در محضر ادبلاو دانشمندان انگلیس ادعا کرد که میتواند (FISH) را (GHOTI) بنویسد، و اینطور استدلال نمود:

(FISH) = (GHOTI) زیرا:

صوت /GH/ در کلماتی از قبیل (LAUGH), (COUGH), (TOUGH) معادل است به /F/.

صوت (/I/) در کلماتی از قبیل (WOMEN) معادل است به /O/.

صوت /SH/ در کلماتی از قبیل (NATION), (CAUTION), (RATION) معادل است به (/T/).

لهذا FISH را میتوان GHOTI نوشت.

علاوه بر مثال (برنارد شاو)، کلمه انگلیسی ALTHOUGH کجایش به (آلزو /ALZG/) میماند؟

قابل تذکر است که استاد آئین بحث پیرامون رجحانات زبان انگلیسی را بارتباط «نسخه» ایکه خود شان برای «پالیسی لسانی افغانستان برای ماضی و آینده» تراشیده اند، در امید شماره ۳۰۰ نیز دنبال کرده، این نسخه طویل استاد آئین که در ۱۲ شماره امید ادامه یافته، اصلاً پیرامون نواقص زبان پشتو و خساراتیکه بزعم استاد آئین زبان پشتو در سیستم تعلیم و تربیه افغانستان حواله کرده، نوشته شده است و هدف بحث شان در باره رجحانات زبان انگلیسی اینست که زبان انگلیسی در سیستم تعلیم و تربیه افغانستان با زبان پشتو تعویض گردد. اگر استاد آئین خود شان وزیر معارف افغانستان مقرر شوند و این نسخه را باوجود نواقص علمی آن برلی آینده افغانستان تطبیق کنند، بحيث یک افغان ما این حق را برایشان قایل هستیم، زیرا پالیسی های لسانی در افغانستان هیچوقت باموازی علم زبانشناسی استوار نبوده بلکه باقتضای سیاست تطبیق شده است، لذا استاد آئین هم میتوانند تئوری ناقص خود را تطبیق کنند. اما بارتباط عنوان خودشان «برای ماضی و آینده»، این سوال پیدا میشود که این نسخه را در مورد «ماضی» چطور تطبیق خواهند توانست؟

استاد آئین در شماره ۳۰۰ امید در باره نفوذ روز افزون زبان انگلیسی در کشور های اروپائی و مقایسه بین انگلیسی و فرانسوی را روی احساسات و بطور غیر علمی دنبال نموده، آنگاه پالیسی لسانی کشور (سریلانگا) را که بزعم ایشان «طرفه شباهتی به پالیسی لسانی افغانستان» دارد طوری طرح و نتیجه گیری نموده که گویا نفوس اکثریت (سنا هالی ها) از زبان رسمی (سنا هالی) مستفید شده و نفوس اقلیت (تامیل) ها که «عده های دولتی را بدوش داشتند و چرخ دولت را بمدد زبان انگلیسی می چرخاندند» از اثر تطبیق زبان رسمی اقتصاداً متضرر گردیدند و هم چرخ سیستم تربیتی کشور فلج شد زیرا بعقیده استاد آئین «چون در موسسات تعلیمی زبان تعلیم عوض شد، کسی در زبان رسمی جدید وجود نداشت، معلمانیکه بزبان انگلیسی تدریس میکردند، اغلب آنها بیکار ماندند و معلمانیکه جای آنها را بگیرد وجود نداشت. بدین سان سازمانهای تعلیمی فلج

گردید.» و این وضع «بالاخره منجر به تشکیل سازمان «پلنگهای نامیل» شد و بغاوتی را براه انداخت که سالها طول کشیده، سبب مرگ هزاران نفر شد و خطر تجزیه سربلانگا را بوجود آورده است.» (امید شماره ۳۰۰).

استاد آئین در شماره ۳۰۱ امید مثال دیگری از پالیسی لسانی کشور مالیزیا در شباخت به آن افغانستان میدهد و میگوید در نتیجه قانون تعلیمات عالی که در سال ۱۹۷۰ نافذ گردید زبان ملی (میلی) جانشین زبان انگلیسی گردید، این زبان «زبان فرهنگ، شعر، فلسفه و سیاست بود... اما کتب علمی و تخیلی نمیتواند با سانی بزبان میلی ترجمه شود و متخصصان خارجی که زبان میلی را نمیدانستند استخدام نمیشدند...» همان بود که سیاست مدار مالیزیائی (مهاتیر محمد) در سال ۱۹۹۲ فرمان داد که «مضامین علمی و تخیلی در موسسات تعلیمات عالی هرچه زودتر بزبان انگلیسی تدریس شود، کذا استخدام استادان خارجی نیز مجاز گردید.» اما آقای (وان هاشم وانته) سرمنشی کنگره متفکران مالیزیا این تغییر را قدمی بسوی قهقرا خواند. «ولی سیاست مدار مذکور چنین ابراز نظر کرد که «بزبان میلی بچسبید و ازدنیای دیگر پس بمانید، یا بانگلیسی مقام سابقش را بدهید و پیشرفت تخیلی و اقتصادی را ادامه دهید.» (نگاه امید ۳۰۱).

استاد آئین از سیاست لسانی هندوستان هم مثل میزند: «سیاست لسانی یک کشور میتواند بر آهنگ پیشرفت اقتصادی و اجتماعی آن اثر مهمی بیندازد، مثلاً هند از لحاظ علم و تکنالوجی از پیشرفته ترین کشور های جهان سوم است، یک عامل مهم پیشرفت صنعتی هند زبان انگلیسی است...» و در شماره ۳۰۲ امید از نظام تعلیمی پاکستان هم صحبت میکنند و میگویند «پاکستان مثال دیگری است از نقش زبان انگلیسی و زبانهای محلی بعنوان واسطه تدریس... در سطح تعلیمات عالی و موسسات تعلیمی مسلکی در تمام پاکستان، زبان انگلیسی واسطه تعلیم است... چون طبقه غریب و کم بغل در مکاتب غیر انگلیسی زبان درس میخوانند، اینها در موسسات تعلیمات عالی که آنجا زبان تعلیم انگلیسی است، بتعداد زیاد ناکام میمانند و عده ای هم اخراج میشوند... پس از نیم قرن تجربه استقلال ملی و ترویج اردو در بعضی مکاتب لغزشهایی در پاکستان بوجود آمده که مانند مالیزیا باید باحیای زبان انگلیسی پردازند و نظام تربیتی را از شر سیاست و سیاست بازی نجات دهند...»

استاد آئین در شماره ۳۰۳ امید از نسخه دور و درازیکه برای پالیسی لسانی افغانستان تجویز کرده و مثالهای متعددی که از کشور های مختلف ارائه نموده، چنین نتیجه گیری مینماید:

(تمام شواهد میرساند که زبان دری زبان عمومی تکلم و تفاهم افغانستان است، و بقول لوی دوپری افغانستان شناس معروف، زبادری در افغانستان (Lingua Franka) یعنی زبان رسمی معاملات، معاظات و مراودات است. چون یک پشتو زبان با یک از یک معامله ای میکند، زبان تکلم و تفاهم قاعدتاً دری است، نه پشتو و نه ازبکی، و چون یک پشتون با یک ترکمن معامله میکند، زبان معامله دری است نه پشتو و نه ترکمنی. همچنان بین پشتو زبانان و دری زبانان، زبان معامله و تفاهم قاعدتاً دری است نه پشتو، و این امر رویهمرفته در مورد طوائف کوچکتر نیز صدق میکند، جز در مورد پشتو و زبان بلوچی. در سطح رسمی، زبان اجراءات دولتی فی المثل در کابینه، پارلمان، مجالس اداری و کمیته های وزارتخانه ها، ولایات و دوایر دولتی زبان دری بوده و است. اینها همه دلالت میکند بر آنکه فرهنگ دری فرهنگ عام افغانستان است.) (نگاه امید ۳۰۳)

آقای آئین نخبگان سیاسی افغانستان را مسئول جابجا کردن زبان پشتو بحیث زبان رسمی افغانستان دانسته میگوید «... اینکه در زمان امیر شیرعلیخان القاب عسکری به پشتو مبدل گردید، مقدمه ای مهم و گویا بود برای تغییر زبان رسمی... تا آنکه در دهه ۱۹۳۰ بعدی اوج گرفت که منجر گردید به قدغن شدن زبان دری بعنوان زبان رسمی افغانستان و اعلام زبان پشتو در سال ۱۹۳۹ بصفت یگانه زبان ملی و رسمی. دلیل و انگیزه این پالیسی بطور عجیب و خامدستانه بمردم ارائه میگردد. گفته میشد که چون سفیر انگلیس و سفیر افغانستان در یکی از کشور های اروپائی با هم آشنا شدند، سفیر انگلیس به پشتوی روان حرف زد، اما در شگفت شد که سفیر افغانستان نه تنها به پشتو جواب نداد بلکه هیچ پشتو نمیدانست...» آئین میگوید «سفیر انگلیس بسفیر افغانستان بتاکید خاطر نشان کرد که هر سفیر و تبعه یک کشور باید زبان ملی خود را بداند و بدان حرف بزند... اما مایه تعجب و حیرت است که پالیسی لسانی ای که دولت افغانستان اتخاذ کرد، و آنهم پالیسی نهایت خطیر، موافق به «توصیه سفیر انگلیس» بود !!»

هدف و غایه استاد آئین از ارائه این «نسخه» و تذکار مثالها و نتیجه گیری فوق کاملاً واضح است، و آن اینکه جابجا کردن زبان پشتو در سیستم تعلیمی افغانستان این کشور را از شاهراه علم و دانش بعقب رانده، چونکه بزعم وی پشتو یک زبان فقیر بوده و مانند زبان (میلی) کتب علمی و تخیلی نمیتواند با سانی بزبان پشتو

ترجمه شوند، در حالیکه زبان فارسی این استعداد را دارد و باید زبان فارسی زبان رسمی و زبان تعلیمی افغانستان قرار گیرد و زبان انگلیسی هم (بخاطر رجحاناتیکه مثال زده اند) در پهلوی آن اخذ موقع نماید. استاد آئین باساس مثالهاییکه آورده اند طرفدار تمویض و تعمیم زبان انگلیسی بحیث زبان تعلیمی در کشور های تایلند، سریلانگا، هند و پاکستان بوده، در کشور خود از تمویض زبان بومی توسط زبان انگلیسی تنها بسویه صنف هفتم تا دوازدهم لیسه هاسفارش و پیشنهاد کرده اند که «در صنف هفتم تدریس ریاضی بزبان انگلیسی شروع شود... در صنف هشتم تدریس جغرافیا و تاریخ بزبان انگلیسی شروع شود... در صنف نهم تدریس شیمی و زیست شناسی بزبان انگلیسی شروع شود... در صنف دهم تدریس فزیک و اقتصاد و دیگر علوم به انگلیسی شروع شود...» (نگاه امید شماره ۳۰۸). اما از آنجائیکه استاد آئین «نسخه» خود را «پالیسی لسانی برای ماضی و آینده افغانستان» عنوان داده و چند شماره امید را بالای رجحانات زبان انگلیسی وقف ساخته اند، هر خواننده بسهولت استنباط میتواند که استاد آئین آرزو دارند زبان انگلیسی بتدریج بحیث زبان تعلیمی افغانستان قبول شود. معهذا وی در حال حاضر بطور واضح ازقرار گرفتن زبان بومی در بحیث زبان تعلیمی افغانستان حمایت ولی از پشتو شکایت میکند.

استاد آئین در مقابل زبان پشتو نه تنها باین ملحوظ که بزعم ایشان شایستگی زبان رسمی و زبان تعلیمی را ندارد، حساسیت دارند، بلکه بارتباط مناقشه «زبان اکثریت» نیز شدیداً حساسیت نشان داده، زبان پشتو را زبان اکثریت نمیشناسد؛ او میگوید: «یک بشر شناس که استاد دردانشگاه دولتی ساندیاگو است، در یک مصاحبه رادیویی اظهار داشت که قوم اکثریت در افغانستان وجود ندارد و نفوس آن مرکب از اقلیت ها است. وی نفوس نسبی پشتونها را چهل فیصد میداند. یک محقق پاکستانی بنام بخاری هم این نسبت را تأیید میکند... بقول یک مامور دفتر افغانستان در وزارت خارجه آمریکا، جمعیت پشتونهای افغانستان ۵ ر ۳۸ درصد نفوس کل است... این ادعا که پشتو زبان اکثریت مردم افغانستان است، در حالیکه احصائی نفوس گرفته نشده بود، و نفوس کلی افغانستان معلوم نبود، چگونه امکان داشت کسی بداند که عدد نسبی پشتو زبانان و دري زبانان چه اندازه بوده است.» (نگاه امید ۳۰۳).

من نمیدانم چرا استاد آئین در دوره شاهی که وزیر مشاور بود و قبل برآن یک استاد روشناس و مقتدر در پوهنتون بود و باز در دوره لیونی سردار والی مقتدر هرات بود، این نظریات نیک و مفید خود را برای حل مشکلات اجتماعی و بهبود سویه تعلیمی کشورش بحکومت های وقت ارائه نکردند، زیرا در آنوقت این نوع مسائل در یک فضای وحدت ملی و محیط آرام علمی بدون جار و جنجال مطرح ونتیجه گیری شده میتوانست؟ اما بعد از آنکه روسهای متهاجم مدت ۱۲ سال در افغانستان ماندند و بمنظور درهم شکستن شیرازه وحدت ملی، اصطلاحات «ملیت ها» و بعد از آن «فیدراسیون ها» را تزریق نمودند، و در چند سال اخیر در دوره حکومت تجزیه طلب و نفاق برانگیز خوجه لنین ربانی، شعار های «تاجک فوق همه» و «یا تخت است یا تابوت» بتکرار شنیده و خوانده شد، و متأسفانه شخص استاد غلام علی آئین نیز تفرورسین و حامی این شعار ها عرض اندام کردند، حالا درین ایام بی سر و سامانی که نه حکومت در افغانستان وجود دارد و نه روشنفکران و زبانشناسان تا «نسخه» مورد بحث استاد آئین را بغور و دقت بخوانند، چرا این «نسخه» در ماهای جنوری تا اپریل ۱۹۹۸ در ۱۲ شماره امید نشر گردید؟

حدس شخصی من اینست که استاد آئین درین اواخر عمر خواستند «نسخه» جنجال برانگیز و ملو از تناقضات شان را که در بین ستمی ها و تجزیه طلبان بازار گرم و خریدار زیاد دارد، توسط جریده ای که در راس آن یک تاپست قرار داشته و از نوشته های تفرورسین آئین همانند متن «بایبل» استقبال میکند، ببازار مهاجرت امریکا عرضه کنند تا برای ستمی ها و تجزیه طلبان دستاویزی باشد در آینده برای براه انداختن مناقشات بروش سופسطائیان یونان. و من هم که شاید پیشتر از استاد آئین رفتنی باشم و مدیون خاک وطن و پوهنتون آن میباشم، وظیفه خود دانستم کمبودی های علمی (از لحاظ زبانشناسی)، تناقضات منطقی و مضرت های اجتماعی «نسخه» استاد آئین را درین مقال مطرح بسازم تا اولاد افغان از هردو طرز دید استفاده کرده بتوانند.

درباره تعمیم زبان انگلیسی بحیث زبان تعلیمی در افغانستان، من طرفدار تعمیم زبان انگلیسی بحیث یگانه زبان خارجی در سیستم تعلیم و تربیه سرتاسری افغانستان نیستم، زیرا زبان اجنبی همیش فرهنگ خود را نیز در قنجه میدارد و ملت افغان اگر فرهنگ انگلیس را می پذیرفت دو قرن پیش این فرصت برایش میسر شد، ولی بمقابل آن جنگید و لشکر و زبان انگلیس را از قلمرو خود برون ساخت؛ درین باره در همین شماره نقدی بالای کتاب استاد زکی نجیب محمود مصری نشر شده و بارتباط سیستم ارزش هامطالبی دارد که امید است هموطنان آنرا مرور نمایند. من طرفدار آنم که استفاده از زبان و فرهنگ غنی انگلیسی باید در کشور ممانند سابق از طریق احیای لیسه های حبیبیه و غازي صورت بگیرد و یکتعداد فارغان لیسه های مذکور بکشورهای انگلیسی زبان برای تحصیلات عالی اعزام شوند تا دانش و فرهنگ انگلیسی را بقسم یک تحفه علمی بکشور خود منتقل سازند، نه سیمت یک تنوق فرهنگی که استاد آئین سفارش نموده است.

در سیستم تعلیم و تربیه افغانستان باید چند زبان خارجی دیگر نیز مجال تبارز و رقابت داده شود، از قبیل عربی، فرانسوی، جرمنی، روسی و اردو، مثل سابق برای هر زبان یکی دو لیسه اختصاص داده شود و معلمان بومی هر زبان استخدام گردد.

تدریس زبان خارجی در سابق از صنف چهارم شروع میشد و نتیجه بسیار مثبت بار آورده بود، درین مورد باید تجدید نظر شود و نصاب درسی سوبه ثانوی بطور کل باید سراز نو باساز ضرورت های کنونی افغانستان تجدید نظر شود تا تولید دوره ثانوی مدد و مکمل دوره لیسانس قرار گیرد نه بارگردن آن. در دوره ثانوی تدریس السنه عربی، اردو و یک زبان دیگر (علاوه بر السنه ملی پشتو و دری) حتمی قرار گیرد.

در مورد زبان ملی پشتو در گذشته ها پالیسی های غیر علمی و تعصب آمیز تطبیق شده، منجمله فرق بین مفاهیم «تعمیم» و «انکشاف» بدرستی درک نشده بود. زبان ملی پشتو مستحق انکشاف بود و هست و بایست برای انکشاف آن آنچه لازم انکشاف است باساز موازین علمی قدم برداشته میشد، اما در عوض از تعمیم زبان پشتو بطور ناصواب برای انکشاف کار گرفته شد (جبری ساختن زبان پشتو در مناطق فارسی زبان و تدویر کورس های پشتو برای مامورین و غیره). تعمیم زبان یک عمل سیاسی است و این عمل در تاریخ افغانستان ناکام بوده است: یونانیها، عربها، مغلها، انگلیسها و روسها هر کدام برای تعمیم زبان خود در افغانستان تلاش ورزیدند اما ناکام ماندند. انکشاف زبان توسط علم زبانشناسی اجتماعی (Sociolinguistics) مطالعه میشود و زمینه های انکشاف زبان و چگونگی آن در کشور های دو زبانه و چند زبانه مثال موفقی در کشور های آسیا، امریکای لاتین، اروپا و آفریقا داشته، ده ها کتاب درین موضوع چاپ شده است. یکی از وسایل انکشاف فوری زبان فراهم کردن پرستیژ اجتماعی و مکافات مادی میباشد که توسط حکومتها صورت میگیرد. وسیله دیگر انکشاف فوری زبان احساس تساند اجتماعی در نتیجه حالات فوق العاده (جنگها، مهاجرت ها و غیره) میباشد. اس وسیله دایم الوقوع نبوده گاهگاه اتفاق می افتد و مثال زنده آن مهاجرت افغانها بپاکستان در نتیجه تهاجم شوروی است که هموطنان فارسی زبان ما (بشمول خوجه ثین ربانی، احمد شاه مسعود و سایر قوماندانهای جهادی ساحک، ازبک، ترکمن و هزاره) نه تنها زبان پشتو را مثل بلبل یاد گرفته و در دوره جهاد بدون هر گونه تعصب سمعالم میکردند، بلکه زبان اردو را نیز یاد گرفته بودند؛ در حالیکه مساهمی جدی و مصارف هنگفت حکومت هادر مدت چهل سال بالای تعلیم و تربیه زبان پشتو بداخل افغانستان (با هدف تعمیم) قبلاً ناکام مانده بود.

مردم پشتون و زبان پشتو در افغانستان اکثریت داشته و دارد؛ احصائیه های مستند از منابع معتبر خارجی قبلاً حد بار چاپ شده (اینکه استاد آئین و دوستان ستمی شان آنها را نادیده گرفته و هنوز هم اصرار میورزند که مردم پشتون بین ۳۸ تا ۴۰ فیصد نفوس را تشکیل میدهد، این اغماض تعصبگرانه را «روش شتر مرغی» میخوانند که وقتی سر خود را زیر ریگ میبرد، تصور میکند دنیا همه زیر ریگ شده است). زبان اکثریت را همه کشور ها زبان ملی میخوانند و مثالهای آنها استاد آئین خودش ارائه کرده است. اما من شخصاً برای مصلحت معاستان پیشنهاد میکنم که زبانهای پشتو و دری هر دو بحیث زبانهای ملی افغانستان شناخته و اعلام گردند.

زبان پشتو مانند هر زبان دیگر دنیا استعداد انکشاف و غنای علمی و تکنالوژیک را دارد و این نظر استاد آئین صماً وارد نیست که زبان پشتو باعث پسمانی و ناکامی سیستم تعلیم و تربیه افغانستان شده است؛ ناکامی سیستم تعلیم و تربیه در افغانستان علل دیگری دارد که همه اش سیاسی است و مجال مطرح ساختن آن درین مقال مسر نمیشد. یگانه برتری زبان دری بر زبان پشتو آثار و منابع غنی علمی است که درین زبان از هزار سال باطرف نوشته و ذخیره شده است، در حالیکه منابع علمی زبان پشتو به تناسب آن ناچیز میباشد. نظر استاد آئین که تنها زبان دری باید زبان تعلیمی افغانستان باشد، یک نظر تعصبگرانی و احساساتی بوده فاقد ارزش علمی میباشد. هر دو زبان (پشتو و دری) با حقوق مساوی باید زبان تعلیمی شناخته شوند، معلمان و استادان باید هر دو زبان را بدانند و با شاگرد هر زبان بزبانش صحبت کنند. کتب و آثار باید بهر دو زبان تهیه و چاپ گردد و شاگردان مکلف گردند تا از آثار هر دو زبان استفاده کنند.

برای انکشاف هر دو زبان باید سعی و تلاش شود، انکشاف زبان پشتو نباید بقیمت تضعیف یا عقب مانعی زبان دری تمام شود؛ برای افغانستان زبانهای پشتو و دری هر دو فرزندان سکه میباشند و اندر داری در بین نیست. زبانهای ازبکی، ترکمنی و نورستانی نیز مستحق غمخواری و انکشاف میباشند؛ این زبانها اجزای مکمل فرهنگ افغانستان بشمار میروند.

من با استاد آئین موافقم که پالیسی لسانی افغانستان باید دور از سیاست و سیاست بازی، توسط دانشمندان و محصصین مربوطه ساخته شود و توسط یک بوررد علمی تطبیق گردد. وقتی یک حکومت مرکزی بیان آید و هدف آن وحدت فکری و تساند اجتماعی باشد، اولتر از همه روی موضوع سیاست لسانی کشور توجه میکند، چونکه از طریق طرح و تطبیق یک پالیسی معقول لسانی، متناسب به نیازمندیهای کنونی ملت افغان، تفرقه ها و تضاد ها زایل میشود و اولاد افغان بشوق و رغبت حتی بطور داوطلب هر دو زبان ملی کشور خود را می آموزد. در کشور سربس، اولاد سربسی به سه زبان ملی (جرمنی، فرانسوی و ایتالیایی) و یک زبان خارجی (انگلیسی) تکلم میکند، اولاد افغان را چه کرده که دو زبان ملی خود را آموخته نمیتواند؟ نقص و کمبود در سیستم تعلیم

وتربیه کشور ماست که همیشه دستخوش سیاست های نامعقول و نامتناسب بوده، نه در ساختار زبانهای ملی ما و نه در استعداد اولاد افغان، و این نقص بعد از احیای وحدت ملی اصلاح شده میتواند !!! و من الله التوفیق - کلفورنیا - نوامبر ۱۹۹۸ - دکتور سید خلیل الله هاشمیان

یادداشت اداره: در قسمت اول این تقریظ که در شماره ۷۲ آئینه نشر شده بود، از یکمده زبانشناسان افغان تقاضا شده بود تا سلسله مقالات استاد آئین و تقریظ آئینه افغانستان را مطالعه نموده از لحاظ موازین علم زبانشناسی در زمینه قضاوت نمایند. متأسفانه اسم جناب پوهاند صاحب عبدالشکور رشاد در آنوقت فراموش شده بود، در حالیکه اکادمیسین پوهاند رشاد یک زبانشناس برجسته افغان بوده تحقیقات و مطالعات شان پیرامون زبانهای منطقه مادر نشرات علمی کشور های همسایه نشر شده و در مسائل زبانشناسی منطقه مرجع فتوا شناخته میشوند. از جناب ایشان خواهشمندیم سلسله مقالات استاد آئین و تقریظ هذا را مطالعه نموده در زمینه اظهار نظر نمایند.

از سفیران صلح تا سفیران جنگ

مشتاق احمد کریم نوری

در جمله وظایف زیادی که اهل قلم بصورت عام و روزنامه نگاران بصورت خاص دارند، یکی هم تشخیص موقعیتها و ارائه مصلحتها است، لذا بفعول آنکه هر واقع نگر و ژرف بین از تمایلات مبرا بوده و در مقابل هرج و مرج ایستادگی داشته و از اصول عدول ننموده و از کسانی که دیگ خشم و خصومت را بجوش می آورند احتراز دارد تا سرمشق و رهکشای دیگران گردد، زیرا در هر کار دنیائی لغزش و اشتباه موجود است که با پیشنهاد و انتقاد اصلاح میگردد، ولی فراموش نکنیم که بزرگان گفته اند اشتباه یک مورد سیاسی اگر از خیانت بالاتر نباشد، لا اقل باندازه خیانت است.

بعد از افتتاح مجمع عمومی ۵۳ ملل متحد در نیویارک، در هفته دوم آن کوفی انان سرمنشی سازمان ملل متحد، محمد علی کلي بوکسر سنگین وزن قهرمان سابق جهان را بحیث «سفیر صلح جهانی سازمان ملل» مقرر نمود. در این ارتباط نطق سازمان ملل گفت: اشخاص برجسته بحیث سفیران صلح از طرف این موسسه انتخاب میشوند که واجد شرایط جهانی باشند و در رشته های سیاست، فرهنگ، هنر و سپورت محبوب و معروف همگان باشند و در ضمن در پی آن باشند که از اینای بشر که در خانه جهانی زندگی میکنند، بصلح و سلم دعوت نموده و یار و یاور سازمان ملل متحد باشند. بعد از نشر اخبار این موضوع، در حاشیه اسامبله عمومی امسال سمبول افتخار صلح و وحدت جهانی را که مخصوص منادیان صلح جهانی است توسط کوفی انان بسینه محمد علی کلي نصب کردند. محمد علی کلي ۵۹ ساله که سالها بقله قهرمانی سنگین وزن جهان ایستاد و بخصوص دهه ۹۰ الی ۷۰ دهه قهرمانی او بود، که همه حریفانش رانقش زمین نمود، ولی تا بحال دارای نام نیکو و شهرت خوب و محبوب القلوب جهانی باقی مانده است. مهمتر اینکه او نه تنها یک ورزشکار است که در عرصه ورزش نام و نشان داشته و دارد، بلکه یک نمونۀ کامل اخلاق و کرکتر سپورتي بوده کمتر از ورزشکاران جهان مثل او اخلاق سپورتي نشان داده اند. اکنون با وجودیکه مریضی بنام (پارکنسون) دامنگیر او شده و او را سخت رنج میدهد، ولی با صله رحم که دارد چه در دوران قهرمانی و بالاخره وداع از جهان بوکس آرام ننشسته و با اقدامات بشر دوستانه و خیر خواهانه دست زده که از آنجمله میتوان ملیونها دالر مصرف او را بالای اعمار شفاخانه ها و یتیمخانه ها و ارسال خوراکی و پوشاک و دوا و درمان برای مردم کشورهاییکه در مضیقه اقتصادی قرار دارند یادآوری نمود: علاوه او بغرض کمک بمردم بی بضاعت جهان از سازمانهای خیریه امریکا حدود پنج میلیون دالر اعانه جمع آوری نموده و مفاد بانکی سال جاری اش را برای مصارف چند شفاخانه صحت طفل در هاوانا مرکز کیوبا ارسال نمود. کوفی انان گفت آقای کلي یک باشندۀ جهانی است، لذا سازمان ملل شخصیت مصلح او را بحیث سفیر جهانی صلح ملل متحد تائید مینماید و ماموریت تازه اش از طرف این سازمان تا ختم سال جاری بافریقا است که بزودی رهسپار آندیار میشود.

در جریان همین اقدامات اسامبله که سفیران صلح انتخاب میشوند، شنیده شد که داکتر عبدالله نمایندۀ (علمای عظام) و عبدالحکیم مجاهد نمایندۀ (طلبای کرام) در دهلز ملل متحد باهم روبرو شدند. روایت شده که داکتر عبدالله به عبدالحکیم مجاهد میگوید «چکنیم ملل متحد است و جبهه نیست که باهم روبرو میشدیم و کارت را میساختیم...». عبدالحکیم مجاهد جواب داده است که «ما چندان بند و واز ملل متحد هم نیستیم، همینجا هم این گز و این میدان...» طنزین این آوازه در نیپارک مرابباد سخنرانی مرد بزرگواری انداخت که در جریان مظاهرات زیاد که توسط افغانها هر هفته و یا هر ماه بکلکی براه می افتد، انداخت که گفته بود: این ملل متحد در قبال قضیه کشور ما افغانستان نقش مرد دوزنه را گرفتار و آن اینکه شخهیکه دو زن داشت شبی در بستر در حالیکه مرد و خانمش کنارش قرار داشتند، یکی از خانمها می پرسد که کدام ما را بیشتر دوست داری؟ مرد که می بیند در مقابل سوال حساسی قرار گرفته بخانم سوال کننده میگوید: البته ترا، ولی آهسته بادست دیگر خود شانه خانم دیگرش را فشار میدهد و باو چنین میفهماند که گفتارش از روی مصلحت بوده است؛ باین ترتیب

مردو خانم جواب مثبت میگیرند. حالا ملل متحد هم نمایندۀ (علمای عظام) را می پذیرد و باو میگوید که ترا، وهم به نمایندۀ (طلبای کرام) اجازه میدهد که در دهلیز ها چکر بزند و باو میگوید که ترا...
 بهمه حال بلند شدن آن موضوع احتمالا در سازمان ملل متحد و آوازه آن در همه جا، در حالیکه ملل متحد در آستانۀ تعیینات سفیران صلح قرار دارد و بیگانگان نیز برای مردم و کشور ما خوابهای عجیب دیده اند، جز انعکاس «سفیران جنگ از افغانستان» چه ارمغانی خواهد داشت؟ والسلام ۱۸ نوامبر ۱۹۹۸

یادداشت اداره: چونکه آقای کریم مشتاق نوری در نیویارک زندگی دارند و از مشترکین و همکاران قدیمی مجله آئینه میباشند، امید است همان قسمت نوشته خود را که میگوید «بزرگان گفته اند اشتباه یک مرد سیاسی اگر از خیانت بالاتر نباشد، لا اقل به اندازه خیانت است»، بتوجه سفیر خوجه ثین ربانی برساند که از اشتباهات و خیانت های او در چند سال اخیر کتاب فکاهیات ساخته شده است، سفیریکه از ایران تنخواه میگیرد و بجگر افغانستان خنجر میزند.

و اما درباره «سفیران صلح» یا «سفیران حسن نیت» ملل متحد، در حالیکه آقای محمد علی کلسی مستحق این لقب و این نوازش میباشد، ملل متحد یکماه قبل بیک دختر جوان و خوش قیافۀ انگلیسی هم لقب «سفیر حسن نیت» اعطا نمود که بقرار اظهارات خودش در پروگرام (لری کینگ در سی ان ان) سابق رقاصه گئی و خوش گذرانی داشته و بجواب سوال لری کینگ در بارۀ ارتباطات جنسی خود با اعضای فامیل سلطنتی انگلیس بشمول پرنس چارلز و اعضای کابینه و عدۀ متمولین اروپائی با خنده و خوش خلقی توضیحات داد؛ همین زن درباره حقوق زن در افغانستان نیز صحبت کرد و گفت مبارزه برای حقوق زن در افغانستان هم در جمله پروگرام کاراو میباشد! میگویند دکتر عبدالله پرچمی با این زن توسط خانم ولی مسعود (که یکزن خوش صورت و یک پرچمی معروف بوده، در جمله مشاطه های ببرک کارمل شامل بود) در لندن ملاقات کرده بود.

پاداش شانوک

علی احمد خاکدان از ویرجینیا البته همه خبر دارند که زنبور عسل و هم مورچه ها عالم نظامی دارند، اما کمتر کسی از نظام سیاسی و تساند و روابط اجتماعی و ارتباطات باهمی قانفوز کها خبر دارد. درین اواخر نشریۀ معروف (دیما) که صفحات بیشتر خود را وقف تحقیقات درون کاوی درباره چگونگی نظام سیاسی و روابط اجتماعی حشرات و خصوصا قانفوز کها نموده، مشاهدات جالبی درباره تساند اجتماعی مربوط بمرگ (شانوک) انتشار داده است که ترجمۀ یک بخش آنرا ذیلا تقدیم میکنم:

«در یک عشیرۀ قانفوز کها، رئیس عمومی فرهنگی و محرک حرکات و فعالیت های جمعی آن، یک قانفوز ک پیر بنام (شانوک) در اثر مریضی مزمن در ناحیۀ دماغه و کهولت و ناتوانی جسمی ناشی از آن پدرود حیات گفت. جمعیت انبوه قانفوز کها بشمول دم بریده ها، یک لنگه ها، یک چشمه ها، بینی بریده ها، تنله ها و رفسه خوانها هر کدام بقدر توان پشقل و سرگین جمع آوری و مدت یکماه برسم سوگواری بزیح حرارت آن خزیده، سپس انبوه سرگین را بقسم اسقاط بمورچه ها بخشیدند.

کنگرۀ سیاسی قانفوز کها فیصله کرد که برای جاودان نگهداشتن خاطره (شانوک) قبر او را از سنگهای قیمتی بپوشانند. سرقومندان قانفوز ک جگدلیک حاضر شد یا قوت تهیه کند، فرمانده بمبیرک قانفوز ک از مرد امتعهد شد و تحویلدار جنگانی قانفوز ک لا جور و وعده کرد. آنگاه قانفوز ک جنگانی با تحریک جهانی قانفوز کها در تماس شده از کولاب موافقه گرفت که سنگها بانجا انتقال یابد، کامرد قانفوز کها در ماسکو کار حجاری و ورق شانی آنرا بعهده گرفتند، جمعیت قانفوز کهای پاریس انتقال آنرا بقبرستان وعده دادند، و قانفوز کهای تهران اعزام سنگتراش معروف را برای نصب آن ذمه دار شدند، اما قرار مسموع آغاز کار سُرنگ پرانی در اثر شدت سرما به بهار آینده موکول شده است. کنگرۀ سیاسی عجالتا بکانون تبلیغاتی (زومرم) هدایت داد تا از کیسۀ عایدات عرق سرگین دیوانی بافتخار (شانوک) تهیه و نشر کند.»

ترجمۀ بخشهای دیگر این مطالعه در آئینه تقدیم خواهد شد. با احترام خاکپای شما خاکدان.

ختم های قران مجید

بقرار راپورهای ژورنالیست آزاد آقای صفی الله انترام از نیویارک همیشه بمناسبت ایام مبارک دینی مجالسی در مسجد جامع سید جمال الدین افغانی واقع فلاشنگ نیویارک دایر میگردد. اخیرا بتاریخ ۳ دسمبر ۹۸ بمناسبت شب مبارک برات ختم قران مجید صورت گرفت و محترمین شمس الدین متین سلجوقی و مولوی محمد نبی یوسفی و چند تن دیگر درباره مجاهدات و کارنامه های حضرت محمد مصطفی (صلعم) بیاناتی ایراد کردند که مورد دلچسپی حضار قرار گرفت، و در خاتمه برای ختم جنگ و استقرار صلح در افغانستان دعا نمودند

۹ - تراشیدن ریش تشبه با کافران است : میفرماید خداوند بزرگ حل و علی شانه «ثم جعلناک علی شریعتہ من الامر فاتبعہا ولا تتبع امواء الذین لا یعلمون» (پس ما نورابرشریعت کامل درامردین مقرر فرمودیم، تو آن شریعت و آئین خدا را کاملاً پیروی کن و هیچ پیرو هوای نفس مردم ندادن مباش - آیه ۱۸ سوره الجاثیه). از هیچیک سلف صالح نقل نشده که معصیت ریش تراشی را دانسته و ریش خود را تراشیده باشد، زیرا آنها کوچکترین خصلتی از خصال خیر را ترک نمیکردند. امام ابن حزم (رح) میگوید : «اجماع امت برینست که تراشیدن ریش (مثله) یا عیب دار کردن و ضمناً ریشخند کردن خوداست و شیخ الاسلام بن تیمیه از علماء معاصر فقه میگوید : «احادیث صحیح تراش کردن ریش را حرام ساخته و هیچیک آنرا مباح ندانسته.» و چون مشرکین اکثر ریش و بروت خود را میتراشید و اینها خود را با زنان مشابه میسازند، هر مسلمانی که تابعیت آنها را میکند خود و سنت پیشوایان خود را سبک میسازد. و در قول خداوند بزرگی که در آیات فوق امر کرده کلمه «ولایکنون» نهی مطلق از مشابهت با کفار است. درتغیر صورت، ماندن موی سرهم رقم زنان یا مثل کفار و پوشیدن انگشترها و کمره ها و زنجیرها (دردستها و گردن که امروز رواج شده و حلقه های در گوش انداختن و زدن خالهائی برو و دستها و روی و پشت بدن و رانها و پاها و بازوها و اینهمه درتغیر خلقت خدا داخل و منع و معصیت است. ترک تشبیه با کفار در اعمال و افعال و اقوال و لباس و آراستن سر و صورت و خوراک و نوشیدنیهای حرام و هوسها از مقاصد و غایات اساس قرآن کریم است که رسول الله (صلعم) آنرا بیان کرد و آنرا در اکثر امور فرعی شریعت محقق ساخته و این غایه ها در نماز، روزه، خوراک و لباس و زینت و آداب و عادات و غیره، و گفت رسول خدا (صلعم) : «من تشبه بقوم فهو منهم» یعنی هر که خود را مشابه قومی بسازد، او از آن قوم حساب میشود - حدیث حسن) - و فرمود رسول الله (صلعم) : «قصو سبائکم و فروعثانیکم و خالفو اهل الکتاب» (یعنی کوتاه بسازید بروتهای خود را و بگذارید ریشهای خود را برخلاف اهل کتاب - حدیث حسن)، و میفرماید رسول خدا (صلعم) : «احفوا لشوارب و افوا للحنی» (یعنی کوتاه کنید بروتهای خود را و بگذارید ریش خود را).

توضیح : در زمان رسول الله (صلعم) بحواله حدیث (شماره ۱۸۰۰ امام مسلم) همه مشرکین از همان قدیمهای خود پیروی درداشتن ریش داشتند، زیرا اعراب در تمام زمانه ها ریش را زینت میدانستند و این زینت رانه در جاهلیت ترک کردند و نه در اسلام، و شاید ماندن ریش میراثی بود از دین ابراهیم (ع)، و در غرب هم تا قرن ۱۷ همه بزرگان شان ریش داشتند و اول مرتبه کسیکه ریش خود را تراشید و دیگران رانیز باین بدعت تشویق کرد (پطروس کبیر) پادشاه روم بود که بعد از آن در سایر نقاط آسیا و اروپا تراشیدن ریش سرایت کرد. و گفت رسول خدا (صلعم) «جزوالشوارب و ارخوا للحنی خالفو المجوس» (یعنی کوتاه کنید بروتهای خود را و بگذارید ریش های تانرا).

نوت : مقصد از کوتاه کردن بروت که مکرر ذکر میشود، کوتاه کردن موهای پشت لب بروت است از طرف لب باندازه ای که خط لب تا هردو گوشه دهان معلوم شود. ابو شامه (رح) میگوید : در آنوقت مجوس ریش نداشتند و ریش های خود را می تراشیدند و بروتهای خود را میماندند، رسول الله (صلعم) گفت : «من لم یاخذ من شار به فلیس منا» (یعنی هر که نگیرد موهای پشت لب خود را (کوتاه نکند بروت خود را) از ما نیست - حدیث صحیح)، اگر بعضی کفار امروز مثل یهود و سایر ادیان ریشهای دراز یا کوتاه میمانند و عده دیگر ریش خود را میتراشند، ما ماوریم بمخالف با ریش کلهای شان، نه مخالفت با ریشدار های شان، زیرا اگر چنین کنیم و با کارهای خوب آنها که مشابهت با کارهای نیک ما دارد مخالفت کنیم، چون یهود هاهم بچه های خود را سنت میکنند، پس ما باید نکنیم؟؟؟، نه، مخالفت با کفار در اموری امر است که خلاف شرع و سنت و اخلاق و آداب اسلامی باشد.

۱۰ - ماندن ریش نشانه مردی و مردانگی است : خداوند زن و مرد هردو را پیدا کرده و بهردو اندام های مشابه و مختلف داده که بعضاً مخصوص زنها و بعضاً مخصوص مردها و بعضاً مشترک بین هردو با اوصاف مختص بحالت زنانه گی و مردانگی بوده، زن و مرد هردو موی دارند در جاهای مختلف بدن شان، مردها در روی مو دارند، زنها ندارند - داشتن موی بروی مرد نشان فطری خصوصیت و نداشتن موی روی زن مخصوص ظرافت زنها و تفاوت آنها از مردها است که هر کدام آن برای هر یک زینت و زیبائیت و بزنان اجازه داده سروتن و گردن و وسینه و دست ها و انگشتان و پاها و خود را بطلا و احجار کریه و حریر و لباسهای زیبا تزئین کنند، روی و موی خود را بیارایند و زیبائیهای خود را حفظ کنند (اما صرف برای شوهر خود نه برای نامحرمان) و حرام گردیده این زینتها بر مردان، زیرا این زینتها با جمال و کمال مردانگی مناسب نیست، مثلیکه جمال زن در نداشتن ریش و بروت و جمال مرد و هیبت و بزرگی و وقار او در ریش و بروت آنست.

۱۱ - تراشیدن ریش مشابهت بزنها است: گفت حضرت عباس (رض) «لعمن رسول الله صلی الله علیه وسلم المتشبهین من الرجال بالنساء والمتشبهات من النساء بالرجال» (یعنی لعنت کرده رسول خدا (ص) مردانیرا که خود را مثل زنهای می آریند و خود را با آنها مشابه میسازند و زنانیرا که خود را مشابه میسازند با مردان - حدیث بخاری) و عبدالله ابن عمر (رض) گفت شنیدم از رسول الله مبارک که می گفت: «لیس منا من تشبه بالرجال من النساء و لا من تشبه بالنساء من الرجال» (نیستند از مردانیکه خود را مثل زن میسازند و زنانیکه خود را مثل مردها میسازند) (در لباس و زیورات و تغییر دادن موس سر و صورت و اقوال و افعال و غیره). شک نیست که تراشیده ریش و بروت مشابهت بزنها پیدا میکند یا برعکس زن برای خود ریش و بروت مصنوعی بسازد و علماء چنین مقلدان را «مخنث» میگویند. و حافظ امرب بن عبدالله میگوید: «تراشیدن ریش حرام است و نمیتراشد آنرا الا مخنثان از مردها».

۱۲ - ماندن ریش زینت و تکریم و زیبایی است: خداوند کردم میفرماید «ولقد کرّمنا بنی آدم» (آیه ۷۰ سوره اسراء) (یعنی بتحقیق ما عزت دادیم بنی آدم را بزیبائی و بهترین صورت ها که ما آنرا پسندیدیم) زیبایی صوری و معنوی و علم و حلم و آداب و حکمت و خلق نیکو و سیرت نیک و موجود خیر رسان بخود و بهمنوعان خود و اورا خلیفه خود در زمین ساختیم تا چنانچه شایسته و اراده ما است زمین مارا که در آن بابر و باد و مه و خورشید و فلک همه خادمان شان و برای استفاده شان خلق شده و ما ایشانرا بر همه کاینات سرداری و ریاست و حاکمیت دادیم چنان اداره کنند تا از همه این ها مطابق صفت کرامت خود چنان استفاده کنند که شان و عزت و کرامت انسانی و خلافت شان از طرف من در زمین ایجاب میکند. (و بعضی علماء میگویند که «تزئین الرجال باللحی والنساء بالذوائب» یعنی زینت مردها در ریش و زینت زنهای دراز ترشان است)، و قبول کردیم رنگ خدا را (دین اورا) و کیست بهتر از خدا باعتبار رنگ و دین، یعنی دین حق را قبول کردیم که ما را از تمام تاریکیها و کثافت ها با الکل پاک نگاه میدارد و فرموده خداوند تبارک و تعالی است که «یا ایها الانسان ما غرک برب الکریم - الذی خلقک فسو یک فعد لک - فی ای صوره ماشاء رکبک» (یعنی ای انسان چه باعث شد که بخدای کریم بزرگوار خود مغرور گشتی - آتخدائیکه ترا از عدم بوجود آورد بصورتی تمام و کامل بیاراست و باعتدال برگزید - و حال آنکه بهر صوری که میخواست میتوانست خلق کند) (سوره الانفطار، آیات ۵ تا ۷). و شک نیست که تراشیدن ریش کفران این نعمت است و انحراف است از سنت رسول الله (صلعم)، آنانکه ضد هدایت شرع رفتار میکنند و اعمال شان بنظر شان معقول می آید و گمان میکنند که تمدن و ترقی و کمال در از بین بردن فرقههای ظاهری بین زن و مرد است. امام ابو حنیفه، امام اعظم (رح) و امام احمد و ثوری (رحم الله علیهما) که سومی از صحابه کبار و محدثین مشهور و بلند مرتبه است، میگویند: «اگر کسی ریش مردی را چنان زایل کند یا بکند و یا از بین ببرد که دوباره موهای ریشش نرود، بر جانی (عامل) دیته کامل لازم میگردد (و در شرع بهر عملیکه حد جاری شود جنایت و گناه کبیره گفته میشود)».

۱۳ - تراشیدن ریش سبکی و اهانت مرد بخودش است: در بین پیشوایان اسلام کسی نبوده که در حیات خود یکمرتبه ریش خود را تراشیده باد و بلکه بعضی امراء وقت که بشریعت وارد نبودند وقتی میخواستند کسی را از رعایای شان بنا بر خطائی تادیب کنند و امر میکردند که ریشش را تراشیده و بر خر سوارش کرده و بین مردم تشهیرش کنند. ولی بعضی فقها میگویند «تعزیر در تراشیدن سر رواست نه در تراشیدن ریش» زیرا تراشیدن ریش حرام است و در قدما و سلفاء تعظیمش آنقدر بود که اگر کسی ریش خود را می تراشید اورا تادیب میکردند و شهادتش را قبول نمیکردند.

۱۴ - تراشیدن ریش (مثله) است: از عبدالله بن یزید انصاری (رض) روایت است که گفت: «نهی رسول الله صلی الله علیه وسلم عن النهی والمثله» و مثله عیب دار کردن یکی از اعضای است با مصنوعات هوسانه. و سمره و عمران بن حصین (رض) می گفتند: هیچوقت رسول خدا (ص) ما را مخاطب قرار نداد مگر آنکه بما خطاب میفرمود و امر میکرد بدادن صدقه و منع میکرد ما را از «مثله»، و گفت امام حزم (رح) در مراتب اجماع «و اتفقوا ان حلق جمیع الجیه مثله لا تجوز» (یعنی تراشیدن تمام ریش مثله و ناروا است) زیرا روی زیباترین اعضای بدن است و جمیع تمام زیباییها و خوبیها و حواس، نباید زیبایی و کرامت و حیات آنرا با اهانت و مثله بدل کرد. چنانچه رسول الله (صلعم) میفرماید: «اذا قاتل احدکم اخاه فلیجنب الوجه» یعنی اگر با برادر تان جنگ میکنید بروی آن مزید و از تخریب روی آن اجتناب کنید و بروی او لطمه نزنید و داغی ننمایید یا چشم و گوش و بینی و لب و غیره جاهای او را عیب دار نکنید.

۱۵ - اندازه شرعی ریش: از تصریحات قرآن پاک معلوم میگردد که مقدار ریش انبیاء سابقین یک قبضه بوده است زیرا وقتی که هارون (ع) به برادرش موسی (ع)، که ذکر آن گذشت، میگوید از ریش من بگیر و نه از موی سرم، معلوم است ریشیکه از قبضه کم باشد، در دست نمی آید، و چون انبیاء با امر خداوند (ج) مقتدی مقتدای خود بودند (چنانچه قرآن کریم میفرماید و بر رسول کریم (صلعم) امر میکند «فبهذا هم اقتده») از همین آیه مبارک

ثابت میشود که ریش مبارک رسول الله (صلعم) هم یک قبضه بوده، چون باساس آیه فوق مأمور شد باقتدای انبیاء سابقین - و عمر و بن شعب روایت میکنند که «رسول الله (صلعم) بود که میگرفت از طول و عرض ریش مبارک خود زاید از قبضه را». و این حدیث رامولینا محمد عمر (سربازی) از صفحه ۲۹۸ کتاب (شرعته الاسلام) از قول عمرو بن شعب نقل میکند که این کتاب را از کتب معتبر فقه میدانند که امثال (ملاعلی قاری) از فقیهات آن استدلال میکنند و همچنان از امام محمد (رح) بروایت امام اعظم (رح) و او از هشیم (رح) و او از عبدالله بن عمر که مشهور به (فنا فی الاتباع) است روایت میکند که این مبارک نیز «قبضه میکرد ریش خود را و می برید زیاده از قبضه را». همچنان از احادیث آنحضرت (صلعم) ثابت است که حضرت ابوهریره در قبضه میگرفت ریش خود را و قطع میکرد زیاده از یک قبضه را؛ و باساس این حدیث مبارک «اصحابی کالنجوم بایتهم اقتدیتم» (یعنی صحابه من مثل ستارگانند در روشنائی و رهنمائی، بهر یک که اقتداء کردید هدایت یافتید)، و در ترمذی از عمار و حضرت عثمان (رض) و در ابن ماجه از ابن عمر (رض) و در ابو داود هم قریب این معنی هم روایت میکنند که (یک) رسول الله (صلعم) خلال میکردند ریش مبارک خود را (دو) داخل میکرد آنحضرت (ص) انگشتان مبارک خود را بر زیر ریش شان (سه) میگرفت بگف دست خود آب را و آنرا زیر زنج داخل میکرد و با آن ریش مبارک را خلال میکردند. و علامه کمال ابن همام در فتح القدیر شرح هدایه میفرماید: «و اما الاخذ مذهباً و هی دون القیضه کما یفعله بعض المغاربه و مخنثه الرجال فلم یبیحه احد» این فتوای جمهور فقهاست که (لیکن گرفتن ریش و آنرا از قبضه کم کردن چنانچه بعضی مردان مغرب زده و مخنث صفتان میکنند نزد هیچ یک از فقهاء امت روا نیست) (نقل از نظر اجماع - از صفحات ۳۱ تا ۳۷ رساله «اهمیت ریش در اسلام و حکمت آن» تالیف مولینا محمد عمر سربازی). و راه گریز از ریش را تخلف از آیات ۹۹ تا ۱۰۱ سوره البقره میدانند که ترجمه آیت اول آن چنین است - ترجمه آیه نمبر ۱۰۰ استنادی: (هرگاه پیغامبری از جانب خدا بایشان مرستاده شد که براستی کتاب آنها گواهی میداد، گروهی کتاب خدا را پشت سرانداختند، گوئی از آن کتاب هج نمیدانند).

و درباره حدود ریش: از زیر زنج تا قافقورتک و دو بغل الاشه که تنها تراشیدن زیر گلو و آراسته کردن برابر یک صبه که از تمام اطراف ریش (طولا و عرضاً یک قبضه) بدست بیاید، یعنی قبضه تنها در درازی ریش در زیر زنج محضر نمیشد، بلکه از هر طرف باید یک قبضه باشد. و اما:

طریقات امامان مذاهب در مورد ماندن و تراشیدن ریش:

- (۱) امام مالک (رح) میگوید: تراشیدن ریش حرام است.
- (۲) اما حنبل (رح) میگوید: تراشیدن ریش حرام است.
- (۳) امام اعظم (رح) میگوید: تراشیدن ریش مکروه تحریمی است (نزدیک بجرم).
- (۴) اما شافعی (رح) میگوید: تراشیدن ریش مکروه است.

اس همه امامان بروی آیات واحادیث ودلائلی که ذکر شد استدلال مختلف دارند که نظریات اکثر علماء را که در رساله های محمد بن احمد بن اسمعیل و رساله مولینا محمد عمر (سربازی) و سایر کتب واحادیث (مباح صته) و مذهب اسلامی ذکر شده بود مختصراً ارائه کردیم و شاید در تاریخ این دهه عصر ما این مفید ترین تحقیق باشد در مورد (ریش و بروت) باساس شریعت اسلامی، و یکی از سنن قولی و فعلی و صفتی پیشوای ما و تمام عالم جن و انس محمد (صلعم) که برای آگاهی بیشتر و مستند زن و مرد مسلمان مخصوصاً افغانهای مهاجر که در غربتها و غربت ها کمتر دسترس بمدارک و ماخذ و علماء و معلمین فقه اسلامی دارند غنیمت بزرگ باشد که هر کس با دانه باور و یقین خود از آن مستفید گردد، چون وقت و فتنه و فساد است، نباید در هیچ مورد شرعی و امای فقهی به نیمچه ملاها یا ریاکاران ملانما (ولی جاهل شرع) یا منافقان تیز زبان و نرم گوی و فریب دهنده که در لباس عالم بعضاً حتی با عبا و قبا و سر و صورت آراسته مثل علماء راستین خود را معرفی میکنند و با طاهر و ریای شان به نفع یهود ها و نصاری و دیگر مشرکین که دشمن آشکار مسلمین بوده و میباشند و محو اند مثل انگلیس که در وقت اشغال خود در هندوستان از قادیانهایها و غیره بنام مسلمان کارگفتند و بانها رساله القاب اهل حدیث راداده بودند و مسلمانان را از راه مستقیم شریعت براه های گمراهی میبردند، امروز هم یهود و نصاری هر جا و هر نقطه ایادی برای تضعیف دین اسلام و تضعیف عقاید مسلمانان مخصوصاً از راه نشان دادن راه های منفعت مطلق مادی و تجمل پرستی های کاذب شدیداً کار میکنند، باور کنید و یا فتوای شرعی شانرا مخصوصاً در عقاید احکام و عبادات قبول کنید که ما و شمارا خسرا الدنیا والاخره میسازند. رسول الله (صلعم) میفرمایند: (اگر بشخصی بدون علم فتوای دروغین داده میشود و بال آن بگردن فتوی دهنده است، و کسیکه مشوره میدهد و میداند که مشوره او بضرر مستشار تمام میشود، خیانت کرده است) (روایت ابو داود)، و حدیث دیگر است که رسول خدا (صلعم) میفرماید: (هر آئینه خداوند علم را از سینه مردم زائل نمیکند، بلکه علم را به برداشتن علماء از بین میبرد، و تا وقتی که عالم در جهان باقی نماند مردم اشخاص بی علم را روسای خود میگیرند، وقتی ازین روسای نادان مردم طلب فتوی میکنند و ایشان فتوی جاهلانه دهند، بنابر آن هم خود گمراه شوند و هم دیگران را گمراه نمایند - روایت ابو داود).

یونسکو هم اعلامیه ای صادر کرد که گویا حکومت طالبان در مورد تعلیم و تربیه زن و تفوق لسانی از تبعیض کار میگیرند و نمایندۀ ایرانی یونسکو گفته است که ۹۰ فیصد نشرات رادیو شریعت بزبان پشتو است. ملا متقی وزیر کلتور طالبان این مدعیات را دشمنانه و غیر واقعی خوانده گفته است که بهر دوزبان در نشرات رسمی سهم مساوی داده شده است. شایعات دیگری نیز پیرامون تخریب بت بامیان توسط طالبان پخش شده است. ملا عبدالرحمن هوتک معین فرهنگی وزارت اطلاعات و کلتور طالبان در محفلی در کلفورنیا پیرسش میزن مهریه مستمندی اینطور جواب داد: تحریک اسلامی طالبان بحفظ و حراست آثار فرهنگی خود رامکلف میداند و این مطابق بامر و فیصله عالیقدر امیر المومنین است. بت کوچک بامیان راطالبان ضربه و تخریب نکرده بلکه سپاهیان وحدت در لحظات اخیر گریز از بامیان برای بدنام ساختن تحریک طالبان رخساربت رابافیرتوپ مصدوم کرده، علاوتا در سموچهاییکه زیردو بت حفر کرده بودند، حزب وحدت مقدار زیاد سلاح روسی و ایرانی و مواد منفجره ذخیره کرده بودند و میخواستند انبار سلاح راهمراى بتها منفجر کنند، اما راده خداوند نبود و سپاهیان طالبان بمحل رسیده مانع انفجار شدند. خبردیگر که درجریده اجیرامید نشر شده از حریق و انهدام کتابخانه غنی ناصر خسرو قبادیانی بلخی در پلخمری توسط طالبان مشعر است که گویا پنجاه و پنج هزار جلد کتاب فارسی و نسخه های کمیاب خطی کتابخانه مذکور راطالبان به آتش کشیده اند. رادیو بی بی سی بتاریخ ۲۶ نوامبر مصاحبه ملا متقی رانشر کرد که اتهام حریق و سوزاندن کتب را رد نموده و گفته است که «ما بکدام کتابخانه شخصی اصلا هیچ دست نزده ایم و آن کتابخانه هائی که حکومتی بودند و به بیت المال مربوط بود، ما تمام آثار علمی و نسخ قلمی و تاریخی را که مظهر فرهنگ و تمدن تاریخی ما بوده است، ما آنرا حفظ نموده ایم...» امیداجیرایران مدعی است که «ملا متقی در مصاحبه با فرانس پرس بسوزاندن کتابهای کتابخانه حکیم ناصر خسرو در پلخمری اعتراف کرده و گفته است که ما کتبهائی را سوزانیدیم که با عقاید طالبان متضاد بود. ولی بقیه کتابها رابجای امنی انتقال دادیم که بعد از برگشت آرامش دوباره بکتابخانه آورده خواهد شد...» آئینه افغانستان از افغانهای مقیم فرانسه خواهشمند است راجع بصحت یا دروغ ادعای امیداجیرازفرانس پرس معلومات نموده نتیجه رابماطلاع بدهند. تا حال کسی از زبان ملا متقی دروغ نشنیده، اما هر شماره امیداجیر پر است از جعلیات و تبلیغات، از جانب دیگر موجودیت و حریق ۵۵ هزار کتاب در کتابخانه پلخمری میالفه بنظر میرسد. بهر حال مامخالف حریق کتب و آثار فرهنگی هستیم، ولو بمذاهب بودائی، مسیحیت و صیهونیت تعلق داشته باشند، زیرا مذاهب مذکور در ادوار قبل الاسلام افغانستان وجود داشته و جزء فرهنگ قبل الاسلام مردم افغانستان شناخته میشوند.

درخصوص باز دید اخیر نواز شریف از واشنگتن، آوازه هابسیار است. بخجه سیاسی که نواز شریف باخود بواشنگتن آورده بود مشتمل بر مسائل ذیل بود: (۱) مناقشه ذات البینی امریکا و پاکستان بالای مسئله قدرت هستوی پاکستان که منجر به تحریم نظامی و قسما اقتصادی شده است. درین موضوع موقف محقول پاکستان این بود که هر گاه حکومت هند حاضر شود پروژۀ هستوی خود را متوقف سازد، پاکستان بانعقاد یک قرارداد باهند حاضر و آماده میباشد و در غیر آن امنیت و استقلال پاکستان در خطر خواهد بود. (۲) مبلغ ۶۵۰ میلیون دالر پول طلب پاکستان بالای امریکا از مدرک خریداری طیارات اف ۱۵ که فروش آن بتعمیق افتاده بود. حکومت امریکا بتادیۀ پول مذکور وانتروست چند سالة آن موافقه کرده است. (۳) موضوعیکه هر دو طرف در مطبوعات بالای آن اشاره نکردند ولی در بخجه سیاسی نواز شریف شامل وبالایش در واشنگتن صحبت شه تشویش نواز شریف از خطر تجزیه پاکستان بود که بزعم اود راثیر تحریکات پشتونها و تقاضای پشتونستان بوجود آمده است. ونواز شریف متصل ختم جلسه بزرگ پشتونها در کویت بواشنگتن آمد، و امریکا هم درباره طرح تعمیم شریعت در پاکستان اظهار اندیشه کرد. این دو موضوع در ارتباط بیکدیگر مطرح قرار گرفت و نواز شریف از طرح خود برای تعمیم شریعت بحث یک وسیله موثر برای جلوگیری از تجزیه پاکستان دفاع نمود. اما امریکا خطر بزرگ متوجه پاکستان را بنیادگرایی ناشی از نفوذ طالبان وانمود کرد وسفارش نمود تا پاکستان بروابط وعلاق خود با طالبان تجدید نظر کند. نامه ای هم از جانب بینظیر بوتو بارتباط همین موضوع قبلا بوزیر خارجه امریکارسیده و بارتباط امنیت و استقلال پاکستان در قبال مناسبات نزدیک با طالبان اظهار تشویش شده است. نواز شریف بخطراتیکه از ناحیه تحریک طالبان بپاکستان متوجه است اعتراف نموده عجز خود را از کنترل اوضاع بکلماتی اظهار داشت که گویا اگر ماروابط خود راباطالبان سست بسازیم، پاکستان بانقلاب داخلی مواجه میشود و بنیادگرایان حکومت را قهرا بدست خواهند گرفت، که از بد بدتر خواهد شد.

موضوع اسامه بن لادن هم مطرح قرار گرفت و امریکا همکاری پاکستان راتوقع و تقاضا کرد. در ارتباط باین موضوع نواز شریف بحبرنگاران گفت که در کابل یک دولت مستقل وجود دارد که ما بالای آن کنترل نداریم، اما وزیر خارجه پاکستان گفت که معضله اسامه بن لادن بین پاکستان و امریکا نیست، بلکه بین طالبان و امریکا است و ما به آن دخلی نداریم... اما حدس آئینه افغانستان اینست که دراختفی توافقی بین امریکا و پاکستان در موضوع بن لادن صورت گرفته، هر دو طرف از بیان آن خود داری کردند. زعمای هوشیار پاکستان که خرابه های کشور خود را بالای جهاد افغانستان و خون افغان آباد ساختند، نواز شریف هم (که اردوی

در خاتمه همینقدر میگویم که ریش و احکام دین را نباید مثل جنایتکاران مشهور دام تزویر برای فریب مردم ساخت که «خدا نجات دهد از گناه هوشیاران»، که «مپندار سعدی که راه صفا - بیای بی جز در پی مصطفی»، و در اخیر وظیفه خود میدانم از محترم استاد هاشمی، محترم عبدالرحمن نیاز و دکتور محمدخیر و هابزاده که بعضی مدارک و مآخذ را بدسترس من گذاشتند تشکر کنم، خداوند متعال خیر و برکت هردو جهان را با همه صالحین نصیب شان گرداند و خطاهای همه ما را ببلطف و کرم خود ببخشاید. والسلام. عبدالصمد و هابزاده (فریاری) مورخ ۲۸ صفر المظفر مطابق سوم سرطان ۱۳۷۷ مطابق ۲۳ جون ۱۹۹۸ میلادی - شهر بن کشور المان

تامل در باره ریش

محمد سرور نورافشان از انگلستان

محترم داکتر هاشمیان مدیر مسئول مجله آئینه افغانستان
یک تحقیق علمی همراه تصاویر خلفای عثمانی و نظر صوفیان اسلامی قبلا در شماره ۹۸ آئینه نشر شده بود که نشان میداد ماندن ریش سنت بوده، اما خداوند متعال ماندن ریش را بالای مردمومن فرض نگردانیده است. بعد از آن نوشته محترم و هابزاده صاحب در دو شماره اخیر (۷۲ و ۷۳) نشر شده، اگرچه این نوشته تمام نشده، اما همین دو قسمت اول آن نشان میدهد که ریش فرض العین است. و هر مسلمانی که کمترین وقوف از متن و محتوی قرآن دارد میداند که ماندن ریش فرض نیست، چونکه در قرآن نیامده، در حالیکه قرآن مجید همه مکلفیت های اجتماعی مسلمین را تعیین نموده، در باب وضو و نماز و نکاح و طلاق و طرز معامله با زن و با مردم اوامر و نواهی واضح در قرآن وجود دارد، اما در باره مکلفیت ریش هیچ ذکری نیست، چیزی را که ذات باری تعالی خودش مکلف نساخته، بخاطر یک رژیم طالبان اسلام خودشانرا بالای مردم تطبیق میکنند، یکعده نویسندگان ما بخاطر حمایت از روشهای دیکتاتوری طالبان شروع کرده اند باینکه ریش ماندن را فرض بسازند. در شصت سال اخیر که من در افغانستان زندگی داشتم مشکل ریش وجود نداشت، اکثریت مردان افغان ریش نداشتند اما کسی برایشان نمیگفت ریش را کوتاه یا دراز بمان، و تعدادی هم که ریش نداشتند بخاطر نداشتن ریش سوته نمیخوردند و توهین نمیشدند، چونکه خداوند خالق بشر و خالق کاینات ریش را فرض نگردانیده، طالبان چه کاره اند که خود را در مسند خدائی قرار داده اند؟ و چرا ما امر بنده را قبول کنیم، نه کتاب خدا را؟ پیغمبر اسلام فرموده که اگر احادیث من مخالف متن قرآن باشد، بقرآن عمل کنید نه بحديث، و حالا طالبان و حامیان شان سعی دارند بالای ما بقبولانند که حدیث و اعمال پیغمبر اسلام (صلعم) مهمتر و مقدمتر و واجب التعمیلتر از قرآن است، و بنظر من این بدعت است. شما با نشر اینطور نظرات افغانهای مهاجر رادر اروپا و امریکا مفشوش میسازید. والسلام.

ادامه صفحه ۳ اخبار

افغانستان را بخاطر صیانت پاکستان سقوط داد) از همان قماش است و میخواهد از پول و افری که امریکا برای محور یا دستگیری بن لادن تخصیص داده حکومت خودش و اتباع پاکستان استفاده کنند؛ مبلغ پنج میلیون دالر جایزه نقدی برابر یک تف است از اوقیانوس هند و در عقب آن بخاطر استقرار امنیت در عربستان سعودی یک بلیون دالر دیگر هم مصرف خواهد شد، حلقه سلطنتی عربستان سعودی دفع خطر بن لادن را بخوشی بیک بلیون دالر خریدار میباشد! و پاکستان مداریکریهای استفاده جوئی را خوبتر از هر کشور دیگری ببلد میباشد. باید خاطر نشان ساخت که بهنگام اقامت نواز شریف درواشنگتن گروه های بنیادگرا مظاهراتی انجام داده، در ضمن اوراقیکه تکشیر نمودند بنواز شریف اخطار دادند که پاکستان را بالای امریکا فروخته نمیتواند. حکومت امریکا در آن قسمت آسیا که پاکستان قرار دارد بیک پایگاه استخباراتی ضرورت دارد، لهذا به نواز شریف یکمقدار پول دادند و او را رویه رفته خوش رخصت کردند. اینست اطلاعات و تحلیل ما از دیدار نواز شریف درواشنگتن، و ناگفته نماند همانطور که حکومت سعودی خوجه ثین بحران الدین جنگانی را بمنظور چندک کردن طالبان بالا بالا میکند، حکومت امریکا هم برای چندک کردن نواز شریف، بینظیر بوتو را غرق بوسه ساخته است. و اما در مورد طالبان که جنگ را به نصرت الهی برده میروند، در ساحه اجتماعی نیز کم کم انکشافات مثبت بارتباط تاسیس شفاخانه ها، دواخانه ها، ترمیم و چالان ساختن فابریکات پرچو، آزادیها و امتیازات بیشتر برای تجار و سرمایه گذاری و تزئین ببقایه عایدات گمرگی مشهود است. قرار دادی هم با یک کمپنی یونانی درباره تفحصات بطرول و گاز در منطقه هرات منعقد گردیده است. اما در باره آن قسمت انتقاداتیکه ملل متحد انگشت گذاشته تحولی در چند ماه اخیر بظهور نیپوسته است. اتهامات مخالفین در باره قتل عام چهار هزار هزاره هم با اثر بیانات و توضیحات زعمای حزب وحدت و آقای اکبری تردیده شده میرود. دعای ما بحیث خدمتگار افغانستان و خیر خواه طالبان همان شعار سابق است که «باراده خداوند (ج) طالبان جنگ را بردند. خداوند عنایت فرماید که آنها حکومت کردن را نیز یاد بگیرند!». و من الله التوفیق. ۱۲ دسامبر ۱۹۹۸

وفات استاد محمد عثمان صدقي يك ضایعه فرهنگی است

با تأسف عمیق از وفات استاد محمد عثمان صدقي در اواسط ماه نوامبر ۱۹۹۸ در شهر پیتسبورگ ایالت پنسلوانیا اطلاع حاصل نمودیم. انا لله وانا اليه راجعون

مرحوم استاد صدقي از مردمان طبقه غریب کابل سربلند کرد و بعد از فراغت از لیسه حبیبیه برای مدت کوتاهی در وزارت معارف و سپس در ریاست مطبوعات شامل کار شد و در زمره شاگردان مرحوم استاد صلاح الدین سلجوقی قرار گرفت و با مرحومین استاد عبدالرحمن پژواک، رشید لطیفی و علی احمد نعیمی از نزدیک محشور بود؛ همراي پژواک یک بخش تاریخ افغانستان را نوشت، همراي لطیفی در انکشاف درامه نویسی و تیاتر همکاری مینمود و همراي نعیمی برای جالب ساختن و رنگین نمودن پروگرامهای رادیو کابل کمک مینمود. مرحوم صدقي علاوه بر آنکه شخص با استعداد و پرکار بود، نویسنده توانا و شاعر خوب هم بود، دودیان اشعارش یکی در کابل بعنوان «سرود هستي» و دیگری چند سال قبل در امریکا بعنوان «نجوای دل» چاپ شده، اول الذکر چکیده های فکري صدقي جوان و اخیر الذکر نمونه های جهانبینی صدقي صوفي مشرب و فلسفه گرا را دربردارد.

صدقي در دوره اول کار خود در افغانستان بحیث مدیر مسئول روزنامه انیس، نه تنها این روزنامه را جالب و خواندنی ساخت، بلکه جوانان با استعداد را جلب و بکار انداخت و شاگردان زیاد تربیه نمود. بعد از آن سالیان متعادي بماموریت های ملل متحد مصروف شد و دوره دوم کار او در مینهش بحیث وزیر اطلاعات و کلتور در کابینه مرحوم میوند وال شروع شد که مدت دو سال دوام کرد؛ در حکومت مرحوم اعتمادی برای مدت کوتاهی بحیث سکرتر جنرال وزارت خارجه و بعد از آن سفیر افغانستان در انقره مقرر گردید و آخرین ماموریت او سفارت افغانستان در چین بود که کودتای سرطانی لیونی سردار بوقوع پیوست، لیونی رهبر که افغانان دانشمند و اهل فضل را خوش نداشت، سفیر کبیر صدقي را که بهتر از او در حکومت خود نداشت، به تقاعد سوق داد. صدقي در دوره جمهوریت قلابی لیونی سردار در کابل بکتاب نویسی مصروف شد و تاریخ «دوره کابل شاهان» را نوشت و در دوره کمونستی راه هجرت بامریکا را در پیش گرفت.

مرحوم محمد عثمان صدقي یک شخص متواضع و حلیم بود و بادیادوستان و زبردستان بامحبت و صمیمیت برخورد میکرد، آنطور که گمان نمیکند کسی در افغانستان از صدقي ملالت و آزر دگی داشته باشد. مرحوم صدقي از جمله مردانیست که از صدق دل میتوان برای اواز باری تعالی رحمت و بخشایش مسئلت نمود. به بازماندگان مرحومی تسلیت عرض میکنیم.

وفات عبدالمجید زابلي يك ضایعه تجارتي است

از وفات آقای عبدالمجید خان زابلي بممر ۱۰۵ سالگی در اواخر نوامبر ۱۹۹۸ در شهر بوستون ایالت ماساچوست از طریق رادیو پیام افغان خبر شدیم. انا لله وانا اليه راجعون.

متعاقبا آقایون محمد سرور عمر و نور دلاوري فاتحه زابلي را بروز یکشنبه در مسجد سید جمال الدین افغانی اعلان کردند. از مناسبات آقای سرور عمر بازابلي همه خبردارند که متوفی ولینمت خود او و پدرش بود، ولی از مناسبت نور دلاوري بازابلي (آنها بسوی فاتحه گیری) چیزی نمیدانستم و متعجب شدم. مع هذا پوره بساعت دوجه بمسجد رفتیم و دیدیم که بشمول قاري و متصدي مسجد و فاتحه داران فقط پنجنفر حضور دارند و من نفر ششم بودم. تا ساعت ۴ عصر که فاتحه خوانده شد، در مدت دو ساعت جمعا ۲۱ نفر در فاتحه حضور بهم رساندند که ۴ نفر فاتحه دار (آقایون امان الله منصوري، سرور عمر و پسرش و نور دلاوري) دو نفر قاري و متصدي مسجد و ۱۵ نفر تسلیت دهنده بود.

در ختم فاتحه که جمعا حدود ۱۳ نفر حاضر بود آقای امان الله منصوري مدت سه دقیقه مطالبی در باره شخصیت و خدمات مرحوم زابلي بیان کرد و بعد از او من هم مطالبی گفتم که فشرده آنرا ذیلا گزارش میدهم:

کریدت تاسیسی سیستم بانکداری در افغانستان بزابلي میرسد: بعد از اغتشاش سقايي یک بازار کوچک صرافي در کابل وجود داشت که توسط هندوها و یهود های افغان اداره میشد، خورده تاجرها با سرمایه های کوچک بتورید اموال با اصطلاح دیسی از هند برتانوی مشغول بودند و صادرات ناچیز افغانستان نیز ببازارهای هند میرفت؛ گویا افغانستان بازار تجارت هند برتانوی بود. مرحوم زابلي بحمايت محمد هاشم خان صدراعظم سرمایه های کوچک را جمع و بانک ملي را تاسیس نمود.

انکشاف تجارت عصري: بار اول اقلام صادراتي (قره فل، قالین و میوه جات) از طریق بانک ملي ببازارهای اروپا

بارچالاني و ذخيره اسعار خارجي بوجود آمد. زابلي از دولت امتيازات فوق العاده گرفت (انحصار توريد و فروش پترول، شكر، موتر و سامان آلات آن وغيره) و در مقابل آن باعضای خاندان شاهي (از شخص شاه گرفته تا عموها و دونفر عموزاده های شاه) رشوتهای بزرگ (از سه لک تا يك لک افغاني اسهام بانكي) داد و سالانه مبالغ هنگفت بقسم مفاد اسهام برای هر کدام پيشکش میکرد. قابل تذکر است در مملکتی مثل افغانستان که توسط یک حکومت خانداني حريم اداره ميشد، اگر رشوت نمیداد کار هم کرده نمیتوانست.

کريدت صنعتي ساختن افغانستان هم بزابلي ميرسد: سرمايه های بزرگي که از طريق تجارت و انحصارات در بانک ملي تراکم نمود، زابلي يکقسمت اين سرمايه ها را بالای تاسيس فابريکات در شمال هندوکش صرف کرد. زابلي به توليد منسوجات و شکر حق اوليت قايل شد، چونکه اسعار زياد افغانستان برای توريد اين دو قلم مصرف ميگردید. اما او در ولايات ديگر افغانستان واقع در جنوب هندوکش سرمايه گذاري نکرد، مثلاً مردم پکيتا از او تقاضا کرده بودند که یک فابريکه برش چوب در آنجا تاسيس کند، در جلال آباد توجه او به انکشاف فابريکه شکر تقاضا شده بود و در قندهار نيز که برای سرمايه گذاري صنعتي مساعد بود، هيچ توجه و يکدالر سرمايه گذاري نکرد، در حالیکه سرمايه های تاجران قندهار را در بانک ملي جلب کرده بود (قابل تذکر است که مرحوم محمد موسی خان قندهاري در راه صنعتي ساختن قندهار با تاسيس فابريکه کوچک توليد شيريني باب و تحفظ ميوه ابتکار بخرج داده است). زابلي، بعد از انتقادات زياد، فابريکه نساجي گلبهار را در جنوب هندوکش تاسيس نمود.

مرحوم زابلي در سنه ۱۹۳۸ بحیث وزير تجارت در کابينه محمد هاشم خان شامل شد و به پيشنهاده او نام وزارت تجارت بوزارت اقتصاد ملي تبديل گردید که تا سال ۱۹۵۱ يعني برای مدت ۱۳ سال چرخ و کلید اقتصاد مملکت را بدست داشت. کارهای مفید و عملي زابلي بيشتتر در دوره کار او بحیث رئيس بانک ملي صورت گرفته و در تاسيس د افغانستان بانک بحیث بانک مرکزی نيز رول داشته، او در دوره ۱۳ ساله وزارت خود تئوریهای زيادی برای تحول اقتصادي مملکت پيش کرد، اما در عمل چیزی پیاده نساخت و در دوره کار او اقتصاد افغانستان عملاً بهبود نیافت. نشیئات اقتصادي زابلي اکثراً جنبه اقتصاد روبنائي داشت و در ساحه اقتصاد زیر بنائي (مثلاً استخراج نفت و گاز و معدنیات یا احجار کريمه) هيچ کاری نکرد و ملامت هم نيست زیرا بحیث یک تاجر هدف اصلي او لوت دادن و تزئيد سرمايه اش بوده است.

زابلي سرمايه های شخصي خود را عمدتاً در بانکهای خارج نگاه میداشت و معاملات عمده بخارج کشور انجام میداد و شاید درینکار ملامت هم نبوده زیرا در کشور خودش مصئونیت شخص و ادارائي اش به آن واحد دستخوش حادثات سياسي شده ميتوانست. هکذا زابلي در رشته های تعلیم و تربیه و امور مذهبي در افغانستان هيچنوع مساعدت نکرد، یک مکتب یا یک مسجد در افغانستان اعمار ننموده، بفقره و محتاجين چندان مساعدت ننموده اما رشوت های سياسي بسيار داده است.

زابلي يکعمده تاجر زاده ها را بحت تربيت قرارداد که اکثر شان هم مليونر شدند و هم چوکیهای ریاست، معيني و وزارت گرفتند، و اینگروه که تا اکمروز زابلي را ولینعمت خود ميشمارند، از سرمايه های بزرگی که اندوختند، یک افغاني هم در افغانستان سرمايه گذاري نکردند، باستثني خانه های لوکس در کابل و پغمان و جلال آباد و چند تا باغ ميوه و انگور در صحيفه های گوارا.

زابلي يکمقدار جايداد غير منقول خود (۱۳ قلم عمارات و تاسيسات عمده در افغانستان) را بحکومت کمونستي تره کي بخشید، در حالیکه تره کي را بحیث یک شخص ملحد و کمونست و طغفروش از نزدیک خوب ميشناخت و هم میدانست که او و حکومتش دست نشاندۀ شوروي ميشد.

زابلي با نجيب الله کمونست هم تماس و مراودات داشت و هنگامیکه نجيب گاو بحیث رئيس حکومت کمونستي دست نشاندۀ روس برای اشتراک در مجمع عمومي ملل متحد به نيويارک آمده بود در هوتل (والدورف آستوريا) دعوت مجلل برای او داد و با او چند بار ملاقات کرد.

زابلي کمونست نبود و یک تاجر سرمايه دار مانند او کمونست شده نمیتواند، اما او يگانه شخص بانفوذ بود که با سرمايه سرشارش و هم با جلب حمايت جهان سرمايه داري، ميتوانست بمقابل شيوع کمونزم در افغانستان مبارزه عملي و موثر نمايد، که نکرد؛ و هيچوقت در افغانستان بضد روسيه شوروي و بضد سيستم اقتصاد کمونستي چیزی ننوشت و نگفت. البته در خارج از افغانستان چند يادداشت و چند ميموراندام بچند نفر روان کرد، و يکعمده از نمک خوران او اين اقدامات حاشيوي را بحیث مبارزه او بضد کمونزم قلمداد میکنند. بکنفر افغان که اين ميموراندام ها را خوانده بود باري میگفت «زابلي از امريکا توسط تفنگ شکاری بالای کريميلين فیرها کرده است!».

زابلي در قوم پشتون و از عشيره تره کي غلجائي بود، بزبان پشتو فصیح صحبت میکرد و یک مصاحبه چهار ساعته او توسط آقای محمد فاروق تمیز ثبت شده که رویداد های زندگی خود را به دري و پشتو بيان نموده است.

در عنعنۀ افغانستان، لويه جرگه عاليترين مرجع صلاحيت ملت افغان شناخته شده است.

در مجموع، پلۀ خدمات زابلی برای افغانستان فقیر، افغانستانیکه بدست یک خانوادهٔ حریص، خود خواه و کاهل افتاده بود، نسبت بسایر اعمال پیسه سازی و افکار سود جوئی او، گرنگی میکند و بنظر این نویسنده، از باب مقایسه میتوان گفت که خدمات زابلی برای افغانستان در یک دورهٔ یکربع قرن، نسبت بکار های دو صد سالۀ ماقبل آن مفید تر بوده است. پس میسزد که برای عبدالمجید زابلی بیاس خدمات او برای افغانستان فقیر از خداوند متعال استدعای ترحم و بخشایش را نمائیم. تسلیت ما بیازماند گانش تقدیم است.

وفات المناک یک مادر جوان افغان

از وفات آنی و نا بهنگام میرمن زرمینه فاروقی در لاس انجلس، حلقه های مهاجرین افغان مقیم درین منطقهٔ کلفورنیا همه مغموم و متأثر گردیده اند. مرحومه زرمینه جان خانم آقای محمود فاروقی و خواهر آقایان فاروق تمیر و عمر خطاب، بعمر ۳۹ سالگی در اثر بی پرداختی شفاخانه و تطبیق ادویه ایک حساسیت تولید کرده در مجهز ترین شفاخانۀ کلفورنیا در ظرف ۲۴ ساعت بتاریخ ۱۱ نوامبر پدرود حیات گفت و دو طفل خود را بی مادر گذاشت. انا لله وانا الیه راجعون.

افغانهای کلفورنیا همه از شنیدن این خبر مغموم و متالم گردیدند چونکه مرحومه زرمینه جان یک میرمن شریف و خیر خواه و باعاطفه بود و در امور خیریه و کمک بمحتاجین همیشه میپرداخت. در مراسم جنازه و تدفین مشارالیه حدود پنجمصد نفر حضور بهم رسانیده و در فاتحه اش آنقدر شلوع بود که مردم دریرون مسجد صف کشیده و صحن مسجد هر پنج دقیقه خالی و پر میشد؛ این غمشریکی مردم از یکطرف بیانگر مردمرداری فامیل مرحومه و از جانب دیگر مبین شرافت و اخلاق نیک خود مرحومه بود که با اثر وفات غیر متوقع او ابراز داشتند. خداوند متعال زرمینه جان را برابر بدرجۀ شهادت بخشایش نصیب کند و برای شوهر و برادر ها و خواهر هایش اجر جمیل نصیب فرماید.

نامه ای از مجددي صاحب از استرالیا

«... امروز مجلهٔ موزون آئینه (شماره ۷۳) را مرور ثالث می کردم که چشمم به فوتوی مرحوم سید عبدالغفور پاچا صاحب خورد که چهار تا در ابتدا آن مرحوم را هیچ نشناختم زیرا تقریباً آخرین ملاقات من با ایشان ۲۷ سال قبل بود و همانطوریکه زمان تغییر میکند، چهره ها تغییر میکند، چند سطری که بارتباط وفات آن مرحومی نوشته بودید آنرا خواندم، بعداً عقل فقیر من تشخیص نمود که ایشان بر علاوهٔ دو دختر یک پسر هم همانم شما داشتند که او هم در جای خود مقامی داشت و از کاکه های باناموس، شجاع و دلیر کابل بشمار میرفت. زمانی که مبارزه و جبر تاریخ بر علیه کفر و ملحدان و وطن فروشان مارابه کاکه بازی واداشته بود، مرحوم سید خلیل آغا پسر مرحوم سید عبدالغفور آغا در خیل کاکه های عصر قابل ناز و طرف اعتماد و راز ما بود، و موصوف در زمان انقلاب بایران مهاجر شده و از آنجا چند بار در سنگرهای گرم جهاد باز گشت و سرانجام شنیدم که در ایران ناجوانمردانه از طرف ایرانیان بشهادت رسیده است. فکر میکنم که مرحوم سید عبدالغفور آغا صاحب از واقعۀ شهادت پسرشان تا اخیر حیات خبر نبوده باشند، زیرا پسرک شجاع و دلیر او زنده از پدر ناپدید شده بود. بهر صورت: همه تسلیم حکم تقدیریم کرد و نا کرد اختیاری نیست.

خداوند بلطف الهی که بالای بندگاه خود دارد مرد و مرحومان را مغفرت نموده و در پناه رحمت بی پایان خود بهشت های برین و فردوس های نعیم را نصیب شان بگرداند و بهمه بازماندگان شان مخصوصاً شما و ما صبر و اجر عظیم نصیب بگرداند، و حسب فرمان حضرت الهی که حکم نموده است، میگوئیم انا لله وانا الیه راجعون. مرگ مرحوم سید عبدالغفور پاچا صاحب واقعا برای همه کسانی که او را میشناختند و باو ارادت داشتند قابل تأثر است. حقیقتاً که آن مرحومی انسان خوش گفتار و خوش کردار، خوش خلق و غنی از دولت فقر بود. مرگ صاحب دل جهانی را دلیل کلفت است شمع چون خاموش گردد داغ محفل میشود.

با تقدیم حرمت - عنایت الله مجددي از لانگفورد استرالیا - مورخ ۲۹ نوامبر ۱۹۹۸»

برادر محترم جناب حضرت عنایت الله جان مجددي: از تسلیت نامه و کلمات محبت آمیز شما در مورد مرحوم سید عبدالغفور پاچا متحسّس شدم. تشخیص شما درست است که مرحومی تا اخیر حیات از شهادت و مفقودی پسرش در ایران خبر نداشت و دلیل اینکه من نام شهید سید خلیل پاچا را در مرثیه نگرفتم این بود که بدو دختر مرحومی که حیات دارند تسلیت گفته بودم، ولی شما حق آن شهید راه وطن را دادانمودید، خداوند متعال بشما صحت خوب و عمر طویل اعطا فرماید. با احترام دکتور هاشمیان.

درباره داکتر اکرم عثمان:

محترماً! جریده کوچکی در چند صفحه بعنوان «مبهن» از طرف آقای داکتر ولی زکریا در سویس چاپ میشود، داکتر صاحب زکریا شخص وطن دوست و دانشمند و مبارز است ولی شاید از سی سال باینطرف از وطن بیرون بوده از جریانات داخلی و رول اشخاص در داخل افغانستان کمتر خبر دارد. لهذا اشخاص دو رویه و چالاک مقالات خود را در جریده اوتیر میکنند. در شماره شانزدهم این جریده مقاله ایست طویل بقلم اکرم عثمان که تحت نام «دکتور محمد اکرم عثمان» چاپ شده است. خوب، در باره داکتری او که از ایران بدست آورده چیزی نمیگوئیم، اما کلمه مبارک «محمد» در نام او مرا تکان داد، زیرا اکرم عثمان در ایران توسط حزب توده ایران جذب شد و در افغانستان از پرچمیهای درجه اول بود و در تمام مقالات او که در افغانستان در دوره کمونستی خلق و پرچم چاپ شده، در هیچکدام آن کلمه مبارک «محمد» دیده نمیشود. من بقوم محمد زائی هستم و اکرم عثمان را از دوره مکتب میشناسم و علت این عقده را که وی کمونست شد همه میدانند که ریشه تبعیض فامیلی دارد، ولی تبارز او در چند سال اخیر بحیث یک افغان مسلمان و غیر کمونست بنظر من غیر قابل تحمل است، زیرا که او کمونست بود و هیچیک از پرچمیها اگر کمترین مسئولیت وجدان در نزدشان باقی مانده باشد از کمونست بودن اکرم عثمان انکار کرده نمیتواند.

درباب مقاله او تحت عنوان «ما و منطقه ما» که قبلاً در جریده امید بنام مستعار نشر شده بود چند نکته قابل تذکر میباشد: اول اینکه اکرم عثمان این مقاله خود را به پیروی از طرز تحلیل و جهان بینی یک نفر ایرانی موسوم به (پیروز مجتهد زاده) نوشته و این بار اول نیست که اکرم عثمان از طرز تفکر ایرانیها در موضوع افغانستان قضاوت میکند، بلکه او در بسیاری موضوعات ارتباط فکری با ایرانیها دارد (چونکه از ایران داکتری فرمایشی گرفته)، دوم اینکه اصطلاحات ایرانی (پژوهشواره، پژوهشنامه، پژوهنده و غیره) در نوشته او زیاد است و اکرم عثمان با استعمال همین نوع اصطلاحات غیر مروج در زبان دری میخواهد بالای افغانها فضل فروشی کند، سوم اینکه از نشر مقاله پیروز مجتهد زاده، بزعم اکرم عثمان «پژوهنده سرشناس ایرانی»، اقل از سه سال میگذرد و اکرم عثمان مطالب کهنه و طرز دید اغوا کننده این ایرانی را این بار دوم است که برای افغانها تبلیغ میکند. در اینجا موقف ناشر یا مدیر مسئول یک نشریه قابل سوال قرار میگیرد که باید توجه کند و ملتفت شود تا آله دست تبلیغات ایرانی قرار نگیرد. با احترام عبدالله از ژنیو

اختلاف نظر بین دو دوست هموطن بالای وطن!

آقای سید فقیر علوی ژورنالیست سابقه دار کشور استاد محترم! در حل بحران افغانستان، می بینید که تحلیلها و قضاوتها مختلف است و هر یک بنا بر منطق و مدارک خود روی این فاجعه تبصره و تحلیل میکند. من شخصاً با طرز قضاوت شما درباره طالبان موافق نیستم. ولی چون در یک جامعه دیموکرات بسر میبریم و هر دو مومن و معتقد با اصول دیموکراسی هستیم، لاجرم نظرات شما برای من و نظرات من برای شما، باید سزاوار احترام باشد، چون هیچکدام ما نمیخواهیم اراده خود را بوسیله توپ و تفنگ بردیگران تحمیل کنیم. انگیزه من در امر مخالفت با نهضت طالبان روی دلایل بشمارای استوار است که درین مختصر نخواهد گنجید و یقین من نیز برین است که شما وقت مطالعه آنها نیز نخواهید داشت.

بزرگترین نگرانی من از طالبان بر اساس کتابی الهام گرفته است که ذریعه دیگو کوردوویز نخستین نماینده ملل متحد و سلیک هریسن نویسنده نامدار امریکائی که بقول خودش بیش از دو دهه جریانات افغانستان را دنبال میکند، نوشته شده و مقامات با صلاحیت و مهم این کشور بر اهمیت این اثر تاکید کرده اند.

درین کتاب، جنرال ضیاء الحق رئیس جمهور متوفی پاکستان فقط قبل از مرگ خود به سلیک هریسن گفته است که پاکستان هرگز اجازه نمیدهد افغانستان سابق رویکار بیاید و دعوی ارضی با ما بکند و ۱۵۰۰ تن کارشناس هندی در آن کار کنند؛ ما میخواهیم از افغانستان و پاکستان یک کنفدریشن تشکیل گردد تا بعداً کشمیر و آسیای میانه نیز در آن شامل خواهند شد. حالا نگرانی من اینست که مبادا طالبان مامور اجرای چنین نقشه خایانه نباشند؟

نویسندگان این کتاب زنده هستند، میتوانید کتاب را خودتان مطالعه کنید و بانویسندگان آن شخصاً صحبت کنید. عنوان کتاب ازینقر است:

Out of Afghanistan The Inside Story of the Soviet Withdrawal
by Diego Cordovez, Seliq S. Harrison

نگرانی من از همین اندیشه بود که فصل کنفدریشن افغانستان و پاکستان کتاب را فوراً ترجمه و بجریده امید بچاپ سپردم. من کاملاً یقین دارم که شما مرد وطنپرست و هواخواه وحدت، و استقلال بوده و آرزو دارید یک

حکومت متکي بر اراده مردم رویکار بیايد تا بکک کشور های جهان این کشور ویران آباد شود . با چنین برخوردی که طالبان با همسایه ها و موسسه ملل متحد و بامردم افغانستان در پیش گرفته اند ، آیامراد من و تو و ملیونها افغان دیگر بر آورده خواهد شد ؟

در اخیر خدمت شما می افزایم که هفته گذشته نواز شریف با رئیس جمهور امریکا در قصر سفید ملاقات داشت و رئیس جمهور وزیر خارجة امریکا صریحا به وی خاطر نشان کردند که تا از طالبان خود را مطلقا دور نسازید ، امید بهبود روابط دو کشور را نداشته باشید .

البته این نکته را نیز خدمت استاد محترم عرض میکنم که نگارنده از دشمنان سرسخت رباني و حکمتیار میباشد و اینها بودند که افغانستان را باین روز کشاندند . با عرض احترامات - ویرجینیا - ۹ دسامبر ۱۹۹۸

برادر فاضل محترم جناب آقای سید فقیر علوي

خط مقبول و نامه وطنپرستانه آندوست فاضل رازیارت کردم و مزید بر آن آنرا زینت بخش صفحات این مجله ساختم . جناب شما و کسانی که مرا میشناسند ، میدانند که این مجله «آئینه افغانستان» نام دارد و تا امروز آئینه کدام حزب ، گروه ، رژیم و حکومت قرار نگرفته ، تا زمانی که زیر نظر من نشر شود «آئینه افغانستان» خواهد بود ، نه «آئینه طالبان» و نه «آئینه پاکستان» ، لهذا نظر هرافغان در آن منعکس میشود ، و باید هم شود ، خواه مخالف نظر من باشد یا از رباني یا از طالبان و یا از ظاهر خان ، یعنی هر تشویشی که توسط هموطنان درباره وطن مشترک مان افغانستان اظهار میشود ، درین مجله قابل نشر است ، با استثنای مواردیکه بعضی هموطنان میخواهند توسط این مجله یک گروه خاص را بطور احساساتی و بدون اسناد و شواهد معقول بکوبند ، که در آنصورت ما این مجله را نمیتوانیم آله دست قرار دهیم .

درباره تشویش شما باستناد کتابیکه مطالعه کرده اید عرض میکنم که من سلیک هریسن را خوب و از قدیم میشناسم ولی از اخلاق نویسنده گی او چندان خوشم نمی آید زیرا بالای افغانستان بسیار پول و شهرت پیدا کرده اما بکار هم بالای افغانستان صادقانه قضاوت نکرده است . اینکه او نظر ضیاء الحق را درباره کنفدریشن سازی روایت کرده ، یک روایت بکر نیست ، این روایت قبل از نشر کتاب هریسن نیز بگوش مارسیده بود و در سال ۱۹۹۳ که ذهنیت کنفدریشن سازی در بین گروه های افغان تبارز کرد ، مجله آئینه افغانستان این موضوع را در سال خواسته های پاکستان و بعضی گروه های تجزیه طلب افغانستان ، ضمن مقالات متعدد تحلیل و بررسی کرده ، آنرا غیر عملی و غیر قابل تطبیق در شرایط افغانستان خوانده است ؛ هرگاه جناب شما بکلکسیون بحال قبل تان مراجعه کنید اقلا ده مقاله بقلم دانشمندان افغان بصد و در رد کنفدریشن سازی در مجله آئینه افغانستان نشر شده است .

ساده اعلان کرد ، همانطور که وصیت پتر روسی درباره رسیدن به آبهای گرم در خون روسها تزریق شده است ، د کورین فیدریشن سازی ضیاء الحق هم در شرائین سیاست مداران پاکستانی جریان داشته و این تمایل محض مشابه تب ملاریا آنها را میلرزاند ؛ این نظر اصلا و اولاً توسط انگلیسها در دهه ۱۹۵۰ که افغانستان تقاضای سر داد خاکهای تصرف شده خود را داشت ، اظهار گردید ؛ سیاست مداران انگلیس ضمن هوشدار بحکومات افغانستان پیوسته میگفتند که از سیاست زمین گیری بگذرید ، آئینه خوب برای شما در زندگی با همی با کسان میسر است . پاکستانیها حتی از افغانستان ویرانه و مخروبه هم میترسند ، و بیانیه نواز شریف که گف اردوي افغانستان را بخاطر میانت پاکستان از بین بردم ، از یاد کسی نرفته است !

در حالیکه زعماء و جنرالان پاکستان هنوز هم منافع ملی پاکستان را در تاسیس فیدراسیون مشتمل بر افغانستان می بینند ، اما شرایط از نظر منافع خاص پاکستان روز تا روز قوس نزولی را می پیماید و «معکوساً متناسب» می رود . بینظیر بوتو در چند ماه اخیر حکومت خود دوبار گفت که بارویکار آمدن حکومت طالبان در افغانستان ، پروگرامهای انکشاف اجتماعی پاکستان متاثر شده و به تعویق افتاده است ؛ مشارالیه در یک صحبت تلویزیونی که کاست آن نزد من موجود است ، بچند مورد حقوق زن در پاکستان اشاره نموده گفت : امر اینکه ما در نظر داشتیم برای رفع شکنجه و مظلومیت زن تصویب کنیم ، بعد از رویکار آمدن حکومت طالبان در کابل با مخالفت بنیادگرایان پاکستان مواجه شده و راه حمایت قانونی از نهضت های زنان رابسته است . بینظیر بوتو که نسبت به نواز شریف تحصیلیافته و روشنفکرتر میباشد ، در صحبت دیگر خود گفت که روشهای طالبان در افغانستان نسبت بهر کشور دیگر در منطقه ، بالای اوضاع اجتماعی پاکستان اثر پذیر بوده و مانع تشویش میباشد . باین ترتیب می بینیم کچه ماری را که مداری پاکستان برای مقاصد خود پرورش داده و در میدان رقابت ایله کرد ، در محیط دیگری به اژدها افسانوی تبدیل شده که مار ها و مداری ها حتی گاو میش های پاکستانی را خواهد بلعید .

مثال دیگر برایتان عرض کنم : در کشوریکه قانون و فرهنگ انگلیکی دوصد سال است حکومت میکند ، از چند ماه با بنظر نواز شریف بتکرار میگوید که میخواهد قوانین انگلیسی را با شریعت اسلامی تعویض نماید . مسوده این قانون از پالمان پاکستان گذشته و مولانا سمیع الحق پاکستانی بطرفداری از موقف نواز شریف به سنای

پاکستان اخطار داد که اگر «آنها این قانون را تصویب نکنند، هفت لک طالبی که در افغانستان است می آیند و آنرا تطبیق خواهند کرد، آنگاه امنیت و حاکمیت ملی پاکستان در معرض خطر قرار خواهد گرفت....» میدانید چرانواز شریف که بدون بوتل ویسکی بدفتر خود نسیرفت دفعتا ملا شده است؟ او از درون پاکستان و هم از درون افغانستان خبر دارد که اگر خواسته باشد یا نه پشتونستان تاسیس میشود و احتمال یکجا شدن پشتونهای دوطرف خط دیورند هم موجود است که معنی تجزیه خود بخودی پاکستان را خواهد داشت، لهذا سفارش استادان انگلیسی خود که موسس پاکستان و هم حامی پاکستان میباشند، میخواهد مصلحتا قانون شریعت را رویکار بیاورد، آنگاه خواهد گفت «انم المومنین اخوة...» اسلام سرحد نمیشناسد، پنجاب، سند، بلوچستان، پشتونستان و افغانستان یکجا در زیر لوای اسلام زندگی میکنیم... دو هفته قبل جلسه بزرگ پشتونهای بلوچ و نیشنل عوامی (حزب عبدالولی خان و محمود خان اچکزائی پسر مرحوم خان عبدالصمد خان اچکزائی) در کویت برگزار شد، پشتونها بجهر بلند گفتند که «پاکستان را ما ساختم، آنرا خراب هم کرده میتوانیم...» تا دو سال پیش پشتونها با این جرات در پاکستان چنین صدرا بلند کرده نمیتوانستند، امروز چرا میتوانند؟ واقعیت اینست که شرایط از کنترول مداری پاکستان خارج شده، مار ساخته او اکنون اژدها شده و مداری را برقص واداشته است! در همین شماره در قسمت اخبار داخلی دروجا بیانات محترم ملا محمد عمر مجاهد امیر المومنین طالبان نشر شده و او بهمین مسائل بصراحت تبصره کرده است، لطفا آنرا بخوانید آنگاه تشویش شما که افغانستان ضمیمه پاکستان خواهد شد رفع میشود؛ فعلا وضع افغانستان بهبود یافته و از خطر تجزیه نجات یافته، اما وضع پاکستان روز تا روز خرابتر شده میرود! یکنیم سال قبل که مزدور افغانستان بودم و نواز شریف دفعتا نرخ آرد را بلند برد و امر کرد تا از صدور مواد خوراکی بافغانستان جلوگیری شود، یک زعم افغان در قندهار بمن گفته بود: «دا ناپوه نواز شریف پکر کوی چه هر خه چی دی غواړي هغه به وشي، خو خدای د نواز شریف په خوله نکشي، خدای خپل کار کشي...»

جناب آقای علوی، شما درباره مذاکرات زعمای امریکا با نواز شریف مطالبی تذکر داده اید که گمان میرود در امید خواننده باشید. باید عرض کنم که با در نظر داشت نزاکت های دیپلماتی یک کشور ولو ابر قدرت هم باشد با یک کشور مستقل دیگر باین لهجه امر و تقاضا کرده نمیتواند! من بشما اطمینان میدهم که از درون مذاکرات تا حال کسی خبر ندارد، ولی اینقدر معلوم شده که نواز شریف متصل ختم جلسه بزرگ پشتونها در کویت با امریکا آمد و این احتمال موجود است که او توجه امریکا را بخطر تجزیه پاکستان معطوف ساخته باشد که در اینصورت موضوع طالبان خود بخود مطرح بحث قرار گرفته خواهد بود. جناب شما اخطار امریکا رابه نواز شریف به آن شدتشنیده و روایت فرموده اید، ولی من عکس العمل شنیده نواز شریف را شنیده ام و بشما روایت میکنم که با امریکا گفته است: قطع روابط ما با طالبان معنی انقلاب داخلی و تجزیه پاکستان را خواهد داشت! در بین این دو روایت خود شما بحیث یک ژورنالیست ورزیده حقایق را جستجو کرده میتوانید. ولی من بشما پیشگوئی میکنم که پاکستان در موضوع اسامه بن لادن با امریکا همکاری خواهد کرد تا او رایا بداخل افغانستان محو کنند و یا دستگیر نموده بخارج انتقال بدهند.

نکته آخر اینکه شما میفرمائید روشهای شدت و حدت طالبان با خواسته های مردم سازگار نیست، درینجا باید پرسیم که تعریف مردم چیست و کدام مردم در نظر است؟ اگر مراد از افغانهای مهاجر در بیرون مرزهای افغانستان باشد، درست است که این کشته نفوس از روشهای طالبان نفرت دارند، ولی اینها اکثریت نیستند، بلکه یک اقلیت لوکس میباشند؛ اکثریت مردم بداخل کشور با این روشها خواهی نخواهی ساخته و آنرا روز تا روز پذیرفته میروند، از همینجاست که امنیت سرتاسری در منطقه تحت تسلط طالبان برقرار است و آزادیهای ابتدائی هم میسر شده، اما وضع اقتصادی مردم بسیار خراب و زمینه کار و استخدام هم بطور منفی و غیر متناسب در انکشاف است؛ حقوق زن رعایت نشده و از امکانات تحصیل و کار محروم شده اند. اما در برابر تمام این ناهمواریهای روبنایی، خطر بسیار مهم تجزیه و سقوط افغانستان زایل شده است. حالا آقای علوی، اگر بحیث دو ناسیو نالیست سخن بزنیم، بخوبی میدانیم که اشخاصی بسن و سال من و شما در هجرت می میریم و در خاک بیگانه دفن خواهیم شد، اما خاک و گور ما آرام خواهد بود که وطن ما تجزیه نشده است. ملت افغان یک پدیده جاودانی است، اما طالبان یک قشر کوچک روبنایی بوده مرور زمان خود بخود اوضاع و حقوق هارامتحول میسازد، اگر طالبان قدرت را بملت انتقال ندهند و برای تمام اقشار حقوق مساوی قابل نشوند، بمقابل شان قیام ملی صورت میگیرد، وباساس مقوله ای که «زور مردم زور خداست» از بین خواهند رفت، البته من و شما و امثال ما زنده نمیباشیم که این دگرگونی را چشم سر ببینیم، لیکن وقوع آن باساس شناختیکه ما از مردم خود داریم حتمی و لا بدی است. چقدر شنیدیم که کمونستها انقلاب و رژیم خود را «برگشت ناپذیر» میگفتند، اما چه شدند؟ همین ملت با دست خالی بمقابل شان قیام کرد، تانک و کلاشینکوف شانرا گرفت و بالای خود شان فیر کرد، یک حکومت نباید باسلحه واردوی خود مغرور شود که کمونستها هردو را داشتند و هر دو را باختند، وبتکرار شدن تاریخ هم همه باور داریم.

آقای علوی، امیدواریم نظریات و اندیشه هایتان راهمیشه بصفتائی آئینه بسپارید. با عرض حرمت دکتور...

بعد از وفات غلام حضرت کوشان عده ای از من تقاضا کردند برای او مرثیه ای بنویسم. گفتم آنچه لازم بود در حیات او نوشته و بتکرار گفته ام که در مقابل خاک و مردم خود کارهای سرچپه بسیار انجام داده است، لهذا همین عنوان سرچپه در رثای او کفایت میکند.

گفتند در شماره ۷۳ آئینه افغانستان عنوان «اذان بیوقت کوشان» نشر شده بود و آن مخفف ضرب المثلي است که خروس راباثر اذان بیوقت گردن میزند، بعد از آنکه کوشان مقاله مذکور را خواند، افتید و سربلند نکرد. گفتم اذان بیوقت که واقعا داده بودو ثبوت آن هم در آن مقاله ارائه شده، اما اجل بدست خالق است و من با آن کاری ندارم.

گفتند خبرداری که جسد کوشان را حدود یک هفته نگاه داشتند تا چوب سندنل برای تابوت او از دهلي برسد، و این تحفه حکومت هند بود که توسط مسعود خلیلي ارسال گردید؟ گفتم نخیر.

گفتند خبر داری که ولیمهد کوشان از چند نفر دوستان ریپلیکن خود تقاضا نمود تابه گورنر سفارش کنند که یکمراده توپ را برای تشییع جنازه بدسترس شان بگذارد؟ گفتم نی، و پرسیدم که انجام کار چطور شد؟ گفتند گورنر معذرت خواست و گفت از دوره کار او دوماء باقیمانده، گورنر جدید از حزب دیموکرات منظور نکرد، آنگاه موضوع توسط همان چند نفر ریپلیکن بوزارت دفاع ارجاع شد، ولی جواب رد دادند و گفتند متوفی نه در کشور اصلي خود شخصیتی بود نه در امریکا غنیمتی.

گفتند خبر داری که ولیمهد ارجمند آنگاه بباغ وحش سانفرانسکو رفت تا یک راس فیل رابرای نیم روز غرض تشییع جنازه کرایه کند؟ گفتم نی، و پرسیدم که انجام کار چطور شد؟ گفتند در باغ وحش سانفرانسکو فیل وجود نداشت و شتر نیز؛ قاطر و مرکب که موجود بود مورد پسند واقع نگردید. سفیر نیویارک یک راس فیل از باغ وحش پنسلوانیا تدارک و مصرف انتقال آن توسط کامیون بزرگ حدود یکصد هزار دالر از بودجه ایران مقرر گردید، اما انتقال فیل درین موسم سال توسط کامیون حدود یک هفته رادیر میگرفت و این مدت طویل را سرد خانه فریمان منظور نکرد.

گفتند خبر داری که ۲۱ نفر از اقارب احمد شاه مسعود مقیم در شهر فریمان بقیادت سعید فیضی داوطلب شدند که هر کدام تفنگ شکاری خود را آورده بوقت تدفین میت برسم احترام ۲۱ فیر میکنند؟ گفتم نی، و پرسیدم که انجام کار چطور شد؟ گفتند مقامات امنیتی منظور نکردند و حتی این پیشنهاد را که تفنگهای خالی سربایان ساه لکتودر پیشروی جنازه حمل شود، نپذیرفتند.

گفتم عاقبت کار بکجا رسید؟ گفتند صبح روز سه شنبه اطلاع تلفونی رسید که خوجه ثین همراهی کابینه و اراکین خود مصادف بساعت ۲ بجاء وقت کلفورنیا نماز جنازه را در کولاب ادامینماید، هدایت رسیده تانماز گذاران کلفورنیا نیز بکولاب اقتداء کنند. و از پنجشیر احوال رسیده که مصادف بساعت سه عصر وقت کلفورنیا ۲۱ تفنگ چره ای در کوتل خاواک فیر و ۲۱ زاغ قربانی خواهد شد.

گفتم عاقبت کار تدفین بکجا رسید؟ گفتند حوالی ساعت ۱۲ ظهر چک چکه شنیده شد و فتوا صادر گردید که رهبر تا زمانی دفن شده نمیتواند که جانشین او تعیین نگردد، آنگاه حدود ۱۲ نفر از ورثه و اراکین طریقت با طافی رفتند که میت آنجا بود و دروازه ها رابستند. بعد دو ساعت نتیجه اعلام گردید که بتاسی از وصیت رهبر، جانشینان رهبر متوفی با اساس تقسیمات جغرافیائی شش نفر انتخاب شدند: در کلفورنیا سعید فیضی، در کادامی راشد سلجوقی، در کلپ دیموکراسی داکتر رهین، در آلمان ویسی ناصری و دو نفر دیگر که حاضر بودند ولی باثر خواهش آنها نام و موضع اقامت شان افشاء نگردید. آنگاه میت مطابق بدستور خوجه ثین بوقت ممس برداشته شد و در حالیکه شش نفر از همکاران سابق (سی آی ای) بزعامت شریف فایض موظف شدند تا با حمل پیشقیز در دو سمت جنازه مراقب امنیت باشند، در مسیر راه تصادف غیر متوقع رخ نداد - ۱۵ نفر از مورعین جریده امید سوار به بایسکل هایشان روبروی جنازه تا دروازه قبرستان به تمکین میرانند و بداخل قبرستان چیزی کمتر از دوصد نفر حضور بهم رسانیده بود. یک پارچه شال مانند که سرچپه بالای تابوت انداخته شده بود، وقتی آنها را از سرتابوت برداشتند در طرف دیگر آن شمار هائی نمایان گردید که توسط سوزن با ابریشم سفید بطور برجسته سوزن دوزی شده بود و من چند تای آن «برادر کلان مُرد»، «تاجک فوق همه»، «یا تحت است یا تابوت»، «فرمانده سپهبد مسعود زنده باد» و «تاجکستان بزرگ میخواستیم» را خوانده بواسطه. و بعد از تقریر ها تابوت محتوی رهبر چنان زیر خاک شد که گوئی اصلا نبود....

تجارت ارشد الشیاطین در عرصه سیاست امریکا

مروطنان مهربان از ویرجینیا بعضا کاست های ثبت شده پروگرام رادیوی تجارتی عمر صمد را ارسال میکنند و من با تعجب میشنوم و میبینم که یکمده افغانها برای بدست آوردن پول چقدر سخیف و پست میشوند. در یکی از پروگرامهای یک هفته قبل از انتخابات امریکا، اعلامیه ای از طرف خوجه ثین اکادمی توسط حسن شیردل عضو شیطان اکادمی از امواج رادیوی عمر صمد نشر شد. در اعلامیه مذکور شیطان اکادمی با افغانهای مسکون در

ویرجینیا و حومه سفارش مینمود تا برای یکنفر کانگرسمن حزب ریپبلیکن رأی بدهند. هموطنان ما آگاهند که برای هر کانگرسمن حدود دومیون دالر برای مبارزات انتخاباتی از طرف حزب و هواخواهان او داده میشود. قرار مسوم ارشد الشیاطین رئیس دایم العمر شیطان اکادمی، حلقهٔ امید و رادیو عمر صمد هر کدام از پول انتخابات یک چتی چرب بجیب خود انداخته و رأی یکعده افغانهای بیخبر از واقعیتها را توسط سفارشات و اعلانات فروخته بودند. اینکه ارشد الشیاطین، عمر صمد و حسن شیردل اتباع امریکائی بودند و بخواهند در انتخابات امریکا سهم بگیرند حق مسلم شان میباشد، اما اینکه بالای رأی سایر افغانهای بیخبر تجارت میکنند، موضوعیست قابل تأمل.

اما جرات حسن شیردل در قرائت اعلامیه شیطان اکادمی قابل تبصره میباشد. از فامیل شیر دل تنها همین حسن جان عضو فداکار پرچم و نوکر روسهانبود، همشیرهٔ شان نفیسه شیردل معاون انقلابی فاحشه اناهیستا بود و خواهر دیگر شان عیال عبدالوکیل بچهٔ خالهٔ ببرک وزیر خارجه حکومت کمونستی و از جملهٔ سه نفر کمونست افغان است که (کاجی بی) بالای شان وافر سرمایه گذاری کرده بود. حسن جان شیردل را میتوان در امریکا «بزدل» خواند، چونکه او یکبار هم حاضر نشد دربارهٔ فعالیت ها و شیردلیهای خود و خواهران خود در دورهٔ کمونستها بهموطنان خود حکایت یا روایت بکند. شاید حسن جان بگوید که شیطان اکادمی، حلقهٔ امید و کلپ دیمو کراسی از امثال او پُر شده و آنها از سوابق شان خبر دارند؛ درینصورت ما از شیطان اکادمی تقاضا میکنیم فوراً عضویت حسن جان شیردل را نشر کنند، اگر او سوابق خود را کما حق هو درج فوراً کرده بود ما نه تنها لقب «شیردل» را باو تریک میگوئیم بلکه یکهزار دالر نقد هم برای مقاصد شیطانی شیطان اکادمی بکیسهٔ شان بقسم جریمه میپردازیم، اما اگر حقایق در فوراً عضویت حسن جان ثبت نبود فقط لقب «بزدل» را رسماً باو تحویل میدهیم.

نکتهٔ دیگر قابل تأمل برای افغانهای مقیم ویرجینیا همانا دست درازیها و صلاحیت های شیطانی است که ارشد الشیاطین برای خود بحیث رئیس دایم العمر شیطان اکادمی در امور مسجد شریف مصطفی تراشیده و میخواهد فضای پاک مسجد شریف را در سیاست های کثیف و غرض آلود خود ملوس سازد. بارالها، چطور ممکن است شخصی که دو دست اودر کثافات سیاست و طنز و شانه تاشانه سیاه و متمعن است، هم رئیس خوجه ثین اکادمی باشد، هم خود را خالق و کل اختیار مسجد شریف مصطفی بداند و هم در انتخابات امریکا «اتن پشپو مرینه» برقصد؟؟؟

گرت باید که تن خویش بزندان ندهی - - آن به آید که دل خویش به شیطان ندهی
دیو مهمان دل تست، نگر تا بگزاف - - این گزین خانه بدان بیهوده مهمان ندهی
آزیرجانت نگهبان بلا گشت، بکوش - - تا مگر جانت بدین زشت نگهبان ندهی
دیو بی فرمان بنشیند برگردن تو - - چو تو گردن به خداوند فرمایان ندهی
گرگ بسیارفتاده ست درین صعب رمه - - آن به آید که خرخویش بگرگان ندهی
دل (راشد) نسوزد، مستان زو و مده - - گرت باید که تنت به آتش سوزان ندهی
از حکیم ناصر خسرو قبادیانی بلخی (بالندک تصرف در بیت اول مصراع ششم)

مسعود با پوستین قره قلی

احمد زبیر از میونشن - جرمنی

در یک نشریه مرتبط بجمعیت اسلامی ربانی یک تصویر آقای احمد شاه مسعود نشر شده که رنگ و رخ خوب و چاق و چله معلوم میشود و یک پوستین قره قلی پوشیده است همراهی پکول چتراری، اما ریش او رقم ریش بز چند تا موی داشته با این پوستین لوکس هیچ برابری و خواندن ندارد. سوال من اینست که من بار اول پوستین قره قلی در این تصویر دیده ام، آیا پوستین قره قلی در افغانستان بقسم تجارتی خرید و فروش دارد یا طور فوق العاده و فرمایشی ساخته میشود؟ با احترام

یادداشت اداره: هموطن محترم آقای احمد زبیر! من در دورهٔ هفتاد سال زندگی خود پوستین قره قلی را ندیده ام، اما شنیده ام که خوجه ثین ربانی برای خودش یکدانه پوستین قره قلی فرمایش داده بود، اینکه پوستین چشم دید شما در تصویر همان پوستین ربانی است که بمسعود بخشش داده یا میراث رسیده و یا اینکه خود احمد شاه مسعود بحیث پادشاه پنجشیر برای خود یک پوستین قره قلی فرمایش داده است، خبر ندارم. پوستین قره قلی در بازار های افغانستان هم خرید و فروش نداشت زیرا بسیار قیمت تمام میشد، اما در اروپا و امریکا خانمهای متمول و شیک بالاپوش قره قلی می پوشند که حدود ده هزار دالر قیمت خواهد داشت.

از زبان داود میر سفیر سابق خوجه ثین در پاریس (که دلال فروش سامان موزیم و زمرد درپاریس بود) شنیده شده که احمد شاه مسعود از ورق های نازک زمرد یک بالاپوش هم تیار کرده که آنرا در موسم تابستان (بخاطریکه سرد است) میپوشد. خدا کند تصویر او با این بالاپوش چاپ شود زیرا خدمت بکر است برای ترویج ورق پاره های زمرد برای ساختن بالاپوش و شاید ملکهٔ انگلستان و اکثریس های هالیوود هر کدام یک بالاپوش زرر فرمایش بدهند.

Tele

49

انجمن اسلامی و ملی افغان های مهاجر
در ایالت ویرجینیا و حومه
AFGHAN ISLAMIC NATIONAL COMMUNITY INC.

P.O. Box 613
Springfield, Va. 22150

اول فروردین ۱۳۹۸

اطلاعیه انجمن اسلامی و ملی افغانان مهاجر در ایالت ویرجینیا و حومه

بسمه تعالی

هموطنان عزیز مطلع اند که دیروز (افغان اکادمي) دواطلاعيۀ جداگانه را ذریعۀ یکی از موسسات نشراتی متحد شان به نشر سپرد که این انجمن میخواهد غرض معلومات مزید هموطنان عزیز در زمینه توضیحات لازمۀ اراکۀ نماید:

دراطلاعيۀ اول اکادمي مذکور از هموطنان تقاضا بعمل آورده تاجهت اكمال اعمار متبقي مسجد شريف بمنظور امداد مالي دريك جلسه جمع آوري پول (فند ريزنگ) حاضر گردند. انجمن اسلامي و ملي از بدو امر و قبل از تهدياب گذاري مسجد شريف طي اعلاميه هاي مكرر و مكاتيب پيهم از اوليای اکادمي خواست تا با قبول دوشروط - اول اينكه اكادمي يك موسسه داراي اهداف سياسي و فرهنگي بوده از مسجد شريف كه خاص بمنظور عبادت خداوند (ج) و تعليمات اسلامي بناء مي يابد مجزا گردد - دوم اينكه اداره مسجد شريف بيك هياتي متشكل از اشخاص بيطرف و طرف اعتماد افغانها سپرده شود - در آنصورت انجمن حاضر است با اعلام همكاري عام و تام و همه جانبه يكمقدار وجوهي كه از امانه هاي هموطنان خير خواه بكمال امانت ذخيره نموده براي اكمال مسجد شريف بمصرف برساند كه ضرورتي براي جمع آوري امانه باقي نماند. ولي با كمال تاسف تا هنوز موفق بدريافت هيچ پاسخ نگردیده ايم و اوليای اکادمي اكيدا برين امر كه مسجد شريف يكي از ارگانهای اکادمي باشد اصرار ميورزند. در صورتيكه هموطنان عزيز اينطور فيصله نمايند كه مسجد شريف در چوكات اكادمي باقي بماند، پس نظر خواهي برادران و خواهران شرط اساسي و ضروري محسوب ميگردد و در غير آن، بادر نظر داشت خطراتيكه از ناحيۀ انضمام مسجد شريف بيك موسسه سياسي و فرهنگي شناخته شده در پيشرو است، ما اين اطلاعيه را برائت ذمه انجمن تلقي نموده و بدينوسيله در مقابل هموطنان محترم اتمام حجت مينمائيم.

دراطلاعيۀ دوم، تشويق رأي دهی افغانان بيك كانديد خاص و اصدار فتوى شرعي در زمينه، بهترين مصداق ادعای ما بر سياسي بودن اكادمي ميباشد. درين مورد دونكته با ايجاز درخور توجه است: اول اينكه، در صورتيكه افغان اكادمي در ساحۀ سياسي افغانان را دعوت به رأي دهی بيك جناح مورد نظر شان مينمايد، بيم آن ميروود كه در ساحۀ ديني و فرهنگي نيز هموطنان عزيز را بسوي ديگر رهنمائي نمايند. دوم، اكثريت افغانان مهاجر و پناهنده بكمك هاي اجتماعي دولت اضلاع متحده امريكا اتكاء دارند، چنانچه مشاهده ميشود حزب كانديد مورد نظر آنها بطور عنعنوي از متمولين حمايت مينمايند، چنانچه با پيروزي آنها در كانگرس كليۀ امداد اجتماعي بر طبققات نادار قطع گرديد. اين مطلب قابل تذكر است كه كليۀ اقليتهای امريكا از برنامه اجتماعي ديموكراتها حمايت نموده، چنانچه در انتخابات سال ۱۹۹۶ طبق احصائيه هاي رسمي، يكمليون سکنۀ جديدالتابعيت اين كشور بكانديدای اين حزب رأي دادند، و گمان نميروود كه افغانان با نادیده گرفتن منافع اجتماعي شان از اين روش مستثنی باشند.

دراخير يكبار ديگر از هموطنان عزيز تمنا داريم تا بدلائل و مطالب فوق براي خير، صلاح و وحدت جامعه افغاني توجه جدي نمايند. انجمن اسلامي و ملي افغانان مهاجر در ايالت ویرجینیا و حومه.

خویش خوري دايمي - اقتباس از سَمَنَكَنامه بروجردي منطبعۀ کرمان (انتخاب اداره):

خوجه نين رئيس جمهور دايم العمر - - - مسعود احمد شاه وزير دفاع دايم العمر
روان فرهادي سفير كبير دايم العمر - - - راشد سلجوقي رئيس اكادمي دايم العمر

اكادمي: ميله، ديگچيزاني - - - دسيسه بافي، شيطاني

پيسه سازي، خویشخوري - - - شيشكنايم شتلي

نوبت اول ازمه، بعداً تو - - - بيا بچيم انگور بخور

درقبال رجعت پادشاه سابق

دراواخر ماه نوامبر آقای اندرفورث معاون وزارت خارجه امریکادررأس یک هیات امریکائی ازپادشاه سابق افغانستان در روم دیداربعمل آورد. درانجام این ملاقات ۴۵ دقیقه ای، آقای اندرفورث ازصحتسندی پادشاه سابق وتسלט فکری و دماغی او بتکرارتذکر دادوپادشاه سابق رابرای حل سیاسی معضله افغانستان یک مرجع غنیمت شمرد.

گفته میشودکه چون تلاشهای امریکا برای بدست آوردن بن لادن بجائی نرسید، رجعت پادشاه رابحث یک چندک سیاسی بطالبان گوشزد کردند واماامیدواریم پادشاه سابق نیز این تلاش مذبحخانه رادرك نموده ودرشرایطیکه نفوذ و محبوبیت اعلحضرت درنتیجه عدم تحرک خود شان وتشنات خودخواهانه مشاورین خنثی(سیرت،واصفی و وزیري) بحد صفررسیده است، بخاطر ارضای شهوات مشاورین مذکور و منافع واهداف کشورهای خارجی راضی نشوند که یکبار دیگربروی صحنه سیاست کشانیده شوند، زیرادرسکوت دو سائله شان بسامسائل مهم ودارای ارزش ملی نهفته است، از قبیل فتح ولایات شمال وبامیان (که قابل تهنیت و تریک بود) و لشکر کشی وتهیدیدات نظامی ایران(که قابل تقبیح بود) وهردوعمدادرلغافه آن سکوت قرار گرفت،وحالا ترمیم مافات بسیارناوقت بنظر میرسد. حمایت واوشت کردن اشخاص بچل مانند سیداسحق گیلانی که یکدفتر خشک وخالی راسام «شورای تفاهم» درپشاورجلوه میدهد، وطالبان او رایک شخص فروخته شده و دشمن خود میشمارند، قابل تامل واریبابی عمیق میباشد!

تصمیم قاطع امریکا برای محو یادستگیری بن لادن

اعلان رسمی امریکا ازتعیین جایزه نقدی پنج ملیون دالر برای دستگیری اسامه بن لادن نمودارتصمیم قطعی این ابرقدرت برای محو یادستگیری بن لادن میباشد. این پنج ملیون دالرعقدویدست از یک گاوجاق که پنجمد ملیون دیگررادرشکم داردوقسمت اعظم آن ازعین المال خاندان شاهی عربستان سعودی برون میریزد، رسراواضع سیاسی درداخل عربستان بخاطر اختلاف وجدائی یکی اربرادراندران پادشاه که بابدویان صحرانشین پیوسته و تپوسی رادر آن کشوربراه انداخته، درحال متحول شدن است ودر نعت عامه مردم آن کشوربرگشت اسامه بن لادن بحث زعیم آئده شان شایعه بازارجده میباشد، وطالبان هم ازبن شایعه خیردارند. این شایعات حکومتداران سعودی راوارخطا ساخته وامریکا که حامی این حکومتداران میباشد، وارخطاترشدۀ است زیرااتحول دراوضاع سیاسی عربستان سعودی برای امریکابمشاء انفلاق یک بمب تومی در وال ستريت نیویارک اهمیت دارد.

امریکاکتامام امکانات سیاسی، پولی و تکنالوژیکی خود رابرای محو یادستگیری بن لادن بکارانداخته وماباتاسف پیشگوئی می کنیم که امریکایابن لادن رایداخل افغانستان بقتل میرساند وایمانند همان طیاره روسی که پیلوتهای محبوس روسی از میدان هوائی قندهار گریختانند، بن لادن را زنده وسلامت از قلمرو افغانستان میگریزانند. اگر طالبان حکومتی دارند ودر آن کسی است، همین نکته برایشان بسی است!

نوشته علی رضا نوری زاده برگرفته شده ازکیهان چاپ لندن

قیمت زنان شهردار بین سی تا شصت دالر و دختران پاکره صد تا هفت دالر است. ملاعبدالحق مسؤول واحد امر به معروف و نهی از منکر که از بستگان ملا احمد وکیل از سران طالبان است در سه چهار روز گذشته وروبه نیرواهش به شهر، از گوش های پرزندی کیهان و تاجیک ها، چند رشته درست کرده بود. و از راه فروش دختران و زنان شصه چندین هزار دالر نصیبش شده بود. از کجا بگویم، وقتی جای دیلمیات های آگاه وشایسته و کاربدان ایرانیان و علاءالدین بروجردی می گریه که بدون داشتن کمترین شایستگی خفا چون دیلم مدرسه شرافیه بغداد درس خوانده و پیچه آموخته است به معاونت وزارت خارجه و بعد تصانیف ویزه در امور افغانستان می رسد، باید هم معتقد بود چنان الفصاحتی به بار آید. به گفته یکی از دوستانم در وزارت خارجه دو روز پیش از ورود طالبان به مزار شریف سرکنسول ما از طریق تلفن ماهواره ای خبر داد که منابع موثق کو هشدار داده اند که تا حد اکثر دو روز دیگر طالبان با کمک دو تپ زومی پاکستان و دو هزار تن از وابستگان جماعت اسلامی پاکستان و ارتش صحابه وارد مزار خواهند شد. بعد در يك مكالمه نیمساعت که از طریق بلندگو در اتاق معاون آسیا اولفانوسه - امین زاده - به گوش حاضران که اغلب از مسؤولان بلند پایه وزارت خارجه بودند مامور اطلاعات کنسولگری به نام مهدی ... به صدای نگران و وحشتزده تقاضا کرد هرچه زودتر برای نجات او و همکارانش اقدامی شود. دو ساعت بعد او خبر داد يك تپ مطمئن از افراد ژنرال دوسم فاهرلد کارکنان کنسولگری را تا لفظی ... که متحل فرود هلی کوپترهای سپاه در ماموریت های محرمانه بوده به سلامت جبر دهند. و برای اینکار دهنزار دالر می خواهند.

حضرت علاءالدین بروجردی کارشناس ارشد اهل ولایت لغه در امور افغانستان. ضمن دلداري کارکنان کنسولگری به آنها اطمینان می دهد، نگران نباشید ما با دوستان پاکستانی مساله را حل کرده ایم شما در کنسولگری بمانید و پرچم کنسولگری را به احترام در آورید. و بدانید اولاً طالبان تا ده روز دیگر با مزار نمی رسد. دو ثانی برادر عزیز جلوبه خان سرکنسول دولت دوست و برادر پاکستان در جلال آباد به برادر اینارگران عبداللہی سرکنسول ج.ا.ا در پشاور ضمانت کتبی داده است که هیچ گزندی متوجه شما نخواهد شد. دوست من می گفت حق وقتی راهزنان طالبان به سر دستگی یک سرنگ پاکستانی که بعدما لهدیم اسمش محمد اسلام خان است وارد کنسولگری شدند آنهم در زمانی که سرکنسول پیچاره از يك سو و خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی از سوی دیگر با تلفن ماهواره ای با ناله و ضجه التماس می کردند که ترا به خدا کاری کنید آمدند، آقای علاءالدین بروجردی به آنها توصیه می فرمودند برادران عزیز خونسری خود را حفظ کنید. اتفاقی رخ نخواهد داد. گوشي را بدهید من با فرمانده آنها صحبت کنم. و درست در همین لحظه بود که صدای فریاد و گدوله و بعد ناله به هم آمیخت و لحظاتی بعد ارباب تلفن قطع شد. در هر کشور دیگری به جز ایران، امروز بروجردی و همه آنها که مثل ولایتی و محمدی گیلانیایی رئیس دفتر ولی فقیه حامی او بودند، به عنوان جاهلانی که عامل قتل دیلمیات های ایرانی بودند، محاکمه می شدند. اما چون پشت آقای بروجردی و سخاوتش به کوه احد ولایت لقبه گرم است، برداشتن کبریايشان از تکه تکه شدن اعضای کنسولگری ایران در مزار شریف، خطاری نخواهد نشست.

و باز به گفته دوست وزارت خارجه ای، این پیچاره ها اگر پشت و پناهی داشتند مامور خدمت در مزار شریف نمی شدند، بلکه مثل جناب شیخ محمد شریف مهدوی معروف به حجت الاسلام جتو زلفی (به علت بیرون گذاشتن جتو زلفشان به اندازه چهارپند انگشت روی پیشانی) مامور خدمت در اربابای جنوبی می شدند. عجب وقتی داماد آدم برادر زاده ی ماشمی رفسنجانی باشد و آدم اهل حساب و کتاب هم باشد و سهمیه محسن آقا و آقا مهدی و پاسرخان فرزندان شیخ الرئیس را هم در مصامعات از زمان نظارت بر خرید گوشت در نیویورک و استرالیا تا سفارت پر پرکت ایران در کنیا در ایام جنگ با عراق، بدون هیچ تاخیری حواله کند، مثل محمد آقا فرزند مرحوم حاج شیخ عبدالله شاهرودی - که برخلاف پسر حفا السانی وارسته و آزاده و بیزار از دروغ و دغا ی جماعت ملاهای القلابی بود - به اربابای جنوبی می رود و مصاحب تلسون مالدلا می شود. یا نظیر حسین آقای فرپدون چون برادر نامداری دارد که هم نایب رئیس دارالشورای اسلامی است و هم دبیر شورایعالی امنیت ملی است، منظورم شیتخان دکتر حجت الاسلام حسن فرپدون روحانی است به مالزی اعزام می شود تا از نعمات بهشت زمینی نیز برخوردار شود. چون به طور طبیعی هرله بهشت را در آن دنیا اخوی برایش رزرو کرده است.

پیچاره همه های کنسولگری مان در مزار شریف و آن طفلک جوان خبرنگار که چند نوبت لوپزبون جام جم چهره اش را نشان داد. از کجا بگویم. از آقای رفسنجانی که از يك ماه پیش می دانست دیلمیات ها را کشته اند آنوقت ده روز قبل به خانواده آنها اطمینان می داد که بزودی عزیزان را آزاد می کنیم. روز جمعه وقتی در نماز جمعه دانشگاه حرف های رفسنجانی را می شنیدم که دیلمیات های شهید را به جای آنکه فرزندان ایران بخواند، فرزندان جمهوری اسلامی می خواند و ضمن روضه خواندن می فرمود اینها هم اکنون با شهدای جمهوری اسلامی و با شهدای رفسنجانی و هرق فرزندی که می شنید و بعد آن تنظیم می کرد و هم یک ماهی لغزت براکتور زنی شنیدم و می شنیدم دلم می خواست بر سر این مظاهر نظاهر و فریب فرهاد می دهم پس کنید. بجای این اقوارفا، بگذارید دختر کوچک سرکنسول و همسر جوان مامور رمز و مادر دلشکسته ی خبرنگار خبرگزاری در خلوت خود گریه کنند.

Abdur Rahman Khan and son, Habibullah, while exiled in Russia.

"Though my soul will go to God, my spirit will remain in Afghanistan. My last words to you my son and successors are: Never trust the Russians."

مرحومه ام نواسه سردار مرحوم وخواهر زاده دکتور نورعلیخان بود.

مرحوم کا کادر عین حال همیشه درجمله ملتزمین دربار امیر عبدالرحمن خان بود، روزی این حکایت را بیان فرمود: امیر عبدالرحمن خان عادت داشت که در ساعت ۱۰ بجای روز بدربار می آمد. قبل از آن شخصیت های ذیل همواره بدربار حاضر بوده و بخدمت امیر قیام داشتند؛ اول مرحوم سردار عبدالقدوس خان اعتمادالدوله - دوم مرحوم ناظر صفر (والد مرحومین محمد ابراهیم خان صفا و محمد انور خان بسمل) - سوم سردار محمد حسن خان سیاه شاعر دربار - چارم از کاکه های کابل حاجی عبدالعزیز خان مشهور به (لنگرزمین) برادر مرحوم صوفی موج وغیره. در یکی از روزها که امیر بدربار آمد بسیار قهر و غمناک بنظر میرسید و اهل دربار بر خود میلرزیدند و آیت الکرسی مبارک را خوانده بر خود چف می نمودند؛ در همانروز امیر آمد و بکرسی مخصوص خود قرار گرفت. نظر باینکه از جهت نفرس پایش درد میکرد و تکلیف داشت، چوکی خاص برایش می گذاشتند، بعد از چند دقیقه سر را بالا کرده بناظر صفر مخاطب شد و گفت: رؤف کو تو را صدا کن! ناظر صفر بسرعت رفته کوتوال را حاضر نمود. مذکور در برابر امیر کورنش عمیقی کرده گفت: قربان، امر بآدار چیست؟ امیر گفت، خوب گوش کن، حالا ساعت ده بجای روز میباشد، همین حالا برادر خانی بخانه خواهرم شاه بوبو که خود را (جغه دار

امیر عبدالرحمن خان که برای خود لقب «غیاث الملت والدین» را انتخاب کرده بود، در سنه ۱۸۸۰ میلادی پادشاه شد و تا سنه ۱۹۰۱ یعنی بیست سال و اندی باخشونت سلطنت کرد ملوک الطوائفی، جاه طلبان و متنفذین حتی علمای دینی را از بین برد. خودش امور صدارت، خارجه، حربیه و داخله را اداره میکرد و از معارف خبری نبود. معاش عسکر سالانه ۲۰ روپیه (ماهور حدود یکنیم روپیه) کابلی بود. در آنوقت نیم سیر گزشت. گوسفند یک روپیه و دوپایو روغن زرد هم یکروپیه قیمت داشت. امیر بجاسوسی بسیار اهمیت میداد و مردان و زنان را برای اینکار استخدام مینمود که راپورهای خود را مستقیماً بامیر میدادند. مادر محمد امین بارکزائی و مادر محمد امان بارکزائی از جمله جاسوسان زنانه امیر بودند.

امیر عبدالرحمن خان در ماه مارچ سنه ۱۸۸۵ میلادی بدعوت وایسرای انگلیس به هندوستان برتانوی رفت و در سنه ۱۸۹۳ معاهده ننگین دیورند را امضاء نمود، تا اینکه بتاريخ روز شنبه ۹ جمادی الثانی ۱۳۱۹ هـ (۱۹۰۱ م) وفات نمود.

این تصویر امیر باپسر ارشدش حبیب الله خان بهنگام اقامت او در سمرقند گرفته شده است.

امیر عبدالرحمن خان بعد کافی انگلیس ماب بود ولی در طنزهای سیاسی خود انگلیس را بشکل شیردرنده و روس را بشکل خرس خونخوار تمثیل میکرد و وصیت او که در زیر تصویرش بانگلیسی نوشته شده میگوید: «اگرچه نفس من نزد خداوند می رود، روح من در افغانستان میماند. آخرین وصیت من به پسر و اسلافم اینست: هرگز بالای روسها اعتماد نکنید.»

از اینکه در مورد شخصیت مرحوم امیر عبدالرحمن خان روایات زیادی وجود دارد و شایع در مجله شماره ۷۳ آئینه پیرامون شخصیت مرحوم سردار محمد اسحق خان و روابط او با عموزاده اش

امیر عبدالرحمن خان مطالبی نوشته بودید جالب و مطابق بواقعیت های تاریخ، عجالتاً حکایتی را

که دلالت بر عدالت امیر مرحوم میکند و راوی این داستان مرحوم جناب سردار محمد هاشم خان نوری

والد ماجد شاغلی دکتور نورعلی وزیر تجارت اسبق است و مشاربه در قید حیات بوده و در ویرجینیا بسر

مرحومه ام نواسه سردار مرحوم وخواهر زاده دکتور نورعلیخان بود.

ساخته) برو و باو بگو که تا فردا ده بجه صبح باید کابل را ترک گفته بسوی تورخم برود، اگرده بجه یازده بجه شد، ترابه توپ میپرانم، فهمیدی که چه گفتم؟ روف کوتوال تعطیلی کرده رفت، امیر هم بعد ازین فرمان نکانه نداده، آنهم درحق بیگانه خواهر سکه اش، باطابق خود رفت. اما دربار ازین ماجرا بحیرت افتاده از یکدیگر میپرسیدند که چه شده؟ و چگونه امیر صاحب دربار یک سیاه سر، آنهم خواهر سکه و نامدار خود، درین ایام سرما (آنوقت ماه دلو بود) اینگونه امر عسکری را صادر نموده؟ هیچکس کیفیت را نمیفهمید و همه برخود میلرزیدند، تا اینکه بعد از آن ماجرا روز سوم امیر بدربار آمده همه اهل دربار را بحضور خود خواست و گفت: میدانم درین سه روز نسبت باینکه من خواهرم رادرین زمستان از کابل بطرف پشاور و تورخم سوق دادم باخود تبصره ها کرده و گفته باشید که امیر ما عجب آدم زور آور و ظالم است، حتی بحال خواهر خود هم لحاظ نمیکند. حالا بشنوید که جریان را برایشما بگویم: از چند روز باینطرف مخبر خاص من اطلاع میداد که چند وقت شده شاه بوبو خواهرم برادرزاده خود حبیب الله (مراد از پسر ارشدش امیر شهید است) را بخانه خود خواسته برایش آشک و بولانی پخته میکند و (فاطمه) دختر سردار محمد صدیق خان را که دختر مقبول است و حبیب الله گنده خشک اورادوست دارد، با او هم صحبت میسازد، یعنی شاه بوبو جان مرده گمادی میکند؛ ازین سبب دین مبارک ما فرموده که باید مسئولین امروز در هر کار اول از خود شروع و باز خواست نمایند، من خواهر خود را جزا دادم تا شما بترسید و بدانید که عبدالرحمن در کار عدالت و حق خادم قرآن است؛ زیرا اگر خواهر و فامیل شاه و یا اقارب کدام صاحب رسوخ در جامعه ظلم و بیعدالتی کند و جلو آن گرفته نشود، از آن بلاهای عظیمی گل میکند که در آن وقت علاج آنرا هیچکس نمیتوان کرد. پیشوای ما ابوبکر صدیق (رضی الله عنه) در خط مشی خلافت خود اعلام کرده بود که من تابع قرآنم، قوی شما نزد من ضعیف و ضعیف شما نزد من قوی میباشد. آیا خبر ندارید که فاروق اعظم (رض) بر خود را بسبب زنا و شراب و تجاوز بملکیت غیر در زیر دره عدالت هلاک ساخت؟ بنابراین ما هم پیرو همان برگزاران هستیم و نوکر قرآن... چند دقیقه بعد روف کوتوال را امر کرد که برو حبیب الله را بحضور حاضر کن. کونوال رفت و شهزاده جوان یا ولیعهد سلطنت را بدربار آورد. وقتی که شهزاده با سرافگندگی سلام داد، امیر گفت: مرگ بر تو و سلام تو باد، با این قد و قواره نمی شرمی که بناموس مردم تجاوز میکنی؟ من از همین سبب (سرور سلطان) را برایت نامزد ساختم که چشمت بناموس کسان نباشد (مراد از سرور سلطان، دختر بابا محمد سرور خان، والده مرحوم شاه امان الله غازی میباشد). در عین حال شنیدم که همان فاطمه دختر محمد صدیق خان نامرد دارد، آیا وجدانت نمی شرمد که بحق دیگران تجاوز میکنی؟ و همه جانت نیز ترا با آن دختر عاجزه نول به بول میسازد و برایت آشک و بولانی و قیماق چای تهیه میکند، بهتر است زهر بخوری و خود را گم کنی. امیر حس عتاب میکرد و شهزاده حبیب الله خان (سراج الملت والدین آینده) از خجالت چیزی نمیگفت. بعد باو خطاب کرده گفت که برو گمشو بخانه و تا وقتیکه اجازه ندهم از خانه برآمده نمیتوانی! آنگاه روف کوتوال را امر کرد که رفه سردار محمد صدیق خان را حاضر کند (سردار محمد صدیق خان مذکور پسر جناب مرحوم نواب عبدالصمد خان، برادر کلان امیر دوست محمد خان بود که او را بخاطر عشق و علاقه اش بزمین داری و زراعت بابا دهقان میگفتند، چنانچه متروکه کاریز میر و غازه شکر دره در آن سنوات بهمین سردار دهقان مشرب تعلق داشت). و وقتیکه سردار محمد صدیق خان بدربار آمد و سلام داد، امیر بروی قهر کرده گفت، با این سیما و قواره شرم نداشتی که دخترت فاطمه را خواهرم شاه بوبو با وجودیکه نامزد هم دارد با بچه من هم صحبت میساخت؟ سردار جواب گفت: چه می کردم، زورم بشاه بوبو جان نمیرسد! امیر گفت، ای بی غیرت، چرا بمن نگفتی؟ آیا پادشاه در مملکت برای پلو خوردن و عیاشی و طیفه دارد یا برای واری احوال خلایق؟ بعد پرسید نامزد فاطمه دخترت کست؟ گفت عبدالرحمن بچه سردار محمد انور خان این سردار محمد سرور خان، یعنی نواسه برادر من (۱) پسر امیر حاضرین دربار خطاب کرده گفت: بلی می بینم و یقین دارم که بعد از من محیط بس بدعت ها را روی کار میکند ولی نمیخواهم که شروع آن در عصر من باشد و مرا تاریخ محاکمه کند. بعد از من هر بوی بد که می آید من مسئول آن نخواهم بود، من طاقت محاکمه الهی را ندارم، اینرا گفته و فوراً ملا محمد خان افغان نویس را موظف کرد و حکم داد که اول بمادر دختر و خود دختر بگوید که اگر به عبدالرحمن نامزد خود رضایت دارند خیر، والا برای دعوی شرعی آماده باشند. ملا محمد خان رفته پیام امیر را بمادر و دختر رسانید، مادر و دختر جواب دادند که حرف نامزدی غلط است، ما برای حکم شریعت آماده هستیم و باین نامزدی موافقه نداریم. از طرف دیگر برای پدر عبدالرحمن مذکور یعنی سردار محمد انور خان اطلاع داد که اگر دعوی نامزدی فاطمه را بجهت پسر خود دارید بمحکمه حاضر شده انفصال بدارید والا ابراء بدهید تا اسباب فتنه برطرف شود. مدعا که جانبین برای دعوی تیاری گرفته و همین ملا محمد خان از طرف امیر بحیث محصل یا کنترولر مقرر شد تا وکلای طرفین را بمحکمه ترفیه ببرد و مراقبت کند تا زود فیصله شده و روز گذرانی نشود. چون مرد و جانب مادتا هم سستمد بودند و هم غیرت و ننگ و ناموس دامنگیر شان شده بود، دفع و جرح در دعوی واقع شده فیصله و یکطرفه نمیشد و امیر هر لحظه شخصاً جریان را می پرسید. آخر الامر امیر حکم صادر کرد که این دعوی بحضور خودم فیصله شود.

(۱) فاطمه جان نامزد نداشت، اما کوتوال در بین راه بسردار محمد خان فهمانده بود که سخن از چه قرار است که باید یک نامزد برای دختر خود معرفی کند ورنه در سه چاه خواهد رفت.

مامورین محکمۀ شرعی و هردو وکیل ساعت ده بجۀ روز موعود بکوتی باغچه برای انفصال دعوی حاضر شدند. امیر جریان را نظارت میکرد. خلاصۀ جریان بنفع وکیل بجه پایان یافت و فاطمه نامه در عقد نکاح عبدالرحمن در آمد و مصارف نکاح را نیز خود امیر پرداخت و سردار حبیب الله خان از ترس پدر برای مدتی در انزوا قرار داشت. ولی این را نیز حکایت کرده اند که امیر حبیب الله خان در زمان سلطنت خود یعنی بروز سوم جلوس خود بر تخت شاهی همه فامیل فاطمه را بشمول شوهرش بدربار احضار کرده گفتند با وجود آنکه نسبت بجریان گذشته در میان ما و شما شکر رنجی بعمل آمده، لیکن بیاس شرع شریف و احترام روح پدر خود با کمال صداقت میگویم و یقین دارم خداوند عظیم (ج) شاهد است که من هیچ کدورتی در دل با شما ندارم و شما نیز باید آئینۀ دل را صاف داشته از من تشویشی بخاطر راه ندهید...

میگویند که چون شاه بوبوی جغه داربامر امیر والا تبار از کابل اخراج شده به پشاور رسید، انگریز ها و اراخیلی عزت و حرمت کرده و علی الرغم فیصلۀ رسمی که باید مفرورین دولتین هیچگاه در پشاور نباشند، اما زمامداران انگلیس شاه بو بوجان را بعنوان خواهر پادشاه افغانستان مورد اکرام قرار داده جای مناسب و لایقی برای موصوفه تعیین کردند و نیز سردار محمد عزیز خان نادر شوهر شاه بوبوجان را که قبلاً بواسطۀ مخالفت سردار محمد اسحاق خان از کابل اخراج شده و در هند بسر میبرد اجازه دادند که نزد زوجۀ خود شاه بوبو جان برود، اما شاه بوبو جان بنا بر اینکه میدانست امیر عبدالرحمن خان با شوهرش نظر خوبی ندارد، گفت تا برادر حق دارم اجازه ندهد شوهر خود را پذیرفته نمیتوانم. همینکه این خبر بسمع امیر رسید از نظر عاطفه و صلۀ رحم و اخلاق خواهر خود متحسین شده خواهر و شوهرش را بکابل احضار فرمود....

داستان فاطمه جان معشوقۀ سردار حبیب الله خان را که آقای حیاء از زبان مرحوم سردار هاشم خان کا کا روایت نموده اند، من هم با اندک تفاوت شنیده ام و کسان دیگری نیز از پسران و نواسه های امیر حبیب الله خان خبر دارند، ازین قرار بوده که سردار حبیب الله خان فاطمه جان را دوست داشت و میخواست بنگاح خود در آورد و فاطمه جان نامزد هم نداشت، اما امیر عبدالرحمن خان بانواب عبدالصمد خان پدر کلان فاطمه جان بخاطری که ورت داشت که او از حامیان جدی امیر شیرعلی خان بود و سردار عبدالرحمن خان را در وقت جوانی اش یک حوال احمق و بیباک خوانده بود، امیر عبدالرحمن نمیخواست نواسۀ نواب صمد خان را برائی پسرش بگیرد. قاضی محکمۀ باوجود سفارش امیر دوبار بطرفداری دختر راءای داده بود، چونکه وکیل بجه ثبوت نامزد بودن فاطمه را به عبدالرحمن در محکمۀ ارائه نتوانسته بود و قاضی مرافعۀ کابل گفته بود که اگر امیر مرا غرره هم بکند حصار دارد، اما خلاف شریعت راءای داده نمیتوانم؛ طرفه اینکه وکیل بجه گفتار امیر عبدالرحمن خان در دربار عام که از دل خود عبدالرحمن را برای فاطمه نامزد تراشیده بود بحیث یگانۀ ثبوت نامزد بودن فاطمه نه کرده گفته بود که پادشاه اسلام نامزدی فاطمه را شهادت داده است. وقتیکه محکمۀ ابتدائیه و محکمۀ مرافعه مردو بطرفداری دختر راءای دادند، و امیر که در دربار خود مصلحتاً این دروغ را خودش ساخته بود حاضر شد در محکمۀ شهادت دروغ بدهد، در حالیکه اهل دربار نیز از واقعیت این دروغ خبر داشتند اما آه و نفس کشیده بسوانستند، در بین مردم شهر امیر یک شخص ظالم و ساخته کار شهرت یافت و امیر برای ازالۀ این شهرت، با اثر مرصۀ پدر و وکیل عبدالرحمن (که اینهم ساختگی و باشارۀ امیر صورت گرفته بود) محکمۀ تمیز را بحضور مرد دایر ساخت (در حالیکه دو قاضی که قبلاً بطرفداری فاطمه فتوی داده بودند حاضر نبودند) و نتیجۀ این تمیز حواهی که بحضور امیر صورت میگرفت قبلاً معلوم بود، همان بود که امیر خودش فاطمه را به عبدالرحمن داد و مصارف نکاح و عروسی را هم خودش پرداخت.

در موضوع فرار شاه بوبوجان جغه دار به هندوستان، مسئله دید و باز دید سردار حبیب الله خان با فاطمه جان در منزل شاه بوبو جان محض یک بهانه بود؛ اصل قضیه چیز دیگر بود: بعد از واقعۀ سردار محمد اسحق خان، سردار محمد عزیز خان نادر تحت فشار شدید قرار گرفت و او قصد این فشار و توهینات امیر را از خواهر امیر که روحه اش بود توسط لت و کوب میگرفت. شاه بوبو جان یکی دوبار از خانۀ شوهر گریخت و نزد برادر رفت، اما سردار محمد عزیز خان با امیر پیغام فرستاد که اگر زوجه اش را باز نگرداند بمحکمۀ هارن خواهد شد، و امیر که مسحواست خواهرش طلاق شود او را بمنزل شوهر فرستاد و باین ترتیب مناسبات زن و شوهر بسیار خراب شده رفت تا که سردار محمد عزیز خان را امیر فرار نمود. بعد ها جاسوسه های امیر (که دونفر شانرا آقای حیاء نام گرفته) با امیر اطلاع دادند که شاه بوبو جان نه تنها مجالس دید و باز دید برای برادرزاده های جوان برابر میکرد بلکه خودش نیز بمعیاشی شروع کرده بود، لذا امیر برای جلوگیری از بدنامی خودش که گویا بخاطر مخالفت سیاسی با پسر کا کا، زوجۀ او را از او دور نگاه داشته و از اعمال خواهر چشم پوشی نموده، موضوع فاطمه جان را بهانه ساخته شاه بوبوجان را به هند فرار کرد. و اینهم درست است که در هندوستان با وجودیکه انگلیس ها (بخواهش امیر عبدالرحمن خان) سپه سالار سردار محمد عزیز خان نادر را نزد زوجه اش آوردند، اما در یک کوتی بزرگ هردو (که در عین حال پسر کا کا و دختر کا کا ی سکه بودند) جدا نندگی میکردند و هیچ نوع مناسبات نداشتند و ازین ازدواج اولادی نمانده است. علاوه بر بارۀ مرگ شاه بوبو جان در کابل که میگویند دفعتاً وفات کرد و علت مرگ یکنوع طاعون خوانده شده، از آنجائیکه شاه بوبوجان یکزن خود راءای و مستقل الاراده بود و تا اخیر با

شوهر خود مناسبات خوب نداشته جدا زندگی میکرد، آواز هائی شنیده شده که امیر عبدالرحمن خان برای جلوگیری از بدنامی خودش موجبات مرگ خواهر را برابر کرده بوده است (الغیب عندالله). بهرحال، از داستان فاطمه جان برمی آید که امیر عبدالرحمن خان یک پادشاه عادل نی بلکه ظالم و خود خواه بود، چونکه نظریات و خواسته های خود را بر زیربایحیه بالای اتباع خود تحمیل میکرد و به دربار او کارهای بسیار طفلانه که اصلا بدربار پادشاه تعلق نمیداشت (از قبیل دایر کردن محکمه تمیز برای تشییت نامزدی فاطمه جان) صورت میگرفت. جای تعجب است که امیر معاشقه پسر جوان خود را بیک دختر جوان (از عین قوم و عشیره و واجد کفویت) غیر مشروع و تجاوز برناموس دیگران میخواند، اما عمل خودش که حدود چهل غلام بچه امرد را برای لواطت نگاه کرده بود مجاز پنداشته میشد! لهذا قضاوت مورخین ملی درباره قضایای دوره سلطنت امیر عبدالرحمن خان (که یک قسمت از تاریخ مرحوم غبار را ما در شماره ۷۳ گزارش دادیم) مقرون بواقعیت میباشد. من نمیدانم ابیات عامیانه درباره «فاطوجان» (دور فاطو جان کچالو گرفت - خود فاطو جان به جادو گرفت و غیره) درباره همین فاطمه جان معشوقه سردار حبیب الله خان بوده یا در باره فاطمه جان صبییه امیر دوست محمد خان؟ اهل خبره لطفا اظهار نظر فرمایند.

همکار فاضل، پرکار و غنیمت ما جناب آقای حیاء که هر مجله را از سرتاپا میخواند، پیرامون هر شماره وبلاهی هر مقاله و خبر آن دفتري مینویسند که حوصله و پشت کار شان قابل تحسین و علاقمندی شان باین مجله درخور تقدیر و امتنان میباشد. بقصور خود که ناشی از بیوسیلگی میباشد اعتراف داریم که متأسفانه محض شمه ای از نظریات و اشعار شانرا منتشر ساخته ایم، زیرا تعداد صفحات محدود مجله گنجایش نشر همه آنها را ندارد. حدود پنجاه صفحه از نظریات شان متراکم شده که درینجا سعی میکنیم قسمتی از آنها را منعکس بسازیم. آقای حیا نوشته اند:

«در شماره ۷۳ آئینه اگر در موضوع اینکه رئیس جمهور ایران بدون صلاحیت قانونی و شرعی فتوی قتل (سلمان رشیدی ملعون) را معاف دانسته، باید دولت ایران را درین زمینه محکوم و تقبیح میکردید زیرا معافیت فتوی شرعی از صلاحیت رئیس جمهور و امثال آن بالاتر است و بهیچصورت بحیث یکفرد مسلمان (سلمان رشیدی) را قابل عفو نمیدانم. اگر آقای ربانی جاه طلب واقعا رئیس جمهور دولت اسلامی و مسلمان صادق میبود، درین زمینه روابط خود را با ایران قطع و رفت و آمد خود را نیز متوقف میساخت و هم سفیر دولت مخلوع ربانی یعنی آقای مسعود خلیلی در دهلی با سفیر ایران باید احتجاج میکرد و حال آنکه هیچ نوع تبصره و عکس العملی از طرف نامبردگان تا حال دیده و شنیده نشده است.»

آئینه افغانستان بانظر آقای حیاء کاملا موافق است. سفرای خوجه ثین ربانی (روان فرهادی، مسعود خلیلی و داود میر که قبلا مامور فروش سامان موزیم و احجار کربمه در پاریس بود) باسفیران اسرائیل دید و بازدید داشته، مسعود خلیلی و داود میر بکشور اسرائیل سفر نموده آلات الکترونیکی برای مقاصد جاسوسی تحفه گرفته بودند. اما حکومت طالبان توسط هفته نامه (شریعت) اعلامیه ای صادر و تصمیم حکومت آخندی ایران مبنی بر لغو فتوی سابق در باره قتل سلمان رشیدی را بشدت تقبیح نموده، نوشته است که حکومت طالبان فتوی سابق را معتبر و قابل تطبیق میداند.

«کلمات (قسی القلب) و (تلاطم) را (قصی القلب) و (تلاطم) چاپ کرده اید، این دو کلمه عربی بوده کسی نمیتواند کلمات عربی را بزعم خود تغییر بدهد، مانند کلمه (طوفان) و (زکریا) که در قرآن کریم بهمان املاء نازل شده و ثبت جاویدان است ولی متأسفانه اکثر نویسندگان به تقلید نویسندگان ایرانی (توفان) و (ذکریا) می نویسند. تلاطم یعنی بیکدیگر لطمه زدن، بهم سیلی زدن، خروشیدن و بیکدیگر خوردن امواج دریا (از فرهنگ عمید).»

بسیار تشکر از تصحیح و یادآوری تان؛ ما مقالات وارده را از لحاظ املاء همانطوریکه نوشته شده چاپ میکنیم. اما درباره اینکه املاء کلمات عربی را نمیتوان تغییر داد، هرگاه کلمات عربی (برون از متن قرآن مجید) بزبان دیگری عاریت گرفته میشود و تابعیت زبان دیگر را حاصل میکنند، بعضا تلفظ و بعضا املاء آنها باسازس مقاوله اجتماعی تغییر مییابند و چنین عملیه را بعضیها «مفرس» میخوانند، لهذا عرض آنکه بگوئیم «نمیتوان تغییر داد» باید بگوئیم (اگر تغییر داده نشوند بهتر است). باتشکر و احترام - اداره.

«در مقاله جالب محترم جنرال محمد زکریا ابوی که از دوستان صمیمی و دیرین من اند، اگر عنوان آن «بعد هر عسر و سهری می آید» میبود لطافت آن بیشتر میشد. در شاملین تیم شاه محمود مربوط صفحه ۶۳ شماره ۷۳، نفر چهارم همان مرحوم غلام حیدر عدالت است نه میر محمد عثمان خان و نه علی حسین خان...»

آقای حیات در قسمت دیگر نامه شان بچند نفر از متوفیون تسلیت و مرثیه گفته اند، قرار ذیل:

((نسبت بوفات شخصیت های روحانی و سیاسی کشور که در شماره ۷۳ آئینه توضیح شده برای بازماندگان شان اظهار تسلیت میکنم: جناب مرحوم الحاج محمد رنگین خان اسحق زائی هروی طوری که از سیمای نورانی شان معلوم است واقعا شخص مبارک و خدایرستی بودند و بمصدق این آیه کریمه (سبحانم فی جوههم من اثر السجود) انوار نماز و نیاز از چهره شان پدیدار است. خوشایحال آقای خلیل الله ناظم باختری که بخدمت شان تادم مردن حاضر بود و دعای شانرا گرفت...

همچنان از وفات مرحوم پاینده محمد کوشانی که دوست عزیز من بودند، متاثر شدم؛ من قبلا مراتب همدردی خود را ذریعۀ دخترم عذرا جان بمحترمه پروین کوشانی اظهار کرده بودم و این مرثیه را برای شان نوشته ام:

صبوری پیشه کن دایم دعا کن
نماز و طاعت حق را ادا کن
پرستاری نما از بچه هایش
به دل دایم نگهداری و فایش
به فردوس برین روحش شود شاد
روانش باد از هر غصه آزاد
وطنخواه و شریف و پارسا بود
یکی از دوستان (حیا) بود
بکار کشور خود بوده کوشان
باو گفتند از ان (کوشانی) یاران

روان (پاینده) شد بسوی محمد (ص)
که بیند چهره و روی محمد (ص)
شتابان شد بسوی باغ رضوان
ازین دنیای فانی شد گریزان
ندارد این جهان هرگز وفائی
نه بیند کس زوی صدق و صفائی
نمی باشد کسی (پاینده) اینجا
بجز حق (ج) کس نماند زنده اینجا
خدا بخشد گناهان کبیرش
بخشد بر کبیر و هم صغیرش
برو باد صبا در سوی (پروین)
بگو باوی مشو جانم تو غمگین

کذا لک مراتب همدردی و غمخیزگی خود را نسبت بوفات سیادت ماب جناب سید عبدالغفور پاچا و مرحومه عصمت ماب بی بی ملک آراء طرزی و جناب سردار محمد فاروق خان اسحق نواسۀ عالیقدر امیر کبیر بفامیل گرامی شان که در کشور آمریکا اقامت دارند تقدیم میدارم. مرگ و مردن در عالم غربت و آوارگی و دور از وطن عزیز درجه شهادت دارد؛ حضرت ابوالمعانی فرموده اند:

خبر مرگ کسان حسرت و نومیدی ماست
رشته از هر کس که خطا خورد بیا می پیچد
و هو الغفور الکریم جل جلاله - احمد صدیق حیا از سندی.

پیرامون لقب «امیر المومنین»

آقای احمد صدیق حیات علاوه بر آنکه بکتن از شماری نامدار معاصر میباشد، در علم القرآن و علم الحدیث هم مطالعات و دسترس وسیع داشته، در تصوف اسلامی و بیدل شناسی نیز معروف میباشد. وی درباره مکتوب سرکشاده محترم الحاج عبدالحمید فقیریار، منتشره مجله آئینه شماره ۷۲ ص ۹۱، مطالبی نگاشته اند، قرار ذیل:

((مکتوب سرکشاده شاعلی الحاج عبدالحمید فقیریار - حال مقیم کانادا - را در صفحه ۹۱ مجله ۷۲ مطالعه کردم. موصوف مکتوب خود را بعنوان ملا محمد عمر رهبر طالبان چنین آغاز نموده: جناب محترم و معظم برادر مجاهد امیر المومنین افغانستان (بادیگر القاب مندرجه کار نداریم). اما اینکه شاعلی ملا محمد عمر را (امیر المومنین افغانستان) نامیده اند، از جناب فقیریار صاحب محترمانه میپرسم که نام خدا بکدام منطق و بدون مفاهمه و مشوره رهبر یک گروه و یکقشر کوچک را (امیر المومنین) نامیده اند؟ مسئول آئینه افغانستان را مسئول قرار میدهم که چرا آنها چاپ کرده است!

نگفته ندارد کسی باتو کار ولیکن چو گفتمی دلیلش بیار

آیا شما خبر ندارید که در عالم اسلام بغیر خلفای راشدین و در مرتبۀ پنجم جناب عمر ابن عبدالعزیز (مشهور به عمر ثانی رض) دیگر هیچکس و هیچ امپراطور و شاه بشمول سلاطین گذشته افغانی که دارای فتوحات و سیمای بودند، مستحق این لقب بزرگ شده نمیتواند؟ همان ذوات بزرگوار بودند که بعد از رحلت حضرت فخر کاینات (صلعم) طبق وصیت و هدایات رهبر عالیقدر اسلام، یعنی رهبر انفس و آفاق که ذات ستوده صفاتش را حقتعالی جل جلاله (رحمت للعالمین) فرموده و در سایۀ تطبیق احکام و فرامین قرآنی سرق و غرب را فراق گرفتند و همت مسلمانان جهان بان بزرگواران صمیمانه بیعت کردند، زیرا آن ذوات قدسی صفات همه کاروان ادب و عرفان و علمبردار شرع انور و قرآن عظیم الشان بودند و اکراه و جبر و تشدد در قلب و ضمیر و کارهای شان راه نداشت؛ که این کیفیت را عارف بزرگ هندی مرحوم مولانا خواجه محمد عیدالله صاحب متخلص به (بسمل) در منظومۀ مسدس خود در بیان کیفیت (مد و جزر) اسلام چنین شرح داده اند:

کاروانی بود آری با هزاران برگ و ساز
کاروانی بس سترگ و مایه دار امتیاز

کاروانی بود بسمل و چه زیبا کاروان
کاروان میر عرب تاج عجم فخر جهان

رومیان راپیش ایشان طاقت جولان نبود
کاروبار اهل لندن هم باین سامان نبود

تابه عزم مملکت گیری فرس انگيختند
خاک صحرای عرب برقصه قیصر ریختند

هر کجا کردند رو اقبال پیشاپیش بود
گرچه هریک در لباس مسکنت درویش بود

آن عزیران چون طلب کردند از شاهان خراج
بهر پا انداز شان آورد کسری تخت هاج

اما حالا نمیتوان بهر حکمران و زمامدار یا قوماندان یا هر ملا و مولوی لقب (امیر المومنین) را از کیسه خلیفه گفته اطلاق نمائیم، و یکسکه این لقب داده شود، اگر شخص ساده و خودخواه نباشد از قبول آن استنکاف میورزد. و اینکه آقای فقیر یار جناب ملا محمد عمر را (امیر المومنین افغانستان) مخاطب قرار داده اند، لذا باین حساب جناب (خامنه ای) خود را در کشورش (امیر المومنین ایران) و نواز شریف خود را (امیر المومنین پاکستان) و صدام حسین خود را (امیر المومنین عراق عرب) اعلام خواهند کرد - قوماندانباری را دیده بودیم، اما اکنون (امیر المومنین بازی) را هم خواهیم دید که در هر ولایت یا هر کشور بیرق های جداگانه برافراشته خواهد شد. همینطور، شاعلی محمد کاظم بیمار الکوزی سابق استاد پوهنتون کابل در صفحه ۶۴ عریضه خود را بحضور امیر المومنین تقدیم داشته که ما برای شفا و سلامتی آقای کاظم بیمار صمیمانه دعا میکنیم، عجب است که یک استاد پوهنتون هم با اهمیت و تقدس لقب (امیر المومنین) ملتفت نشده و آنرا بمثل یک لقب پوهنتونی از قبیل پوهاند و پوهنوال و غیره پنداشته اند!

هكذا در صفحه ۶۳ همان مجله در مضمون بلند بالای شاعلی فقیری از اثر مصاحبه معاون وزارت خارجه طالبان با خبرنگار بی بی سی، این جملات جلب توجه میکند: «مردم کابل معتادین گناه اند، هروقتی که موقع بیابند متوصل بگناه میشوند...»، اول اینکه معاون وزارت خارجه طالبان بلا استثنی همه مردم کابل را معتادین گناه معرفی کرده (که البته از عینک کبود خود تماشا کرده خواهند بود)، دوم کلمه (متوصل) را بکار برده که در اینجا باید (متوصل) ذکر میشد.

یادداشت اداره: آقای حیا - بالای اداره مجله هم بارتباط لقب (امیر المومنین) انتقاد نموده اند که من حیث یک افغان مستحق نظر خود میباشند. اما موقف آئینه افغانستان درین مورد از اول روشن بوده، بطوریکه اگر مدیر مسئول خودش این لقب را استعمال کرده در جوکات حکومت طالبان، یعنی «(امیر المومنین طالبان)» نوشته شده، نه امیر المومنین افغانستان و نه هم امیر المومنین جهان اسلام، و تازمانیکه این لقب والقباب دیگر از جانب اکثریت ملت داده نشود، همین است موقف ما. اما هرگاه در مقالات و نوشته های هموطنان لقب امیر المومنین بمحترم ملا محمد عمر مجاهد نوشته شود، آنرا همانطور که نوشته شده چاپ میکنیم.

در مورد کلمه متوصل (بمعنی نزدیکی جوینده، دست آویز کننده و وسیله شونده) که (متوصل) نوشته شده، تصحیح آقای حیا وارد است؛ کلمات (متوصل) و (توصل) در عربی مورد استعمال نداشته و در زبان دری بقسم غلط معروف بمعوض (متوصل) و (توصل) بکار میروند، در حالیکه از ریشه (وصل: بمعنی بهم پیوستن - ضد فصل) کلمات (متوصل) و (توصل) ساخته نمیشود.

ادامه صفحه ۱۸ (شکر آریانا)

(۲) این طیاره برای پرواز عادی خود بین چهار تا شش هزار دالرفی ساعت مصرف بکار دارد، در حالیکه پرواز های آریانا فعلا از کابل تا دوبی سه ساعت را دربر میگیرد، و این طیاره کوتاه این مصرف بزرگ را برداشت ندارد.

(۳) شرکت آریانا فعلا اجازه پرواز بکشور های اروپا و آمریکا را ندارد، علاوه طیاره (ب - ۷۴۷) از طرف کشور های اروپائی سر از سال ۱۹۹۹ بخاطر عیب های تخنیکي که دارد قدغن گردیده در قلمرو هوائی کشور های اروپائی سر از سال آینده پرواز کرده نمیتواند.

(۴) افغانستان (و آریانا) در شرایط حاضر تسهیلات مخابره، تخنیکي، اداری و تسهیلات پرواز این نوع طیاره را ندارد، و در صورت نواقص تخنیکي در افغانستان ترمیم شده نمیتواند..

(۵) بیمه این طیاره سالانه بین دوسه تا سه صد هزار دالر تمام میشود که به تناسب استفاده از آن در افغانستان بسیار بلند است.

آینه افغانستان

اول نشر بنام ازبکستان
و سرود کارهای توانا

از نکلان بی پایان
از عالم غافلان و پندیده

در دود آلوده و دود
سنگین که از آن کوه میخیزد
در دود آلوده و دود
سنگین که از آن کوه میخیزد

دردم دوا کرد

پس از عمری که دلبریا دما کرد
زبانی از وفا سوت ز د لاف
حلاف و عده کردن شد شارش
بدادین دل پکا نکلان سوخت
مرا یک بخت هم آرام گذاشت
طیبان از کجا داند یا ران
ز جوش اندکی گتم سفر رفت
برد دیگر می دردم دوا کرد

اشک مسافر

عبدالصمد و هابزاده (فریار)

تا که از وطن دورم خاطرم پریشان است
دل نشسته در خون است دیده اشک ریزان است
مرده آرزوهایم در دیار غربت
ضعف ناتوانیها درد ورنج پنهان است
عقل و هوشم از سر رفت حال خود نمیدانم
سینه از هجوم غم گرم و داغ و عوزان است
صبح طرب گم کرده شام غم مرا نطم
قطره قطره خون دل می چکد چه ارزان است
در جهان سرمستان در کنار بی دردان
جای بیوطنها نیست برزخ غریبان است
بمرون از وطن (فریار) گلشن جهان بر من
گر بهشت برین است دوزخ نمایان است

دل دله کلان کرد داندست که داندست
دل دله کلان کرد داندست که داندست

سحر که برای یکی سپردیم
سوی خاک خم گشته از ناتوانی
بگفتم چه کنم کرده ای اندرین راه
گفتا جوانی جوانی جوانی
از ملک اشربار

زاهد

در میکده دوش زاهدی دیدم ست
تسبیح بگردن و صراحی در دست
گفتم ز چه در میکده جا کردی گفت
از میکده هم بوی حق راهی هست
زینج بای

تکرار پالیسی نشراتی ما بارتباط مقالات وارده

قبلا بتکرار اعلان شده است که آئینه افغانستان از نشر مقالاتی که در جراید دیگر نشر شده باشند، معذرت میخواهد. بنا برآن، دو مقاله آقای دکتور تنویر که یکی در (محاذا) و دیگری در (افغانستان آزاد) نشر شده، یک مقاله پوهاند دکتور روستامل که در جریده (مساوات) نشر شده و یک مقاله غلام غوث ترجمان درباره سوابق نیم آریانا که در (امید) نشر شده، معذرت میخواهیم. (اداره)

عبدالعلي نور از فریمونت

غلام غوث "ترجمان"
از نیویارک
اکتوبر ۱۹۹۸

از شاعر منبابت تشویق

میمنم کرد نصیبم

میمنم هجر وطن کرد نصیبم
یاد غایب ز منم کرد نصیبم

بسی صلی ام فصل بهار
خشن و خاشاک چمن کرد نصیبم

از نسیم شخرو صبح امید
خاک را گرد من کرد نصیبم

مسکن اولی ام خاک به صحن
فقر من خاک به صحن کرد نصیبم

مسکن را که به اقتضا گرفتیم
فیرا کت ز کهن کرد نصیبم

و ز طلب کردن حق من وطن
پاسبان قیدی من کرد نصیبم

گر نتوانم همه پشتون وطن
بعضی هالعی وطن کرد نصیبم

چون به شکر کار منزلت گفتم
صاحبان طرد من کرد نصیبم

در تاشی ز عجا حده فرار
غبط شدن نقدی ولت کرد نصیبم

ترجمانی که نمودم من غوث
دوستان دور شدن کرد نصیبم

Ghulam Ghaus

1141 Tiffany Street Apt# 27
Bronx, New York, 10459

Phone (718) 617-4737

در شرایط حاضر لویه
جرگه یگانه راه حل
مشکل افغانستان است

شنیدم که در این اواخر یکی از اشخاص دانسته در حضور جمعی از شونیزگان منطقه ای ایریا (کالیفورنیا شمالی) به بدگوی از شعر و مذمت شاعران پرداخته و بر تائید گفتار خود به آیه کریمه ۲۴ سوره شعرا استناد کرده است. جای تعجب است که این شخص دانسته که در علوم دینی وارد است چرا معاد آیات بعدی را که بیانگر موضوع است در نظر گرفته و به تفسیر آیات مذکور مراجعه نکرده است. برای روشن شدن موضوع اولاً به ترجمه و تفسیر آیات می پردازیم و بعد حدیثی از صحیح البخاری می آوریم و سرانجام با گفتار مولانا عبدالرحمن جامی این بحث را ختم میکنیم ترجمه آیات از خلاصه کشف الاسرار:

و شاعران را بی رحمان و ناپاکان پیروی میکنند (۲۴). غمی بینی که آنان در هر رود کوه و صامونی به گمراهی میروند (۲۵) و اینکه آنها میگویند آنچه را که خود انجام نمیدهند. (۲۶) مگر آنان که بندگان آوردند و کارهای یک کردند و خدا را بسیار یاد میکنند و شرکان بزبان کشیدند پس از آنکه ستم زیاد از آنها کشیدند. آری آنان جزودی خواهند دانست که کس نیکه ستم کردند با کدام گشتگان کردند و بکدام روز افتند؟ و چه پادشایستند؟ (۲۷) آخر سوره شعرا.

تفسیر آیات ذکر شده از تفسیر حسینی:

شاعران مشرک چون ابن زبجری و حبیبه و مسامح و امیه (دارا) سفهای عرب پیروی میکنند یعنی اوقات ایشان، در تبسیر از امام عظم الشهدی رحمه الله نقل میکنند که دوشامه در باب حضرت رسالت پناه علی علیه السلام و مذمت اسلام شعرا گفتند و مشرکان یاد گرفته می خوانند این آیت در شان ایشان نازل شد... چون تشبیه و بزر و مطایبه و لعن در انساب و مدح و مستحق و بجهت نالایق و افراط در مدح و ذم و اشل آن و بنسب ناکرده بر خود گواهی میدهند و پیغامهای ناداده کسی در سبک تطم میکنند و اگر کسی تفعیل اشعار اهل جا حلیت کند بر بسیاری از این مقوله مطلع شود. و در تفسیر کوشی آورده که بعد از نزول این آیت نشان ابن روجه و جمعی از شعرا صحابه بجانب نبوت پناه علیه الصلوٰه و السلام آورده بموقف عرض رسانیدند که حق سبحان میداند که ما شاعریم و این روجه گفت میترسم که برین وصف بسیرم حضرت رسالت پناه فرمود که مومن جهاد میکنند بشمشیر خود و بزبان خود، و شعری که شما در شان کفار میگویید بر ایشان سنت تراست از تبیح و نیر و این آیت نازل شد: مگر آنان که بندگان آوردند و کارهای نیک کردند یعنی پیغمبر علیه السلام راست میفرمودند و به بجهت و مذمت کفار مشغول گشتند و خدای تعالی را در اشعار خود بسیار یاد کردند یعنی اکثر اشعار ایشان در تمجید و تحمید است و تحریص بطاعت و تنبیہ از غفلت و انتقام کشیدند از مشرکان پس از آنکه ستم برده شده بودند به بجهت یعنی بجهت ایشان را بر ایشان رد کردند.

در صحیح البخاری آمده است:

عبدالرحمن بن عوف از عثمان بن ثابت (شاعر نامدار) شنیده است که وی ابوهریره رضی الله عنه را گواه میگردانست بر اینکه:

ترا بخدا سوگند میدهم (ای ابوهریره)، آیا شنیده ای که پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرمود: ای عثمان، از جانب رسول الله صلی الله علیه وسلم جواب بگو. (با اشعار خود کافران را که بجهت آن حضرت میگردند) ای بار خدایا، عثمان را به جبرئیل تأیید کن. (کتاب ناز - باب شعر و سب، حدیث ۴۴۴، صحیح البخاری)

در تفسیر البخاری (شرح صحیح البخاری) در مورد حدیث ذکر شده از سعید بن مسیب چنین روایت شده: عمر ارضی، به سبب رفت و حسان در آنجا شعری خواند، وی حسان را زجر و سزا نش کرد، حسان او را گفت: من در این سبب وقتی شعری خواندم که کسی از تو بهتر را اینجای بود و بعد ابوهریره را شهادت آورد چنانکه گذشت. مولانا عبدالرحمن جامی در دیباچه دیوان اول خود گفته است:

... اما بعد: نموده می آید که ثمره شجره آفرینش، بلکه ثمره ثمره دانش و دینش سنن است، و استوان ماعت سنن که به دقت فکرت موی شکافته اند، آن جنس ثمران مایه را برادر منوال یافته اند یکی:

نظم و متکفل از آن شتوایند و یکی نشو و متعدی شغل آن ارباب انشا، و هر چند قادر حکیم من ذکره در آیه الکریمه
 وَالشُّعْرَاءُ يُشْبِعُهُمُ الْغَاوُنُ اَلَمْ تَرَ اَنَّهُمْ فُلًا وَاَدْرِيْهُمْ فُلًا شَعْرًا رَاكَ سِيَّاحًا بَحْرًا شَعْرًا جَمْعَ سَافِهَةٍ وَكَمَدَ لَامٍ
 استغراق در گردن انداخته - ماه در قمر تاب بید و غایت غوایت می اندازد و ماه تشنه لب در وادیهای حیرت
 و ضلالت سرشته میسازد. اما بسیاری از ایشان بواسطه صلاح عمل و صدق ایمان در نورق امان. اَلَا الَّذِيْنَ آمَنُوا
 و عمل صالحات نشسته اند و بوسیده با و بان، و ذکر کرده اند کثیراً بساط خلوص و حاجت نجات پیوسته و همچنین
 اگر چه طایفه ای را بر حسب فرموده احتیاج ارباب فی وجه المداخین، خاک مذلت در چهره عزت افشاده اند
 گروهی دیگر را به کلید داری تنگینه های الهی و قفل گشایی خزینه های ناشناخته - بیدار کنوز غمت العرش مغایبها
 اَلَسْئَةَ الْكُفْرَاءِ - در پیشگاه قربت نشسته اند. و همین طریق اگر چه اشعار زمره خلاق و تبیس در مقبوله
 اشعر من نار من مزایر ابیسی دهن شده است. گفتار ارباب و فنا و فناقی از افتخار دعای: اَللّٰهُمَّ اَتِدْ
 بروج القدس. از آسمان تا بید و تقدیس نازل گشته ... در کشف از خفیس بن احمد که واضح میزان
 نظم و رافع معید شمر است روایت آمده است که: به نزدیک آن حضرت صلی الله علیه و سلم سخنان منظوم
 موزون دوست تر بودی از بسیاری از سخنان از گفته و وزن بیرون. یکی از صحابه کرام رضوان الله تعالی علیه
 اجمعین گوید که: روزی در راهی پس نشین آن پیشوای اولین و آخرین بودم، یکی از شعرا را مقدم رانام برد
 و فرمود که: از شعری هیچ یاد داری؟ یک بیت بخوانم پس گفت: دیگر. و دیگر بخوانم، پس گفت: دیگر
 دیگر بخوانم، پس گفت: دیگر تا غایتی که حدیث خوانده شد و با وجود آنکه بعضی مشکل گشای و ماعلقه
 اشعر و مایه شغلی در این کار بر وی بسته بودند و بایست این شغل از وی برده دفع تمت آنرا که مبادا
 کدام سحر نظام قرآن را مستند به صلیقه شعردارند و این قوی ترین دلیل است بر نفی شعور... از اجله آن
 و اصحاب وی صلی الله علیه و رضی الله عنهم اشعار بسیار منقول است به تمییز از بیت القعیده نظم سلسله
 روایت کرم الله تعالی و جبهه که ویرا دیوان است مشهور. و همچنین از ادبیات امت قدس الله تعالی اسرار هم
 اشعار روایت کرده اند و بسیاری از ایشان را دیوان شمر است چه عربی و چه فارسی. بهر عربی زبده انصار بیان روحه الله
 بروج ایمان فرموده است که داشتش بزرگ بیت عربی پیش است در دست مردمان و بهر پشت اجزای من و هم
 و فرموده است که: من صد هزار بیت عربی از شعرا عرب چه متقدمان و چه متأخران بشمارم یاد دارم ... و یکی از
 معاین شعراست که سماع در ایشان که از اجل احوال ایشان است در اغلب اوقات مبتنی بر استماع شعر است و شک
 نیست که چون ایشان را وقت خوش شود شاعران را آن فیضی شام و حظی کام خواهد بود و بسیار باشد که بدعای غیر یاد کنند
 می آید که روزی توای خراسانی در مجلس شیخ رکن الدین علاء الدوله سمنانی قدس الله تعالی روحه شوی خواند و صوتی گفت
 شیخ را وقت خوش شد، توای را و شاعر را سازند و آن صوت را دعا کرد. و در مقامات سلطان الطریق شیخ ابوسعید
 ابراهیم قدس الله تعالی سره مذکور است که روزی توای در پیش وی این بیت بخواند:

اندر منزل خویش نمانم خواهم گشت تا هر لب تو بوسه زلم چو نش بخوانی
 شیخ را وقت خوش شد، پرسید که: این شورا کیست؟ گفتند: از آن عماره. گفت: بر خیزید تا بزیارت وی ایام
 شیخ با جمعی از مردمان بزیارت وی رفتند.
 مولانا عبدالرحمن جامی در بهارستان زیر عنوان موعظه هفتم پس از بیان ترویج شعر در وصف شعر گفته است:

بیج شاه چو سخن موزون نیست
 مبر از صعب و تسلی مشکل
 کند از وزن به هر فحلت ناز
 پا به خفیان روی آراید
 رخ ز تشبیه دهد جلوه چو ماه
 مو به تمییز ز هم بشکند
 بهر خوبی ز خطش بیرون نیست
 خاص و قتی که پی بردن دل
 کند از تانیه دامانش طراز
 بر جبین خال خیال افزاید
 بهر دلف مدامتاده ز راه
 خالی از فرق دو گیسو باند

لب ز تر صبح گهر ریز کند
 چشم از ایما کند چشمک زن
 زلف مشکین گهر آویز کند
 فتنه در انجمن و هم فکن

بر سر چهره نهد زلف مجاز
 شود از پرده حقیقت پرده

نظمی نیست چندی کردند
 تحت او بشاعری کردند

باید شعر بین که چون زنی
 بهر صبح نسبت توکان

و آنکه حضرت حق سبحانه و تعالی کلام مجید را در قرآن را به نفعی و مایه بوقوع بیان کرد (از آرایش تحت شمر مکرر ساخته و کلام بلاغت
 سرور را در حقیقت تناس و بیان شاعرانه) به اوج تندرس و مایه طعن و اشعر و مایه شغلی و انراشته و انراشته این
 سنی است که شعری صد زده اری مذکور است و شاعر بسبب ارا و کلام متکلم محاسب و کلام و بکده با هر آنست
 که تا صحت نظم قرآن را مستند به صلیقه شعردارند و معاندان متعدی تموی به آنرا صلی الله علیه و سلم از زمره شعرا

و این واقع ترین دلیل است به نسبت تمام شعرا و شعور و مکرر است سوزن شاعران. نظم

ترتیب کنند: عبدالحمی بنوری
 ترجمت کا بیخودینا
 ۱۹ اکتوبر ۹۸

از حضرت بیدل :

بامدحضر باز طلبطارت آدم - دست چمن گزیده به گلزارت آدم
 جمعیتی دلیل جهان امید بود - خوابیدم و شبایه دیوارت آدم
 شغل نیاز دناز مکرر نمی شود - بودم اسیر و باز گرفتارت آدم
 بجز و شرای چار سوی عشق دیگرست - خود را فرو ختم کرد خریدارت آدم
 احسان بهر چه میخردم سودمست - از قیمت میپرست بیازارت آدم
 وصل میسر از قطره نشد مجو - کم نیستم بهالم بسیاری آدم
 قطع نظر بهر دو جهان کفیل شد - تا یک نگاه تا بل دیدارت آدم
 مستانه میروم ز خود ریشه چهره - گویا بیاد زنگش طهارت آدم
 دیگر چه سحر پیروز در آفتون آرزو - من ز انجمن جبهه گشت قنارت آدم

از مرحوم سردار محمد عزیز :

تا از عدم بمعرض اظهارت آدم - آئینه وار حیرت دیدارت آدم
 ای نوبهار ناز بهرامی جزون - چون بوی گل ز رخسار دیوارت آدم
 موج آه ما قیامت بلند شد - تو یاز بزم حسرت رفارت آدم
 دیشب و لث کاوت نطاعت بیزم ما - امروزت ساغر شجارت آدم
 از خود کنار جبهت بیوی کباب دل - در مسلخ امید بیازارت آدم
 دادم نقد جان و غمت را خنده ایم - بی دادم و دانست گرفتارت آدم
 تا محو کردم هستی خود در بقای تو - زین خالکان بهالم انوارت آدم
 آدم بسوی و آدم محرم جویافت - سودا پرست این کم و بسیاری آدم
 ای آفتاب شبایه رحمت زما گلبر - با این دل شکست طلبطارت آدم
 ای عشق باد آنکه در چنانه لست - غم ما بر کشیده و غفارت آدم

در محفل حضور جو بیدل عزیز من

دست چمن گزیده به گلزارت آدم

وقف طراوت من بیدل تبسیمی

پیر تشنه لعل شکر بارت آدم

جنس عناق

از سردار محمد عزیز کابل :

گردین غمگده در بار تو سامانی هست - هر دمنه چو ترا قدرت چکانی هست
 باز اقبال جزون ای دل دیوارت هست - خانه گزینش شود کوه و بیابانی هست
 بند از سیر چمن زار بهر کس دیده و دل - تا ترا قوت سر پیچد مرگانی هست
 کاوش ناخن دل شد سبب داغ جلگه - نشتر آبل را خار مغیلاتی هست
 ناله راه در ساند به در عرض سیر - خاتم آماده گر انگشت سکیمانی هست
 مگر در ای گنج محبت ددل ما غافل - نیست گریز در منزل ویرانی هست
 هیچکس از شستم نفس دلم را نماند - آخر ای قوم درین درط مسکمانی هست
 آدمیت بود امروز بقدر زرمال - جنس عناقست درین وقت گرانی هست
 غم پیچیده محور زانکه خدا را از حق هست - میرد قنعت تو گر بلب نانی هست
 جلوه آخر دل ما را به نظای دریاب - نیست گر آئینه ام دیده حیرانی هست

ای عزیز به برسان عرض بدان یار عزیز

برنگیرم ز تو دل گر به تنم جانی هست

تغافل گفنه

از سردار محمد عزیز کابل :

آنکه بسوی ترا مشک و رخت گل گرفت - صبر آرام بمن داده تحمل گرفت
 ناله من که بیاد سر گیسوی کیست - بهر شب تاب دیم شدت و شغل گرفت
 فرشت کرم برش جا که ندرد قد می - پیش پای زده بگذاشت تغافل گرفت
 دوش دل در بر آن زلف در نماند از لغت - نیت جان از پی او نیز تو تحمل گرفت

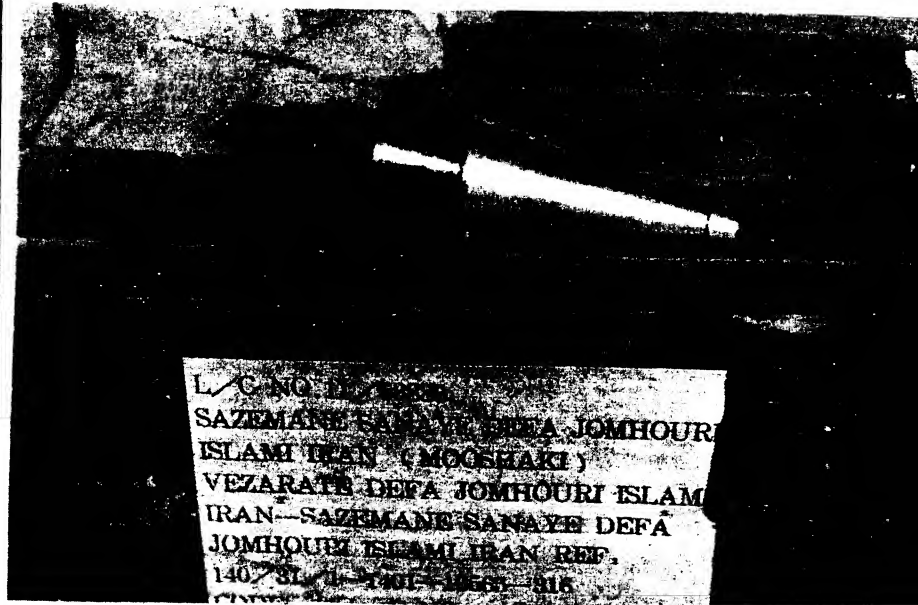
دل ویران

از حضرت بیدل سید دل :

بیتو ام جایی نگه جنش مرگانی هست - یعنی از ساز طرب دو چراغانی هست
 گشته ناز تو ام بسمل انداز تو ام - گر به خاک شوم خاک مرا جانی هست
 عجز پرواز رسمی ظلم مانع نیست - بال اگر گرفت نفس شوق پر افشانی هست
 زندگی بی المی نیست بیمار طربش - زخم تا خنده فرو رفتست نمکدانی هست
 تا یکی زیر فلک داغ طغلی بودن - سبری پنج دران فاد که میانی هست
 موگشتن دو جهان آیند در بر دار - جلوه کم نیست اگر دیده حیرانی هست
 غنچه این چنینی مگفت دستگی چند - ای چمن موگشت سیر گریبانی هست
 به ظلم نژاد داد فلک داد آما - گر لب از ناله ببندی بخود جانی هست
 نخل پرواز شکو است امید نمرش - نعمت آماده کن و ریزش دندانی هست
 عذر بیدردی ما بخت ما خوابیدست - شک اگر نیست عرق هم نم مرگانی هست
 جراتی که کبریت مژه می باز کنم - چشم قربانی و نظاره پنهانی هست
 زین چمن خون شهید کفایت انگفت - که بهر گل اثر دستی و دامانی هست
 سحر تا بل نفس سینه ما و کس شود - در شبستان عدم نیز چراغانی هست

نشوی منکر سامان جنونم بیدل

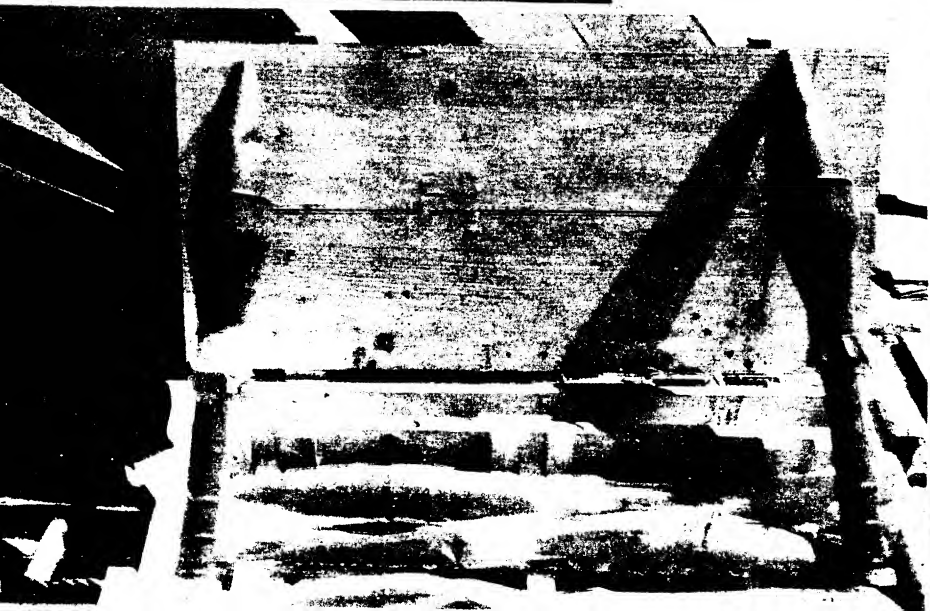
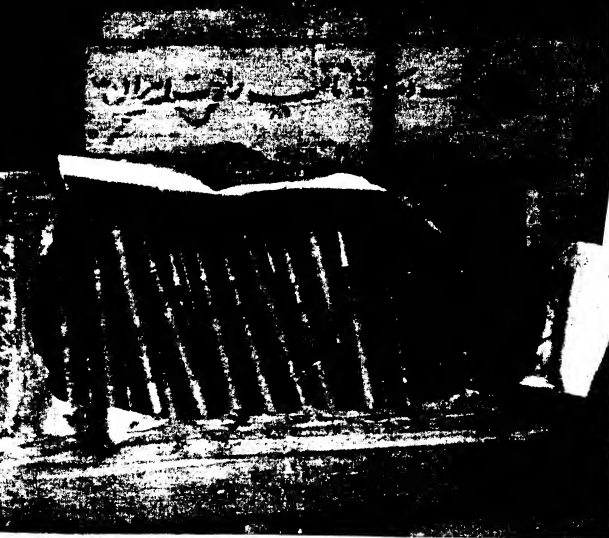
که اگر هیچ ندارم دل ویرانی هست

گدامهای اسلحه ایرانی در بامیان

باستناد بیانات مولوی عبدالرحمن هوتک معین وزارت اطلاعات و کلتور در یک مجلس افغانها در لاس انجلس، حزب وحدت مواد منفجره در سموچهای زیر بت های بامیان تعبیه کرده میخواستند بت ها را منفجر سازند، اما طالبان از انفجار جلوگیری کردند.

موصوف در مورد خساراتیک در اثر فیر توپ برخسار بت کوچک رسیده، گفت که فیرها و ضربات را افراد حزب وحدت در آخرین دفاع فرار از بامیان انجام دادند تا طالبان را بدنام بسازند.

باعرض امتنان بآقای حياء و تحسین از حوصله و علاقه شان، خاطرنشان میشود که اگر همه ملاحظات، پیامها و تبصره های آقای حیا نشر شود، در صفحات مجله جای خالی باقی نماند. معذرا بعضی از تبصره ها و پیامهای شان را بصورت گلچین درین بخش انتقال میدهیم:

خبر تاسیسی انجمن زنان افغان در کلفورنیای جنوبی را خواندم و خوش شدم. امید است خانمهای محترمه طوریکه در اساسنامه شان مندرج است در پهلوی سایر مسائل، تجلیل از روزهای مذهبی افغانستان وزنده نگاه داشتن فرهنگ سچة افغانی، مساعد ساختن زمینه های آمیزش اجتماعی بزرگسالان در محیط هجرت و آوارگی و نزدیک ساختن نسل جوان بانسلهای پیشینه و مبارزه با تقلید از کلتور فاسد غرب و احیای فرهنگ اسلامی خدمات شایسته و مفیدی انجام دهند. لطفا این تحفه تبریکه را برایشان نشر و آدرس انجمن را برام بفرستید:

فرشته سعادت

کیست زن در زندگانی؟ غمگسار و یا وراست
زندگی رانگ و رونق زینت بام و دراست
از «زنان صالحه» کشور شود آباد و شاد
این چنین زنها قبول بارگاه داوراست
گفت پیغمبر «زنان صالحه» منظور ماست
خوش به آنزن کو عقیق و پارسا و دلبراست
حضرت (بیدل) که باشد عارف شیرین کلام
این کلامش در متانت همچو کوه خیر است
«از حیا مگذر که در ناموسگاه اعتبار
شرم، مردان را وقار است و زنان را زیور است»
موی و چادر حسن زن ها را دوبا لا میکند
اعتبار زن یقینا در حجاب و چادر است
حق تعالی دوست میدارد حیا و ستر را
سوره (احزاب) و (نور) و (نساء) روشننگر است
تا بکی تقلید باید از ره و رسم فرنگ؟
این چنین تقلید منفی باطل و درد سراسر است
زن که مریان میشود باب جهنم میشود
زانکه شیطان در کمین این چنین زن اکثر است
زن بود جنس لطیف و بایدش بژودن شریف
گر شود یکجا لطافت با شرافت، بهتر است
زن بود مادر برای مرد و زن روز نخست
هم بهشت جاودان در زیر پای مادر است
(بایزید) شد از دهای مادرش مقبول حق
عارفان را گشت سلطان، عاشقان را هیراست
(ویس قرنی) سر فدای خدمت مادر نمود
شاهد این قدر و عزت خرقه پیغمبر است
در جوانی کام بخش و یار شوهر میشود
راحت روح و روان و غمگسار شوهر است
از (حیای) زن شود نازل سعادت بیگمان
زن که باشد صالحه چشم و چراغ کشور است

در جای دیگر با استقبال از شعر میر محمد صابر انصاری،
آقای حیا بیاد کابل افتاده چنین میسراید:

گلزار کابل

به قربان در و دیوار کابل
بریزید در گلویم آب پیمان که
برابر کی کنم با صبح نیویارک
بچشم خوشتر از گلهای پاریس
چنان از دست ظالم گشته حیران
بنام کوچه و بازار کابل
هستم تشنه و بیمار کابل
همان شام سیاه و تار کابل
همان خاشاک و چوب خار کابل
که نشناسی همان کهسار کابل

اگر (مائب) میبودی درین عصر
همان «عشرت سرا» ماتمسرا شد
نه در مانده نه دیوار و نه شیشه
نمودند چوربانک و موزیم را
ز دست خلقی و پرچم تباه شد
الا ای هموطن! غافل نباشی
یتیم و بیوه هایش را کمک کن
نمی زبید بها کنسرت و میله
وطن در تجزیه، ما میکنیم رقص
چه خوش توت پر کوک و سرچوک
رواش و کاهو و کشمش پنیرش
چه خوش رونق فزای کاکه ها بود
الهی دشمنانش را نگویند کن
بحق عاشقان و عارفانش
(حق) حب وطن ایمان ما شد

گرستی خون بحال زار کابل
ز راکت بازی بسنار کابل
نه آثاری از ان اشجار کابل
بفارت برده اند آثار کابل
همان شهر پر از گلزار کابل
ز پر مفلس و نادار کابل
تو خود شو از مروت یار کابل
نمائیم گریه ها در کار کابل
نظر کن حال رقتبار کابل
که بوده زینت بازار کابل
رواج محفل و دربار کابل
همان چپلی گک و پیزار کابل
بحق مسجد و انوار کابل
بزن در گردن غدار کابل
بهشت ما بود دیدار کابل

نامه سرکشاده دوست جلیل القدرم شاعلی محمداکرم
لودین را هم درین مجله خواندم، چون آدرس شان را
ندارم این پارچه شعر را توسط آئینه برایشان اهدا میکنم:

اهداء به آقای لودین

نامه زیبای (لودین) کرده بیدار دوستان
تا ز خاموشی براین سر دهند شور و فغان
از سر صدق و صفا یکسر شوند همکار و یار
تکیه بر ایزد نمایند بگذرند از این و آن
عرض حال خود نمایند خدمت احباب خود
تا شود فکر اساسی از پی درمان شان
تا بکی هاوان و راکت، تا بکی قتل و قتال؟
نسل افغان شد تباه و دشمنان شد شادمان
دامن قران بگیریم با کمال معذرت
توبه مانند (نصوح) باید که گردیم کامران
این زمان عصر شتاب است از ره تدبیر و علم
سرعتی در کار باید همتی هم ای جوان!
خاک ما برباد رفت و ما بفکر ساز و باز
در میان دود و آتش مانده ایم بی آب و نان
جبر و اکراه و تشدد نیست اندر دین ما
از عطف از مروت کار گیرید طالبان!
گر نباشد فرد ملت کی شود اجرای کار
تا بکی همچون مگس گردد تلف پیر و جوان؟
از پی چو کی چرا همسایه هار رامی کشند؟
حق تعالی (ج) دوست دارد صلح و آشتی در جهان
مختصر گفتم برای کسی بود یک حرف بس
از (حیا) این شعر اهدا شد برای نکته دان

Ahmad Siddiq Hya
18 Denton Grove
Quakers Hill 2763 NSW - AUSTRALIA

آقای حیا برای کسانیکه
از روی مکانه داشته باشند:

آقای حياء نوشته اند: «خوب شد که (حیا) در (آئینه) چهره و سیمای اکثر دوستان گرامی خود را تماشا میکند: (چو از احباب دیرین میدهد یاد - الهی خانه آئینه آباد)». آنگاه در باره مقالات و اشعار هموطنان گرامی منشره در مجله آئینه افغانستان تبصره هائی دارند که چند تای آن ذیلا گزارش مییابد:

غزل تحت عنوان (کان ملاحظت) اثر شاعر مبتکر عصر جدید افغان مقیم سویس (آقای نور محمد تابش) را خواندم، معلوم است آب و هوای سویس بمزاج شاعرانه شاعلی تابش خوب سازش کرده که ایشان را در بکاربردن ترکیبات جدید و بکر و جالب از قبیل «بنگاه نظر - موسیقی قربانی - بطن سحر - صابون جهاد - عطسه رستاخیر» و غیره توفیق بخشیده است، که ما اینچنین ترکیبات را از عصر حنضله بادغیسی تا همین دم از هیچ سخنور و شاعر دیگر ندیده و نخوانده ایم، که این ابتکار و موفقیت بیسابقه را برای شاعلی تابش تبریک میگویم.

اما این بیت شان که گفته «ای رنجبران! این نظم قانون الهی نیست - اعجاز نبوت را در شق قمر بنگر» مفهوم المعنی فی بطن شاعر را افاده میکند، خوبست برای مزید معلومات ما توضیحات لایزاله بفرمایند.

آقای محمد یونس عینی در پارچه مختصر شان که نوشته «در ره ثروت هر آنکو جان نثاری میکند - از سرخامی سر پل پخته کاری میکند» مرا بیاد این بیت حضرت ابوالمعانی انداخته فرموده اند:

بساط جهان جای آرام نیست چرا کسی وطن بر سر پل کند؟

ضمنا اگر آقای عینی همان شخصیتی باشند که در سنوات ۱۳۳۵ - ۳۹ در موسسه آریانا افغان هوایی شرکت آنهم در شعبه عایدات محاسبه آنجا کار میکردند و من نیز همکار شان بودم، نورعلی نور میشود، باینوسیله سلام گرم مرا بپذیرند - طبع شانرا روان و فکر شانرا جوان میخواهم.

یادداشت اداره: آقای محمد یونس عینی فعلا باشند شهر وانکور کانادا قبلا مدیر محاسبه شرکت آریانا بودند و تا حال دو دیوان اشعار خود را محتوی قصه ها، پندها و اندرز ها و روایات و حکایات نشر کرده اند، چند شعر شان که درین شماره نشر شده از اثر دوم شان بعنوان «ارمغان» میباشد.

همچنان در صفحه شمر ۷۲ بعد از عمر ها سیمای دوست عالیقدرم جناب شرر رادیدم خوش شدم دارای صحت بوده و در قید حیات اند. این دو بیت ابوالمعانی را خدمت شان اهدا میکنم:

در عالم من وما افسرده گیر فطرت تا دود پرفشانست، آتش شرر ندارد
خوشا قطع امید و پرفشانی های اندازش که صد عمر ابد در فرصت رقص شرر پیچد

آقای محترم م. نسیم اسیر، دوست دلپذیر من - چه خوب منظومه شیوا بتقریب مسافرت دوست صمیمی ام شاعلی ناظم باختري که بقصد ادای فریضه حج زیارت کعبه مکرمه و مدینه منوره شرفیاب شده اند، سروده اند که منهم بنوبه خود میگویم:

باختري! ای عاشق دین رسول حج قبول و حج قبول و حج قبول
موصوف برای من هم تحایفی فرستاده اند که از یادآوری شان متشکرم.

غزل جالب دوست گرامی ام شاعلی محمد حسن کریمی رانیز در صفحه ۸۰ شماره ۷۲ دیدم، ایشان گفته اند:

در دهکده الفت و زیبای رفیقان سر میدهم و غیرت و ایثار من اینست

چونکه من هم از رفیقان دیرین شان هستم خوب میشود بیاس الفت از «بانک محبت» یک مشت زر و اسعار عنوان اینجانب در قلمرو سذنی حواله کرده و «چک» آنرا مستقیما بنام من گسیل دارند - صورت مصرف بعدا ارسال خواهد شد. اما در بیت مذکور بعقیده من اگر بعضی «دهکده الفت» «باغچه الفت» بکار میبردند خوبتر میبود. این بیت حافظ شیرین سخن را برایشان اهداء میکنم:

ما را زیاد خویش بعمدا چه میری؟ می آید آنکه یاد نیاری ز نام ما

در صفحه ۸۲ غزل موزون دوست عزیز آقای شیون رادیدم، اما خار خوردم؛ زیرا درین فصل بهار باید روی گل ها رادید نه روی خار را - شاعلی شیون صد گلستان گل رادرچاک سینه خود پنهان کرده و بر روی خار افتاده اند، حیرانم که چرا خود را شیخ مجنون کرده و بچنگ روزگار داده اند؟ ضمنا خاطر نشان میسازم که خطاط غزل شان کم سواد بوده نباید در آئینه (طوفان) را (توفان) بنویسند زیرا در قران مجید «طوفان» ذکر شده، نه (توفان) بنا بران ترک ادب نباید کرد!

در غزل آقای حبیب (سها) تحت عنوان «شب روشن نباشد روز» اظهار نظری دارم که همصرع دوم مطلع شان سکتگی دارد، لذا آنرا چنین تعدیل نمایند: (بیا کز سوز هجران تو آمد جان من بر لب). وهم (محتضر) (منتظر) نوشته شده، شاید در تابیپ سهو شده باشد. ونیز در ردیف (پ - تب - لب - مکتب) و امثال آن (صعب) قافیه شده نمیتواند و غلاف قانون ادبیات است، بهتر است در آن بیت خود تجدید نظر نمایند. ونیز در مورد این بیت شان:

شرار سوز هجرانش بسوختاند خرمن صبرم - بنارم ناز جانان را نماند اندر لبانم لب
یعنی چه؟ در لبان چگونه میتوان لب را کسی نماند؟ و مصرع اول آن اگر چنین خوانده شود روان می آید و
ثقلت آن رفع میگردد:

شرار سوز هجرانش چنان سوخت خرمن صبرم که گرمی های نازش آتشی زد در تمام لب

یادداشت اداره: (۱) املاء (محظوظ) را شاعر محترم همانطور نوشته اند (۲) در مورد کلمه (نماند) بمعنی
(نگذاشت) بنظر ما کدام مشکلی در معنی بیت وجود ندارد: یعنی جانان ناز کرد و لب خود را بر لبانم نگذاشت
- اینکه (جانان) آقای (سها) لعبت پرناز است و با لب خود لبان سها را تر نمیسازد، درین ملک فراوانی تعویض
آن مصلحت خواهد بود.

نگارش مختصر شاغلی محمد یعقوب مسعود را خواندم، لذا بتائید کلام شان این بیت حضرت حافظ را می نویسم:
(در بیابان گر بشوق کعبه خواهی زد قدم - سرزنشها گر کند خار مغیلان غم مخور) ... در باب سرنوشت آینده
افغانستان و تشکیل یک لویه جرگه با قاعده یا قواعد وسیع و عاری از غل و غش و رویکار آمدن زعامت ملی
طرف قبول عموم ملت مقاله و نظر شاغلی تیمور شاه مومند (در صفحه ۳۹) را که از شهر نورنبورگ آلمان
فرستاده اند، تائید میکنم...

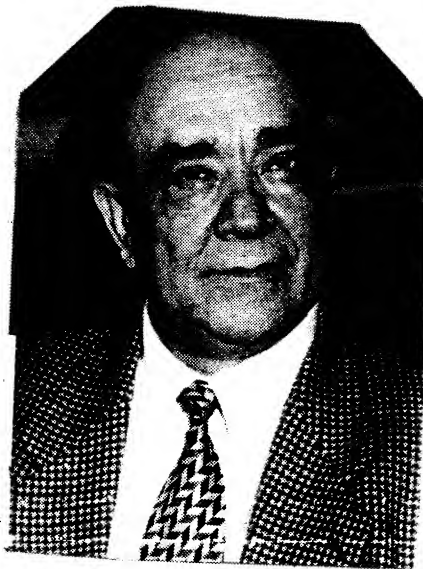
آقای حیا در اخیر نامه طولانی شان نوشته اند: «در آخر از جناب هاشمیان تقاضا میشود تا با احترام نزاکت
(آئینه) و ادبیات اشعار سست، سخته و ناموزون را در آینده بهیچ صورت نشر ننمایند - و کسانی که ذوق شعر دارند
باید اول قواعد شعر را آموخته و نزد استادان فن مراجعه نمایند و در غیر آن بقول انوری شاعر معروف که گفته:
سحر نا گفتن به از شعری که او ناید درست بچه نا زادن به از شش ماهه افگندن چنین...»
آقای حیا! در سه سال اول نشرات مجله ما به ترمیم اشعار (از لحاظ عروض و معانی) می پرداختیم و ملک الشعراء
استاد هاتف نیز همکاری میفرمودند، اما شکایات بالا شد... گفتند «درین دیار غربت (که نه کتاب عروض میسر
ست و نه استاد ادب) ما چه مجبوریست داریم احساسات خود را همیشه در قالب اشعار موزون بریزیم؟ گفتند لاجدا
و هست، همین دیار هجرت و همین محصول خام آن، شما عوض آنکه قرائح را تشویق کنید، آنرا میکشید، کم
ما و کرم شما؟ بعد از آن ما هم - بحکم تشویق قریحه ها - اشعار دارای نواقص عروضی را بدون ترمیم و
صحیح نشر میکنیم. اما تعجب خواهید کرد که یکمده هموطنان خود را (شاعر) خوانده آثاری میفرستند که
باید با سر که یکجا در مرتبان آچار انداخت. از مرحوم استاد پژواک بخاطر دارم روزی دوستی بوی (چکیده) ای
فرستاده بود برای اصلاح. استاد بجوابش چیزی ازین قبیل نوشته بود: «چکیده شما را حتی نمیتوان چکیده
نامید، زیرا هنوز کوبیدن بسیار بکار دارد...»

من از آقای حیا ممنونم که بهاس ادب وقت خود را صرف این مسائل میسازند و از شاعران دیگر نیز عین توقع
را داریم تا شاعرانیکه استعداد خوب در شاعری دارند ادب و اصول شعر سرودن را خوبتر بلد شوند. باتقدیم
احرام. دکتور هاشمیان

آواره

از نور محمد تایی از سربیک

گر پاک شود پاک ز چرکی وطن ما
آنگاه کند خانه تکانی بدن ما
مردیم زبی میهنی در کشور «آزاد»
شد خلعت ننگین اسارت، کفن ما
این صله بی غیرتی و این سربری درد
بالله نبود لایق این ستره تن ما
ما نخل غرور، سخت پراگنده تباریم
از بهر تبرداری، چه آسژان، زدن ما
فرهنگ نمائی و تنفر ز سیاست
در غرب کند کله کشک از یخن ما
بیرون بود از حوصله گوش درازان
بشنیدن این نعره دشت و دمن ما
گیرم که بهر گام بهشتی بدهند
بیگانه پرستان میسند گامزن ما
گر دار بپاک کرد همان دوست بمایان
شد دست تجاوز گر دشمن، رسن ما
بقیه (رحمتی ۱۳۶۰ ه. ش. ۱۳۷۹)

تصویر آقای دکتور سحر مهجور

از جنابان علمی آئینه خوشمندان
لغت یک لحظه تصور خود را بر سر مندا

برق نگاه

از دکتور سحر مهجور

و. که فریاد و فغانم به شنیدن نرسید
سک خشکید بمژگان، به چکیدن نرسید
مرع دل را هوس خاک سرکوی تو بود
مرح پر زد بهوایت به پریدن نرسید
سر برق نگاهت چقدر بود قوی
سلم کرد، ولی جان به تپیدن نرسید
سکه هجران تو بردست مرا تاب و توان
آب شد دل ببر، اما به کفیدن نرسید
عرض حالی بدلم بود که اظهار کنم
لان شد کام و زبانم، به جهیدن نرسید
نسبه لب در طلب بوس و کنارش بودم
از برم دور شد و لب به مکیدن نرسید
نارنار رگ و پودم (سحر) از هجر گذاشت
و وصل میخواستم اما به رسیدن نرسید

در مرز بنجوری آسم کشید او
خون دل ز ره دید چکیده رو
خوچی رمی ز دم تعلق دام
دین کشن زمین بکمن دود رو
گرگشت صفات ترا در دهکلی
بر مسلک عاشقان زمین در خمید رو
در حیرت خدای تا بر خا رمی
زین شربت بجا هر دم چشید رو
خدا را بمقامی رمی کر محویت
برتر بجا بگوش دل شنید رو
انور کمن تو فاش اصرار مرمت
این راه پر خطر سبب دید رو

سعی طلب

در سنگی چینی است بدان کاران شدم
از خود گذشتم و داور جهان شدم
دل بستگی باز دلمت دنیا خجاست
درستم آن زمان در بند این دکان شدم
فلک گشت بکام کس، جز برادر خویش
بگشتمی دام بر من حالی از آن شدم
از گزشتن زمان و طول ایل، قهر عمر
چون جبهه بین آسپا زده سان شدم
از زده ام هر زده باله عشق دوست
از دلت عشقم رسید خبر دهان شدم
سعی طلب ز دست، انور که آن است
چون زده از ذوق بنجوری بر آسمان شدم

دام همکوس

درستان از دیار من غریب فزاده ام
از نطفه زندگی بی نصیب افتاده ام
کی شود طلی غم در دیار همکوسی
مخت جانها نگر دور از حبیب فزاده ام
ای عزیزان بی کسبایم را افسرده کرد
خوش زبید بادستان بی لبیب فزاده ام
مخت دنیا ما کجا این باد صفت تابانی
بر کشم بر دوش خود من بی تربیب فزاده ام
شکوه از درنا صغیر است قسمت بر درخت
باز صفت کی شدم من غریب فزاده ام
در تانغ بجا هر کس جو سبیل می تپد
می ناید دام همکوس من محبیب افتاده ام

یادداشت اداره: جناب آقای حیات
بسیاقه ادب پروری، محله آئینه و
خصوصا بخش زبان و ادبیات آنرا

دقیقا مطالعه و بررسی میکند. درباره سه غزل از طبع
جناب انور (انور) که در آئینه شماره ۷۲ (ص ۸۴) نشر شده
ملاحظات نویسنده اند که گویا «مملو از تعقید و سنگینیها میباشد»
من آدرس آقای حیات را آقای انور و هم معکوس آنرا فرستادم
تا در ورای تماسهای دوستانه بحل مشکل بپردازند. مقوله
معروف است که دروازه آموزش از گهواره تا گور باز است.

بنام خالق دانای اسرار
که آدم را نفوق داد بگفتار
منطق آدمی حسد خدا گفت
زبیداد دشمن از وی پناجست
ز خوان نعمتش مردم شاخوان
ز لطف عیش هم انس و هم جان
جماد و نبات و وحش و طیور
هم ذکرند در خفا و ظهور
طک در سما و سمک در زمین
هر تسبیح او گویند از یقین
ذات قدیش هست قایم بهشت
به آدم بخشید هزار دیک صفات
صنم نمود به آدم بحسب در بر
چرا دم بار امانت برگرفت
شند در سما بی بال و پر
بدانش در زمین امر خلافت
سپس ناج اگر بنا بر سر گرفت
نماید امر خدا را اطاعت
که به عمران کوشد هم خلافت
به مغرورش کند بذل بصاعت
خلاف نماید به عقل و خرد
بدانش ز دایه جمل از دیو و دد
صفات خدا را پیردی کند
راه گم گشته ای را رهبری کند
سپس شکر از سر نهد بر سجود
که دادش طاقت طاعت بر وجود
آهی توانا و دانا تویی
به آشکار و پنهان آشکا تویی
مرا جز بار عصیان حاصلی نیست
شکسته زودتی را حاصلی نیست
خیزد قائم از بار عصیان
به آه و ناله ام روز بهر عصیان
شکسته قاسمی را جز تو نیاید
تو گریه هست که هیچ پشت و پنا نیست
ما کجا و وصف ذلت
بیخ از کرم این حوزة کوئی
بذوق بنجوری کردم صفات
زبیداد عمل گمراه گردان
که نموده سفید بر تار موی را
به انور بخش از کرم ای دود
زبیداد عمل گمراه گردان
به تو حمد گویان بر حسد دود

اکسیر شفا (نفت)

باز در آئینه دل روی ترامی منم
از ره صدق و وفا نور خدای منم
خاک دست تو یا، تاج مرادیا
مقدم پاک ترا کان سما می منم
ایک ده صستی تو عالم آمد بوجود
خلق نیکی ترا کان حیا می منم
ساز جان شده مرست تنها و سرور
جسم میمون ترا نور و صفای منم
شده از گلشن ریت پر تو فشان عالم
پر تو فیض ترا اکسیر شفا می منم
انور به علامی کوی تو فخر می کند
لطف عامت بنده اشکل کن می منم

باتقدیم احترام و سلام، بعرض میرسانم که، دفاعیه آقای عبدالصمد و هابزاده فریار را در صفحه ۸۵ شماره ۷۱ مجله وزین آینه افغانستان مطالعه کردم و همچنان مرافعه خواهی آقای حیا دوست دیرین ماراد شماره ۷۰ خوانده بودم؛ چون جناب شما بزرگوارانه قضاوت بین دو دوست را بمن محول کرده اید، بدوایا آقای و هابزاده فریار که همشهری هستیم، صحبت کردم ایشان مطالب مضمون مندرجه آینه را تاکید و از اذات و علاقه خود به ایشان مجدداً تأیید فرمودند، اما در آخرین نامه تاریخی ۹۸.۹.۲۸ آقای حیا که ماشاء الله با حوصله مندی همیشه در نامه های رنگین خود تاریخ های سه گانه میلادی، هجری شمسی و هجری قمری رابیکجا می نویسند ومن آنرا بتاريخ ۹۸.۱۰.۵ بدست آورده ام، هنوز هم از آقای فریار شاکمی هستند که برای شان نامه نمی فرستند. اتفاقاً من در همین مورد شعری زیر عنوان بالا نوشته ام که غرض مطالعه شعر دوستان می فرستم و در ضمن آقای فریار را نسبت سهل انگاری و آقای حیا را نسبت اصرار مکرر هر کدام پنجاه دالریه نفع مجله آینه جریمه نقدی مینمایم و شعر خود را همچانی و رایگان غرض مطالعه شان پیشکش مینمایم. به آرزوی صبر و حوصله به آقای حیا و توجه مزید آقای فریار در ارسال نامه به دوست قدیم و دیرین شان جناب آقای حیا. با احترام

یاراگر وفا نکرد، جور و جفا غنیمت است
گرچه درین زمانه کس مهر و وفا نمی کند
درره عشق گلرخان، درد فراق بی دواست
درد دل غمین من، هیچ شفا نمی شود
درد کیشان بزم تو، به نیم جرعه قانع اند
آنکه به عشق گلرخان، رنج فراق می کشد
بخت سپید من کجاست به تو همنشین شوم
گرچه ز قهرت هر زمان، سیل بلا همی رسد
مهر سکوت بر لب از چه زدی سخن بگو
توشه سوار من روان، من چو گدا در انتظار
نامه دوستانه را، نمی دهی اگر جواب
شرم و حیا اگر بود، جوهر آدمیت است

همره یار «اسیر» را سیر چمن نشد نصیب
کنج قفس اگر رسد هم به خدا غنیمت است

بمناسبت پرتاب راکت امریکا

در افغانستان و سودان

م. نسیم «اسیر» ۹۸.۱۰.۱۵ بن

داغ رسوایی چو در دامان امریکا نشست
همت مجنون حضور نافقه لیلی نداشت
نشه عشق جنون پیمایه رسوایی کشید
در هوس بازی به زیر پرده جاه و مقام
پشتاز یک تاز مست از جام نشاط
کرد قربان هوای نفس، نام و تنگ را
پیش چشم گلرخان اسباب خودداری نداشت
می شنیدم، توبه فرما: توبه کمتر می کند
شهرت بد نامی اش در هفت دیوان ثبت شد
راست میگویند کاب زور، بالا می رود
دشمن دیده درای ست پیمان را بگو
تاخن با صاف دل، آخر دلیل ذلت است
همت مردان حق، چشم عدو را کور کرد

تا سر تسلیم، در پای حقیقت زد «اسیر»
فارغ از بیش و کم دنیا و ما فیها نشست

کشیده سرچو خورشید جهان از خاور عشقم
مرا بردار از خاک ای محبت، در خور عشقم
سری بالا نخواهد گشت، گاهی بیسر عشقم
مرا از خود مران ای بحر رحمت، گوهر عشقم
تو گردن گرد دلاستی، من در سکر عشقم
مگر افزوده ساقی جرعه ای در ساغر عشقم
چه بیجا ناز فرمایی که من در آخر عشقم
مسلمانا نزاده ام، خوانند اما کافر عشقم
نمی آید ز تو ای بیمرت باور عشقم
چو شمشیر صداقت آشنا با جوهر عشقم
که درس بت پرستی داده آخر آزر عشقم
که عنقای فلک پرواز با بال و پر عشقم
ز فیض بارگاه فقر شاه کشور عشقم
«بیج آتش نمیسوزم، سپندم جمر عشقم»

«اسیر» مهربانی های صیادم زعمری شد

که افکنده است تار الفتی در شهر عشقم

ما هم انسانیم

م. نسیم «اسیر» ۹۸.۶.۱۲ بن

طایر طبعم اگر عزم پر افشانی کند
سالك راه حقیقت گر بحق پویا شود
شمه ای از تیره بختیا اگر انشا کنم
یوسف گمگشته ای دارم که یادش با دلم
گر صبا عطری ازان گمگشته آرد بر مشام
کیست این محبوب بی همتا که صبح شوق را
کیست این محبوب والا مریت کز قرط عشق
کیست این یار پیمیز خصلت، یوسف جمال
این عزیز مصر دلها خطه افغان ستان
صد خلیل الله به شوقش ناز، رایند چو نور
روزگاری شده که خود بار مصیبت می کشد
تند باد فتنه آزارش دهد از هر طرف
پاک و نا پاکی شده سربار کشتی مراد
در حریم پاک ما بس دستبرد غم زدند
کعبه هم درسوگ ما گویا سیاه پوشیده است
میدهد فتوای قتل بی گناهان، ای عجب
زهد و تسبیح وردا، این جمله تذویر و ریا
آشکارا می زند در سینه سنگ دوستی
یا هدایاتی ز قول پیشوای دین دهد
مشکلی دارم به طراح جهان برگوه اسیر

شیوه درندگان گر خصلت حیوانی است

ما خود انسانیم، با ما کار انسانی کند

چادر

ای مگسک، غورمگسک، خر مگسک دور شدید....

گفته بودم دور شوید، دور شدید....

یاران ستم وجور کشیده،

شنو این ماتم ودردی است،

زیبچاره و وامانده وپا مانده

که مشکل شده هر آن به او

زندگی بس تلخ، برگردنش چون حلقه آتش شده،

جریان حمایل غلتیده وافتیده ازین سوی به آنسوی

شده بیچاره، از دست ستمگاری و بدکاری و بی مرضگی

رهبر نافهم که چون دزد یورش برده

بدارائی و ناموس

و پامال بنمودست هم عزت و هم حرمت

آن مردم بی جا و پناه را

بنای خلقت شکسته بی من که جان خوش در تن زمیم
ازل بدستی مرا کشیده که بر بقا پیکر یقینم
چو پر کشایم رسم به اوجی که آرزو را بچنگ آرم
عقاب طبعم ستاره پیمای، ره نفس را نمی گزینم
عنان نفسم در اختیارم، به تاب چشمم چرا نازم
که گر برهنه سویم آبی، اگر نخواهم ترا نبینم
خدای عالم مرا گزیده که جان ببخشم به آفرینش
تو بی وجودم اثر نداری که مرد وزن را من آفرینم
اگر طبعم ویا پرستار ویا که مادر اگر چه بیمار
ز خود گذشتن بود سرشتم، نه خم به ابرونه در جبینم
بظاهرم حور، بدل فرشته، ز خاک جنت شدم سرشته
چو میتوانم بخود ببالم، به زیر چادر چرا نشینم؟!

پرده

این همه دزد و ارازل که بودست یکسره جاهل

که ندانم که کجائی است، ز کدامین وطن است این،

و رانام کدام است

که غاور شده بر مردم مظلوم و ستمدیده.

شنو این افسانه سیسانه مگس و غورمگس و خر مگسک را

تو که خود دیده و دانسته و فهمیده ای

ای وای که حیرت زده گشتی ازین ظلم

که با راکت و با توپ و تفنگ و بم

و هر آنچه که بودست بدستش

زده بر تارک آن مردم بیچاره و رنجور

بی حیائی نگر و نگر این طرز جفا را

سیه چادر مرا پنهان ندارد نمای رو مرا عریان ندارد
چو خورشید ز پشت پرده تابم سیاهی ها نمی گردد نقابم
نمیسازد مرا در پرده پنهان اگر عابد نباشد سست ایمان
تو کز شهر طریقت ها بیایی به موی من چرا ره گم نمائی؟
نخواهم ناصح وارونه کارم که پای ضعیف «تو» «من» سر گذار
کی انصافی درین حکمت ببینم گنه از تو و من دوزخ نشینم!
بجای روی من ای مصلحت ساز! بروی ضعیف نفست پرده انداز!

رباعی

در دیده من بسکه هوس انگیزی چون وسوسه شکستن پرهیزی
تا نام ترا در دهنم بگذارم بینم که ز هر کنج لبم می ریزی

نه رحمی به یتیمان و نه رحمی به عزیزان
و نه رحمی به غریبان و به کاشانه و آبادی و منزل،
همه را کشته و نابود و فنا کرده،

اثری نیست ز شهری و دیاری و زیاران و عزیزان،

همه سرگشته و حیران، ماتم زده گشتست و پیریشان

بنگر جفا و ستم و بیداد غول پیکرانی

چون مگس و غورمگس و خر مگسک را

اولش زان مگسان است که ورا نیست ذره دانش

نه اخلاق و نه آداب، نبودست شرافت،

از دشتک ارچیست و در تاوان فضول خرچیست،

همه دانند که عمامه سیاه کرده

و کشور چوتباه کرده، همیگفت که افغانم

لیک چادر زده بر در گه بیگانه،

چیخ زدی، داد زدی، همه برسینه و فریاد زدی

سنگ رئیس الوزراء را

اگر یک شب بیایم در بر تو اگر یک شب بیایم در بر تو
چنان تن را در آغوش فشارم که افتد نقش من در پیکر تو

لبانت تا لبانم را صدا کرد به نوش بوسه هایت آشنا کرد
نمیدانی مرا گاه چشیدن به شرب لذت تو مبتلا کرد

ز پیراهن تنت را گر ربایم ز راه گردنت دزدانه آیم
فشارم لب به روی سینۀ تو کشم قلب ترا با بوسه هایم

دهن تادر دهانت می گذارم که شاید نوش تو بخشد قرارم
ز بس لذت بود در بوسه هایت لبانم را بده طاقت ندارم

دلیم عشق ترا در بر گرفته تنم لمس ترا در سر گرفته
ز بس با خویشتن گرم توهستم وجودم از حرارت در گرفته

دومش غور مگسک بود، چه با حيله و نیرنگ،
با سابقه ای تلخ از آن ظلم و زبیداد،
در دوره آن سرخ چه ستمها نمودند بر مردم مظلوم،
کلبه و کاشانه همه ویرانه،
هر چه بدستش رسیده کرده خراب، که نبودست صواب
گسترده آئین جفا و ستم و دره و قمچین و عتاب
بقدر ضرورت

دوبیتی ها

که شرم است بچین کار خراب
 وطن اصلیس بوده جوزجانان،
 نزدیکترک زیارتگه پاکان و امامان
 کسی دورترک مرقد فارابی، آن استاد سخندان
 هم مردم وارسته و سرحلقه پاکان
 ولیک حرمت نمودند این ناصفتان
 این پاگی و این حسن و صفا را

وزخرمگسک باز بگویم، چه با بازی و دم بازی
 وانهمه باز خود و بیگانه دغلبازی و خودسازی
 نی شرم از آن مرد بزرگی چون سلطان غزنه
 نه زان زیارتکده هاو پاکان پراگنده
 چه ستمها که نکردست و چه بیداد بر مردم بیچاره
 کزان مام وطن راست دل پر خون و صد پاره
 که شناسید همه این چهره گندیده و منحوس
 خرمگسک، سردهسته بیدادگران پر از جور و جفا را

مگس و غورمگس و خرمگسک را نخواهیم
 این نوکر همسایه و هر خار و خشک را نخواهیم
 بلکه خواهیم یاران وطن، جان وطن، مردم باصلح و صفارا

طالبه

سیند عمر محبت له هیوستن تکزاس خخه

طالبه خدای دی خیره سره ملا کړه
 وطن نه دی ور که د ناموس غلا کړه
 دپاک ولس سر او مال وو په خطر
 دوطن خاینان د خدای پاک کړي درېدر
 پوره دی شه طالبه دینک زړه حاجات
 هم دی وساته رب له گمراهي اوافراط
 اول خل چه خپل کورنی پخپله کړ تبا
 هم ئی مېر دیتیم، بل اور کړ د صباح
 میندی شوی کندی وطن دک له یتیمان
 تول ملت شوه آواره او سر گردان
 درسونه ئی ور کول په ضد دپشتونخواه

پښتنو ساتلي وطن پت لیکونو پخواه
 آخنده وطن خلق ټول ځوی د یو افغان
 هزاره که پښتون که ازبک که دیگان
 انگریز، روس بچیانو اوربل کړ دنفاق
 مونږ یوبل سره وژنو دوی ناست دی په اطاق
 به به داوی چه سز تیت کړو خپل گریوان ته
 نه چه هغه بل ملامت نیک نوم کړو لمخاته
 مونږ ټول یو افغان میانخ کی توپیر نشته
 ای خایه پښی دی اوباسه په تښته
 حلیان دي ویش شوی درنگ وطن پور غواړي
 جاهل آخند گوره پادشاهي په زور غواړي
 حساب به ورسره وشي (محبت) ووايه خاین ته
 چا چه سپک کتلی افغانیت او دین ته

فتنه آخر زمان

از عزیز احمد نوري (مهاجر افغان)
 مخمس بر غزل خواجه حافظ (رح)

در خطه میهن باز صد فتنه قرین باشد
 خاطر ز فراق او اندوه گزین باشد
 هرگز نبود فرحت آنرا که غمین باشد
 «کی شمرتر انگیزد خاطر که غمین باشد
 یک نکته درین معنی گفتیم همین باشد»

درد هر چر اباشی مایوس و جمود ایدل
 خونی نکني هرگز از شمر و جهود ایدل
 چون یار بود نیکو، منزل بودش در دل
 «غمناک نباید بود از طعن حسود ایدل
 باشد که چو وایسني خیر تودراین باشد»

عیش و طرب فاني دایم به خسی دادند
 بر مردم پاک و حر، خونابه بسی دادند
 آسودگی و راحت کی یک نفسی دادند
 «جام می و خون دل هر یک بکسی دادند
 در دایره قسست اوصاف چنین باشد»

در وضع بد میهن نامد سخن بهود
 جز آتش بمب و توپ دیگر چه بود سود
 همسایه زند آتش، همخانه کند دود
 «در کار گلاب و گل حکم از لی این بود»
 کز شامت اخلاص، ویر نه حسن باشد (۱)

خدای وحدت

از سید حمید الله ماشي از آسترالیا
 ای مومن بیا که ز وحدت ندا کنیم
 زخم وطن زمرهم وحدت شفا کنیم
 دست بر آردی و وحدت شفا کنیم
 دین بزرگی مادر میهن ادا کنیم
 یک توده بهر منفعت آگنده از نفاق
 بشنیده ئی بیا که به امر خدا کنیم
 آنکس منافق است که دامن رند نفاق
 یک مشت آهنی ز ملت مشود کیم
 نام اتحاد، و گز افند، کیم
 آشوب باز کرده بهم از برادری
 عرصه بر ملحد خونخوار چنان تنگ نمودیم
 دشنة نیز قلم چون لب شمشیرم کرد
 آنکه با نام مسلمانی زند تیغ جفا کرد
 دشمن دوست نما موجه تشویرم کرد
 حق ریش وریا کاری ارباب دغا کرد
 بررسی راز نهان آگه و تشویرم کرد
 من زیگانه چه نالم چه کنم گله زد دوست غازی شویم
 هر چه کردست بمن قسمت و تقدیرم کرد
 یک مشت آهنی و هزاره و پشتون و تر کیم
 درویش آهنی شده شور ی بیا کنیم
 «هر کو نکند فهمی زمین کلک خیال انگیز
 نقشش بگرام از خود، صورتگر چین باشد»

همسایه مسلمانست، کارش ستر از کافر
 شهر گل و سنبل را ویرانه نمود آخر
 «آنان نیست که حافظ را زندی شد از خاطر
 کاین سابقه پیشین، تار و پود پسن باشد»
 (۱) این مصراع از نوري است

در بیابان طلب خضر رمی پیدا نشد
یک گره از عقدۀ درد دل ما وا نشد
حیف ایامی که در غربت چنین بیهوده ر
وای آنساعت که صرف وحدت دلها نشد
مدهزاران عاشق لیلای میهن بهر وصل
همچو مجنون بی سروپا شد ولی شیدانش
رایگانی رفت از کف، دامن فرصت زد سه
ورد ما فردا شد و امروز ما فردا نشد
از نفاق وبی ثباتی در وطن شاکی همه
وزپی رفع مصیبت چاره گر پیدا نشد
هر ملیت بهر استرداد حقش در تلاش
در حقوق ملت ما هیچ کس گویا نش
در وفاداری چو بلبل ناله هاسرداده ایر
یک گل بیخار زین گلشن نصیب ما نشا
(جاهدا) وحدت کلید حل هر مشکل بو
تا همه من من بود، کاری برای ما نش

عذیب بی پر و بالم چمن گم کرده ام
در جهان ناامیدی ها وطن گم کرده ام
میگدازم شمع سان در بیکسی مرغبار
تادرین ظلمت سرامن انجمن گم کرده ام
از کجایم؟ کیتم؟ بهره میوزم نفس؟
در دیار غیر راه خویشتن گم کرده ام
نی به شهرم دل گشاید، نی به آغوش چمن
لاله آزاده ام دشت و دمن گم کرده ام
می تپم، می غلتم هرسو، نیست آرامم بک
همچو سیما، طریق زیستن گم کرده ام
دورم از بزم گهر سنجان معنی آفرین
روزگاری شد ره و رسم سخن گم کرده ام
(جاهدا) دور جوانی رفت در غربت دریغ
کی شودیدابه هستی آنچه من گم کرده ام

از سید عبدالقادر (جامد)

خزان عمر زپا افغن جواني شد
جواني ام همه پامال ناتواني شد
قدم دگر نتوانم زخويستن برداشت
کنون بدوش نفس بار زندگاني شد
دگر به هستي موهوم رنگ و بوئي نيست
حديث خاطر ما ذکر آن جهاني شد
سواي اين دن بيمار ، هست و بود جهان
ر بيدماغي به دوشم همه گراني شد
سراغ هر که گرفتم همين جوابم بود
سفر به عالم ديگر نمود و فاني شد
دگر بالفت اين خاکدان چه پردازم
نواه دل همه گلبنانگ آسماني شد

تصحیح مافات: در شماره ۷۱ صفحه ۸۶، غزل
تحت عنوان (کتاب عمر) از آقای جاهد، در
مصراع پنجم کلمه (نیست) از قلم مانده است،
اینطور خوانده شود:

دگر به هستی موهوم رنگ و بوئی نیست
حدیث خاطر ما ذکر آنجهانی شد
تایبست اداره که مدتیست سرحال نیست،
باطلب معذرت دعا کرد که «الهی همه دوستان
را از «نیست» محفوظ دار.

میرمن مخفی حسینی کابلی یک بانوی دانشمند افغان است که سالها بشغل شریف معلمی مصروف بوده و اشعار او در اکثر نشریات افغانی در دوره شاهي نشر شده است. در دوره حکومت چور رباني - مسعود خانۀ او یکبار توسط ملیشۀ شورای نظار و بار دیگر توسط جنایت کاران رشید دو ستم چور شد و هرچه اندوخته داشت دزدان بردند، ناچار راه هجرت در پیش گرفته از چند سال باینطرف در امریکا بمانده شده است.

افلک دیدم که شد در خانه بیمار عشق
اماگر درمان نماید خسته و افکار عشق
گفتش پند و نصیحت کی کند در وی اثر
همتر آن باشد که باشی گوشه گیر از کار عشق
گفت میدانم رموز هر حقیقت در جهان
ایق چون من نباشد جستن اسرار عشق
گفتش در عشق باشد معنی رمز و حیات
کاشکی محرم شوی در عالم انوار عشق
گفت علم و حکمت ما کی کند اینرا قبول
دیده ام پروانه بیچاره را در نار عشق
گفتش کاخ حقیقت دان مقام عاشقان
گرچه در ظاهر سر ایشان بود در دار عشق
گفت می بینم براه عشق صد خوف و خطر
دشت مجنون بنگر و هم کوه ناهموار عشق
گفتش دانای دهری لیک هستی بی خبر
از رموز عاشقان و مستی سرشار عشق
گفت من هرگز ندانستم مرام این سخن
زانکه در پایم نخورده نشتری از خار عشق
گفتش عقل و خودی را ترک کن با من برو
تا به چشم و دل بینی چهره دلدار عشق
گفت بهر کشف این معنی به تقلید تو من
میروم دیوانه سان در کوچه و بازار عشق
گفتش در بحر عشق مانند (مخفی) غرق شو
تا بیایی گوهر نایاب قیمتدار عشق

گفتمش در بحر عشق مانند (مخفی) غرق شو
تا بیابی گهر نایاب قیمتدار عشق

صفحه شاعر توانا الحاج خلیل الله ناظم باختاری روز حساب

69

جذبی قبل یک غزل پر آوازده حضرت ابوالمعالی بیدل درج، با باریں مطلع :
عشق اگر در جلوه آورد بر تو مقدور را از گذارد دل دعد روغن چراغ طور را
شاعراندار دست البته دار وطن در دست محرم و عالتقدم احوال صلیق "حیا" بسیار عالی - زیبا -
استقبال کردند که بیت اول غزل جناب آجیا صاحب چنین جی باشد :
شکر همی خواهمی تو قصه و کوئی معذور را بایست ویران نساخی خانه عصفورا
در ذیل غزل خویش ستایش فرمودند تا آخران میر محمد یونس واعلی، محمد نسیم اکبر، عبدالحمید
صاحب زاده فریاد این حقیر نیز در آن بطور مشاعره تسبیح شوم، به تائیدی از جدایت شان من
هم غزلی را تحت عنوان «گزند انتقام» تهیه و اینک عرض مطالعه علاقمندان شعر و -
ادب ارائه می نمایم.

با حرمت فراوان - الحاج خلیل الله ناظم باختاری
حاضر برگزیده

گزند انتقام

یا الهی جور سازد هر چه کور را تا به بیند حال زار ملت بهر جور را
حاصل غیر تباہ مردم آواره چیست؟ دیده باشی ای برادر یک شب بجز
بی دوا دینی طبیب و بی عزیز دینی حبیب از خدا خواهم خفاي در این مجور را
رحمت حق هر طرف بر تو فاشی کنی من چشم خویش دیدم کعبه پر نور را
صل می باید و گرنه زندگانی مشکل است عاشق بیچاره و آشفته و مجبور را
بشکند دستی که زن را در پستان میکشد یا که امضای گزند این حکم و این دستور را
مرد اگر باشد گیرد مرغ دشتی و قحطان باز نامرید که می گرد دام عصفورا
از گزند انتقام آخر پشیمان می شود هر که از جا کنده باشد خانه و زور را
در بیاموزد ازین لیل و نهار زندگی هم به بیند پیش رویم بهیند دور را
افتخار قوم افغان در حریت بگردد خوش نازد و هیچکس بی عزت و زور را
عزت و وفایت خست تغیر بر نهد شیر مردان را به بین و قلعه محصور را
"ناظم" بل هنوز هم دغش فکاهه آرزو در در هوای گلشن معصور را

الحاج خلیل الله ناظم باختاری

عفو مجازات

آیه روی و گنج کلام بدینا خدا و ندا خطا بخشش بخشا
بطنی بی خبر بودم از حالتم جوانی شور و مستی بود و غوغا
به پیری درمیز حق و باطل بیفکندم نظر باین و بالا
میان جاده پیچ خم عقل بخشتم راه مطلوب خودم را
صراط المستقیم دین و ایمان پس از دور تعقل گشت پیدا
من از اعمال رفقه توبه کلام که بودم عاصی و بدنام و دیوانا
امید "ناظم" است عفو مجازات
ز دیروز و ز امروز و ز فردا

سرمقاله این شماره را در صفحه ۳ انگلیسی بخوانید

نخین ۴۰۰ قبل آقا غنایت الله جان عابد" بمن عنونی ستایش کرد تا چند دو بیت را بطور نوآوری
برای خواندن «آهسته برو» بسرایم و آنچه را تحمیه کردم در خود پندش واقع شد و خود آنرا
با صدای گرا و جذراب خویش در شب نامزدی پسرش داد و جان عابد با آهنگ آهسته برو
خواند که توجه همگان را معطوف داشت، و اینک دو بیت حای مذکور را ذیلاً تحسیر میدارم
چونکه مورد استفاده دیگر آواز خوانان محرم نیز قرار گرفته می تواند.

۲۳/۹/۱۹۹۸ ناظم باختاری

در اما عسیر و شاه خوبان آمد عروس حسین و ماه تابان آمد
شکر است بدر بار خداوند کریم کاشب شش جشن دستدار آمد

برخیز ز جا عروس و در اما دگر لب های پر از خنده و دنداد دگر
برخیز دعا بکن که صد سال شوند دوشاخ گل و دوشاخ شمشاد دگر

خوب است اگر سر خوش خندان باشی بشکفته و آسوده دنداد باشی
عزت که به یک مژه زدن میگردد جیف است که یک لحظه پشیمان باشی

عروس چند خوشگل دریا بنده ای در اما حسین و هم دل آرا شده ای
"ناظم" زود چشمان تو من میدارم سحر تا به قدم محو نشا شده ای
و اینهم ترکیبی از ناشاعر غلام غوث ترجمان بعنوان «گلبن صد برگ»

گلبن صد برگ دارد طره مویت نگار گشتم از گیسوی مشکینت خمار تار تار
گرفتو ازش گیسویت کردم پوتنار از ریاب زنده دل گشتم من ای گلچهره با شوق شباب
شوق دیدارت نمودم من در آن خلوت که تو یک نگاه بنمودی شوم عشوات در تار مو
ای نگار رشته مو آهنگ من در تار مو سر بگیرد گرنه نوازش مینمایم توی تو
لعل میگون، چهره گلگون، گیسوی مشکین تو غوث را مشتاق ساخته ناز تو نمکین تو

UN Security Council Resolution (Excerpts)

The Security Council,

Having considered the situation in Afghanistan,

Expressing its grave concern at the continued Afghan conflict which has recently sharply escalated due to the Taliban force's offensive in the northern parts of the country, causing a serious and growing threat to regional and international peace and security, as well as extensive human suffering, further destruction, refugee flows and other forcible displacement of large numbers of people,

Concerned also by the increasingly ethnic nature of the conflict, by reports of ethnic and religious-based persecution, particularly against the Shitea, and by the threat this poses to the unity of the Afghan State,

Deploing the fact that despite repeated pleas...to halt foreign interference in Afghanistan, including the involvement of foreign military personnel and the supply of arms and ammunition continues unabated,

Deeply concerned also at the continuing presence of terrorists in the territory of Afg. and the production and trafficking of drugs,

Remaining deeply concerned at the continuing discrimination against girls and women and other violations of human rights,

Deeply concerned at the serious humanitarian crisis in Afghanistan, and deploing the measures taken by the Taliban which resulted in the evacuation of the United Nations,

*Reiterates that the Afghan crisis can be settled only by peaceful means...aimed at achieving a solution accommodating the rights and interests of all Afghans and stresses that the territorial gains through military operations will neither lead to a durable peace in Afghanistan, nor contribute to a comprehensive settlement of the conflict in this multi-cultural and multi-ethnic country;

*Reiterates once again that any outside interference in the internal affairs of Afg. should cease immediately and calls upon all States to take resolute measures to prohibit their military personnel from planning and participating in military operations in Afghanistan;

شماره مسلسل ۷۴

*Condemns the attacks on the United Nations personnel in the Taliban-held territories;

*Requests the Secretary-General to continue investigations into alleged mass killings of prisoners of war and civilians as well as ethnically-based forced displacement of large groups of the population and other forms of mass persecution in Afghanistan.

28 August 1998 - S/1998/810

دوام بدهد. یادداشت: تا حال دو هموطن از ما خواسته اند متن قطعنامه ماه آگست ۹۸ شورای امنیت ملل متحد را نشر کنیم. اینک متن کامل آن نشر میشود:

شورای امنیت بعد از غور براوضاع افغانستان تشویش عمیق خود را ازدوام منازعه افغان که درین اواخر در اثر تهاجم قوای طالبان در مناطق شمال بطور ناگهان تزیید یافته و تهدید جدی و روزافزون بصلح منطقه و بین المللی را سبب شده، و همچنان مصیبت های عظیم بشری، تخریبات مزید، فرار مهاجرین و بیجا شدن جبری عده زیاد مردم از خانمانشان را بار آورده، اظهار میدارد.

شورای امنیت هکذا بملحوظ خصلت قومی این منازعه و راپورهای واصله از تطبیق جزاهای قومی و مذهبی، خصوصاً بالای اقلیت شیعه، و هم بخاطر تهدیدی که این روش بالای وحدت کشور افغان دارد، اظهار تشویش و نگرانی مینماید.

شورای امنیت باتاسف این واقعیت را اظهار میدارد که باوجود تقاضاهای مکرر برای ختم مداخلات خارجی در افغانستان، دخالت مامورین نظامی خارجی و تهیه اسلحه و مهمات جنگی بطور بیسابقه هنوز هم دوام دارد. شورای امنیت هکذا نگرانی عمیق خود را از موجودیت تروریست هادر قلمرو افغانستان و تولید و توزیع مواد مخدره در آنجا اظهار میدارد.

شورای امنیت ازدوام تبعیض بمقابل دختران و زنان دیگر تخطی ها از حقوق بشر در افغانستان به نگرانی عمیق خود ادامه میدهد.

شورای امنیت ازدوام بحران جدی وضع بشری در افغانستان نگرانی عمیق داشته و تدابیر اتخاذ شده توسط طالبان را که منجر به تخلیه ملل متحد گردید، نکوهش مینماید.

شورای امنیت مکرر سفارش میکند که بحران افغانستان تنها از طریق مسالمت آمیز حل شده میتواند و راه حل آن رعایت حقوق و منافع تمام افغانها میباشد؛ شورای امنیت خاطر نشان میسازد که زمینگیری از طریق عملیات نظامی نه باستقرار یک صلح پایدار در افغانستان می انجامد و نه در حل همه جانبه منازعه درین کشور دارای فرهنگها و قومیت های متعدد مفید ثابت میشود.

شورای امنیت مکرر سفارش میکند که هر نوع مداخله خارجی در امور داخلی افغانستان باید بصورت فوری متوقف شود و از تمام کشور ها تقاضا مینماید تا تدابیر جدی برای جلوگیری از اشتراک مامورین شان در امور پلان سازی و اشتراک در عملیات نظامی در افغانستان، اتخاذ نمایند.

شورای امنیت حمله بالای مامورین ملل متحد در قلمرو تحت تسلط طالبان را تقبیح مینماید.

شورای امنیت از سکرتر جنرال ملل متحد تقاضا مینماید تا تحقیقات خود را در مورد اتهام قتل عام اسیران جنگی و افراد ملکی و همچنین بیجا سازی اجباری گروه های بزرگ قومی از مسکن شان و سایر انواع تحمیل جبر بالای توده ها

به نوحه های شرربار دختران تبار
به نديه های جگر سوز خواران تبار
به خاکباري نوبیوگان، برخد وخال
به اشک ريزي موکنده مادران تبار
به اشک گرم پيمان تازه زار و زبون
به آه سرد ز ناز اوفتادگان تبار
به نامرادي نوباوگان باغ اميد
به دلفگاري حرمان باغبان تبار
به خون ريخته جانسپردگان تۀ خاک
به ناله های سر و پا شکستگان تبار
به کام مرگ فروبردگان زلزله ها
به دام رنج گرفتار، مردمان تبار
به مستندي آوارگان بی توشه
به بينواي جانکاه ماندگان تبار
به جزع و فزع زپا ماندگان آبله پا
به غم و غصه پيران ناتوان تبار
بگره های جداماندگان ز فرزندان
به آه و ناله گم گشته کودکان تبار
به بيقراري از دستدادگان سلام
به شور و شيون آشفته خاطران تبار
به دردهای المناک فقر و در بدري
به رنجهای فراوان عاجزان تبار
بمويه های چواخگر، بنوحه های چوتير
به شمله های دل غم فسرندگان تبار
زمهرکن نگهی ای عزيزافغان دوست !
به سوز سينۀ جانسوز خسته گان تبار
به حادثات فتن زای ساجل کوکچه
به واقعات اسف بار جانستان تبار
شنو زلف نواهای تلخ غمزدگان
ترجهي، به خبرهای خون چکان تبار
تيايدي به لگد مال ناگواريهـا
به سم فاجيعه ها سخت سودگان تبار
ترحمي، ز کرامت به شکر اقبال
تلطفي ز مروت به مدبران تبار
تفقدی ز جفا دیدگان قهر زمین
ترمدي ز نجوم زبان رسان تبار
تعاونی، به گرفتار پنجه ماتم
تسلي به گريبان دريدگان تبار
عنایتي به جگرهای پاره پاره زغم
عطوفتي به مصيبت رسيدگان تبار
فغان فغان ز چنین چشم زخم پی در پی
امان امان ز سیه بخشي روان تبار
ز آب کوکچه خيزد به خطه سيل الم
تگرگي درد همی بارد، آسمان تبار
فتاده اند درين ورطۀ بسی هائل
رسیده کارد تباهي به استخوان تبار

70

بغیر کرم
مگر گنجی
فصل بدوخت
قدر برینست
مگویم
منفید .
چو دیده حال
اعانتی ز شفق
کرم ز رحم به
رازم
بید .
آستان از سیه
دید جان نهار
دلان
نهار

نور چشم قوت دل

از حبیب سها
چرا ای گلبدن از من جدائی
چرا پرسان من باری نیائی
سرت گردم مرنج از من مشودور
مرا تو آب حیوان و بقائی
بیا ای گلبدن اغراق نگویم
بچشمان و دلم نوری ضیائی
بیا که طاقم گردیده است طاق
روم گر تو نیائی در تباهی
بیا که بوسم از پڑای تو تاسر
توئی روشنگر مهر نهائی
به اغیار میکنی مهر و محبت
ز من آزرده و بیزار چرائی؟
بهر وضعی که می بینم ترامن
قرار از دل توان از کف ربائی
میان این همه خوبان عالم
به قلب ناتوان من دوائی
(سها) دارد ترا دوست از دل و جان
شب و روز مرا نوری صفائی

با یک امید که دل تا سر کویش آید
و همان لحظه صد رنج و ملامت برود
نو امرا و کنی عادت و قانع نشوی
بشود و بسن تو سوی علالت برود

از علم و فضل و دانش ای فلسفی بگویم
در قیل و قال بیجا اسرار **حقیق** تجویم
عقل و خردزبون است تا محو عشق اویم
و زاهد مگیر بر من بگذ
نشنیده می که فرقت از د

منعم مکن تو نا صبح در عشق پا کباز م
گر باورت نباشد بنگر بسوز و سازم
گاهی شکسته قامت گاهی چو سرو نازم

سلطان بی نیازم چون سرور فرارزم
هم بندۀ نیازم مثل کمان خمیدہ

(مخفی) صفت زخود رو تسلیم این جنون شو
پیراهن خرد در فارغ زچند و چون شو
باز است خلوت او آهسته اندرون شو

« قول نیاز بشنو یعنی ز خود برون شو
چون از خودی برائی باشی خدا را رسیده،

برگ خزان

از میرمن مخفی حسینی کابلی
چه غم گر به هجرش تبه شد جوانی
همی ماند عشقش بدل جاویدانی
برفت دلبر من شکست دل بر من
مآلم ز هجرش خدا یا تودانی
بیا لاله روم نظر کن بسوم
بین رنگ زردم چو برگ خزانی
نه من تارپودم به عشق تو سودم؟
تو ای سنگدل از چه قدم ندانی
نیامد که رمخفی دهد جان پیاش
برفت ای دروغا ز کف زندگانی

عاقبت اسراف

از استاد عبدالغفور شرر
(باستقبال غزل خواجہ شیراز)
ای جوان حیف که روزت به عطالت برود
تا که هولت همه عمرت به کهالت برود
اول صبح بپا خیز و پی کارت شو
فرصت از دست مبادا به کسالت برود
چه کند قاضی عادل اگر از جبر زمان
دزد طرار به کرسی عدالت برود
نیود نقش فریسنده شیطان در کار
راهبر از خود از راه ضلالت برود
مرد کو پیشه کند غیبت و پسگوئی را
روبرو گر بشود خود بخالت برود

از استاد محمد طاهر هات
نگاری که دلبر نباشد نباشد
زگل نازمین تر نباشد نباشد
لبش آب کوثر نباشد نباشد
دو چشمش دوساغر نباشد نباشد
عروسی ز سر تا به پاخن و غنچ
اگر غرق زیور نباشد نباشد
مراد دولت دلدار کافیت
اگر کیه پر زرباشد نباشد
پر زاده ز زبده آرزاهد
گرفتم که دختر نباشد نباشد
دل شوق پرواز دارد به کوشش
اگر خود کبوتر نباشد نباشد
به پیک می هر کجا خواهی توان رفت
اگر محتب خرنباید نباشد

از نامه محترم محمد عزیز میازاد

از نامه محترم سید مسعود پوهنهار

که مرگ اجاست یا اجاست یا اجاست

زندگانی عاقبت محتاج مردن میشود

برن رستی که بانده است بار بگیریم
برن رستی که در روزگار یار ندیم
برن که نوغی مشله می کشد دل من
به موی تو باز من رسم شور بر آید
بر پرده ای لیل من هزار انگ نشان من
خوشامی که به جانوری نمی آید تار
بهار شد که صحرای کوه از غم عرب
به اشک خورشید رخ لاله را بشویم در دل
کمی به غنچه چرخ حسره به باغ بنالم
ز کمر خشم نالم کجاست ساز موافق
به روز و سار تو چون بر بنو حبار بگیریم
زیار شکوه کنم یا ز روزگار بگیریم
برن که هم سار تو زار زار بگیریم
مگر زنجیر سیری درین حصار بگیریم
ز غنچه های تو خورشید که آشکار بگیریم
به حلقه های خرم در شبنم بار بگیریم
چو رود ناله بر آرم چو آبش بار بگیریم
به یاد مردم و لکناف داند بار بگیریم
کمی به زخمیه در پرده ستار بگیریم
که بانو امی مخالف ز جو یار بگیریم

پادفرقت یار این اشک سرخ بهار
هزار بار برن تا حسره را بار بگیریم

د امریکا د راکتی حملې په مناسبت

د کندهاري (نجیب) له طبع څخه

زه پښتون افغان یم سر باري می وظیفه ده
مور راته ښودلی د اتلو حماسه ده
سپک مه راته گوره سره سکروته د اورو یمه
مخ ته د سیلاب گټه د «روه» د جگو غرو یمه
ز ما غیږی ته څوک چی د پناه په نیت راغلي دی
هغه می ساتلي ځان اولاد می تر جار کړي دي
زه مسلمان یم او په اسلام کښی بیا پښتون یمه
کړی می پښتو ده زه پابند د خپل قانون یمه
دا (بن لادن) ز مونږ میله او ز مونږ ورور دي
کړی ئی احسان دی دا احسان ئی پر مونږ پور دي
مونږ سپین پښتانه یو نه څه عذر او چلول لرو
خو له چی مو څه وائي په زړه هم هغه عمل لرو
نه یو غداران چی آشنائي مو تر مطلبه ده
یا یو ناشکران چی مو شکوه له پاکه ربه ده

انوار عشق

از عبدالصمد وهايزاده (فريار)
گل بیچاره آزرده ز باغ است
که باز آنجا صدای بوم و زاغ است
دل لاله ز گلچین خون چکان است
از آتش روز و شب روشن چراغ است
ز باغ و باغبان بیزار گشته
وطن اورامیان دشت، داغ است
به تنهائی ز یاران زمانه
دلک نازک او داغ، داغ است
شب و روز خون خوردا زین جدائی
که نر محرم، نه از همدم سراغ است
بمرگ خویش زان راضی گشته
که جای بلبلان بنشسته راغ است
فضای انجمن هم سرد گشته
صراحی خالی، بشکسته ایاغ است
خدارا باغبانان! بر گل ما
توجه کن که او تنها ده راغ است

د امریکا د راکتی حملې په مناسبت
د کندهاري (نجیب) له طبع څخه
زه پښتون افغان یم سر باري می وظیفه ده
مور راته ښودلی د اتلو حماسه ده
سپک مه راته گوره سره سکروته د اورو یمه
مخ ته د سیلاب گټه د «روه» د جگو غرو یمه
ز ما غیږی ته څوک چی د پناه په نیت راغلي دی
هغه می ساتلي ځان اولاد می تر جار کړي دي
زه مسلمان یم او په اسلام کښی بیا پښتون یمه
کړی می پښتو ده زه پابند د خپل قانون یمه
دا (بن لادن) ز مونږ میله او ز مونږ ورور دي
کړی ئی احسان دی دا احسان ئی پر مونږ پور دي
مونږ سپین پښتانه یو نه څه عذر او چلول لرو
خو له چی مو څه وائي په زړه هم هغه عمل لرو
نه یو غداران چی آشنائي مو تر مطلبه ده
یا یو ناشکران چی مو شکوه له پاکه ربه ده

م. نسیم «اسیر» ۹۸.۵.۲۵ بن

پاك مي گویند خود را ، ای دریغ ازباکها
 مارها می پرورند و مغز انسان می خورند
 لشکر و شمشیرکین ، آن تاخته ، این آخته
 خنجر بیداد ، بر هرکس حواله می کنند
 تیره می آید به چشم بزم عیش میکشان
 از لب خندان گل چیدند برگ خنده را
 دل زفرط پاکبازی می خورد هردم فریب
 زخم ناسوردل ما را نمک پاشیده اند
 هیچکس از کسی درخورد فروشی باک نیست
 بهرمن این سست غمی درخور ادراک نیست
 گرچه مایوسم ولیکن میرسد روزی که باز
 تشنه کام حسرتم کردست درغیرت «اسیر»
 یاد آن آب زلال (چشمه دلاکها) *

* سرچشمه آب آشامیدنی شهر کابل در صیفیه پغمان از استاد محمد طاهر هاتف

نکوهش از تحقیر نیاکان

جان پدر با چشم کم هرگز مبین اجداد را
 سی آسمان گشتی فروئی از زمین کردی نمو
 سی رسته کی بالذ شجر وانگه شجر را کوثر
 حواهی ترا اهل زمان بیقدر و کوچک نشمرند
 احلاف باشند دایماً ز اسلاف نیکو سر بلند
 ترک جم و جان توست از تار و بود رفتگان
 نابر ها میروند بر افتخارات پدر
 از بهلوانان که من خود علم تیر آموختی
 هست بحق رفتگان دور از جوانمردی بود
 باب ویا منک ختن، زاد و ولد بوی خوشی

یاد نیاکان تلف هاتف اگر شایسته نیست

دارند تجلیل از چه رو این مردمان میلا در ا

دخترانان

از محمد یونس مینی

نور در چشمان ، رنگ گلستان
 زلف حیات ، کرده پریشم
 قند لبانت ، کرده خرابم
 دلکش زیبا ، پیرهن تو
 ای رنگ گلها ، روح در دامن
 شوخ دلارا ، آفت دلها
 مست غزلخوان ، دخترانان
 روی چو اهرت ، بزرده ز خویشم
 شهید زبانت ، کرده کبابم
 برده ز خوشم ، عطرتن تو
 نام خوشش تو ، در دامن
 آهویه محراب ، دختر زیبا

عشق تو بزرده ، صبر و قرارم

رنج فراقت ، طاقت ندارم

میش و نوش

این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است

از محمد یونس مینی

این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر استاین شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است
 این شهر چه شهر است

کتاب «ظهور مشروطیت و قربانیان استبداد در افغانستان»

مولف : سید مسعود پوهنیار

مراجعه و تصدیق:

ADDRESS: MR. POHANYAR: BROMBERGER STR. #4 , 5880 LUDENSCHIED - GERMANY

TELEPHONE : 49 2351 81978 و ۲۱۱-۳۵۴۳۶۹ نمبر تلفون - واقع دوسلدورف -

جلد اول: «ظهور مشروطیت» ۳۰۴ صفحه - جلد دوم: «قربانیان استبداد در افغانستان» ۳۱۴ صفحه - جمعا ۶۱۸ صفحه متن، با ۴۸ صفحه نقد ها، مقدمات و تعلیقات - هر دو جلد در یک کتاب با قطع و صحافت بسیار خوب.

جلد اول این کتاب خواندنی و مستند که «ظهور مشروطیت در افغانستان» میباشد قبلا چاپ شده بود و مجله آئینه افغانستان در شماره ۹۳ نقدی بر آن نوشته بود که از مطالعه خوانندگان این مجله گذشته و مولف محترم لطف و قدردانی نموده همان نقد را عینا در چاپ دوم در اول کتاب جا داده اند.

جلد اول کتاب در حالیکه چگونگی آغاز جنبش اول مشروطیت و بانیان آنرا از دوره سلطنت امیر حبیب الله خان در سنه ۱۹۰۶م تا جنبش دوم مشروطیت در زمان امیر امان الله خان و رویداد ها و واقعات مربوطه را از چشمدید و بیان شامین آن، منجمله مرحوم استاد میرسید قاسم خان لغمانی، در بردارد - جلد دوم کتاب بر استبداد دوره نادری و قربانیان این دوره از ۱۹۲۹م تا ۱۹۶۴ به تفصیل سخن میراند.

مولف دانشمند و کنجکاو برای اینکه کتابش در تاریخ مبارزات آزادیخواهی ملت افغان مقام برارنده احراز نماید کاوش و تتبع زیاد نموده بسیار نا گفتنیها را از پرده برون آورده بروی کاغذ ریخته است. دانشمند پوهنیار در هشت صفحه مقدمه جلد دوم (از صفحه الف تا ل) مثالهایی از آداب و رسوم فرهنگهای محلی افغانی گزارش داده میگوید:

وقتی یک دزد قطاع الطريق بنام حبیب الله کلکانی معروف به بچه سقاء بر تخت سلطنت نشست چندبار و مکرر باوراپور دادند که یکمده منورین کابل برضد او فعالیت میکنند، اما بچه سقو هر مرتبه اغماض می نمود و بالاخره گفت: بگذار این لاتی ها را که آزاد بگردند. بیستم که چه از دست شان می آید، حالا اگر من آنها را بندي کنم، خواهند گفت که ما هم مرد هستیم که حبیب الله ما را بندي کرد، این تخت را خدا برایم داده و غیر از خدا دیگر کسی آنرا از من گرفته نمیتواند... در روز های اول اشغال کابل یکنفر سپاهی سقوی یک دستمال گل سیب را از یک دکان بنجاره ربود و سید حسین در همانجا او را اعدام کرد... در جنگ دوم افغان - انگلیس (۱۸۸۰م) به محمد عثمانخان خان تگاوای مامایش خیرداد که انگلیسها مبلغ یکمده هزار کلدار برای او میدهند بشرطیکه در جنگ بضد انگلیس قیام نکند. محمد عثمانخان مامای خود را قفاق کاری نموده گفت: میخوامی که غیرت ملی و افغانی و ایمان اسلامی خود را بکلدار انگلیس بفروشم... در پکتیا آرد جواری رادر معرض دود قرار میدادند تا دود زده و تلخ مزه شود و از لذت تناول بیشتر آن بکاهد... مردم شینوار عوض دستار کلاه چکن دوزی میپوشیدند و برای آنکه دوامدار شود کلاه را چند بار همراهی تیل چرب و چند روزی در آسیامیگذاشتند تا گرد آرد بالای آن بنشیند و این نوع کلاه از ۲۰ تا ۲۵ سال کار میداد... مردم هودخیل به دزدی معروف و هم ماهر بودند، اما از تجاوز بر زنان و قتل صاحب مال جدا خودداری مینمودند، آنها میگفتند: ما دشمن مال مردم هستیم نه از جان آنها، و دزدی که قتل کند مسلما نیست؛ در سال ۱۹۲۸م وقتی والی علی احمد خان با مال و دارائی و اسلحه و لشکر خود ب جگدک رسید، از آن ناحیه بشمول هودخیل ها بالای او حمله کرده اسلحه و دارائی او را بغارت بردند، اما قتل یا تسلیم دادن او را به بچه سقو دیوئی دانسته، والی علی احمد خان را صحیح و سالم تا سرحد تورخم رساندند...

پوهنیار این مثالها را بر سبیل مقایسه از اخلاقیات و اعتقادات آن دوره گزارش داده مینویسد: «بعد از رژیم کمونستی و قتیکه یک گروه ملا مشرب ها بنام اسلام آمده مملکت را اشغال کردند... از قتل و غارت و دستبرد بر زنان و بچه های نوجوان و هیچگونه جنایت خودداری نکردند... امیران و قوماندانان آنها چون مور و ملخ بردارائی های عامه ریختند و آنچه را که حتی کمونستها بدان دست نبرده بودند بعنوان غنیمت بردند، از جمله

۱۵ تن پشتوانه طلای بانک مرکزی، موزیم غني و بينظير کابل، آرشيف ملي با گنجينه ۱۳ هزار کتاب و رساله های قلمي و ده ها هزار اسناد خطي، تصاویر، میناتورها و نمونه های دستنویس استادان و خطاطان معروف فرهنگ اسلامي، گدامهای اسلحه و هزاران موتر بارکش، جیب و تیز رفتار دولتي و گدامهای ارتزاقی و غیره... تنظیمهای هفتگانه بدون هیچگونه شک و تردید عامل اساسي عقیم گذاشتن طرح سازمان ملل متحد در مورد انتقال مسالمت آمیز قدرت از رژیم داکتر نجیب الله بیک دولت بیطرف میباشند. زمینه ای که در دوران زمامداران تنظیمها برای مداخلات گوناگون و مختلف الجوانب خارجی در افغانستان فراهم گردید هیچگاهی در گذشته افغانستان سابقه ندارد. اگر دکتاتوران خلقي و پرچمي، روسیه و کمونیزم بین المللي را بکشور راه دادند، تنظیمها نیز روسها و امریکائیها و تمام سازمانهای جاسوسی غرب را بعلاوه همسایگان، عربها، سودانیها، مالیزیائیها، جزایریها، ترکها و غیره رافراخواندند. امیران تنظیمها بیحد چاکران و غلامان حلقه بگوش بپاکستان، روس، ایران و اعراب خدمت بجا می آوردند، اما بچه سقا امیر خالص و مستقل افغان بود که محض اتکاء بخدا و شمشیر خود داشت و از شائبه وابستگی بکدام دولت خارجی بکلي میرا بود...»

از مثالهاییکه پوهنیار آورده استنباط میشود ملت فقیری که از شدت فقر و مسکنت آرد جواری را برای آنکه کمتر خورده شود دودپیر و تلخ و کلاه خود را بخاطر دوام بیشتر چرب و ضخیم میساخت، تنظیمها و ملا مشرب ها مال، ناموس، ثروت ملي، جو و جواری و علوفه حیوانات حتی استخوانهای قبور این ملت را «والله خیر الرازقین» گفته بفارت بردند.

آنچه جلد دوم را خواندني و دلچسپ، بلکه یک متن مستند برای تحقیق و تتبع نسل آینده ساخته، معرفي نامها و اسباب موجب حبس و قتل حدود ۲۳۰ نفر افغان است که بانواع و اسباب مختلف قرباني استبداد در یک دوره منقطع و تاریک شده اند که از صدارت محمد هاشم خان شروع و تا دوره دیموکراسي نیم بند شاهی و بعد از آن در دوره جمهوری قلابي لیونی سرداردوام کرده است. مولف محترم در ظرف چند سال جستجو و پرسش از مردم و تبعات شخصی سوانح و موجبات قتل، حبس و محرومیت های سیاسی و اجتماعی اشخاص ذیل را گرد آورده در جلد دوم نشر کرده است:

دکتر جنرال پین بیگ خان - میرزا محمد ایوب خان - سردار محمد رحیم ضیائی شیون - محمد قدیر خان تره کي - محمد سرور خان جویا - محمد رضاء خان ترجمان - سید ظهور الدین خان - غلام محي الدین خان انیس - غلام نبی خان سرخرودي - حسن خان سلیمي - محمد ابراهیم خان صفا - محمد بشیر منشي زاده - محمد خیدر نیسان - محمد عمر خان پیلوت - عطاء الحق صاحبزاده - میر فتح محمد هزاره - فیض محمد خان سکندر - نایب سالار سید احمد خان - محمد یوسف خان صافي - اعظم خواجه - عبدالحکیم خان نوري - غلام نبی خان چرخي - فرقه مشر غلام جیلانی خان چرخي - فرقه مشر شیرمحمد خان چرخي - غلام صدیق خان چرخي - عبدالعزیز خان چرخي - نایب سالار جانباز خان چرخي - غلام مصطفي خان چرخي - غلام رباني چرخي - عبدالطیف چرخي - حاجي غلام نقشبند خان نقشبندي - میر محمد یوسف خان - محمود خان یاور - عبدالله خان افغان نویس - عبدالوهاب خان کوهستانی - محمد اکبر خان پرواني - علي اکبر خان - حافظ محمد اکبر فارغ - حکیم اسلم خان سنجری - استاد محمد ابراهیم خلیل - عبدالشکور خان داوي - سرمامور حبیب الله خان - عبدالله خان پولیار - محمد سمیع خان - عبدالعزیز توخي - محمد اسحق شاغاسي خیل - محمد سعید خان دروازي - میر محمد عزیز خان - امیر محمد تیکه دار - میر مسجدي خان - محمد زمان سرخرودي - رحمت الله لیوال - محمد حسین خان - عبدالحکیم روستاقي - سلطان علیخان هزاره - داکتر عبدالملک هراتي - میرزا محمد نسیم خان - محمد عمر خان تاتا - محمد امین خان تاتا - میر عبدالرشید خان بیغم - محمد عمر خان بلبل افغان - غلام حیدر خان قندهاري - میر محمد شاه خان صدیقیان - محمد شریف خان ضیائی - مولوي عبدالحی پنجشیری - سید محمد عثمان - غلام صفدر اعتمادی - میر حبیب الله تلگرافي - غلام فاروق تلگرافي - عبدالفتاح تلگرافي - عبدالصبور غفوري - مسجدي خان پیاده دفتر - عبدالمجید کریمی - محمد عزیزخان - غلام محي الدینخان - محمد خالد انیس - محمد اسلم خان بسل - محمد طاهرخان بسل - محمد نعیم خان بسل - میرزا نظر محمد خان - عبدالله خان منصوري - عبدالنبی منصوري - محمد یاسین خان - محمد عثمان مغازه دار - عبدالصبور پغمانی - عبدالله منشي زاده - محمد حسن خان ملک اصغر - محمد عظیم منشي زاده - محمد کریم منشي زاده - محمد کبیر منشي زاده - محمد منیر منشي زاده - محمد اسمعیل خان - محمد اکبر خان بسل - عبدالرشید بسل - ولیمحمد خان پنجشیری - محمد جعفر ایوبی - محمد ناصر غرغشت - مدیر محمد حسین خان - مستوفي عبدالقیوم خان - عبدالستار خان متعلم - میر غلام حامد خان بهار - یاقوت شاه صمیر - محمد کریم طاهري - محمد کاظم صاحبزاده - محمد زبیر شاغاسي - غلام دستگیر خان قلعه بیگي - امیر محمد ترجمان - صوفي شیرخ فروش - عبدالغني تلگرافي - یعقوبخان توپچی - محمد هاشم خان زمانی - قربانعلی خان بقچه بردار - سید محمد سرورخان کنري - سید امیر خان قوماندان - محمد صابر نوازنده - استاد خلیل الله خلیلي - محمد کریم خان حاکم اعلي - عبدالرحیم خان نایب سالار کوهستانی - برات علیخان تاج - علي احمد خان نعیمی -

درعنه افغانستان، لویه جرگه عالیترین مرجع صلاحیت ملت افغان شناخته شده است

صفر علي امنی - عبدالحی عزیز - داکتر محمد ابوبکر - داکتر عبدالقیوم رسول - داکتر فاروق اعتمادی - محمد علي خروش - نورالحق خان - عبدالقدیر قره باغی - داکتر نصرالله یوسفی - سلطان احمد خان لویناب - عبدالحلیم عاطفی - داکتر عبدالرحمن محمودی - داکتر عبدالرحیم محمودی - محمد عظیم محمودی - محمد امان محمودی - ۱۲ نفر شامل کودتای نورزوی خواجه محمد نعیم زوری (: سید اسمعیل بلخی - سید علي گوهر - عبدالغیاث کوهستانی - مدیر محمد اسلم شریفی - محمد ابراهیم مشهور به بچۀ گاوسوار - سید محمد اسمعیل دلیری - قربان نظر ترکمن چهار فرزند میر مسجدی خان غزنجی - میر عباس) - محمد رسول خان پشتون - مولوی بهرام خان احکزی - عبدالهادیخان هادی - حاجی خدای دوست خان - حاجی محمد انور خان احکزی - محمد علمخان بحرکی - غلام جیلانی خان الکوزی - محمد ابراهیم خواخوزی - فیض محمد انگار - عبدالرزاق فراهی - قاضی عبدالصمد - محمد یوسف مجددي - غلام حسن ساپی - غلام حیدر پنجشیری - عبدالملک خان عبدالرحیمزی - عبدالغفار خان سرحد دار - میر علي اصغر شعاع - جنرال عبدالاحمد زوری - جنت خان غروال - حاجی عبدالخالق خان - فدا محمد فدائی - محمد حسن ولسمل - داکتر میر غلام حیدر ماهر - عبدالواحد کوهستانی - عبدالعزیز علي - محمد موسی شفیق - جنرال عبدالحکیم کتوازی - جنرال سید عبدالغنی وردک - عزیز الرحمن الفت - و کسانی که در قضیۀ اتهام کودتای میوند وال اعدام شدند : محمد هاشم میوند وال - جنرال خان محمد خان مرستیال - سیف الرحمن خان وکیل شنواردر ولسی جرگه - محمد عارف خان تاجر شنواری - زرغونشاه خان شنواری - جنرال سید امیر خان لغمانی - کسانی که محبوس شدند : جنرال عبدالرزاقخان قوماندان هوایی - حاجی فقیر محمد خان وکیل ولسی جرگه - دگروال کوات خان شنواری - جگرن اکرم خان شنواری پیلوت - دگروال امان الله خوگیانی - دگر وال سید هاشم پاچا - یاغستان از مشران قوم شنوار - جنرال نیک محمد سهاک - حاجی هزار گل هود خیل - حنان خان حاجی تاجر - دگروال سردار خان حاجی - سعدالله کمالی وکیل مهمندره در ولسی جرگه - باز محمد زرمیتی - حاجی الله نظر تاجر - جنت خان غروال - گلشاه علیخان مومند - دگروال سید باطن شاه خان - دگروال نوراحمد خان - دگروال مهر علي خان ذلال - جگرن سیف الرحمن خان صافی - تورن انجنیر نقیب الله خان - دگروال شیر افضل خان - جگرن محمد اکبر خان کابلی - دگروال شاه ولي پیلوت - حاجی اقبال خان حاجی وکیل ولسی جرگه - داکتر محمد نذیر امین - حاجی الله گل تاجر - حاجی مولا گل هودخیل تاجر - جنرال محمد رحیم خان ناصری - جنرال عبدالجبار ملکیار - جنرال عبدالسلام ملکیار - مولوی غلام حیدر خان شنواری و غیره ...»

دانشمند پوهنیار تنها بذکر نامها اکتفا نکرده بلکه در مورد هرنام تفصیلات و شانزولی هم درج نموده ، مطالب و رویداد های بسیار بکر و ناگفته شده را از زبان راویان صادق و معتبر ثبت نموده که این اثر را بسیار آموزنده و خواندنی ساخته است . بطور مثال در صفحه ۸۹ جلد دوم بارتباط قضیۀ تحریر و توزیع یک شبنامه در سال ۱۳۱۲ شمسی و تحقیقات و استنتاج از متهمین آن قضیه چنین گزارش یافته است :

« میرمحمد عزیز جوان منور و ترقیخواه بوده با جوانان منور چون سرور جویا ، غلام محی الدین انیس ، عبدالرشید لطیفی و غیره همیشه محشور میبود . از مشاهده ظلم و استبداد در مملکت خاصنا اختناق آزادی قلم و گفتار رنج میبرد . لذا برای اطفای آن عقده های سوزنده توسط مکاشین پروف گیری جریده انیس با رفقا و همکاران خود چون میر مسجدی ، محمد جانخان سرخرودی و امیر محمد تیکه دار باشاهه شبنامه مبادرت ورزید تا اینکه در ماه عقرب ۱۳۱۲ (۱۹۹۳م) بعد از قتل نادرشاه هرسه نفر مذکور گرفتار و در زندان ارگ محبوس شدند . هنگامیکه مجلس استنتاج شبانه برای متهمین حادثۀ قتل نادر شاه دراطاق بزرگ سردروازه ارگ جریان یافت ، میرمحمد عزیز نیز بجرم اشاعۀ شبنامه استنتاج میشد . اما موصوف از اظهار تعترف خود داری میکرد . لذا به تعذیب او شروع کردند . اول او را بمچین و لگد رند ، اعتراف ننمود . بعد شدیداً اورا طوری قین وفانه نمودند که فغان او باسمان میرسید ، اما معترف نگردید . سپس به تیل داغ کردنش پرداخته جاروی دراز خمیجی ئی را در دیگ جوشان تیل فرو میبردند و به پشت و بدن برهنۀ او مینواختند . هرچند چیمخ های دلخراش او فضای اطاق را می پیچاند ، اما قطعاً اعتراف ننمود . بالاخره به تعذیب بیرمانه و دور از شرافت انسانی که وجدان بشریت حتی از شنیدن آن ننگ دارد ، اقدام نمودند . در محضر والا حضرت سپه سالار غازی سردار شاه محمود خان وزیر حربیه و یکتعداد از وزراء کابینه وعده ای از اهل دربار ، امر شد که شلوار میرمحمد عزیز موصوف را کشیده میخ های چوبی را درمقعد او آشنا سازند . اما درینوقت موصوف باین اهانت تن درنداد و حاضر باعتراف شده گفت : کشتار های بیشمار جوانهای منور و وطنخواه و زندانی نمودن مردمان بیگناه بجرم مخالفت باستبداد و شعله و رساختن آتش ظلم و بیعدالتی در سرتاسر مملکت باسمان رسید ، و زمامداران دولت مردم این کشور را چون حشرات الارض پنداشته زیرپانمودن شانرا مباح میشمارند و هیچگونه حق تظلم هم وجود ندارد ، استغاثه و اظهار بیان باقلم یا زبان طوری مختنق گردیده که جرئت نفس کشیدن از مردم بکلی سلب شده است . بنابر آن جوانان وطنپرست ، بآورد و احساس باقبول هرگونه قربانی مجبور باشاعۀ شبنامه شدند . چون شما بورگان باشان و شوکت حکومت از شکنجه های شرم آور و ننگین عارندارید ، بلکه از منظرۀ عور و بی ستر یک انسان و اعمال میخ

طویل چوبي در مقعدش بصورت بشرمانه حظ میبرد، من از آن شرم دارم و رفتن بپای دار رادر راه خدمت به آزادي مطبوعات و مبارزه با استبداد برای خود افتخار میدانم. بنابراین او را به همراه سه نفر از رفیق های متذکره اش اعدام نمودند.... گزارش فوق از زبان محترم پوپلیار است که در جمله متهمین حاضر و ناظر آن صحنه های پر فجاجت بود» (صفحه ۸۶- ۸۷ جلد دوم).

پوهنپار در چند جای این اثر به ناتوانی فیزیکی و مادی خود برای جمع آوری تعداد بیشتر قربانیان استبداد اشاره کرده و از هموطنان خواسته است برای همکاری در تکمیل این فهرست با او به آدرس فوق تماس بگیرند. مدیر مسئول مجله آئینه افغانستان که این کتاب را خوانده و این تقریظ را نوشته وظیفه خود میدانند بهر افعان علاقمند به جنبش مشروطیت و آرزومند بشناختن قربانیان استبداد و چگونگی تطبیق استبداد در افغانستان مسئولانه سفارش نماید این اثر وزین و آموزنده را دستیاب و مطالعه کنند، زیرا مولف در ضمن معرفی قربانیان استبداد بسا رویداد های مهم سیاسی و اجتماعی دیگر را که خود شاهد بوده یا از زبان اشخاص دست اول شنیده یادداشت کرده است، از قبیل اینکه: (۱) لیونی سردار محمد داودخان بجاسوسی علاقه مفرط داشت و قونسل افغانستان رادر کشور همسایه باین کار تشویق میکرد، (۲) در موضوعیکه بزعم طبیعت خودش برابر نمیبود راپور غلط مخبرین را باور میکرد، اما راپور رسمی مامور رسمی و عالیرتبه دولت را ولو واقعیت میداشت باورنمیکرد (نگاه: موضوع تسلیمی سردار نوروز خان بلوچ بحکومت پاکستان و مسائل دیگر، جلد دوم، صفحات ۵۳ - ۵۷). کتاب بحروف کلان چاپ شده خواندن آن برای کلان سالان اشکالی ندارد. مدیر مسئول مجله آئینه افغانستان بجانب دانشمند سید مسعود پوهنپار تدوین و طبع این اثر مستند و آموزنده را تیریک میگوید و بامسئلت و آرزوی صحت خوب و عمر دراز بازهم تتبع و اشتغال شانرا برای تدوین آثار دیگر توقع میرد. و من الله التوفیق.

عنوان کتاب: د لستوني مار - مولف: بروس ریچاردسن

مترجم زبان پشتو: نثار احمد صمد - مترجم زبان دری: دکتورهاشمیان

ناشر: د عرفان کلتوري مرکز - کانادا - قیمت ۱۰ دالرامریکائی

Address: Irfan Cultural Centre- C/O 2075 Warden Ave, Unit 27 - Scarborough, ONT. M1T-3R1
CANADA

سر کتاب همان اثر وزین و مستند روزنامه نگار امریکائی بروس ریچاردسن است که قبلا توسط آئینه افغانستان هموان «اعمال زور و تهدید، نابود سازی و خاموش سازی - سیاست روسیه در ماورای قفقاز، آسیای مرکزی و معاستان» بزبان دری ترجمه و توزیع شده بود و بالای آن نقدها و تبصره های زیاد نشر شده است. هموطن مبارز ما آقای نثار احمد صمد که قبلا در دهلی «مرکز فرهنگی عرفان» را تاسیس و بهمکاری یکمده بمایان فاضل یکتعداد آثار قیمتدار و بسیار غنیمت جهادی و فرهنگی را بمنظور حفظ و غنای فرهنگ افغانستان صم و نشر مینمود، بعد از مطالعه متن انگلیسی و ترجمه دری رساله بروس ریچاردسن، بسایقه حقیقت پسندی و صدوستی و هم باثر تقاضای پشتو زبانها، تصمیم گرفت ترجمه رساله مذکور را بزبان ملی پشتو تهیه و نشر نماید. این کار را با اجازه مولف انجام داد و بعدا تصمیم گرفت هر دو متن پشتو و دری را در یک جلد نشر کند و موافقت مترجم دری را نیز دریافت نمود. اما وقتی اثر مذکور برای طبع آماده شد، بقراریکه آقای نثار احمد صمد در مقدمه اثر خود گزارش داده، مسعود خلیلی سفیر مرتجع خوجه ئین ربانی در دهلی به تشبثات خبیثانه شروع کرد و از طریق اعمال نفوذ بالای دولت هند و جلب همکاری دستگاه استخبارات هند اول «مرکز فرهنگی عرفان» در دهلی را مسدود و سپس طبع این اثر مستند را که خیانت های احمد شاه مسعود را ثابت میسازد، سانسور نمود. مسعود خلیلی، این غلام حلقه بگوش هندوها و همکار اسرائیلی ها، غافل از اینکه حقایق مربوط بحسبتهای احمد شاه مسعود مخفی نمانده، زیرا ده هانسخه ترجمه دری رساله مذکور قبلا بدسترس افغانها در دهلی قرار گرفته است، باین عمل نامردانه و بزدلانه دست یازیده تا خدمتگذاری بیسود خود را به ولینعمتان خود ثابت بسازد.

همان بود که بیاری ایزد توانا (ج) که موبد و مدد حق و حقیقت میباشد، هموطن مبارز ما نثار احمد صمد موفق سد راه مهاجرت بکانادا رادر پیش گیرد و بعد از رسیدن بدیار هجرت موفق بطبع و توزیع این اثر مستند در کانادا شد که اگر حدود یکسال فاصله زمانی را از دست داد، اما محصول کار او در کانادا با مقوله «دیر آید درست آید» سازگار است.

متن پشتوی رساله با این قطعه نظامی گنجوی شروع میشود که هشت صد سال قبل در شناخت روس منحوس گفته است:

که جزء گوهری نیستش ز آدمی
بخواندن نا دلیر اند و بر خون دلیر

ر روسی نجوید کسی مردمی
همه رهنان اند چون گرگ و شیر

اکنون که ترجمه پشروی رساله بروس ریچاردسن درباره خیانت های مستند احمد شاه مسعود باین قیمت نازل بدسترس پشروی زبانهای افغان قرار گرفته است، ودرحالیکه این کتاب هر دو متن پشروی و دري را در یک جلد شیر و شکر ساخته است، توقع میرود برادران وخواهران پشتون این اثر عبرت انگیز را بار دیگر بزبان خود شان بخوانند. ومن الله التوفیق.

عنوان کتاب :

THE WARLORD ABDUL RASHEED DOSTUM A BLOOD-STAINED CHAPTER IN THE HISTORY OF AFGHANISTAN

جنگ سالار عبدالرشید دوستم - صفحه خون آلود در تاریخ افغانستان

مؤلف: عبدالقدیر مهاجر مقیم اسلام آباد - حجم رساله: ۶۸ صفحه بزبان انگلیسی
چاپ لاهور، اکتوبر ۱۹۹۷ - قیمت در امریکا پنج دالر - مرجع دفتر آئینه افغانستان

در مقدمه این رساله میخوانیم که مؤلف مشاهدات عینی خود را از تحولات اجتماعی - سیاسی افغانستان در ظرف ۲۰ سال بشمول مطالعات یک سفر حقیقت جوئی در ماه جون ۱۹۹۷ بقندهار، ارزگان، بامیان، سمنگان، بلخ و جوزجان و رویداد سقوط اول رشید دوستم و فرار او ربه ترکیه درین اثر ریخته است. وی جریان زندگی پرماجرای رشید دوستم را از فقر و غربت تا ثروت و مکنّت، از مزدور کاری تا زعامت اردو و منطقه و از یک کمونست دو آتشه تا یک مسلمان خوب، از روی واقعیت های محیط و روایات مردم همه جانبه مطالعه و تحلیل نموده است.

این رساله بشکل یک افسانه خواندنی بانگلیسی سلیس بشما میگوید که جد دوستم موسوم به الیاس توردی بافامیل خود بهنگام فرار مسلمانان آسیای مرکزی از ستم روسهای متهاجم در قرن ۱۹ بشمال افغانستان مهاجرت کرد و در قریه خواجه دوکوه در ۱۲ کیلومتری شیرخان اقامت گزید. نواسه توردی، پدر رشید دوستم، در سنه ۱۹۱۷ در کلیه دهقانی و کواسه او خود رشید دوستم نیز در سال ۱۹۴۰ در همان قریه خواجه دوکوه متولد شدند و تا دهه ۱۹۵۰ در حالیکه الیاس توردی خاک شده بود، ۲۱ نفر اعضای خانواده توردی در قریه مذکور بحیث اتباع افغانستان عرض وجود کرده بود. رشید دوستم و برادرش عبدالقدیر شش صنف ابتدائیه را در مکتب قریه خود خوانده اما عملاً بیسواد بودند. در سال ۱۹۶۶ رشید بکورس تخنیکي شامل شد که از طرف ریاست تفحصات بطرول در شیرخان دایر شده بود و بعد از شش ماه دوره کورس بصفت عضو تیم برمه کاری در معدن گاز خواجه گوگرد مقرر گردید و در سنه ۱۹۷۰ بحیث معاون برمه کار ترفیع نمود.

در مخازن گاز شیرخان حدود ۲۵۰ نفر مشاورین و متخصصین شوروی استخدام شده بودند. روسها ازین فرصت مساعد استفاده نموده کارگران افغانی ربه ایدیالوجی مارکسیزم دعوت و مبتلا میساختند. ایجنت (کاجی بی) و آمر کمونستی این ناحیه شخصی بنام (فدا دهنشین) بود که رشید زیر دست او تربیه میشد. بعد از کودتای لیونی سردار زمینه تماس کارگران افغان بامشاورین روسی مساعد تر شد و رشید که درینوقت «رفیق» بلند رتبه شده بود، خودش بدعوت و جذب جوانان ازبک در صفوف کمونستی شروع نمود و بعد از کودتای کمونستی ۱۹۷۸ رشید برای دریافت تربیه نظامی هم بکورسهای داخل کشور و هم بشوروی فرستاده شد و در بازگشت بحیث آمر یک گروه ملیشه کمونستی متشکل از افراد ازبک مقرر گردید تا واحد نظامی مذکور را بمقابل مجاهدین مسلمان سوق دهد. در سال ۱۹۸۰ هنگامیکه رشید بحیث قوماندان یک قطعه ۱۵۰ نفری سپاهیان تربیه شده ازبک مقرر گردید، حدود ۶۰ نفر کوماندوهای روسی از قوم ازبک نیز در آن شامل بود و درینوقت تخلص «دوستم» رارسمای نام خود افزود. عملیات موفقیت آمیز دوستم در برخورد های مسلحانه و طرز معامله وحشیانه او با دشمنان موجب شد که هم ترفیع کند و هم تعداد سپاهیان او به ۵۰۰ نفر تزئید یابد که مخلوطی از افغانها و روسهای ازبک بودند.

عروج و تقرر دوستم بحیث قوماندان سپاه پنجهزار نفری در دوره نجیب صورت گرفت که با ملیشه های روسی در جنوب کشور باافغان کشی مامور گردید. نجیب که از قدرت روزافزون او مستشعر شده بود قرار دادذیل را با او منعقد گردانید:

(۱) دوستم در هر جا که رئیس جمهور امر نماید جنگ خواهد کرد (۲) تمام تجهیزات نظامی بشمول وسایل ترانسپورت زمینی و هوایی بقرار خواهش دوستم از طرف حکومت تهیه خواهد شد (۳) از قتل و قتل افراد نظامی و ملکی از دوستم بازخواست نخواهد شد (۴) در مناطق اشغال شده، قتل، چور و دهشت مجاز بوده قابل بازخواست نخواهد بود (۵) از ائتلاف هر ملیشه تحت قوماندۀ او سخاوتمندانه جبران خواهد شد (۶) در بدل اشغال هر منطقه

ایکه توسط دوستم صورت میگردد، ترفیع و جایزه دریافت خواهد کرد.

بموجب این قرارداد رشید دوستم بحیث یک قوماندان کل اختیار بامتیازات ماورای قانون عرض اندام نمود و بعد از یک سلسله عملیات وحشیانه مفتخر بلقب «گلجم» گردید. لشکر ملیشه دوستم مجهز باسلحه روسی

در آخر سال ۱۹۹۱ بده هزار نفر تزیید یافت. در اوائل سال ۹۲ اختلاف نظر درباره قدرت و اعمال دوستم درپولیت بیرو تبارز کرد و دوستم از آن مطلع گردید. وی بدرستی ملتفت شد که ستاره نجیب و حزب کمونست دست نشاندۀ شوروی در حال نزول است.

در فصول دیگر این رساله رویدادهای کشور از شورش و قیام دوستم بمقابل نجیب و قدرت قاهرۀ نظامی که در دسترس او قرار داشت تا اختلاف او با مجاهدین و دریافت رتبه ستر جنرال و لقب «مسلمان مجاهد» از جانب مجددی و خدمات او برای بقای رژیم ربانی در کابل تا قیام طالبان و تاسیس جنبش شمال و احراز مقام معاون ریاست جمهوری از طرف ربانی تا فرار او با دو طیاره ملو از طلا و پول و اشیای قیمتی به ترکیه با ارائه احصائیه های دقیق و مستند گزارش یافته است.

هر خشیکه این رساله را بزبان انگلیسی نوشته یا ترجمه کرده باین زبان تسلط ماهرانه دارد، متن انگلیسی آن عالی و بی عیب و عاری از اشتباهات طباعتی میباشد. مولف وعده داده جلد دوم آنرا بیانگر رویدادهای مراجعت و تجدید قدرت رشید دوستم در شمال تا شکست و فرار او بدست طالبان نیز تکمیل و نشر کند. این رساله برای کشورهای خارجی در بارۀ رشید دوستم معلومات مستند و دست اول ارائه میدارد. سفارش میشود ترجمۀ آنرا بزبانهای پشتو و دری غرض معلومات افغانها نیز رویدست بگیرند. اگرچه این رساله کوچک موجبات سقوط دوم رشید دوستم را بعد از فتح شیرخان که انشاء الله برای ابد از افغانستان ناپدید شده خواهد بود، دربر ندارد، اما معلوماتیکه از روز تولد تا فرار اول او در آن گنجاییده شده مستند و خواندنی میباشد. مطالعه این رساله برای افغانهای انگلیسی زبان آموزنده خواهد بود.

عنوان اثر: ساختار های قدرت از نظر جامعه شناسی

مولف: پوهنوال دکتور محمد عثمان روستار تره کی

تاریخ چاپ: مارچ ۱۹۹۷ میلادی - فهرست و متن ۱۸۰ صفحه

مرجع دستیابی: Dr. Rustar - 14 Avenue de L'Europe - 69140 Rillieux-La-Pape - France

این کتاب ذخیره ارزشمند علمی است از مشاهدات عینی و نتیجه گیریهای مبتنی بر علم جامعه شناسی یک دانشمند مبارز افغان از اوضاع حالات افغانستان در مدت بیست سال گذشته که مولف خودش در آن زیسته، بشمول شش سالی که در زندان پلچرخ سپری نموده است.

کتاب چهار بخش دارد و هریک بخش آن چند فصل. مولف دانشمند آنقدر معلومات و واقعیت های آموزنده را بطور بسیار فشرده در یک رسالۀ کوچک فراهم آورده است که تعبیر و تفسیر هر صفحۀ آن پنج صفحه را دربر خواهد گرفت. لهذا نقد واقع بینانه این اثر غنی و آموزنده در چند صفحه ناممکن است. من فقط قسمت هایی ازین اثر را بتوجه هموطنان میرسانم:

فصل اول کتاب ارزش های زندگی اجتماعی و سیاسی افغانستان را بنحوی بررسی میکند که قالبها و ساختار های قدرت را از راس هرم تشکیل دولت تا قاعدۀ آن بروش تحلیلی مطالعه مینماید. این ساختار ها عبارتند از دین، جهاد و غزا، مناسبات قبیلوی، جرگه های محلی و ملی، ناسیونالیزم، و دستگاه سلطنت؛ و هریک ازین عناصر با فروع آن مطالعه و نتیجه گیری شده است.

خلاصه و عصارۀ مطالعه و سفارش مولف از مباحث مندرجۀ کتاب ازینقرار است که جامعه عنعنوی افغانستان بارزهای دیموکراسی لیبرال (مثل انتخابات) چندان عادت نداشته و باین ملحوظ برچه توسط قدرت طلبان بقانون حاکم در سیاست تبدیل شده و ائتلاف سیاسی بر مبنای تفاهم بین نیروهای مقاومت مشکل بلکه نا ممکن گردیده است. بعقیدۀ مولف یگانه راه خروج و نجات ازین حالت دایر ساختن لویه جرگه است تا بحکومت قانون ثبات سیاسی و اعتبار بین المللی بدهد.

مولف دانشمند انترناسیونالیزم کمونستی را بامنع مادی آن و انترناسیونالیزم اسلامی را با منبع روحانی آن مفید حال افغانستان ندانسته، اول الذکر را شکست خورده و ناکام و دوم الذکر را محض «رویای آگنده از احساسات انقلابی مذهبی» و وسیلۀ مداخله در کشور های اسلامی توسط اجنبیان خوانده، احیای ناسیونالیزم افغانی را که توسط دوجریان متذکره آسیب دیده سفارش مینماید. وی ناسیونالیزم افغانی را مواجه یک امتحان بزرگ برای احیای «روح مشترک ملی» و استقرار یک حکومت ملی و عاری از ستم انترناسیونالیزم میخواند.

در ارتباط به عنصر مذهب و دین که بحیث یک منبع قدرت در افغانستان شناخته شده، مولف بموجودیت بیشتر از ۱۵ نوع اسلام تنظیمی اشاره نموده خاطر نشان میسازد این وضع در حالی در شرایط افغانستان پدید آمده که دین مسین اسلام مانند هروقت دیگر پیروان خود را بوحدت عقیده و عمل دعوت مینماید. بعقیدۀ مولف مسلمانان

مکتبی دین و مذهب را با سیاست مزج میکند، بشکلی که سیاست را وسیله پیشبرد مقاصد مذهبی میدانند. درباره گروه های بنیادگرا، مولف انقلاب طالبان را در رابطه به قسمتی از حقوق بشر، بخصوص حقوق زنان، دارای خصلت دست راستی و حتی ارتجاعی میخواند و اظهار عقیده مینماید که در اوضاع و احوال جنگ و بحران، سلامت افغانستان باید ارجح دانسته شود و این هدف نقطه مرکزی مبارزه طالبان را تشکیل میدهد، زیرا اگر افغانستان موجود نباشد حقوق بشر و فروعات آن اصلاً مطرح شده نمیتواند، ولی «باید داشتن افغانستان همه چیز را خواهیم داشت... مردم گرایش های دست راستی و ارتجاعی طالبان را ناشی از هیجانات و احساسات شتاب آلودی میدانند که با واقعیت های سرسخت زندگی معاصر و ستراتیژی عمومی انقلاب هم آهنگی ندارد و دیر یا زود جای خود را با واقع بینی تعویض خواهد کرد».

مولف دانشمند اهداف و منافع تنظیم هارا برای دوام جنگ تشریح نموده میگوید: «جنگ برای تنظیم جمعیت اسلامی وسیله تحمیل اراده اقلیت بر اکثریت بود - جنگ برای حزب اسلامی حربه انحصار قدرت و وسیله استقرار یک حکومت مستبد تئوکراتیک بشمار میرفت - جنگ برای گروه دوستم و حزب وحدت آلت کسب حقوق مساوی اقلیت قومی و مذهبی از یک و اهل تشیع با اکثریت بود».

مولف کتاب چنین استنباط میکند که ختم جنگ برای گروه های قدرت طلب مترادف است با ختم زندگی سیاسی آنها و تضعیف نفوذ عده ای دیگر، و دشمنی آنها با انتخابات و لویه جرگه که هدف آن استقرار صلح میباشد، محض دفاع از منافع و موجودیت خودشان میباشد. مجاهدین تفنگ بدست بادیمو کراسی و حق حاکمیت ملی به بهانه های مختلف مخالف میباشند. نزد اکثر رهبران تنظیمی هر وسیله ای که بصلح بیانجامد، خواه در قالب لویه جرگه تبارز کند یا در وجود یک شخصیت سیاسی (مثلاً پادشاه) قابل تأیید نباشد، زیرا منافع گروهی تنظیم ها را صدمه میزند. بعقیده مولف، دیموکراسی به تعبیر اسلام مکتبی با موازین اسلام منافات دارد زیرا حاکمیت را از دست موسسات تصنعی از قبیل شورای اهل حل و عقد میگیرد و بمردم میسپارد. حق حاکمیت ملی از نظر بنیادگرایان در یک دنیای بدون سرحد تحقق یافته میتواند.

بعقیده مولف موسسه سلطنت در جمله اسباب سازنده ملت افغانستان در مسیر تاریخ شامل میباشد: «افغانستان منحیت کشور دارای نظام ملوک الطوائفی درست از زمانی به بعد معروض بعدم ثبات اجتماعی و سیاسی شد که موسسه سلطنت را که با رژیمهای فتوادی خوب تطابق میکند در شرایطی کنار گذاشت که هنوز آماده برای قبولی موازین دیموکراسی در قالب جمهوریت نشده بود». وی علاوه میکند «هرگاه قرار باشد که در افغانستان آینده به شاه (نه بسلطنت) نقش سیاسی قابل گردیم، آن نقش در حد تأمین یک پل از سوی هرج و مرج جانب امنیت، صلح، آزادی، دیموکراسی و حاکمیت ملی خواهد بود». سوالیکه در ارتباط به کلمه «شاه» در نزد نویسنده این نقد (هاشمیان) پیدا میشود اینست که بپرسد: کدام شاه؟ اعلحضرت پادشاه مستعفی که در روم استراحت دارند و مولف محترم ایشانرا بصفه عنصر پابرجا حتی واجد کسب مشروعیت مجدد و حقوق مکتبه در زمینه تدویر لویه جرگه میخواند (نگاه صفحه ۱۱)، ایشان بدلائل و شواهد مختلف (یکی آنکه درین اواخر دو عملیات را گذرانده اند) فاقد تحرک بوده از مردم خود دوری میگیرند. از اعلامیه های سابق شان (که توسط مشاورین خنثی تفسیر و نشر شده است) چنین استنباط میشود که ایشان شرایط سهمگیری مجدد خود را دروای یک امر نا ممکن یعنی تجدید موسسه سلطنت میسر می بینند (که بقرار تفسیر مشاورین خنثی اگر خود تدویر نتوانند پسر یا نواسه شان موظف خواهند گردید) و حتی کاندید صدراعظم حکومت احتمالی ظاهر شاهی با اعضای حکومت او در جلسه بن شناخته شد. اعلحضرت مرحوم امان الله خان پادشاه اسبق که حیات ندارند و یگانه پسر شان کاندید موسسه سلطنت نباشد. پس شاهی که بعقیده مولف نقش سیاسی را بحیث پل بطرف صلح و امنیت (نه برای سلطنت) ایفاء نماید؟ فعلاً وجود ندارد و ساخته هم شده نمیتواند. بنظر هاشمیان باید در فکر و تدارک یک «بابا» برآئیم تا بعد از کسب مشروعیت از جانب ملت لویه جرگه را دایر نموده بتواند.

دو فصل دیگر این اثر که مولف دانشمند در یکی وضع جوانان افغان در داخل و خارج کشور را و در دیگری موجبات سقوط پوهنتون کابل - این یگانه موسسه موقر علمی کشور - را بررسی نموده، آفاقی و بسیار آموزنده است. مولف ضمن یادآوری از فجایع و تخریبات کمونستها از نقش تخریبی اسدالله حبیب، رئیس پوهنتون پرچمی، در تقویت پایگاه های فعالیت خاد و تخریب پوهنتون یادآوری نموده، نامبرده را ایجت شناخته شده (کاجی بی) میشناسد و هاشمیان باتأیید کامل شناخت مولف علاوه مینماید که اسدالله حبیب یک شخص ولگرد و باصطلاح عامیانه «بی پدر» بود. وی از اتحاد شوروی در رشته بیدل شناسی دکتورا گرفت !!! بنحویکه قسمت هائی از نظم و نشر حضرت بیدل را که درباره اصالت کلام و کار گزینش و بروسه ترجمه کرد و بتوجه کمونستهای شوروی رسانید. دولت شوروی بمنظور تبلیغات در کشورهای فارسی زبان یک دپارتمنت بیدل شناسی تاسیس نمود که اسدالله حبیب مدرس آن بود و از همین دپارتمنت دکتورا گرفت و بحیث یک کمونست مکتبی و ایجت (کاجی بی) بوطن برگشت تا بمادر و وطن خیانت کند.

من با احساس مسئولیت به هموطنان میرسانم که هرپاراگراف این اثر دکتور روستار تره کی آفاقی و آموزنده است و چنین اثری برای شناخت ابعاد مختلف جامعه مفلک افغانی از نظر علم جامعه شناسی تاکنون ندیده ام. مسامی مولف دانشمند در تدوین این اثر آموزنده و همکاری در طبع آن از طرف موسسه «د پشته فرهنگ دودی او پراختیا تولنه» در آلمان که بمنظور مبارزه بمقابل انحطاط کلتوری در کشور توسط یکمده و طندوستان تاسیس شده، قابل تقدیر است. وعده ناشر موسسه مذکور برای ترجمه و چاپ کتاب مورد بحث بزبان ملی پشته مایه امید واری و موجب تشویق میباشد. و من الله التوفیق. دکتور سید خلیل الله هاشمیان

« ملي وحدت » بحيث ارگان نشراتي حزب فيلکوه

اولين شماره مجله «ملي وحدت» ناشر افکار لويه جرگه فيلکوه بمديریت مسئول ژورنالست با استعداد، آقای سراج وهاج شاهين، بزيور نشر آراسته شده، دایر شده بود، مطالب جالب دارد.

قبلا لويه جرگه فيلکوه برياست کانديد مدراعظم عنوان «وحدت ملي» را برای نشریه ارگان رسمي ناشر افکار حزب فيلکوه انتخاب و اعلان نموده بود و بعدا ژورنالست با استعداد، آقای سراج وهاج شاهين، بفرمان آقای سیرت بحيث ناشر ومديرمسئول جریده «وحدت ملي» مقرر گردیده بود، شاید پسان فیصله کرده باشند که مقلوب «وحدت ملي» یعنی «ملي وحدت» عنوان آن قرار گیرد.

ژورنالست با استعداد، آقای سراج وهاج شاهين، که بعد ازانجام امور محوله در جرگه فيلکوه در آلمان، اخيرا بمسکن سابق خود در امریکا برگشته اند، در حال حاضر علاوه بر نشر جریده «ملي وحدت»، به نمایندگی از حزب لويه جرگه فيلکوه، بحيث نمایندۀ آن حزب در کلفورنيا شناخته میشوند و ما برای همکار سابق خود صحت خوب و موفقیت در امور محوله اش تمنا میکنیم.

آقای حمید صدیق، از قوم شریف ازبک و هم تبار آقایون ستار سیرت و رشید دوستم که در عین زمان باجۀ آقای غلام غوث وزیري (معروف بمشاور خنثی) میباشد، اخيرا بفرمان کانديد صدارت بحيث نمایندۀ حزب فيلکوه در بن مقرر شده، امور محوله مرکز موقت حزب را در آنجا تدویر میکند. معاشات و مصارف حزب مذکور توسط آقای عبدالستار سیرت تدارک میشود که منابع آنرا افشاء نکرده اند.

قرار بود دومین جلسه کابینه حزب فيلکوه در اواسط ماه نوامبر ۹۸ در روم بحضور اعلحضرت پادشاه سابق در گردد، و قرار بود رشید دوستم نیز در آن سهم گیرد، اما از کم طالعی حزب فيلکوه اعلحضرت باز مریض شد و برای عملیات جدید بلندن رفتند، لهذا جلسه کابینه حزب فيلکوه در بن دایر گردید. اشخاصیکه در آن سراج وریزه اند قرار ذیل میباشد: کانديد مدراعظم عبدالستار سیرت - معاو اول صدارت ووزیر داخله مرزاه واصفي - معاو دوم صدارت و وزیر امور پارلمانی عبدالاحد کرزي - معاو سوم صدارت و کفیل وزارت خارجه غلام غوث وزیري (این چهار نفر بمشاورین خنثی شهرت دارند) - وزیر دولت در کابینه و رئیس استخبارات حرب فيلکوه عبدالله پوپل - کانديد وزارت سرحدات سید اسحق گیلانی - کانديد وزارت جنگلات خان وردک حسب الله مایار و چند نفر کمونستهای سابق که اکنون در جامة ستمی عرض اندام کرده اند از قبیل عبدالواحد سراسی، غلام محمد بیلاقی، علم رزم وغیره. آقای حمید صدیق که در عین زمان موقتا بحيث معاو استخبارات حرب فيلکوه در منطقه اروپا کار میکند و قبلا کانديد وزارت معادن بود، اخيرا از زبان خود او شایع شده که بحث وزیر ترانسپورت در نظر گرفته شده چونکه او میخواهد بکمک رشید دوستم و حکومت ترکیه یک لاین ترانسپورت هوایی بیکي از نقاط نامعلوم شمال کشور تاسیس کند.

ر لحاظ سیاسی، آجندای کار فعلی حزب فيلکوه که در جلسه دوم در آلمان بالای آن بحث و کار میشود، حاکیا کردن مجددرشید دوستم بحيث زعيم شمال میباشد، که بمجرد مراجعت وی بشمال کشور تدویر لويه جرگه فيلکوه را بقیادت اعلحضرت پادشاه سابق در آنجا اعلام خواهد نمود. اما اینکه شخص اعلحضرت پادشاه ساق از تصمیمات مشاورین خنثی اطلاع یا با آن موافقت دارند یا خیر، مستلزم بحث علیحده میباشد. فعلا ما برای صحتیابی کامل اعلحضرت پادشاه سابق دعا مینمائیم.

نکته ها

در نشریه «ملي وحدت» ارگان رسمي حزب لويه جرگه فيلکوه نشر شده است که :

(۱) در گزارشهای طرفداران لويه جرگه فيلکوه میخوانیم که «بالاخره قطعنامه ذریعۀ... داکتر روان فرهادي و دوفتر دیگر تکمیل گردید.» (ص ۲۳). روان فرهادي سفیر دایم العمر (اما غیر قانوني) خوجه ئین، دشمن بشنون، و بطور مستند نوکر ایران واسرائیل میباشد (از یکسال باینطرف معاشات و مصارف او دوچند سابق مستقما از تهران حواله میشود).

(۲) تصویر ملک زرین به نمایندگی از مردم ولایات ننگرهار، کنر و لغمان در لويه جرگه فيلکو نشر شده است (ص ۲۰). ملک زرین در تمام دوره کمونستی از امتیازات خاص برخوردار بوده، در سه حکومت کمونستی (تره کی - امن، ببرک و نجیب) بحيث مشاور با اعزاز و اکرام بکابل دعوت میشد و مجاهدین چند بار در صدد قتل او برآمدند ولی او بکمک ملیشه دولتي تعداد زیاد مجاهدین را شهید ساخت. علاوتا نه تنها او از ولایات کنر، ننگرها و لغمان نمایندگی نمیتواند، بلکه مردم این ولایات او را مثل خوک بد می بینند.

حای تعجب نیست که در جرگه فيلکوه روان فرهادي بحيث نمایندۀ مردم کابل و داکتر عبدالله پنجشیری بحيث نماینده قندهار معرفی شده بودند !!!

در عنعنۀ افغانستان، لويه جرگه عالیترین مرجع صلاحیت ملت افغان شناخته شده است

عنوان کتاب : نگرانیهای روشنفکران

مولف: دکتر زکی نجیب محمود مترجم: پوهاند غلام صفدر پنجشیری

مرجع دستیابی : افغان مارکیت در ویرجینیا ۹۵۲۹ ۲۱۲ (۷۰۳)

مقدمه

مترجم کتاب، پوهاند غلام صفدر پنجشیری، مقدمه ای در هشت صفحه برین اثر نوشته و آن مرثیه ایست به بردار شهید شان مرحوم غلام حیدر پنجشیری، یکتی از روشنفکران افغان که برای احیای مشروطیت و دیموکراسی مبارزه پیگیر نموده و درزمره ماموریت هایش چند سالی هم رئیس انحصارات دولتی بودند. مقدمه مذکور به متن و محتوی کتاب مورد بحث ارتباطی ندارد ولی خواندن آن برای کسانی خواندنی و عبرت انگیز است که از منسوبیت بزادگاه خود احساس حقارت میکنند.

پوهاند پنجشیری در ابتدای مقدمه در معرفی برادر مبارز و شهید خود مینویسد: «... اینقدر میدانم که شما در دره پنجشیر چشم بروشنائی جهان گشودید، از هوای صاف آن تنفس کردید، در دامنه کوههای آسمان خراش آن پاییا رفتید و با فرزندان این وادی پرورش یافتید. از صفای آب و هوای آن، پاکي طینت و از صخره های جبال سربفلک کشیده آن، صلابت عزم و اراده و از دریای خروشان آن سرعت در اجرای امور را کسب نمودید و بالاخره از مردم پاک نهاد و زحمتکش آن نزاهت و امانت داری و غیرت را فرا گرفتید، چون باین زادوبوم و مردم آن علاقه فراوان داشتید و انتساب باین قوم نجیب و غیور رامایه مباهات خود میدانستید، تخلص خود را از نام همین دره انتخاب کردید و بر هر کس دیگر در این زمینه پیشقدم بودید، من و دیگران در گزینش این تخلص بشما اقتداء کردیم.»

الحق که شهید غلام حیدر پنجشیری اولین و یگانه روشنفکر مبارز وادی مردخیز پنجشیر است که تخلص «پنجشیری» را بخاطر زادگاه دوستی و نه بقسم یک عکس العمل عقدی انتخاب نمود، چنانکه برادران فاضل و خانواده شریف شان بسایقه زادگاه دوستی همه از او متابعت کردند. شخصیکه بزادگاه خود، چه پنجشیر باشد یا لوگر، غوربند، بهسود، کنر، سرخورد، لغمان، کشک، کابل، بلخ، پکتیا، قندهار و غیره حرمت و محبت میدارد، بوطن و کشور خود علاقمند میباشد، چنانکه هر وجب خاک کشور در نزد یک شخص و طندوست باید دوست داشتنی و مقدس باشد.

کمونستهای و طنفروش دشمن روشنفکر و طندوست بودند و هدف روسها و کمونستها خفه کردن ناسیونالزم افغانی بود، چونکه در نظر داشتند افغانستان را در جمله جمهوریت شانزدهم قباله کنند و در قبال این هدف شوم از یکطرف از قیام و مبارزه و طندوستان افغان هراس داشتند و از جانب دیگر یک گروه ملحد و بی بندوبار را مغزشوئی نموده برای برادر کشی استخدام کرده بودند. لهذا و طندوست غلام حیدر پنجشیری و هزارها مبارز دیگر مثل او را شهید ساختند. اجل پوهاند غلام صفدر پنجشیری که بضد کمونستها و اشغالگران روسی علنا مبارزه میکرد در سیده بود و رنه اورانیز شهید میساختند و مقدمه آتراهم چیده بودند، چونکه بدوا اورا از شغل پرافتخار تدریس در پوهنتون برطرف و در منزلش تحت مراقبت قرار داده بودند، آنهم بخاطریکه او تباشیر را «خلقی» خوانده بود.

روزی در دوره تره کی - امین پوهاند پنجشیری در دپارتمنت عربی تدریس میکرد. وی میخواست برای توضیح مطلبی بروی تخته از تباشیر استفاده کند اما چند قلم تباشیر نمناک یکی پی دیگر درست کارنداد بلکه شکسته بزمین میریختند. پوهاند پنجشیری آخرین تباشیر نمناک را به تاق تخته گذاشته تبسم کنان بصف گفته بود: «مثلیکه تباشیرها هم خلقي شده اند.» جاسوسان حاضر در صنف این مزاح استادانه را بر رئیس پوهنهی که یک خلقي نا لایق و آدمکش بود و بسلسله مراتب بوزارت تحصیلات عالی اطلاع دادند و روز بعد پوهاند پنجشیری از تدریس سبکدوش و در منزلش تحت مراقبت قرار گرفت که اگر بزودی راه فرار از وطن را اختیار نمیکرد در پلچرخي نابود میشد.

مردم شریف پنجشیر بضد استعمار انگلیس و بضد اشغال روس مردانه و وطنپرستانه جنگیده و هزاران فرزند و مال و مسکن خود را قربانی داده اند. شهامت، صفات حمیده، ایمان راسخ باسلام و و طندوستی مردم شریف پنجشیر نه بخاطر چند نفر کمونستیکه از منطقه پنجشیر تبارز کردند مخدر میشود، و نه کسانی که از آن منطقه در استخدام دشمنان افغانستان قرار گرفته و برای اهداف شخصی خود میجنگند، از شرافت و و طندوستی مردم پنجشیر نمایندگی میتوانند. خداوند متعال بهمه شهیدان راه دین و وطن رحمت فراوان نصیب فرماید.

اگر طالبان قدرت سیاسی را بمردم انتقال ندهند، بمشکلات بیشتر مواجه خواهند شد

تقریظ

کتابی را که پوهاند پنجشیری از زبان عربی ترجمه نموده اثربست از یک دانشمند مصری، دکتر زکی نجیب محمود، نویسنده و متفکر معروف مصری صاحب چندین اثر مطبوع که از سیر و تطور فلسفه از قدیم ایام تا آخرین مکتبهای فکری اروپا، آسیا و آفریقا و تحول اجتماعی جوامع این قاره ها مطلع بوده و هم مضمون فلسفه را در پوهنتون قاهره تدریس میکرده است. فهم مباحث این کتاب برای کسانی که در تاریخ فلسفه و تطور افکار در جوامع بشری مطالعه نداشته باشند مشکل خواهد بود. ترجمه آن بزبان دری محض از طریق دانستن زبان عربی میسر نمیشد، اما پوهاند غلام صفدر پنجشیری که علاوه بر تسلط و تدریس بزبان و ادبیات عربی، مضمون فلسفه را هم در پوهنحی ادبیات و علوم بشری تدریس مینمودند، ترجمه دری کتاب را بدون تصرف و حواشی فراهم نموده، فهم و تعقیب مباحث آن شاید برای خود شان که در دوره مهاجرت حدود ده سال در جده کار و تدریس میکردند، سهل بوده باشد، اما نقد آن برای من که در نتیجه مصروفیت های ژورنالیستی کم سواد شده ام، طاقت فرسا بود.

دکتر زکی محمود در فصل اول نگرانیهای روشنفکران عربی و گریز آنها را از تفکر و مبارزه فرهنگی و تمایل شان را بطرف سیاست و سیاست بازی برای گرفتن چوکی و مقام مطرح ساخته، کسیرا روشنفکر میخواند که از اندیشه و تفکر کاربگیرد، خواه مولود افکار خودش باشد یا آموخته شده باشد، و ازین افکار برای بهبود زندگی خود و جامعه خود استفاده کند. مولف به بحران روشنفکران عربی متوجه شده این بحران را ناشی از تضاد و تلاشی میدان که بین حفظ هویت تاریخی و تمایل جدی برای زندگی مدرن، از طریق بکار بستن تکنالوجی جدید، پدید آمده است. وی طرز تفکر روشنفکر عربی را به سه گروه تقسیم میکند: گروهیک فرهنگ موروثی را معیار قضاوت قرار داده با اساس ارزش های عنعنی خوب و بد یا صحیح و غلط را تشخیص مینماید. گروهیک فرهنگ غربی معاصر را میزان صواب و نا صواب دانسته میراث فرهنگی اسلاف خود را تا جائیکه بفرهنگ غربی موافق باشد می پذیرد و در غیر آن رد میکند. گروهیک روش معتدل بین دو طریق فوق را در پیش گرفته برای دریافت حقیقت با استفاده از قالب ها و معیار های نو مبارزه میکند.

بنظر مولف، مشکل مواجه شدن با تمدن نو دامنگیر روشنفکران سایر کشور هائست که از خود تمدن باستانی دارند. وی راه صواب را در روشی مبیند که میراث عنعنی و خصایص ملی را با ایجابات عصر یکجا مورد تحقیق قرار داده از مخلوط هر دو برای رسیدن به هدف تلاش ورزد؛ زیرا بعقیده مولف مبادی سلوک و سیر امور مطلق و حتمی نبوده، احکام و قضاوت های نسبی شرایط را مقرر میدارند و همین تغییر و تحول مبادی سلوک است که مردمان و کشورهای روی زمین را از هم متفاوت ساخته هر کدام برای رفته است که اهداف و منافع آن تامین شده باشد و این بخاطر نیست که محور سلوک در عصر ما از عقل به لا عقل، یعنی از سلطه منطق سختگیر و مطلق بسوی نرمش و نیرنگ احساسات، منتقل شده است.

مولف اظهار اندیشه مینماید که فرهنگیان شرق بدون آنکه بکنه و ماهیت پدیده های غربی خوب آشنا باشند، آنرا رد میکنند و باین ملحوظ در میان شان افکار خام انتشار مینماید که نه غربی است و نه شرقی، و این وضع مولود روشی است که روشنفکران شرقی جد و جهد برای رفع مشکلات زندگی را ترک گفته بچیز هایی مصروف شدند که در سرنوشت جامعه شان چندان تأثیری نداشت، یعنی نخبه روشنفکران شرقی از مشکلات زندگی جامعه خود مایوس و بیگانه شده در کشور های شان بازار عوام فریبی و تقلب گرم گردید (البته هدف و مراد مولف بیشتر کشور مصر است).

دکتر زکی محمود بعد از ارائه مثالها از وضع اروپای عنعن پرست، یعنی قبل از دوره نهضت و رنسانس، چنین نتیجه گیری میکند که اگر در نتیجه بی تفاوتی کنونی روشنفکران، پوهنتونهای ما بدست ماتحول قهقرائی کرده به دارالحفاظ ها تبدیل شوند، ما بعین سرنوشت اروپا در دوره تاریک دچار خواهیم شد و جوانان فارغ التحصیل ما در چوکات آنچه حفظ و ازبر کرده اند محصور مینمانند و بالنتیجه هیچنوع نو آوری صورت نمیگیرد، بلکه نسل تحصیل یافته ما صدقه و خیرات فکری دیگران میشود. مولف دانشمند رفع این معضله و زایل شدن بحران روشنفکران شرق را در معکوس ساختن روش و فورمولی میداند که دانش قبل از ایمان صورت پذیرد. او میگوید: شمار ما درین تغییر عمیق اگر خواسته باشیم اینست که فورمول را معکوس سازیم: یعنی عقیده سابق که «من نخست ایمان می آورم سپس میدانم»، باید تبدیل شود بعقیده نوین که «من اول می فهمم بعد ها ایمان می آورم.» بعبارت دیگر، هدف ما باید دریافت حقیقت مسلم باشد از طریق مشاهده و آزمایش و تجربه، و انگهی اگر کسی حقایق جدید بنزد ما ارائه کند، آنرا هم عجولانه رد نمیکنیم، بلکه بدقت می بینیم و میشنویم و آنرا با معلومات و تجربه سابق خود مقایسه میکنیم و ازین طریق در تصحیح و تکمیل معرفت می پردازیم.

در بخش دوم پیرامون «ویژگیهای فکر جدید» دکتر زکی محمود معتقد است که عصر ما با اسباب و لوازم علمی توانست با جهان هستی از دو طرف آشنائی پیدا کند: طرف نهایت کوچک یعنی ذره و سلول، و طرف بغایت بزرگ یعنی افلاک و آسمانها، اما بیش از عصر ما نه قدرت ذره و چگونگی سلول شناخته شده بود و نه تصور بشر جرات رسیدن به مهتاب (کواکب منظومه شمسی) را میتوانست. وی در زمینه ویژگیهای عصر و تطور فکری معاصر از چهار روشنفکر بحيث اشهر مشاهیر نام میبرد: داروین با نظریه اش پیرامون تطور - کارل مارکس با طرز دیدش در باره تحول تاریخ - زیگموند فروید با ارائه تئوری لاشعور یا ذات نا خود آگاه - و انشتاین با ادعایش در خصوص نسبیت. این نظرات محورهای عمده ایست که بخش خیلی وسیع فکر جدید بدور آنها میچرخند، مع هذا هیچکدام آن مطلق و بطلان ناپذیر نبوده، بعد ها به تدریج تغییر، تعدیل و تصحیح شده اند. داروین با تئوری تطور خود جهان هستی را که قبلا بی حرکت و ثابت پنداشته میشد، متحرک و متحول قلمداد کرد و مدعی شد که تمام نظامهای زندگانی تابع قواعدیست که موجودات زنده جان از آنها تبعیت میکنند و اهم آن قواعد اینست که موجود زنده یا با محیط زیست خود توافق میکند و یا می میرد (قانون تنازع بقا)، و از بین نظامهای رقیب، آن نظام باقی میماند که از لحاظ توافق با شرایط اصلح باشد. فلسفه پراگماتیسم یا اصالت عمل که بعد ها توسط برکسون و هوایتهد تبارز نمود در حقیقت فرعی از تئوری تطور داروین است، چونکه حقیقت در فعلی نهفته است که توسط اراده انسان برای تأمین هدفهایش پیاده میگردد، اما تفکر ذهنی محض بدون تحرک در محله مسکون میماند. بقرار این تئوری، عملیه تفکر متضمن یک سلسله اجراءات عملی در جهان واقعی میباشد.

نظریه کارل مارکس که جنبه اقتصادی و اجتماعی داشت سیر تاریخ رادرجال پیهم بین اضداد مطالعه میکند و اساس جدلی خود را از فلسفه هیگل گرفته است. این تئوری اسباب و انگیزه های تغییر در جوامع را از ساختمان درونی آنها جستجو میکند و معتقد است که اگر تغییر جامعه بنحو معینی در نظر باشد، باید ترکیب و ساختمان درونی آن، یعنی چوکاتی که جامعه بر آن بنا یافته، دگرگون گردد، بنحویکه مناسبات اجتماعی بااساس قوانین جدید توسط حکومت ها تنظیم گردد. تصور جدلی کارل مارکس برای ایجاد تغییر، همراه با تئوری تطور داروین فرهنگ عصر ما را مسخر شد.

تئوری «لاشعور یا ذات ناخود آگاه» فروید بنوعی در فرهنگ عصر ما اثر گذاشت که نه تنها دانشمندان بلکه عامه مردم از مفاهیمی مانند «عقده حقارت»، «عقده جنسی» و غیره صحبت میکنند. بااساس این تئوری، عقل منطقی در نهاد انسان از سایر عناصر فطرت جلیب اش، از قبیل غرایز و انفعالات و غیره، تمیز داده شد و این نظر تبارز کرد که سلوک انسان به آن اندازه که از عوامل مخفی و مدفون در ساختمان سیکالوجیکی (عوامل و حوادث دوره طفولیت و محیط رشد) او متأثر میگردد، بعین پیمانه از انکشاف عقلی او متأثر نمیگردد. ازین یافته چنین نتیجه گرفته شد تا به پرورش کودکان سالم و میرا از عقده ها اهتمام شود تا از راه راست منحرف نشوند. از جانب دیگر طرز دید راجع بسلوک منحرف چنان تغییر کرد که گویا عامل یا فاعل عمل خودش در انحراف دست شعوری نداشته بلکه بنوع بیماری مبتلا میباشد که باثر آن انحراف صورت گرفته و لهذا عامل مستلزم مداوا است نه قابل مجازات. بعقیده مولف، این تئوری بالای ادب و هنر اثر عمیق گذاشت و برای تصویر نفس بشر مطالعه عمیق نفس لاشعور و مکنونات ذاتی او براه افتاد؛ در قلمرو هنر نیز شیوه های مختلف ایجاد گردید و هنرمند نفس لاشعور خود را موضوع عمده و اساسی قرار داده مکنونات آنرا بوسیله رنگها، خطوط یا قالب ها منعکس نمود و عین روش در حکاک، مجسمه سازی و سایر انواع هنر تبارز کرد.

تئوری نسبیت از آن انشتاین است و به انسان قدرت بخشید تا هسته ذره را بشکافد. از نیروی عظیم و هولناک آن برای گشودن انجم، کواکب، کهکشانها و ساحه های مختلف زندگی اجتماعی استفاده کند. نسبی بودن ارزشها و فرهنگها نیز در شعاع همین تئوری روشن گردید و تصور قدیم مبتنی بر فرهنگ عالی و فرهنگ نازل بنحوی زایل گردید که گویا در هر فرهنگ جنبه های مفیدی وجود دارد که متمم فرهنگ دیگر قرار گرفته میتواند. بدین ترتیب، تئوری نسبیت انشتاین در مجموع در تاریخ علوم یک عصر جدید و متکامل را پدید آورد.

مولف دانشمند کتاب، استاد دکتر زکی نجیب محمود، آنگاه از اثرات چهار تئوری فوق الذکر در طرز تفکر جوامع بشری و عکس العملهای فرهنگ های مختلف در برابر آنها به تفصیل سخن میگوید که ما عصاره آنرا ذیلا گزارش میدهیم:

تفکر علمی جدید که در نیمه قرن ۱۹ پدید آمد موج گرایی را در اروپا گسترش داد، بنحویکه کلیه پدیده های شعوری و عقلانی را از طریق گرایی مادی تفسیر میکردند. اولین عکس العمل بمقابل ماده گرایی توسط سید جمال الدین افغانی در اثر معروف اوموسوم به «رد نیچریه یا رد پرهیریون» داده شد که بقول دکتر زکی محمود «این کتاب مشهور ترین اثری است که این پیشوای مسلمان برای ما بیادگار گذاشته است.» (مع هذا مولف در بخش دیگر کتاب خود اثر معروف جمال الدین افغانی را نقد کرده و آنرا مقاومت منفی و ضعیف خوانده است که در موقعش ما بر آن مکتب خواهیم کرد).

بعد از آن، اساسات علم فزیک که نیوتن برقرار ساخته بود منقلب گردید. نیوتن پدیده های طبیعت را با ماده و حرکت شرح و تفسیر میکرد و برای این سنجش از حساب دقیق ریاضی کار میگرفت. دانش نو که شناخت و تعریف ماده را تغییر داد، ماده را مرکب از ذراتی میداند که از اجزای کوچک برقی تشکیل شده و این اجزاء در مدار های خود دایما در حرکت است، یعنی ماده یک شی ساکن و منفعل و محتاج محرک خارجی نبوده بلکه یک قوه حرکی دینامیک خود بخود متحرک است که از طریق حساب ریاضی هر قدر دقیق هم باشد حرکت آن پیشگوئی شده نمیتواند. علاوه، حرکت خود بخودی اجزای ذره که قبلا با اساس مفکوره جبر مطلق قابل پیشگوئی پنداشته میشد، اکنون غیر قابل پیشگوئی ثابت گردید. بنابراین فرضیه جبر مطلق نیوتن جای خود را بمفکوره حرکت آزاد (حرکت خود بخودی) گذاشت. بطور خلاصه، طبیعت را که قبلا ساکن می پنداشتند، اکنون دینامیکی و متحول و آنچه را مطلق می انگاشتند، نسبی قبول کردند. همچنین اساسات منطق ارسطو که قرنها بر شیوه تفکر فلاسفه مسلط بود، بطلان آن در اکثر موارد مشهود گردید. بدین ترتیب اساسات سابق تفکر فلسفی بخاطری منقلب شد که عده ای از فرضیه ها و مفکوره های گذشته را میان تهی و باطل یافتند، لذا فلاسفه قرن بیستم از روش های تحلیلی برای فهم و درک حقایق از دریچه روشنی جدید برسی و مجال علوم نظر اندازی را شروع کردند.

مؤلف دانشمند کتاب مدعی است که در عصر ما چهار جریان فلسفی وجود دارد: فلسفه تحلیلی در انگلستان، فلسفه اصالت عمل (پراگماتیسم) در امریکا - فلسفه وجودی در غرب اروپا - و فلسفه مادی جدلی در شرق اروپا. و سایر کشورهای جهان بنحوی ازین چهار مکتب فلسفی و تمدن و فرهنگ غربی متأثر شده ویا چیز هایی هم از فرهنگ محلی و خصوصیات اقلیمی خود بر آن افزوده باشند. بعقیده مؤلف، فلسفه غرب اروپا (مذهب وجودی) و فلسفه شرق اروپا (مارکسیسم) هر دو در یک نکته اشتراک دارند و آن اینست که انسان را محور و مرکز ارتکاذ آن میدانند. اما فلسفه تحلیلی انگلستان و فلسفه اصالت عمل در امریکا اندیشه علمی را محور اهتمام خود قرار میدهند، «بنابراین هیچ تضادی میان این و آن نیست، بلکه اینها در یک وحدت فراگیر که عصر و محتوای آنرا تصویر میکند، یکدیگر خود را تکمیل مینمایند.» و ما در صفحات بعدی برایین طرز استدلال مکشی خواهیم داشت.

بحث سوم این کتاب «تصویر عصر ما از فلسفه آن»، فلسفه وجودی را که نکته مرکزی آن آزادی انسان است از زاویه جبر و اختیار به تفصیل بررسی نموده مدعی است که انسان تصامیم خود را خودش اتخاذ میکند و از پیش برای وی مقدر نشده است. مؤلف باین عقیده است که اختلاف در مذاهب فلسفی عصر ما تنها از زاویه حق تقدم آنها است و اینها متعارض یکدیگر نی بلکه مکمل یکدیگر میباشند و میشود همه آنها را قبول کنیم، زیرا هیچگونه تعارض وجود ندارد میان اینکه قابل به آزادی انسان شویم (این فلسفه وجودی است)، ویا اگر بگوئیم که آزادی ضوابطی از منطق دارد که باید حدود آنها تعیین گردد (و این فلسفه تحلیلی است)، و اگر تطبیق عملی اهدافی را که تحقق آنها در نظر است التزام کنیم (و این فلسفه اصالت عمل است)، و اگر ضرورت های واقع مادی برای تامین اهداف خود را مدام در نظر بگیریم (و این است فلسفه مادی جدلی).

بعبارت دیگر، بعقیده مؤلف کتاب «نقطه مشترک در فلسفه های عصر ما تصویری است که انسان را محور فلسفی عمده عصر که خود بخود میگردد و از یک نیروی خارج از ذات خویش بگردش نمی آید. بنابراین محور فلسفی عمده عصر ما همانا یک نظر انسانی است که آدمیزاده را هم مبداء و هم غایه میداند و همین زندگانی را هم نخستین و هم واپسین می انگارد. ولی این نظر بادید اسلامی عربی کاملاً موافق نیست» زیرا طرز دید اسلامی زندگانی مومن مسلمان را در جهان فانی مرحله اولی و آخرت را مرحله نهائی و جاودان میخواند.

مؤلف دانشمند در بخشهای متبای کتاب خود برای مسلمان عربی باین سوال جواب میدهد که آیا: «برای انسان مسلمان عربی امکان این بدست می آید که هم در آغوش عصر خود و هم در پناه فرهنگ موروثی خویش یکجا بسربرد؟» و درین طریق افکار و اندیشه های دانشمندان مسلمان را از عقاد و توفیق الحکیم و طه حسین و دکتر هیکل گرفته تا جاحظ، ابن رشد، ابن سینا، غزالی، سید جمال الدین افغانی و محمد عبده و امثالهم بررسی نموده، از تناظرات، تشابهات، مطابقات و تجاوزات مثالهای جالبی از آثار اخوان صفا در قرن چهارم هجری و طرز دید (میشل فوکوه) ارائه کرده، در جستجو راه و طریقی می افتد تا میان میراث فرهنگی دوره های گذشته شخصیت عربی و فرهنگ عصر حاضر او توفیق و توافق بیابان آرد. مؤلف در آن بخش کتاب خود که مواضع تصادم بین فرهنگ موروثی عرب و فرهنگ معاصر غربی را بررسی میکند، مقاومت برای احیای دین و لاغیر را یک مقاومت منفی خوانده موقف سید جمال الدین افغانی را که بمقابل جدال فکری ناشی از نظریه تطور داروین در علم بیولوژی و مذهب مادی مارکس در فلسفه اتخاذ کرده بود، در زمره مقاومت منفی شمرده است. توجه عمیق هموطنان بطرز تحلیل دکترزکی محمود بخاطری سفارش میشود که رساله «در دهریون» سید افغانی در ظرف

یک قرن گذشته جزئی از فرهنگ اصیل مصري و اسلامي گردیده و علمای عرب به تقلید از آن آثار متعدد نوشته اند. نقد ذیل دکتور زکی محمود که بنظر خود اوشاید یک حرکت انقلابي جلوه کرده باشد اما بنظر این نقاد درواقع یک حرکت ارتجاعی و قهقرائی است بمقابل فرهنگ اسلامي مسلط در مصر که بهتر است آنرا از قلم خود او خوانده قضاوت نمائید:

«دهریونی که جمال الدین افغانی رساله «رد نیجریه - رد دهریون» خود را بمقابل آنان نوشت ارباب فلسفه مادی هستند. افغانی اثر خود را بدو بخش تقسیم کرد؛ یکی «چگونگی مذهب نیجریه و نیجریها و بیان احوال شان» و دیگری «آئین اسلام بزرگترین ادیان است». هدف این کتاب حفظ اصول دین از تطاول افکار دخیل و فلاسفه غرب بود. رساله جمال الدین افغانی رانمیستوان از دیدگاه یک دانشور محقق نقد کرد، زیرا ما گمان نمیریم که جمال الدین افغانی بعلم علماء و بفلسفه فلاسفه در دقایق و تفصیلات آنها مجهز بوده باشد، او موضوع رانه بسان محقق متخصص، بلکه بگونه روشنفکر عادی تلقی کرده است. جمال الدین افغانی موضوع منظور خود رامانند یکنفر ادیب بررسی کرده نه مانند یک عالم و اگر اثر اواز نظر علمای متخصص بررسی شود تاب مقاومت ندارد، حتی بمعیار علوم عصر او ایرادش بر «احکام صدفه» نادرست برآمد و ایراد دیگرش بالای نظریه داروین بارتباط مفهوم «تسلسل مراتب نامتناهی» دروای پذیرش ریاضی دانان امروزی مبتنی بر «وجود مقادیر غیر متناهی در یک مقدار متناهی» نا درست برآمد... رد جمال الدین افغانی مانند آنست که یک عالم گفته و نظر عالم دیگروارد نماید، رد اواز یک موقف احساساتی رافض منشاء گرفته است و از نظر تحقیق علمی، او معرکه را باخته است» (نگاه: ص ۸۰-۸۱)

اما در جدال فکری بعدی و دوم که بین استاد محمد عبده (شاگرد نامدار سید جمال الدین افغانی) و هانوتوی پیرامون مقایسه و موازنه بین دین نصرانی و دین اسلام و برتری نژادی بوجود آمد، محمد عبده بزعم مولف کتاب، میدان را با ارائه دلایل علمی برده است؛ وی ازین بحث چنین نتیجه گیری میکند که محمد عبده قبل از هرکس دیگر ملتفت این نکته شد که بر میراث فکری عرب و برعرف و عنعنات حاکم بر عرب باید تجدید نظر کرد و از فکر نوین که جوهرش همان علم است باید استفاده نمود تا میان خود ما و عصر ما سازگاری و توافق ایجاد گردد، بنحویکه ازین سازگاری و توافق شخصیت جدیدی تشکیل یابد که هم میراث فرهنگی خود را حفظ کند و هم لای ضروریات عصر حاضر بهره مند گردد... (تلخیصی از صفحات ۷۹ تا ۸۲ کتاب مورد بحث).

مباحث متباقی این کتاب متضمن طرزدید جهان بینی مولف دانشمند آن میباشد پیرامون خصوصیات فرهنگی و اجتماعی ملت و کشور مصر و نژاد عرب و هر بحث بشیوه تحلیل مقایسی دروای فلسفه و ارزشهای شرق و غرب پرورش یافته و جنبه های مختلف موازین فرهنگی و اجتماعی ملت عربی و ملل اروپائی و دادوگرفت های فرهنگی و اثرات متقابل آنها از زاویه دید مولف تشریح و بشیوه انتقادی بررسی شده، البته دربرخی موارد تضادها مشاهده میشود، ولی درمجموع یک کتاب آموزنده و تفکر برانگیزنده بدسترس روشنفکران و اهل مطالعه قرار داده است که خواننده دري از ترجمه استادانه پوهاند غلام صفدر پنجشیری بشرفیستفید شده میتواند که حد اقل بامبادی فلسفه و مفاهیم و اصطلاحات مندرج در کتاب آشنائی داشته باشد.

این کتاب را پوهاند صاحب پنجشیری بدستخط مبارک خود بمن اهداء نموده و ازروی شاگردنوازی تقاضای نقد آنرا نموده بودند و من آنرا درایام رخصت تفریحی درایالت فلوریدا در مدت یک هفته خواندم و مفید و آموزنده یافتم، بنحویکه تمام موازات فلسفه که قبلا در امریکا خوانده و تقریبا فراموش کرده بودم، بار دیگر شعوری گردید. علاوه بران ازوای تحلیل های فلسفی این کتاب مسایل مهم پیرامون کشور ویران و جنگ زده مان افغانستان تداعی گردید که مجال طرح و بیان بعضی از آنها درین نقد مناسب می نماید. البته درلای صفحات این کتاب میبایدم تا انگیزه ترجمه آنرا توسط پوهاند صاحب پنجشیری ملتفت شوم و باین نتیجه رسیدم که شباهت های تاریخی، فرهنگی و دربرخی موارد اجتماعی بین دو کشور مصر و افغانستان و نتیجه گیریهاییکه از مباحث این کتاب برای ایجاد تغییر درجامعه شده میتواند، ایشان را به ترجمه این اثر واداشته خواهد بود؛ یا اینکه بسفارش مولف کتاب تن در داده اند که مثالی از روش «جمعیت فابی» را در مقدمه خود ذکر نموده تا بمنظور تحول درجامعه «بیک نظر اشتراکی و آنهم ازراه تضعیف آنانیکه زمام امور جامعه را در دست داشتند، نه از طریق تشدد و کشمکش» رفتار و عمل شود؛ و یا اینکه بسفارش دیگر مولف کتاب گرائیده اند که میگوید روشنفکران میتوانند با موهبت های فطری خود بر مشکلات و نگرانیها تفوق حاصل نمایند و در پی سیاست و سیاست بازی بمنظور کسب شهرت نروند. از جانب دیگر موارد (CONTROVERSIAL - متضاد) درین کتاب مطرح شده که از نظر مترجم دانشمند دورنمانده و ایجاب تبصره یا حاشیه از جانب مترجم رامینمود، خصوصا انتقادات مولف بر هموطن والای مترجم، سید جمال الدین افغانی، باسکوت مترجم دانشمند مواجه شده است.

از آنجائیکه استاد پنجشیری نقد این کتاب را بمن محول فرموده اند، اولاً باید اعتراف کنم که تبحر استاد دکتور زکی نجیب محمود در فلسفه نه تنها ازروی این کتاب بلکه بملاحظه آثار دیگری که بجا گذاشته (۱) و اشتغال پنجاه ساله وی در تتبع، تدریس و نویسندگی در کشور دانش پرور مصر و اکثر کشورهای عربی و همچنان

(۱) اثر وزین دکتور زکی محمود بعنوان «منطق و ضمی» توسط مرحوم پوهاند غلام حسن مجددي در دو جلد ترجمه و در پوهنهی ادبیات پوهنتون کابل تدریس میشد.

در پوهنتونهای معروف انگلستان و آمریکا مشهود و مبرهن است. ایمان کامل وی باسلام در تمام مباحث این کتاب مشهود است، خصوصاً تفسیر مقبول و استنادات او از سوره های مبارک «الشمس» (ص ۹۸) و «یونس» (ص ۱۰۴) و انتباهیکه ازین تفسیر بمسلمانان دست میدهد قابل تمجید و تحسین میباشد؛ بنظر این نقاد اگر همه سوره های مبارک قرآن مجید همینطور تفسیر شوند، مسلمانان بکنه نزول و اعجاز قرآن بهتر پی برده رسالت مرد مومن را خوبتر مستشعر میشوند. مع هذا برخود واجب میدانم یک سلسله مسائل را منحصیث یک طالب العلم کم پای بر حسب سفارش دکتور زکی محمود مطرح بسازم که فرموده اند «فکری راعالی نشماریم اگر صاحب آن عالیمقام باشد و آنرا سافل ندانیم اگر صاحب آن کمپایه باشد.» (ص ۱۱۰)؛

اول - کتمان کلمه (ناسونالیزم) در سرتاسر کتاب مشهود است. عشق آتشین استاد زکی محمود بکشورش مصر و صداقت او بملیت عربی در مباحث کتابش بصراحت افاده شده، بنحویکه در سرتاسر این کتاب کلمه «مسلمان» راه تنهائی نمی بینیم، بلکه مسلمان در تمام موارد «مسلمان عربی» خوانده شده و در ذهن خواننده غیر عرب این سوال خطور میکند که چرا استاد زکی محمود مسلمان را به «عربی» منحصر ساخته است، بدون آنکه یکبار در مباحث کتاب از کلمه «ناسیونالیزم» نام برده باشد. ولی باوجود این اختفی، تمایل او به ناسونالیزم عربی از سیاق نوشته هایش مشهود است. بنظر این طالب العلم، دلیل این اختفی در شرایط اجتماعی دهه های ۶۰ و ۷۰ میلادی کشور مصر نهفته است که هم اخوان المسلمین و هم سوسیالیست های مصری از مفهوم «ناسیونالیزم» تعبیر قهر آمیز میکردند.

دوم - تاریخ طبع کتاب در مصر تذکار نیافته اما یادداشتهای مولف کتاب از رویداد های سال ۱۹۷۸ میلادی (سال شومیکه کودتای کمونستی تره کی - امین در افغانستان براه افتاد) در چند بحث درج میباشد. بنابر آن، با احتمال اغلب اکثر مباحث فلسفی این کتاب در دهه های ۶۰ و ۷۰ میلادی نوشته شده و شاید در اوائل دهه ۸۰ بزیور طبع آراسته شده باشد. این همان سالهاییست که اتحاد شوروی سوسیالیستی در تحت زعامت برژنف باوج اقتدار خود رسده و سیاست خارجی آن بطور جدی متوجه جذب و ارضاء کشور های غیر منسلک آسیا - افریقا گردیده بود. پس کشور غیر منسلک بعد از افغانستان که شکار سیاست مزورانه شوروی قرار گرفت مصر در تحت زعامت جمال عبدالناصر بود که جنگ ۱۹۶۷ و صحرای سینا را به اسرائیل باخته بود. مرحوم دکتور محمد انور سادات در سه ۱۹۷۰ بحیث رئیس جمهور مصر انتخاب شد و از طریق کمکهای نظامی شوروی که قبلاً شروع شده بود بر ی جنگ نجات بخش با اسرائیل (در سال ۱۹۷۳) آمادگی میگرفت. مصر و افغانستان و چند کشور دیگر اسلامی که سکار سیاست مزورانه شوروی قرار گرفته بودند، از آنجائیکه ایدیالوجی کمونزم مبتنی بر الحاد و در تضاد با سلام قرار دارد، زعمای کشور های اسلامی نه تنها به ناراضیتهای عامه مردم خود اعتنا نکردند، بلکه مطبوعات رسمی، موسسات علمی و منورین کشور خود را به نرمش و سازش با ایدیالوجی کمونزم سفارش میکردند (۱). مولف این کتاب از مرحوم انور سادات بحرمت یاد نموده و شعار او را که «سوسیالزم ما یک سوسیالزم دیموکراتیک است» در ورای «اندیشه آزاد» مجاز دانسته است - (نگاه ص ۱۶۷). در حالیکه در بحث دیگر مولف دانشمند حردس بر اصطلاح «دیموکراتیک» خورده گرفته میگوید: «برای تعمق لابدی است که معنی این کلمه انحنای پذیر و ریحامی کاملاً واضح باشد. این انعطاف پذیری بحدیست که حتی کلیه ملل جهان معاصر ما، رژیم حاکم بر آنها هر چه بوده باشد، توانستند خود را دیموکراتیک توصیف کنند.» - (ص ۱۱۶).

سوم - از نقطه نظر این نقاد، چند مورد از طرز دید دکتور زکی محمود بجانبداری از نرمش و سازش با ایدیالوجی مارکسیزم (یعنی دولت شوروی کمونستی) مشهود بوده ذیلاً یادداشت میشوند:

(الف) در سرتاسر این کتاب از هر فلسفه و ایدیالوجی ذکر بعمل آمده باستثنای مارکسیزم - لیننزم و کمونزم؛ لسه کلمه و فلسفه مارکسیزم به تنهائی بسیار استعمال شده است.

(ب) مولف کتاب در چند جای اثر خود بحدیت خاطرنشان میسازد که دبستان های فکری اروپا و آمریکا (مذهب و خودی فرانسه - مذهب ماده گرائی یا مارکسیزم شرق اروپا - فلسفه تحلیلی انگلستان و مذهب اصالت عمل در آمریکا) در تضاد و تباین قرار نداشته همه شان در یک وحدت فراگیر ایجابات عصر خود را تصویر نموده و مکمل یکدیگر میباشند (نگاه ص ۲۹). مولف دانشمند ازین هم فراتر رفته فتوی میدهد که همه این فلاسفه رادر یکوقت منحل نمائیم چونکه هیچگونه تعارض در بین آنها وجود ندارد (ص ۳۷)، بلکه نقطه مشترک در بین آنها تصویری است که انسان را محور متحرک میدانند و محور فلسفی عمده عصر ما همانا یک نظر انسانی است که آدمیزاده را هم مداء و هم غایه میداند... (ص ۳۹).

(۱) در کتاب خاطرات سیاسی رشتیا که در شماره ۶۸ (ص ۸۸) آئینه افغانستان نقد شده است، بیانات لیونی سردار و برادرش در چند مورد در مجلس وزراء بطرفداری از سیاست و موقف شوروی گزارش یافته است.

(ج) ازین نوع استدلالها و نتیجه گیریهای مکرر در چند بحث که مولف دانشمند وظیفه روشن فکران راجستجوی راه و طریقی برای توافق و آشتی دادن فرهنگ موروثی با فرهنگ عصر حاضر سفارش مینماید، و چند نکته دیگر که بعداً مطرح خواهد شد، باین نقاد تصور قرین به یقین می بخشد که استاد زکی نجیب محمود در تحت شرایط اجتماعی دهه های ۶۰ و ۷۰ مصر به پیروی از پالیسی و ارشادات حکومتهای وقت، دانش و تبحر فلسفی خود را در مقبول نشان دادن ایدیالوجی مارکسیزم بکار انداخته و برای این منظور بار اول (شاید با اثر فشار و تقاضای سوسیالیست های مصری) برای تضعیف کلاسیک ترین اثر اسلامی در «رد دهریون» بالای صلاحیت علمی سید جمال الدین افغانی انتقاداتی نادرست رقم زده است، بنحویکه که نه تنها از سوی خود او بلکه از سوی یک طالب العلم کم پایه دبستان فلسفه هم پایانتز افاده شده است: مثلاً پایه های چوبین استدلال او که تنها «متخصص فلسفه» (بمعنی امروزی این کلمه) صلاحیت اظهار نظر در مسائل فلسفی را دارد و سید جمال الدین افغانی «متخصص» نبود، ازین پرسش هویدا میشود که افلاطون، سقراط، ابن سینا، غزالی، جاحظ، ابن رشد و محمد عبده از کجا تخصص گرفته بودند؟ آیا فلسفه و تفلسف در اسلام یک هزار سال قبل در قرن پنجم هجری وجود نداشت؟ آیا مهمترین آثار فلسفی مکتبهای اسلامی قبل از قرن دهم هجری خلق نشده است؟ استاد زکی محمود بیخبر است از اینکه سید هاشم کنری برادرزاده خود سید جمال الدین افغانی را در سن صباوت برای تحصیل بهند برطانوی فرستاده بود، و باز سید در ایران، روسیه، فرانسه، ترکیه و مصر فرصت کافی یافت تا مکاتب فلسفی اسلامی و غیر اسلامی را مرور نماید. دلیل اینکه او رساله «رد نیچریه» را بزبان دری نوشت، علاوه بر اینکه هویت افغانی خود را سند گذاشت، درک درست سید جمال الدین افغانی از موقعیت جغرافیائی کشور های فارسی زبان در مجاورت اتحاد شوروی کمونستی بود که این مذهب ماده گرایی دهریون خواهی نخواهی اولتر باین کشورها سرایت خواهد کرد. بدبختانه با اثر غفلت و جهالت حکومت های وقت در افغانستان این اثر در موقعش فرصت نشر نیافت و رنه سد قوی بمقابل ماده گرایی دهریون میگردد. قابل تذکر است که رساله «رد دهریون» سید جمال الدین افغانی با تائید کامل مندرجات آن توسط استاد محمد عبده به عربی ترجمه شده و در ظرف حدود یکصد سال موجودیت آن از طرف هیچ یک عالم اسلامی رد یا انتقاد منفي نشده است.

اینکه مولف کتاب سویه سید جمال الدین افغانی را بسیار پایانتز از فلسفه امروزی بلکه «احساساتی و رافضی» درج بندی کرده، چونکه بزعم او سید افغانی تخصص یا داکتری نداشت، سوالی در ذهن خطور میکند که هنگامیکه سید افغانی رساله «رد نیچریه» را مینوشت، چرا در کشورهای اسلامی آنوقت، بشمول مصر، یکنفر عالم عربی (همسویه جمال الدین افغانی) پیدا نشد و جرات نکرد تا در شعاع اساسات والای اسلام ارزشهای لغزنده ماده گرایی مارکس و داروین را نمایان سازد؟ آیا هنگامیکه جمال الدین افغانی در مصر وارد شد، با علوم عقلانی در جامعه از هر تدریس میکرد افتخار شاگردی سید افغانی را بخاطر مهارت و بلذیت او بعلوم عقلانی نپذیرفت؟ و آیا علوم عقلی توسط سید جمال الدین افغانی در جامعه از هر راه نیافت؟

(د) میگویند تاریخ تکرار میشود: انتقاداتیکه برای زایل ساختن اهمیت و رسالت رساله «رد دهریون» در دهه ۷۰ میلادی توسط دکتور زکی محمود در مصر صورت گرفت، حرکت شبیه آن در همین ماه جاری اکتوبر ۱۹۹۸، در مذاکرات و واشنگتن بین نیاتنیا هو صدراعظم اسرائیل و یاسر عرفات زعيم فلسطینی ها مشهود گردید: از عرفات تقاضا شد تا بخاطر یک توتنه زمین، داعیه سقوط اسرائیل را از چارتر اهداف انقلابی فلسطینی ها زایل سازد!

(هه) در جائیکه استاد زکی محمود فلسفه وجودی (EXISTENTIALISM) و فلسفه مارکسیزم (که باید کمونیزم میگفت) در شرق اروپا را دارای یک نقطه اشتراک میخواند که محور آن انسان است، سوالات جدی بخاطر ه مجسم میشود:

یک) کدام نوع انسان؟ انسان آزاد یا انسان برده؟ یا انسان «مسلمان عربی»؟
 دو) مذهب وجودی برای انسان کرامت قایل است، اما مذهب مارکسیزم - لیننزم انسان را فاقد کرامت دانسته او را برده افزار کار قرار میدهد، آیا همینطور نیست؟ فجایع بشری دولت شوروی تحت زعامت ستالین که درین اواخر بطور مستند از زبان بندگان و کارگران نجات یافته از سلول های زندان ستالین فاش شده، قیمت انسان را از زبان یک بندی کمتر از حیوان گزارش میدهد. آمر یکی ازین کمپها که بالای محبوسین خط ریل میساختند در فلم ویدیوئی بزبان روسی میگوید که «اگر یک اسب تلف میشد من تحت تحقیق قرار میگرفتم و مواخذه میشدم، اما اگر ده محبوس از گرسنگی یا شدت کار میمرد، در پزوانه های آنها فقط امضا میکردم که مُرد، و از من بازخواست نمیشد...» و آنچه شوروی ها و کمونستهای افغان در افغانستان کردند، قیمت انسان از یک کارطوس هم پایانتز بود، زیرا برای صرفه کارطوس، صدها مسلمان را زیر تانک و بلدوزر کرده در قبرهای دسته جمعی همراه لباس شان زیر خاک میکردند.

سه) هدف و غایه مذهب وجودی انسان آزاد است (LAISSEZ PASSER LAISSEZ FAIRE) تا از مجموع افراد آزاد یک جامعه آزاد (بشمول آزادی اقتصادی) تشکیل گردد. اما هدف و غایه مذهب مارکسیزم - لیننزم (کمونیزم) انسان فاقد هر نوع آزادی بلکه متمایل به تحمیل دیکتاتوری است تا از مجموع اینطور افراد یک

حکومت دیموکراتیک (؟) بعنوان دیکتاتوری پرولتاریا بوجود آید، آیا همینطور نیست ؟

چار) خوشبختانه که مرحوم انور سادات در سالهای اخیر زعامت خود بشناخت چهره غیر انسانی و خون آشام کمونیزم پی برده ، باثر تشویق امریکا که نمیخواست مصر بدامن کمونیزم بیفتد ، ملت مصر را از استیلای کمونیزم نجات داد ، وانگهی مصری ها و جهان بشریت دیدند که شورویها و کمونستها چه فجایع بشری نبود که در افغانستان انجام ندادند ، آیا همینطور نیست ؟

پنج) بالاخره اینکه بنیاد غیر انسانی و غیر اخلاقی کمونیزم الحادی در دهه ۹۰ میلادی از هم ریخت و آنرا هموطنان سید جمال الدین افغانی به تباهی و سقوط سوق دادند . خدا کند استاد زکی محمود انعام این « تصور مادی » را قبل از وفات بچشم سردیده یا شنیده باشد . بهر حال ، دین سید جمال الدین افغانی که روح مبارزه برای آزادی فکری و سیاسی را در ملت عرب خصوصا در کشور مصر دمانید و از هموطنان او که دهریون را به تباهی سوق دادند ، بالای دانشمندان کشور برادر مصر باقیست تا بارتباط بدعت دکتور زکی نجیب محمود ، از قاید بزرگ عالم اسلام ، علامه سید جمال الدین افغانی ، اعاده حیثیت نمایند !

چهارم - استاد زکی محمود طرفدار وابستگی بفرهنگ کهن نیست . او میگوید : « برای ما کفایت میکند در ک نمائیم که چطور بی معنی است که گفته شود : فرهنگ عربی کهن را باز گردانید تا این فرهنگ از ما جان تازه بگیرد ... » (ص ۹۶) و در جای دیگر از داکتر عبدالمنعم نمر نقل قول نموده میگوید : « بسا رای که پیشینان منظور آسانی بر مردم در روزگار خود ابراز داشته اند ، در زمان ما جالب سختی و مشقت شده است و ضروری ند که رای و فتوی بخاطر آسانی و مصلحت تغییر کند ... » (ص ۱۲۸) . (درین نقل قول بالای کلمات « آسانی و مصلحت » باید مکث نمود!) و به تائید عبارت فوق می نویسد که : « چون شرایط زندگانی با گذشت دوره های تاریخ تغییر میخورد ، جایز است آنچه که در یک عصر گذشته آستن مصلحت باشد ، در عصر ما حاصل مضرت گردد. » (ص ۱۲۸) .

س بحث جنجال برانگیز ، بعقیده این نقاد ، مانند شمشیر دولبه تیز و بران است که هر دو طرف آن موثر و کارگر واقع شده میتواند ، و ما در چوکات تجربه و فرهنگ خود اثرات هر دو لب تیغ را مطرح میکنیم : وقتی لب فرهنگ کهن (میراث فرهنگی و عنعنات ملی) آنرا بکار اندازیم می بینیم که حربه عنعنه گرائی با مشخصات هر ملت مرون میکند . بطور مثال ، مردم افغانستان که بحکم فرهنگ و عنعنات ملی خود سلطه خارجی را (خواه مفید بوده یا مضر) نمی پذیرند ، این ملت بشهادت تاریخ در طول قرن نهم صدبار با انگلیس متهاجم مقابله کرده و از تحمله سه جنگ افغان - انگلیس آنقدر معروف است که بالای اثرات آنها (سقوط امپریالزم انگلیس در آسیا - افریقا و آزادی نیم قاره هند) در اروپا کتابها نوشته شده است . در نتیجه جنگهای صد ساله ، زیر بنای اقتصادی ماستان از هم پاشیده بود اما زیر بنای وحدت و تفکر ملی (باوجود از دست دادن قسمتی از خاکهای کشور) سوار مانده بود و این ملت در ظرف پنجاه سال بعد (از ۱۹۱۹ تا ۱۹۷۰) توانست دوباره بپا بایستد .

در دهه ۹۰ میلادی که امکانات جر و بحث مسائل ملی در پوهنتون کابل بین حلقه های استادان و هم در صفوف سر شده بود ، بعد از آنکه سیاست حکومت های وقت در قضیه پشتونستان ناکام مانده بود ، بعضا سوالاتی مطرح میشد از قبیل اینکه اگر در قرن ۱۹ ملت افغان بمقابل انگلیس استعمارگر قیام نمیکرد و با او میساخت و مع منطقه آسیای مرکزی در نیمه قرن بیستم از چه قرار میبود ؟ گروهی باین سوال چنین ابراز نظر میکردند که ساهرا های قیر شده و خطوط ریل تا سرحدات دریای آمو و هرات میداشتیم ، پوهنتونهای مجهز در مزار سرب ، هرات ، قندهار ، کابل و نگرهار میبود ، نفوس کشور سه چهار برابر امروز میبود ، زراعت و صنعت در سراسر کشور شگوفان میبود ، احصائیه بیسوادی به ده فیصد میرسید ، زبان و فرهنگ انگلیسی در سرتاسر ماستان درخندگی میداشت و از همه مهمتر اینکه کشور جدید التالسیس پاکستان اصلا وجود نمیداشت ، بلکه یک افغانستان بزرگ مترقی و مرفه از شهر کراچی در بحر هند تا دریای آمو (بشمول پنجده) در شمال و حرد میداشت و نظام دولت اگر شاهي میبود یا جمهوری ، مطلقه نی بلکه دیموکراتیک میبود . کسانی ازین گروه استدلال میکردند که شاه شجاع از روی عقل و درایت با انگلیس سازش کرده بود اما امیر دوست محمد خان و پسرانش بخاطر قدرت طلبی و سلطنت خواهی که انگیزه آن منافع و دیکتاتوری شخصی بود با انگلیس جنگیدند و مملکت را تباه ساختند . اینطور مباحثات دوستانه دوام داشت .

ساد دارم گروه دیگری از هموطنانم باستناد مشاهدات عینی شان از کشور همسایه ما هند برطانوی و اثرات استعمار انگلیس در آنجا و اصطلاحاتی از قبیل « جی صاحب » و « میم صاحب » دیده و شنیده بودند ، بمقابل آن گروه هموطنان که از عدم قیام بمقابل انگلیس بخاطر شگوفانی اقتصادی و منافع مادی طرفدار میکردند ، استدلال و گفتند : خوب شد پدران ما راه قیام و جنگ بمقابل انگلیس را پذیرفتند و تحقق بخشیدند تا خصلت و هویت ملی ما را حفظ کنند ، چه اگر آنها راه سازش و تسلیم را پیش میگرفتند درست است که ما خط آهن و پوهنتونها و حتی پشتونستان و پاکستان را میداشتیم ، اما امروز آن افغان آزاده نمیبودیم که اکنون هستیم . یک ن از استادان پوهنتون که با عده ای از مهاجرین مجاهد هندی در افغانستان آشنائی داشت از زبان آنها دلیل مهاجرت شانرا با افغانستان و دوام مبارزات شانرا بمقابل استعمار انگلیس بیان میکرد و میگفت کسانی که در

هند بمقابل اوامر و تصمیمات انگلیسی از درساژ و اطاعت پیش می آمدند صاحب هر چیز، از چوکی و مقام و معاش تا بورسهای تحصیلی در آکسفورد و کمبریج و القاب علمی و دولتی، گردیدند، اما کسانی که می گفتند این اوامر و تصمیمات انگلیسی ملت هند را غافل و برده میسازد و مبانی اسلام را تضعیف میکند، روانه زندان میشدند که عده شان از زندانها گریز نموده بافغانستان مهاجرت نمودند.

در همین آوان محمد همایون کبیر وزیر معارف هندوستان که ارمبارزین معروف بضد استعمار و از مرمره نخبگان معاریف هند بود در سال ۱۹۶۴ از کابل دیدن کرد و در سخنرانی خود در تالار پوهنتون کابل بعد از آنکه از خدمات سید جمال الدین افغانی برای بیدار ساختن ملت هند و مبارزات قهرمانانه ملت افغان برای شکست حلقه استعمار انگلیس در آسیا یادآوری و تقدیر نمود و این دوجنبش را الهام بخش و سرآغاز مبارزات آزادیخواهی توده های عظیم ملت هند خواند، در یک بخش گفتار خود بارتباط فلسفه تعلیم و تربیه در دوران هند برطانوی در هندوستان و بعد از آن گفت:

"BRITISH EDUCATION IN INDIA WAS A SECRETATRIAL EDUCATION. WE ARE TRYING TO EDUCATE A FREE INDIAN HUNMAN BEING."

(ترجمه: هدف تعلیم و تربیه انگلیسی در هندوستان تربیه سکرترها بود. ولی ما اکنون سعی میورزیم یک انسان آزاد هندی تربیه کنیم.)

در گفتار فوق توجه خوانندگان را بمعنی کلمه «سکرتر» معطوف مینمایم که مانند ماشین تایپ یک عضو تخنیکي دفتر بود و بالایش دیکته میشد و آنچه امر میشد کلاً اطاعت و تطبیق میکرد، بدون آنکه یک کلمه از متن دیکته شده را تغییر داده بتواند.

استاد زکی نجیب محمود که در انگلستان اوایل قرن بیستم تحصیل نموده با چهره جدید انگلیس که بعد از جنگ جهانی اول داد از «بشرخواهی» میزده آشنا شده ولی چهره عبوس استعمار انگلیس در آسیا را ندیده و در مواردیکه جهان بینی انگلیسها را «فلسفه تحلیلی» میخوانند، نمیدانم گاهی هم از انگلیسها پرسیده اند که چه سلوک و رفتار شان در هندوستان و خصوصاً در افغانستان «غیر تحلیلی» و «ضد بشری» بوده است؟!

پنجم - مثالهای دیگر از سیستم ارزش ها در افغانستان ارائه میکنم که مولف دانشمند ماثل آنها در بحثی بعنوان «فکرت واحد» مثال خوبی از اختلاف نظر پیرامون طرز معامله و حشیانه خوارج با هواخواهان حضرت علی (کرم الله وجهه) در اوائل اسلام ارائه نموده و قتل و حشیانه عبدالله بن خطاب و همسرش را بدست خوارج تذکر داده است (نگاه ص ۱۵۸):

یک) سردار شجاع الدوله خان ابن نواب محمد زمانخان شاه شجاع سدوزائی را بخاطر تسلیم و همکاری با انگلیس در سرک مجاور سیاه سنگ بکشت، چونکه ذهنیت عامه مردم باساز ارزشهای وقت چنین تقاضا را داشت. دو) وزیر محمد اکبر خان در حالیکه پدرش در اسارت انگلیس قرار داشت سفیر انگلیس رادر چمن حضوری کابل بکشت و مجاهدین بزرگ از قبیل امین الله خان لوگری، ملا مشک عالم و غیره برای دریافت لقب پر افتخار «غازی» همه دارائی حتی سر و جان خود را قربانی داده اند.

سه) مجاهدین افغان هر کدام تلاش میورزیدند کته سرهای انگلیس را بکشند تا لقب غازی را کماهی بتوانند. چهار) در حمله پسران امیر دوست محمد خان سردار ولی محمد خان از مادر (توری) بود؛ پدرش او را نایب الحکومه ولایات جنوبی مقرر کرده بود که از طریق خوست و صوبه سرحد با هند برطانوی آنوقت سرحد طویل و وسیع داشت. من از مادر کلان مادری خود که تا ۴۵ سال قبل حیات داشت و نواسه سردار ولی محمد خان بود شنیده ام که پدر کلان مادری سردار ولی محمد خان از خوانین معروف قوم توری بود و در گذشته ها مدتی در سلک نظام انگلیس خدمت کرده صاحب منصب متقاعد بود و تا آخر عمر از انگلیس معاش تقاوی دریافت میداشت. او نواسه دختر خود سردار ولی محمد خان نایب الحکومه را تشویق میکرد تا با سرحدداران انگلیس در آنطرف سرحد دید و وادید نموده برای تربیه و تجهیز پلتن خود از آنها کمک بگیرد. سردار ولی محمد خان باین سفارش عمل کرده سرحد داران انگلیس را باین طرف سرحد با تجلیل و احترام دعوت میکرد و خودش نیز بدیدن پلتن، نظام و سیستم تعلیم و تربیه و مدنیت انگلیسی به آنطرف سرحد میرفت، زبانهای اردو و انگلیسی را کم کم یاد گرفته بود و به آداب معاشرت انگلیسی بشمول نوشیدن ویسکی بلد شده بود. سردار ولی محمد خان تحت تاثیر مدنیت انگلیسی قرار گرفته بپدر خود و هم به برادران خود بتکرار سفارش میکرد تا از جنگ و مقابله با انگلیس صرف نظر نموده از مدنیت و رجحانات نظامی و مادی آنها برای استحکام سلطنت و آبادی کشور استفاده کنند؛ و در حالیکه سردار ولی محمد خان خودش در هیچ جنگی برای سلطنت طلبی و یا بمقابل انگلیس اشتراک نکرده و موقف میانجی بین دو طرف را تا آخر حفظ کرده بود، مجاهدین افغان او را بخاطر خوش بینی اش به انگلیس و اینکه با انگلیس جنگ نکرد لقب «لاتی» دادند که تا امروز در تواریخ بهمین لقب یاد میشود. برخلاف، وزیر محمد اکبر خان پسر جوان امیر دوست محمد خان و سردار محمد ایوب خان فاتح میوند (پسر امیر شیر علیخان) بخاطر مبارزات قهرمانانه و جنگهای متهورانه در کابل و قندهار که متضمن کشتار هزاران انگلیس و لشکریان شان بود، القاب «غازی» و «فاتح» گرفتند. اما اگر سیستم ارزش ها در افغانستان مقلوب

میشد، یعنی دوستی و سازش با انگلیس ارزش مورد تأیید ملت و دشمنی با آن مطرود قرار میگرفت، ارزش اعطای القاب و مکافات نیز معکوس میگردد.

پنج) کمونست ها (تره کی، امین، بیرک، نجیب) با ارزش های کمونستی آمدند و دومیون افغان را کشتند؛ بهنگام سلطه آنها کشتن یک افغان بخاطر مخالفت با کمونستی یک ارزش بود، باین ملحوظ سفاک ترین، ملحد ترین، مرتجع ترین، نادیده ترین، حریص ترین، وطنفروش ترین و احمق ترین کمونستها برچوکی وزارت نشستند. در کتابیکه درین اواخر بقلم ستر جنرال مایوروف، قوماندان اعلی نظامی شوروی در دوره حکومت بیرک کارمل در ماسکو نشر شده، او میگوید: «من در زندگی ام از آدم های احمق، هرزه و شرابخور افراطی همیشه بدم می آید و این هر سه خصوصیات در وجود یک انسان جمع شده و این آدم رهبر حزب و رئیس دولت کابل بود.» درین دوره برای کمونست ها اهانت بدین، فرهنگ کهن و عنعنات مردم یک ارزش پرافتخار کمونستی بود، عقیده به «انقلاب برگشت ناپذیر» ارزش دیگر، اطاعت کورکورانه از هدایات مشاورین روسی ارزش دیگر و استخدام اشخاص بی خاصیت مبتلا بعقده ها و عادات مذموم ناموس فروشی و مرده گاوی در خاد ارزش دیگر بود. یکی از ارزشهای تباه کن که کمونستها بهدایت مشاورین روسی پیاده کردند، اعطای لقب کاذب «ملیت» به اقوام افغانستان بود که خونریزی و برادر کشی ناشی از آن تا امروز دوام دارد.

شش) در دوره حکومت خوجه ثین ربانی تاجک پرستی به پیروی از نمونه کمونستی «ملیت تاجک» بحیث یک ارزش روز رونق گرفت و بعدی انکشاف کرد که مفکوره های «تاجکستان بزرگ»، «تاجک فوق همه» و «یا تخت است یا تابوت» از آن تطق کرد و عقیده به علویت زبان و فرهنگ دری بحیث فرهنگ حاکم آنقدر شدت یافت که خوجه ثین ربانی بهنگام دیدار رسمی از ایران بوزیر معارف ستمی خودپوهانه محمد فاضل هدایت و صلاحیت داد تا قرارداد فرهنگی جدیدی را با ایران منعقد سازد که بموجب آن تدویر امور تعلیم و تربیه افغانستان حتی تربیه دیپلماتهای افغان توسط مشاورین ایرانی صورت بگیرد. یک علت این روش را صاحب نظران مربوط میدانند بشامل شدن یکعده کمونستهای سابق در رژیم ربانی - مسعود که بخاطر تنازع بقا ارزش های کمونستی خود را بارزش های ستمی این دوره متوازن ساختند و به ارزشهای ملی افغانی از قبیل استقلال، مجادله با نفوذ خارجی و ایمان باهلیت و لیاقت اولاد افغان پشت پا زدند.

هفت) این نوع سیستم ارزش ها از نظر استاد زکی محمود بدور نمانده، وی در بخش واقعیت زیبایی میگوید: چیزیرا که زیبا می پنداریم فقط همان چیزیت که در خود صفاتی دارد سازگار با روح ما و چیزیرا که زشت میدانیم فقط همان چیزیت که در خود صفتی دارد ناسازگار با حقیقت ارواح ما... و رزیت سه گانه طوریکه ارسطو بیان کرده عبارتند از: رزیت آهنگامیکه غریزه انحراف میکند، و رزیت توحش و درنده خوئی وقتی که شجاعت دل از حد معقول آن منحرف میشود، و رزیت غش و فریب آزمنان که ذکاوت از راه خیر بطرف مکر و غدر انحراف میکند (ص ۱۸۹).

بنظر این نقاد تفسیر بهتری از مفهوم زیبایی را اریستیپوس از زبان سقراط ارائه کرده است:

«زیبائی، استاد توضیح نمود، وسیله رسیدن بهدیفست که شخصی در پی توکل به آن میباشد.»

«آیا میخواهی بگوئی که عین چیزها هم زیبا و هم زشت میباشد؟»

«البته - و هم خوب و بد، هردو. چون آن چیزیکه برای لاغری خوب است اکثر برای محرقه خراب میباشد، و آن چیزیکه برای محرقه خوب است برای لاغری خراب است. چیزیکه برای دویدن زیباست اکثر برای پهلوانی زشت میباشد و چیزیکه برای پهلوانی زیباست برای دویدن زشت است. چون همه اشیاء خوب و زیبا میباشد به تناسب آن مقاصدیکه با آنها بدرستی انطباق کنند؛ و بد و زشت میباشد به تناسب آن مقاصدیکه با آنها بدرستی انطباق نکنند.» (از کتاب تاریخ علوم، صفحه ۴۹۴)

(یادداشت: غذای چرب برای لاغری خوب اما برای محرقه مضر است - لاغری برای دویدن مساعد اما برای پهلوانی نامساعد است.)

ششم - ما تا کنون در باره چگونگی و اثرات فرهنگ کهن فقط بارتباط یک لبه شمشیر بران (که فرهنگ گرائی باشد) صحبت کرده ایم و اکنون باید لبه دیگر این تیغ بران (یعنی جهات فرهنگ زدائی) را نیز لمس کنیم. عده روشنفکران بشمول استاد زکی محمود طرفدار آنند که ارزش های کهن را باید بادر نظر داشت ایجابات عصر تعویض نمود و تطبیق این نسخه از نظر فلسفه تعلیم و تربیه مجاز میباشد. اما باید متوجه بود که تطبیق موثر این نسخه تنها در حوامعی سهولت ممکن میباشد که سطح تعلیم و تربیه ملی بسوی حد اقل بکلوریا در حدود ۸۰ میصد نفوس کشور باشد. باز هم چند مثال از شرایط افغانستان تقدیم میکنم:

در سال ۱۹۹۷ که من از قندهار و کابل دیدن کردم هر جا میرفتم خصوصاً در قریه جات نزدیک شهر درباره افتتاح مکاتب پسران و دختران بامردم صحبت میکردم، شما باید بحرف من باور کنید که مردم مکتب دختران را خوب بکلی ناروا میدانستند ولی با مکتب پسران هم مخالف بودند و حکومت طالبان بدون آنکه برای تغییر دادن نظر مردم کاری کرده باشد در موازات خواسته های مردم قدم میگذاشت. حالا باید بشما بگویم که وقتی مردم میگویم مراد از چه قسم مردم میباشد: کسانی از نسل گذشته که مکتب

(۳) در سرمقاله میخوانیم: «تمنا دارم کسانی که باین مرام همنوا نیستند، اگر باتائیدات خود بما افتخار نمی بخشند، لا اقل نمایندگان ملت را توهین نکنند، زیرا اهانت به نمایندۀ ملت - درشورائیکه رسمیت و وجاهت بین المللی یافته است - گناه نابخشودنی تلقی میشود و قابل تعقیب و بازخواست قانونی خواهد بود.»

(الف) نمایندگان ملت؟! کدام ملت؟ ملت سیرت، واصفی، کرزی، فرهادی و رشکی و بجلک و داتوره و پنیروک یا ملت افغان؟ اینها هیچکدام از ملت افغان ناسیندگی نمیتوانند، بلکه درنزد ملت مقصر، روسیاه، ملزم و جوابده میباشد. افشاء کردن چهره ها و فساد و خیانت های این گروه و طغفروش و طیفۀ هر افغان و ثواب اخروی میباشد.

(ب) بعقیده کسانی که بالای پشقل نشسته کشمیر را می بینند و انتقاد کنندگان را «قابل تعقیب و بازخواست قانونی خواهد بود» تهدید میکنند، این نکته به نوشته ستمی های مشهور (از قبیل جاوید، فرهادی، لودین و غیره) میماند که در قطعه نامه مجلس خویش خوری هرات شامل ساخته بودند که اگر کسی از آن قطعنامۀ احمقانه اطاعت و پیروی نکند قابل مجازات خواهد بود. علاوه تا پیروان دو رویۀ جرگۀ فیلکوه که دم از «دیمو کراسی» (رقم دیمو کراسی لیونی سردار که توسط واصفی تمثیل میشود) میزنند، افغانها که اکنون این تهدیدات را از قلم خود شان میخوانند - که گویا بخاطر انتقاد بالای مسخره گیها و اهانت های جرگه فیلکوه بصلاحت ملت افغان - فیلکوه گریبان میخوانند افغانها را مورد «مجازات و تعقیب قانونی» قرار بدهند - و اینست دیمو کراسی رقم سوتۀ کراسی حزب لویه جرگۀ فیلکوه - پس بهمان مقامات بین المللی که اعمال خبیثانۀ این جرگه را تأیید کرده اند سفارش کنند تا چند عدد محبس تاسیس شود تا تحت قضاوت قاضیانی از قبیل سیرت، واصفی، کرزی، وزیر، جاوید، روان فرهادی و غیره یکمده بزنند فیلکوه فرستاده شوند.

کهنه کار نو تراش

محمد اسلم فرهنگیار سابق عضو موزیم کابل محترم داکتر هاشمیان: نمیدانم بکجا خوانده بودم و هم یک حقیقت قبول شده است که آقای داکتر عنایت الله سهرانی در وقت کمونستها جامعۀ کمونستی پوشیده و تا اخیر دورۀ کمونستی یار و یاور آنها و صاحب چوکی و مجازات بود. در امریکا که هر کس هر چه دلش خواست می نویسد، یعنی «بی خلطه فیر میکند»، این آقای سهرانی هم پیوسته در تلاش است برای افغانستان یک فرهنگ نو بترشد. در نوشته های مجرمین به مجاهدین، مگمشدگان به رهبران و روشنفکران و چلر ها به شهزاده ها و سلاطین چهره و جامه بدل کرده اند، و حالا ازین هم قدمی فراتر گذاشته در یک مجلۀ بی مسئولیت نوشته است که خرقۀ مبارک را اعلحضرت احمد شاه بابا از سحارا نی بلکه از بدخشان بقندهار برده است، و هدف او ازین نوشته مانند سایر نوشته هایش اینست که در گذشته ها سلسله شاهان بدخشان بر تمام افغانستان سلطنت میکرد و پشتونها غلام شان بوده اند، یعنی «تاجک مرون هم» و «یا تخت است یا تابوت»!!!

فرمان خشک و خالی ملا محمد عمر

همشیره های محترمه کبرا، صدیقه، تورپیکي، زرغونه و مهجوره از آرنج کاونتی محترم داکتر هاشمیان: در شماره ۷۳ (ص ۷) یک فرمان ملا محمد عمر را با طمطراق زیاد نشر ساخته اید که گویا او بزنان افغان حقوق بخشیده است. سه موردیکه شما از فرمان ملا عمر اقتباس کرده اید، تطبیق هر سه مورد مذکور در اکثر نباط افغانستان متروک بوده فقط در بعضی جاها مروج بود و در جاهائیکه مروج بود باوجود فرمان مذکور باز هم مروج خواهد ماند زیرا رفع آن بفرمان نی بلکه به تعلیم و تربیه عمومی خصوصاً برشد سطح دانش طبقۀ نسوان تعلق دارد که در دورۀ طالبان بطرف قهقرا روان است. شما نوشته اید که فرمان مذکور در بین زنان افغان تاثیر خوب کرده و در اخبار مقالات نشر کردند. از برای خدا داکتر صاحب اسی کدام حقوق نو است که در بین زنها تاثیر خوب کرده باشد؟ طالبان زنها را در خانه بندی ساخته، از تعلیم و تربیه و کار محروم ساخته، لاکن بیوه زن را حق میدهد که بدون رضائیت او بشوهر داده نشود! این حق را طالبان نی بلکه اسلام داده و در اکثر ولایات افغانستان تطبیق میشد، فقط در بین بعضی قبایل پشتون بدعت های غیر اسلامی رواج داشت که باوجود این فرمان باز هم رواج خواهد داشت.

نخوانده و کسانی از نسل کنونی که با جهاد و تفنگ کلان شده و هر دو گروه شدیداً مخالف مکتب میباشند و بطرز استدلال های عامیانه از قبیل اینکه «مکتب آدمه کافر میسازه» و «مکتبی ها کمونست شده ناموس اسلام را بالای روس فروختن» و ازین قبیل عبارات کنایه آمیز علناً برای شما میگویند. آن گروه مردم که خواستار مکتب میباشند در قریه حات دور و نزدیک شهر قندهار و کابل در حال حاضر با وجود ندارند و یا حدود یکی دو فیصد بوده تبارز نمیتوانند.

حکومت طالبان ازین موقف پسیف و منفی مردم بِنفع مقاصد خود استفاده کرده عوض آنکه برای تغییر نظر مردم اقدامات و تبلیغاتی براه اندازد، دلیل می آورد که اگر ما برخلاف اراده مردم رفتار کنیم حکومت سقوط میکند، چنانکه حکومت امان الله خان کرد، چنانچه حکومت ظاهر خان و داود خان کرد. در حالیکه در کلیه کشور های عقب مانده یا باصطلاح روبانکشاف همین حکومت هایشان است که برای ایجاد تغییر ابتکار عمل را در پیش میگیرند. من یقین دارم که اگر حکومت طالبان خواسته باشد در ظرف یکسال ذهنیت عامه را درباره مکتب از طریق تطبیق یک پروگرام خاص و مناسب تغییر داده میتواند و این کار در گذشته درخودافغانستان و کشور های اورتوداکس دیگر سابقه دارد، اما طالبان قصداً برای تغییر ذهنیت مردم اقدام نمیکند زیرا اینکار را بمنفعت اهداف و مقاصد خود نمی بینند، چونکه جوانان تفنگ بدست ضد مکتب را در لشکر خود استخدام و پدران بیسواد شانرا بامور زراعت و دهقانی مصروف میسازند.

در مورد شهر ها که نفوس طرفدار افتتاح مکاتب اگر اکثریت نباشد، بمقابل گروه های بیسواد و ضد مکتب یک تعادل احصائیوی را تشکیل داده میتوانند، اولیای حکومت در مورد این نوع شهر ها طور دیگر قضاوت و استدلال میکنند: مثلاً میگویند در شهر های کابل، هرات، جلال آباد، قندهار و مزار شریف اگر اکثریت مردم طرفدار مکتب هم باشند، این اکثریت شهری بمقایسه اکثریت نفوس کشور که در ضدیت با مکتب قرار دارند یک اقلیت را تشکیل میدهد، علاوه میکنند که مذهباً ما در شهر ها مکاتب پسران را باز گذاشته ایم و برای دختران نیز مکاتب ابتدائیه باز شده و خواهد شد. و هرگاه به نصاب درسی این مکاتب نظر اندازید صد فیصد مطابق با اهداف سیاسی حکومت مسلط ترتیب شده هدف و غایه آن تولید چنان ملاهای مکتبی می باشد که نصاب درسی سابق مکتب ابو حنیفه بر آن بمراتب آفاقی تربوده است. حالا من از شما میپرسم که در چنین جامعه و کشوری شما چطور و از کدام طریق میتوانید ارزش های کهن را تعویض کنید مگر اینکه یک تغییر بنیادی در هسته حکومت مسلط وارد نگردد؟ یا بعبارت دیگر تغییر باید از بالای هرم بطرف قاعده هرم مسیر داشته باشد و این روش مستلزم نوعی دیکتاتوری خواهد بود، زیرا تغییر دیموکراتیک آن نوع تغییر است که از قاعده و راس هرم هردو در یکوقت و مشترکاً شروع گردد.

هفتم - اکنون لازم می افتد تذکاري از اصطلاحات «سیستم عقلانی» و «موقف عقلانی» و «زندگی عقلانی» نمائیم که استاد زکی نجیب محمود در چندجای کتاب خود مطرح ساخته و در یکجا بصراحت میگوید که «ازین مثالها و جزء آنها این فکرت در نزد من تقویت شد که عقل و زندگانی آن در کشور ما مسکین است.» (ص ۱۴۰). باتذکار مقاومت ملی و جنگهای صد ساله ملت افغان با قدرت قاهره انگلیس و بار دیگر قیام و جهاد ملت افغان بمقابل تهاجم ابر قدرت روس منحوس که مثالهای آن در فوق گزارش یافت، و در هردو صحنه نابرابر ملت افغان (البته بقیمت انهدام زیر بنای اقتصادی و تلفات عظیم بشري) فایق آمد، و اینکار نه به عقل برابر می شود و نه با موازین عقلانی سنجش شده میتواند؛ اگر این موضوع را از طرز دید استاد زکی محمود ارزیابی کنیم باید از زبان او بگوئیم که «عقل و زندگانی عقلانی آن در کشور افغانستان نیز مسکین است.» اما واقعیت امر در رد این نوع طرز تفکر بنظر این نقاد اینست که ارزش ها توسط فرهنگ تثبیت میشوند و چه بسا مواردیکه «عقل» با آن سروکار ندارد. استاد زکی محمود نیز در جای دیگر اثر خود با این کلیه موافق است که «علم فرهنگ نیست، چه علم بواقع مفید است اما فرهنگ نزدیکتر بمعیاری است که توسط آن بدانچه باید باشد راه میبریم و از همین جاست که ارزش های خیر و شر یا زیبایی و زشتی در قلمرو علم دخالت نمیکند...» (ص ۱۴۴).

انطباق این طرز دید در جنگهای دوسال اخیر افغانستان مشهود است، زیرا فتح کابل توسط طالبان آنهم در حالیکه دکتور روان فرهادی سفیر ربانی در نیویارک سه بار علناً اعلام نمود که بدورادور کابل مانند خط ماژینو آنطور یک خط دفاعی محکم و مجهز اعمار شده که شکستاندن آن از دست قدرتهای منطقه ساخته نیست، تاجه رسد بطالبان. ولی طالبان آن خط ماژینو را مانند پنبه بریدند و باز در سال جاری فتح شرغان و مزار شریف و بامیان که پایگاه عسکری روسیه و ایران گردیده بودند توسط لشکر غیر منظم طالبان یکی بی دیگر هیچکدام بعقل برابر نمی آید و این نوع پدیده ها فقط در قالب ارزش ها و مقتضیات فرهنگ مطالعه شده میتواند. یک ارزش مهم و کهن که بنظر این نقاد در سقوط شهر های مذکور دخیل بوده است «مداخله علنی اجنبی» میباشد که ملت افغان هیچگاه آنرا نپسندیده و این مداخله در شرغان، مزار و بامیان کثیراً و علناً مشهود بود.

از آنچه گفته شد باین نتیجه میرسیم که داشتن فرهنگ کهن یک عطیه خداوندی است که در حفظ و دوام ارزشهای اصیل آن باید کوشید، چنانکه در تجربه افغانستان فرهنگ کهن در راه سلامت و حفظ وحدت این کشور مفید

ثابت شده است. بنظر این نقاد اگر در افغانستان سعی برای تغییر ارزش ها از بالای مردم قدرت بطرف قاعده آن (مردم یا توده) شروع شود، بنحویکه آمادگی و توافق توده قبلا جستجو نشده باشد، نا کام خواهد شد، چنانکه کمونستهای افغان و سوسیالستهای مصری کردند و نا کام شدند. و این فرمول در هر کشور دیگر دارای فرهنگ کهن عین نتیجه را خواهد داد.

اگر قرار باشد از بحث بالا بارتباط اوضاع جاری کشور عزیز ما افغانستان نتیجه گیری نمائیم، خود را مکلف بنذکر میدانم که آنچه برادران طالب ما منیحت یک قشر کوچک میخواهند خواسته های خودشانرا بالای سایر اقشار ملت تحمیل وتغییر ارزش های کهن را با شدت و جبریت عملی سازند، یعنی ارزشهای فرهنگی یکدوره تاریخی ملت را قهرا دگرگون کنند، آنهم در شرایطیکه با اکثریت عظیم توده های فقیر و بیکار ملت نان، کار و وسائل معیشت تامین نتوانسته اند، تاجائیکه تجربه افغانستان نشان داده طالبان نیز بجهت عدم مقبولیت روان میباشند. تحریم ارزشهای کهن از قبیل موسیقی، نقاشی و صورتگری که سابقه چند هزار ساله دارند و هر کدام اینها عنعنه ای در تصوف اسلامی بجا گذاشته، و فن عکاسی که در عصر حاضر جزء مهم مدنیت، ساینس و تکنالوجی گردیده، علاوه در جامعه کم بضاعت ما هزارها نفر ازین مدارک امرار معیشت مینمودند؛ همچنین قیودات ریش و لباس وتعلیم وتربیه زنان ومنع استخدام آنها، خواسته و تقاضای اکثریت مردم و اقتضای زمان نبوده، تغییر ارزش ها بخواسته اکثریت مردم وبابتکار خود آنها درارتباط به نیازمندیهای اجتماعی ناشی از تقاضای عصر و زمان تحقق یافته میتواند، نه در غیر آن. امید وارم این چند سطر با همان صمیمیتی که برای خیر و فلاح کشور رقم یافته، از طرف اولیای امور تحریک اسلامی طالبان مورد مذاقه قرار گیرد.

امید وارم جناب استاد پنجشیری و سایر روشنفکران کشور این نقد را بنظر انتقادی مرور نموده در مواردیکه من خطا رفته باشم مرا ملطفت بسازند. و من الله التوفیق. دکتور سید خلیل الله هاشمیان. اکتوبر ۱۹۹۸

یادداشت اداره: آثار فوق بارعایت نوبت باساس تاریخ وصول نقد ومعرفی شده اند؛ آثاریکه بعدا رسیده نقد آنها بارعایت نوبت باساس تاریخ وصول زیر دست میباشد، و عبارتند از: (قصه من - غلام غوث ترجمان) - (معانستان از زبان علامه اقبال - م. لمر احسان) - (قصاریخ - نسرین ابوبکر گروس) و (ساندی - دکتور غلام مصطفی رسولی).

تبصره ای بر کتاب «اردو و سیاست» بقلم ستر جنرال کمونستی نبی عظیمی

یادداشت اداره: کتاب فوق تازه بدسترس ما قرار گرفته، مجله آئینه افغانستان نظر ونقد خود را بر این اثر محفوظ میداند. جریده اجیر امید که از پول ایران تمویل میشود و ناشر افکار ستمی ها وحکومت ستمی ربانی - مسعود مساشد، بخاطر ائتلاف پرچمیها با حلقه ربانی - مسعود، تقریبا تمام کتاب نبی عظیمی را اقتباسا چاپ کرده مرود، چونکه این امتیاز را از نبی عظیمی حاصل کرده است، در حالیکه حق چاپ و تکثیر آن محفوظ خوانده شده است. بهر حال، مجله آئینه این اثر کمونستی را تکثیر نی، بلکه نقد خواهد کرد. علی ایحال، بعد مختصری بالای این کتاب از یک هموطن دانشمند از آلمان رسیده که درین شماره نشر میشود:

نقد پیرامون کتاب ستر جنرال نبی عظیمی «اردو و سیاست در سه دهه اخیر»

دکتور غلام مصطفی رسولی از گوتینگن آلمان - ۴ نوامبر ۱۹۹۸

بخش اول،

نبی عظیمی در صفحه ۵۴ کتاب خویش پیرامون واقعه روز سوم عقرب مینویسد: «در خارج تالار» شوری. از روز تظاهرات آغاز شده بود، محصلین و شاگردان تحت رهبری حزب دیموکراتیک خلق افغانستان سري بودن رأی اعتماد را بر حکومت دکتور محمد یوسف مورد انتقاد قرارداد و...»

با صراحت میتوان دید که چگونه یکی از جنرالان کمونست ووطن فروش افغانی که کشور را بخون و خاک ویرانه ها و باطلای اندام بریده گان و دشت مرده گان تبدیل کردند اکنون بعد از سی و سه سال باین امر اعتراف میکند که مظاهرات سه عقرب تحت رهبری حزب دیموکراتیک خلق افغانستان سري بودن رأی اعتماد بر حکومت دکتور محمد یوسف را....

.. درستش رانبي عظيمي اگر ميگفت بايد مينوشت که .. تحت اهريمن سالاري ، تحت سالوسي ، تحت جاسوسي به روسها ، تحت شيطنت ، تحت تزوير و منافقت حزب کثيف الکراتيک خلق .. زيرا مردم افغانستان ديدند که بدبختيهاي بزرگي را که حزب ديموکراتيک خلق افغانستان کشور را بآن سردچار ساخت سرچشمه آن از همين روز سه عقرب گرفته شد .

صفحة ۵۵ نبي عظيمي مينويسد که ميوندوال تحصيل يافته امريکا بود .

چه دروغ شاخداري!

يك شخصي که ادعاي تاريخ نويسي کند و بعد براي اهداف پليد شبیه به اسلاف خودحسن شرق ، فرهنگ و رشتيا در تاريخ نويسي احساسات پوسيده کمونستي اش را که هنوز هم بعد از اينکه شرمسار روسيه روی درآغوش دشمن خویش که در وقت قدرت شان آنرا با گلو پاره گي ، امپرياليزم غرب ، ميخواندند ذليلانه لميده است در کتابش داخل سازد تاريخ نويست بلکه جفنگ سراي است دروغ گواست جعل باف است و کذاب نويست .

بايد ادعا را برضد کذابيت نبي عظيمي اقامه کرد و آن اينکه ميوندوال جز ليسه حبيبيه در هيچ انستيتوت و دانشگاه تحصيل نکرده بود . تعجب در اينجاست که يك شخصي که دعوای ستر جنرال افغانستان را که خود مورد سؤال است داشته باشد تا هنوز واقف نيست که يکي از سربرآورده ترين صدراعظمان کشورش در کجا تحصيل کرده است . اين تحصيل در امريکا ني بلکه نبوغ و عبقرت ذاتي ميوندوال بود که او را قهرمان قرن ساخت و تا افغانستان زنده است نام ميوندوال اندیشه ميوندوال با آن زنده خواهد بود .

در همين صفحه ۵۵ ميخوانيم ؛ .. ميوندوال حزي را بنام مترقي ديموکرات اعلان کرد و سوسياليزم را نيز شامل برنامه خود ساخته بود . اما چون در ادعاي خود صداقت نداشت چندان مورد پشتيباني و حمايت جوانان قرار نگرفت ..

نبي عظيمي فکر ميکند که سوسياليزم تنها بر اندیشه هاي لينستي و ستالينيستي مبتني است .

نبي عظيمي خود را از فارغان حبيبيه ميشمارد ولي تا هنوز غافل از آنست که در جهان علاوه بر حزب کمونست روسيه ديگر احزاب سوسياليستي نيز وجود دارند منتها اين احزاب واقعا براي کشورهاي شان سوسياليزم ميخواهند و اين سوسياليزم از سوسياليزمي که روسها مردم خود و جهانيان را بآن فريب ميدادند تفاوتی دارد زمين تا آسمان .

نبي عظيمي که در روسيه تحصيل کرده ولی اکنون که با داران روسی اش دست به گدايي در تمام جهان دراز کرده اند کم از کم علل واقعي سوسياليزم نام نهاد روسي را که بر سرقت ، ترور ، دهشت ، قتل عام ، دزدی ، راهزني ریاکاري و جعل بافي استوار بود مطالعه ميکند .

نبي عظيمي بايد بداند که سوسياليزمي را که لينن با کودتای خونين ۷ نومبر سال ۱۹۱۷ در روسيه اعلان کرد ترور و دهشت گراني سرخي بود که دامنگير همه ملتهاي روسيه شد . و نظير آنرا ما درست شصت و يك سال بعد در افغانستان با استقرار رژيم کمونستي تره کي مشاهده کرديم . سوسياليزم روسي که در رأس آن لينن قرار داشت از نخستين روزهاي رسيدن به قدرت شبیه به حکومت حزب ديموکراتيک خلق در افغانستان که نام آنرا دخلکو حکومت گذاشته بودند به بازداشت و تيرباران ملت آغاز کرد .

در اين مورد بهتر ميبود اگر نبي عظيمي که روسي مي فهمند و اسنادي هم از ولي نعمتان و جنرالان روسي خود در کتاب خود ترجمه کرده اند يکبار به آثار پيشواي خود لينن مراجعه کند ؛ لينن ميگفت .. ترور وسيله اعتقاد است .. کليات مجموعه آثار لينن جلد ۳۹ ، صفحه ۴۰۴ . و اما سوسياليزمي که نبي عظيمي اکنون در هالند از آن بهره مند است به تمام معني سوسياليزم است که از طرف حکومت مردم توسط مردم برای مردم ساخته شده است . اين سوسياليزم برای رفاهيت مردم برای آسوده گي مردم است نه برای نيستي مردم و نابودي مردم . و سوسياليزم نظر به سطح زنده گي کشورها تفاوت دارد . و اما سوسياليزمي را که ميوندوال اعلان کرده بود در

چوکات حزب ديموکرات مترقي در چهار چوب دين و عقیده و دين در زير چراغ اسلاميت و مشروطيت و عدالت اجتماعي و مليت و مساوات بود . اندیشه ديموکرات مترقي که بنیان گذار آن ميوندوال بود بر دهریت و غفريت ، سويتيزم و فاشيزم بنا نه بود بلکه اساسات کاملاً ديگري داشت که ضابطان ماشيني شبیه به عظيمي نتوانستند آنرا درک کنند و هنوز هم با وجود آنکه ادعاي تاريخ نويسي دارند نمیتوانند بآن پی ببرند . ولی نکته مهم اينست که عظيمي مينويسد ؛ .. ميوندوال در آن صداقت نداشت .. اگر اول آقا وبعد رفيق و در اخير از برادر ارجمند نبي عظيمي سؤال شود که شما آنگاه کور بوديد و نديديد که ميوندوال برای پياده کردن مرام ديموکراسي مترقي چه جانفشانيهاي نه بود که بر دوش نگرفت ؛ .. برنامه خلکوته ورخم .. درخشانترين و تابناکترين مظهر حکومت مردم برای مردم توسط مردم بود که شهيد ميوندوال برای نخستين بار در تاريخ افغانستان آنرا براه انداخت و شما ديديد که مردم افغانستان از نماينده راستين و صادق خود که حرف خود را عملاً ثابت ميساخت با چه شور و شعف استقبال ميکرد و چه لوزه بر اندام خلقي و پرجمي و اربابان قدرت وقت مستولي ميشد .

در تاريخ افغانستان نشان دهيد صدراعظمي را که به همه جاها ؛ به پوهنتون ، به جرگه ها ، به محضر مردم ، برای بازديد ، تهديد گذاري و افتتاح پروژه ها بدون محافظ ، بدون باديگارد و بدون پاسبان رفته باشد ؟ اتکا به خداوند و توکل به ذات کبريائي ارزنده ترين نصابهاي شهادت و پايمردي ميوندوال بود که عجيب صداقت و راستگاري او گرديده بود . او برعکس شما و امثال شما بزور برچه عقیده نداشت . او برعکس شما ریاکار ، سازشگرو منافق نه بود . او برعکس شما آدم کش ، توطئه گر ، کودتاچي ، صراف و دلال

با خون مردم افغانستان نه بود. شما در تاریخ افغانستان صدراعظمی را نشان بدهید که تمام دارایی و مال منقول و غیر منقول خود را بعد از مرگ خود به معارف اهدا کرده باشد؟ نمیدانم نبی عظیمی صداقت را با کدام معیار ترازبندی میکند. تعجب در اینجا است که نبی عظیمی عکس خائنترین فرد افغانستان ببرک کارمل وطن فروش را درج کتاب خود ساخته است و این کسی است که او را بکوف میگفتند و در گلو پاره گیهای خود، در اکتهای خود از لیسن در بیانیه های پوچ و نوشته شده گی از مسکو خودامپریالیزم غرب را میکوبید ولی امروز تمام فامیلش با جمیع خلقي و پرچمي به غرب پهنده شده اند.

آقا رفیق و برادر عظیمی مرامنامه جمعیت مترقی دیموکرات راچی که حتی مرامنامه حزب کمونست افغانستان را نتوانسته است مطالعه کند. اگر از آقای نگارنده سؤال شود که صداقت را شما چگونه تعریف میکنید با ظاهرشاه و داؤدشاه و تره کی و امین و کارمل، نجیب و سجددي ورباني تا کدام اندازه صادق بودید و چگونه از یکی به دیگری سوچ شدید؟ نبی عظیمی. این عسکر پادشاه که با سلطنت حلف وفاداری یاد کرده بود ولی در عین زمان با عروسکهای کمونست روس پرست در کابل در خفا غدارانه پیمان بسته بود بعداً اولیای امور خودستر جنرال خان محمد خان وزیر دفاع و سایر جنرالان برومند و عزتمند را یکی پی دیگری از خانه کشید و چنانکه خودش مینوسد در پشت درب میوندوال شهید هم حاضر شد و او را به جلادان قرن تسلیم کرد. بعد با سردار محمد داؤد در حزب انقلاب نام نهاد ملی شامل شد و سپس با او هم خیانت کرد و ببرک کارمل این کفش لیس ترین سالوس روسهارا رهبر گزید، معلوم نیست چه مسلک را مرجع میشمارد؟ و صداقت به نزد نبی عظیمی چه مفهومی دارد؟ درست است که میگویند چه دلاور است دزدی که به کف چراغ دارد.

- صفحه ۷۹: از یکسو میخوانیم سردار محمد داؤد با انضباط سختگیر، مستبد و مغرور بود بعد همین مؤلف در همین جا مینویسد داؤد خان مردی بود خداپرست، پرهیزگار و متقی .... آیا یک کسی که خود را مؤرخ بگوید اینهمه دون خامه گی، بیسوادی، نقاضت در گفتار و تردد در نوشتار را بخود اجازه میدهد و راستی این کتاب را خود عظیمی نوشته است؟

- صفحه ۸۰: نبی عظیمی در اینجا نیز خواسته است از نیرنگ تعصبات فارسی مشربی کاریگیرد مگر شبیه به هر خلقي و پرچمي فروخته شده در این کار ناکام شده و نتوانسته است طفره بزود. او مینویسد: از لحاظ سیاسی دیده گاه او، سردار داؤد، با افغان ملتینا مشابهت و نزدیکی داشت نه با پرچمها و خلقیها. حیرت آور است که در کمیته مرکزی، در شورای وزرا و در پوست های حساس وزارتخانه های داؤد جلا دهمه پرچمها و خلقیها بودند مگر خود جلا د افغان ملتی بود. چند تن از وزرا در کابینه داؤد دیوانه افغان ملتی بودند؟

- صفحه ۸۰ تصمیم شرط اول موفقیت است. نبی عظیمی یکبار دیگر برریش داؤد دیوانه خندیده است. زیرا این یک وجیزه از بیانیة خنده آور داؤد در آن لویه جرگه ساختگی بود که گفت تصمیم شرط اول موفقیت است. و مصرع دوم این اضحاک، این رسوایی و این شرمساری دار و دسته داؤد دیوانه که اکنون نبی عظیمی گاهی او را فاشیست، مادامی پرهیزگار، باز مغرور و بعد افغان ملتی لقب میدهد با جمله ای «مگر به یک شرط» ختم میشود. و مردم با بصیرت افغانستان دیدند که آن لویه جرگه چقدر شرم آور و مضحک بود.

بسم الله الرحمن الرحيم
(یا نیرار)

د افغانستان د اسلامی امارت مشر،

جلالتمات امیر المومنین ملا محمد عمر «مجاهد»!

السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته.

وطن ته د خدمت له پاره له خپلو یارانو سره بریالی اوسې، پاک
خدای (ج) دې حالات ډیر ژر ښه کړی چې د ولس د هوساینې له پاره خپله
اسلامی دنده او وظایف ترسره کړی.

وروره: د بهرولي لاس و پښې غوڅول هر څوک کولای شی. خو که د
شریعت په چوکات کې تاسې د تش په نامه مشرانو او ځینو نورو چې
قتلونه، جانیونه، او خیانتونه یې کړي دی له جرم سره سم په دار و زړول
اوریا مولا سونه او پښې وړ غوڅې کړي بیا دې د حضرت عمر فاروق (رض) د
سپېڅلې عدالت مقام مبارک شه. او که دا نه وی بیا نو د عمر نوم هم لا
زیاتی دی ټنگ دې وی شریعت او د فاروق اعظم نیاو، ودان، خپلواک او
یو موټي دې وی افغانستان.

مع السلام

جنرال ساپی

۱۹-۹-۹۸

مسعود بیژنی؟

هلي اخل؟ که هلي خاين؟

مؤلف: جنرال رحمت الله ساپی

این رساله کوچک اما بسیار جالب و خواندنی، در صد صفحه
بزرگان ملی پشتو، باتصاویر تاریخی از جبهات جهاد را
قبلا جناب جنرال رحمت الله ساپی بقلم رسای خود تحریر
و بمصرف شخصی خود طبع و تکثیر نموده و متن کامل آن
از چندینست که در جریده و زین شریعت اقتباس و نشر شده
میرود. کتاب مذکور کاملاً مستند بوده، مشاهدات عینی را
بیان داشته و از هر حیث خواندنی میباشد. کیفیت قابل
ستایش این اثر اینست که توسط یک دیگر جنرال ارکان حرب
که در اکثر جبهات جهاد حاضر بوده و با استراتیجی های
نظامی شوروی و مجاهدین افغان آشنا میباشد، نوشته
شده، روش تحلیلی آن مسلکی و اختصاصی میباشد. محتوی
کتاب را از عنوان آن قیاس کنید! سچ نویسی و تردد گوئی
جنرال ساپی قابل تحسین است. صفحه آخر کتابش در ستون

مقابل اقتباس میشود. **سچ کتیاپی:** General R.Sapi

26 First Ave - London, W3 - 7JR, ENGLAND

phone: 44 181 743 7581

آینه افغانستان

ماهرسانه منتقل غیر حزبی، ملی و دلسازی

مجله آینه افغانستان یک نشریه غیر حزبی است
عائده دساعتیبا با کمال مستان پذیرفته شود

موسس و ناشر:
دکتر سید محمد بنده اشیمان

فصله اشتراک

در امریکا	معماد	در اروپا آسیا
۶۰ دالر سالانه		۱۲۰ دالر
۳۰ دالر فصلانه		۶۰ دالر

قیمت یک فقره پنج دالر در امریکا
AFGHANISTAN MIRROR
P.O. BOX 418
MONTCLAIR, CA 91763

تلاش دارد با بدیوریت کم تر نشیند و بار بار باشد

مست را یک نشر شود مستر نشیند

TEL. (909) 626 8314
FAX (909) 625 6751

خدمات نشریه انجمن افغانیستانت
نشریه افغانیستانت

عنوان فهرست مترجمات صفحه

۱	سرمقاله مدیر مسئول در صفحه ۳ انگلیسی
۴	اخبار افغانستان
۴	فجایع بروجردی از نظر کیهان لندن
۴	دستیابی امریکا در قبال رجعت پادشاه سابق
۴	تصمیم قاطع امریکا برای محو یا دستگیری بن لادن
۵	گدامهای اسلحه ایرانی در بامیان
۶	مصوبه مورخ ۱۸ اگست شورای امنیت
۷	ملی وحدت بحیث ارگان نشراتی حزب فیلکوه و نکته ها
۸	کهنه تار نو تراش - اسلم فرهنگیا.
۸	فرمان خشک و خالی ملا محمد عمر
۹	اخبار داخل افغانستان
۱۰	مصابحه لوی ملا صاحب با جریده (الواسط)
۱۲	مصابحه لوی ملا صاحب با روزنامه (النهار)
۱۵	فرمان عجیب ترافیکی و مصابحه مدیر جریده مسلم
۱۸	شرکت آریانا باز طیاره می خرد - امین الله میخانیک
۱۹	امریکا و حقوق بشر - عبدالحمیدانوری
۱۹	اشتباهات طالبان - پوهاند محمد نادر عمر
۲۱	چه مورثی بتیاری حوی ثنی فتحخان نکیزی - جنرال سایی
۲۴	یادابین و آئین افغانها تغییر داده میشود؟ - عبدالکریم حکیمی
۲۸	کورخود و بینای دیگران - محمد نعیم بارز از فرانسه
۲۹	نسخه ای برای «اخرافه» ساختن شاعلی آئین - دکتر هاشمیان
۳۵	از سفیران صلح تا سفیران جنگ - احمد کریم مشتاق نوری
۳۵	یادابین و آئین افغانها تغییر داده میشود؟ - عبدالکریم حکیمی
۳۷	چرا ریش؟ - عبدالصمد و هابزاده (فریبار)
۴۰	تاملی در باره ریش - محمد سرور نور افشان
۴۱	خبروفات مرحومین استاد محمد عثمان صدقی و عبدالحمید زابلی
۴۳	خبر وفات مرحومه میرمن زرمینه فاروقی و نامه ای از مجددی صاحب
۴۴	مکاتبات وارده: درباره دکتر محمد کرم عثمان -
۴۴	اختلاف نظر بین دودوست ... - سید فقیر علوی
۴۷	ناشوک درم - فانتزی (اداره)
۴۷	تجارت ارشد الشیاطین ...
۴۸	مسمود با پوستین قره قلی
۴۹	اطلاعه انجمن اسلامی و ملی افغانان مهاجر در ویرجینیا
۵۰	در باره امیر عبدالرحمن خان و خواهرش - احمد صدیق حیات
۵۴	پیرامون لقب (امیر المومنین) - احمد صدیق حیات
۵۴	بخش زبان و ادبیات: اشعار استاد شرر و هابزاده (فریبار)
۵۷	نگوشتی از شعر و شاعران - عبدالعلی نور از فریمان و نسخه ترجمان
۵۹	صفحه انتخابی آقای محمد حسن کریمی
۶۰	صفحه آقای احمد صدیق حیات
۶۲	برق نگاه - دکتر سحر مهجور - آواره نور محمد تابش
۶۳	با استقبال از یادبود مرحوم غلام محمد غبار - احمد صدیق حیات

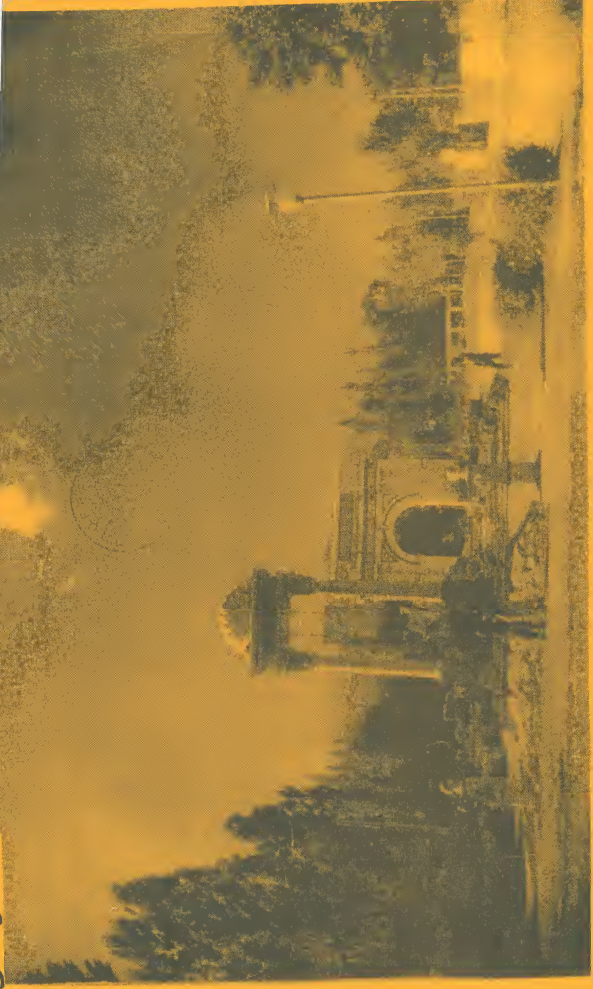
AFGHANISTAN MIRROR
P.O. BOX 418
MONTCLAIR, CA 91763
TEL. (909) 626 8314
FAX (909) 625 6751

AFGHANISTAN
MIRROR

الكتاب والمجلات

استفسار عن كتاب وخرید
۱۹۹۸ - قوس

ACKU
مل
D8
371-3
997
الف ۷۷
۷۱۵:۷۴

شماره فوق العاده تقاضای ملت برای تدویر عاجل لویه هر گه

Wali, minister for the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice.

Wali, like other Taliban members, relies on an extreme interpretation of Islam to mete out punishments for such sins as drinking, gambling, drugs, watching television and listening to music. Women are prohibited from wearing white socks, because they draw attention to ankles. Homosexuals are buried under toppled walls of brick. Adulterers are killed with stones.

"On the surface, it looks like I have a difficult job," Wali says. "But I am willing and happy in my work."

Former News Anchor Must Now Wear Veil

Shafiqah Mahmood Habibi was once Afghanistan's most popular news anchor. During the 1970s and 1980s, she and her husband, a former government minister, enjoyed a favored spot among the country's elite. With her striking good looks and professional success, Habibi stood as a symbol for everything that Afghanistan, an impoverished and illiterate country, might one day become.

On Sept. 27, 1996, the Taliban army took control of Kabul after a fight that devastated the capital.

"At 1 o'clock, the Taliban came into the city," Habibi recalls. "At 6 o'clock, they announced on the radio that women had to stay in the house and could not come out. I first thought this was a temporary measure because of the fighting. Then I came to realize that it was permanent."

Today, Habibi spends most of her time doing chores around the house. But there isn't so much of that, she says, since two of her three children have fled the country. On the rare occasion when Habibi ventures outside, her face—once among the most well known in the country—is covered by a veil.

"All the time I cook," she says with a cracked smile.

Inside her apartment, Habibi carries on a quiet rebellion. In a room off the foyer, the walls are adorned with family members' portraits—illegal under the Taliban, which considers images of living things sacrilege. And Habibi still keeps an album of photos that show her smiling with movie stars and heads of state.

"When the Taliban come to this house, we take them to another room," she says.

Habibi is careful not to criticize the country's leaders, but she and a handful of other professional women are beginning to push the Taliban to change.

Shortly after she was fired from her job, she and a group of female colleagues staged a protest outside

her office demanding that they be paid. Four months later, after consulting Mullah Omar, the Taliban agreed.

Habibi and 11 other professional women recently sent a petition to the Taliban asking that they be allowed to return to work. The women presented their request politely and without publicity, so as not to provoke their leaders.

"The Taliban think everything is OK and that we are happy sitting in our rooms," Habibi says. "But we want them to know that we are not happy. It is not the money. There is a need to rebuild the country, and our experience is being wasted."

As a Muslim, Habibi says she has hope that the clerics will ease up. She is less certain of the support she enjoys among other Afghan women.

"For the lower-class women, life is as it has always been," she says. "They are happy. Prices are stable. And there is peace."

Militias of Past Looted and Extorted

Jilani Humayum remembers when Kabul was divided among five warring militias. In the early 1990s, the fighting raged almost every night, and soldiers of each army looted and extorted in the fiefdoms they controlled.

"If you were walking down the street carrying a kilogram of meat, someone holding a Kalashnikov would charge you a tax," Humayum says. "If you drove down the street, they charged you a tax. Even common people were joining in, taking their Kalashnikovs and demanding bribes."

Humayum, a businessman, fled Kabul in 1992 and went to Pakistan. Two months ago, he returned to the Afghan city of Kandahar, where he has set up a dairy farm and a store selling milk and butter.

"Now you can walk the streets without fear," he says.

Humayum's enthusiasm for the Taliban ends with the peace. He doesn't care for their harsh brand of Islam or the way they are imposing it. Not long ago, Taliban enforcers decided that his uncle's hair was too long, and they pulled him aside and shaved his head without water.

Humayum would like to see his young daughter go to school.

"There is nothing in Islam that says a girl cannot be educated," he says.

Taliban leaders say they will allow girls to attend classes only when the country is able to build separate schools and give the girls

what they consider appropriate Muslim educations.

Sadiqullah Siddiqui, a taxi driver, doesn't think that day will ever come. He's taking his two sons and two daughters to Pakistan, where he hopes they will be able to learn to read and write.

He thinks he knows why the Taliban has made education a low priority.

"The Taliban does not want our children going to school," says Siddiqui, driving his cab down Kandahar's rutted streets. "Because if you get an education, you won't fight."

Luxury Hotel Faded and Dusty

Sher Ahmed, the food and beverage manager, holds a color brochure that the Hotel Intercontinental printed 30 years ago. It shows women lounging by the pool, couples playing tennis and Ahmed as a young man, sporting a red dinner jacket and a wide smile.

Ahmed, now wearing a gray beard and a tattered tunic, stands on the deserted dance floor. As a young man, he used to sneak up to the fifth floor to watch the couples dance.

Today, the bar is closed, the dance floor is dusty, and Ahmed rarely ventures up anymore. "I used to love this place," he says.

Continued from P. 4

"These women have had their lives stolen from them," Leno says. "Here, if a woman or girl vanishes, you see it all over the news. This is a whole country, 11½ million women, gone."

She is spearheading the Feminist Majority Foundation's Campaign to Stop Gender Apartheid, which is demanding that the U.S. treat Afghanistan as it did South Africa under apartheid—refusing to recognize the Taliban as a legitimate government and trying to convince business interests to stay out until these women's rights are restored.

Policy-wise, it's working. "In 1996, we began a campaign of public education and awareness," says Katherine Spillar, the foundation's national coordinator. "And the U.S. has taken a position—both President Clinton and Secretary of State [Madeleine] Albright have been outspoken in their condemnation. But we need to do more. We need to put pressure on the government to restore these women's rights."

Leno, she says, "got active just as we were starting. She's testified before Congress, demonstrated, led a delegation to protest Unocal's proposed pipeline [through Afghani-

stan]. She's really made it her issue." It is not a glamorous issue, nor is it easily remedied or even assuaged. One cannot simply raise money to fund research and hope for the best. One cannot send these women to Disneyland. It's a cause for a hard-liner, a lifelong, in-the-trenches activist, possibly a nun. And Leno is none of these things.

A rally-attending feminist all her life, she has been with the foundation just two years. But one day she found herself at a meeting in which members were despairing of their efforts.

"We were talking about tabling the whole thing," she recalls. "We were getting nowhere. The press was absolutely silent, and we couldn't raise any money. I'm sitting there, and suddenly I feel this imaginary shove in the back. I thought, 'Oh, right, this is why I'm here!'"

"Here" is the foundation's headquarters in West Hollywood, an odd pinkish building with reflective glass doors and windows. There is an enormous signed poster from "Thelma and Louise" on the wall and Price Club-sized bottles of Roloids and Motrin. Seated in a large conference room, Leno seems

so heart-rending. I was tortured by the image of them trapped in their houses, not knowing if anyone even noticed they were gone. I have to be one of the people looking for them."

So she threw her hand in—including her ace in the hole, her husband, who had supported her from the start. The story of the \$100,000 donation, which was made very publicly on both coasts, is a funny one.

5 'In Revenge, There Is Life,' Taliban Says

ANA MENENDEZ

Sher Ahmed, the head manager of food and beverages.

By DEXTER FILKINS
TIMES STAFF WRITER

Agence France-Presse

KABUL, Afghanistan—The Hotel Intercontinental, gem of a ruined city, exudes a medieval charm. The lobby walls surrendered their photos and portraits to the Taliban religious police two years ago. The drinking and dancing that drew sultans and kings have been replaced by ice water and prayer. At night, the breeze wafts into the Pamir Supper Club through a hole made by a missile, the gap framing a city of twinkling lights and curfew calm.

"The Taliban took everything," says Sher Ahmed, the sad-eyed manager of food and beverages. "But they brought the fighting to an end."

Peace has come to Afghanistan with a puritanical touch. After nine years of civil war, the soldiers of the Taliban religious army have tamed the cities and conquered the countryside, bringing this nation a measure of order and quietude it has not known in more than a quarter century.

Their triumph, sealed this summer during a remarkable string of victories over their rivals, extends to more than 95% of Afghanistan.

But the price of peace has been tyranny and fear, imposed by an Islamic movement so extreme that those who violate its ways are often killed or maimed in public ceremonies that echo with verses from the Koran. Members of the Taliban militia patrol the cities with switches and whips, dispersing crowds and snooping for dissent.

The onset of calm has given rise to the first signs of discontent, often expressed at the risk of arrest or death. Couples complain that their daughters are prohibited from attending school. Many women, their identities cloaked behind

guards carrying switches thrash filthy orphans who have tried to sneak into the stadium. A voice crackles into the loudspeaker: "In revenge, there is life."

The condemned man, Atiqullah, is seated cross-legged at the far end of the football field, blindfolded. One of the surgeons hands a Kalashnikov assault rifle to the murder victim's brother.

The crowd goes silent. The brother crouches and takes aim.

"In revenge, there is life," the voice says.

The brother fires into Atiqullah's head. Atiqullah lingers motionless for a second, then collapses in a

heap. A groan escapes from the audience.

The brother stands over Atiqullah, aims and fires again. The body lies still. Then the brother walks around his victim, crouches and fires a final shot. Spectators rush onto the field as the two men, avenger and condemned, are carried away in separate Toyota trucks.

A spectator, who asks not to be identified, explains that most Afghans do not share such enthusiasm for the public executions but that they fill the Kabul Sports Stadium on Fridays because there is so little else to do.

"In America, you have television and movies—the cinema," the man says. "Here, there is only this."

'We Emerged to Restore Order'

"I don't know what we have done to earn the enmity of so many countries," says Mullah Mohammed Hassan, a senior Taliban leader. "What have we done?"

Hassan offers a bit of history to justify the Taliban's harsh regime: Afghanistan's glorious victory in 1989, ending 10 years of Soviet

occupation, soured when the many factions of freedom fighters turned on one another. Anarchy was loosed, and Afghanistan was destroyed. Every street corner became an opportunity for one of the militias to set up a checkpoint, where residents were often forced to pay bribes and turn over their laughter and wives.

"We emerged to restore order and peace to the country," says Hassan, who lost a leg and pinky finger during the war against the Soviets.

Inspired by a young cleric—a former mujahedeen commander named Mullah Mohammed Omar—the Taliban swept across Afghanistan earlier this decade with a fanatical devotion. The Taliban fighters rolled over the previously unbeatable militias and captured Kabul in 1996.

To answer the anarchy, the Taliban imposed a series of rules so sweeping that they touch every aspect of daily life. Men must wear their mustaches just above their lips and their bangs neatly trimmed along their foreheads. Women must don burkas that cover the entire body and provide only a screen-covered opening in front of the eyes.

If a woman refuses?

"Maybe we beat her with a stick," says Mullah Mohammed

Trying to Save Women Buried Alive

If you were a woman or a girl in Afghanistan, here is what October would be like for you, under the Taliban:

There is no school for you, not even elementary school. Where once women were half the teachers and most of the university professors, now you can neither

PATT MORRISON

learn nor teach. If your kids get sick, if you go into labor, male doctors cannot so much as take your temperature, and almost no female doctors still practice. So you may stay home, and you might just die.

At home, your windows must be painted over lest a passing male glimpse a female form. If you go out, you wear a *burka*, an unwieldy swaddling of

cloth with only the eyes exposed through a small mesh screen, like the one in the door of a solitary confinement cell. But woe betide you if the Afghan winds—so brisk that kite-flying used to be a national pastime until it was banned as irreligious—whip the fabric and expose even an inch of skin. You'll be chased and beaten, maybe to death.

The same will happen if you set foot outside your door with anyone but your brother, husband, father or son. Yet many men died in the civil war; perhaps yours are among them, and you cannot leave home at all. But why should you? You can't have a job.

Today in New York and tomorrow in L.A., writer

Mavis Leno (yes, as in that Leno) is taking the lead in a Feminist Majority Foundation campaign to make the Clinton administration and Congress act with the same force against Afghanistan's "gender apartheid" as was used in South Africa, flexing policy and that powerful crowbar called the dollar.

"If we do not call *this* human rights abuse," Leno says, "then we have a problem calling women human, or we don't call 'abuse' anything that doesn't involve killing somebody."

In their desolation and isolation, Afghan women remind her of her father, trapped years ago in a mine cave-in. He came out of it with broken ribs, but he told his daughter that "the most terrible thing was that he had no way of knowing if anyone was looking for him." So it is now: "These women have been buried alive, and they don't know if anybody even knows they're there and is coming for them. We need to let them know we're coming."

This is no "women's thing," no "liberal thing." Jay Leno will try to enlist Bob and Elizabeth Dole. One of Orange County's GOP congressmen, Dana Rohrabacher, is ferocious on the topic. In this he has no bigger supporter than Hassan Nouri, an Afghan American engineer who set up war-zone medical clinics and opposed Communists and the Taliban alike.

The Taliban, Nouri says, distorts Islam to "violate human rights in the name of religion." After a woman was raped by dozens of rival soldiers and died, the Taliban pledged to stop such treatment of women. In a way, says Nouri acidly, they did. "They put them all in prison."

Once the beneficiary of U.S. support, the rebel Taliban is now the ruling Taliban. It runs Afghanistan like a cult concentration camp; it is no more Islamic than the people who cheered Matthew Shepard's murder are Christian. Secretary of State Madeleine Albright calls its dealings with women "harsh and backward." Sen. Dianne Feinstein has held hearings into its abuses. Even Iran keeps the Taliban at arm's length, like a bad fish. If it were a virus—and some fear it is politically contagious—it would have been quarantined long ago.

So where, people ask, is government pressure on its rich ally, Saudi Arabia? On its neighbor Pakistan? I have a question, just as good—where are the power brokers who are laboring to whip up moral outrage on a sex scandal, when here truly is an outrageous offense against a whole gender, and all they have to do to see it is to lift a veil?

Patt Morrison's column appears Wednesdays. Her e-mail address is patt.morrison@latimes.com.

Reuters

Mavis Leno, with Jay, could not turn her back on Afghani women.

Stealing Back the Lives of Women

■ **Rights:** Mavis Leno is leading the charge against Afghanistan's Taliban, who are subjugating women and girls.

covered from head to toe by a burqa, a body-bag-like garment with a square of netting to peer through. If they fail to comply with any of these rules, they are beaten or shot.

"This is a government that cuts off people's hands, that buries homosexuals alive. These are the bad guys. And we're the only hope these women have left. We're their last chance."

continued on p. 6

By **MARY McNAMARA**
TIMES STAFF WRITER

As a cause, women are never chic. Rain forests, ailing children, vanishing species, AIDS . . . these are the issues that generate philanthropic and activist heat. Women in need . . . well, the fuzzy-warm factor is pretty low. What assails women is usually some pervasive system. The social order. The male psyche. The government. Who wants to confront such behemoths?

Mavis Leno, it would seem. Mavis Leno, wife of Jay. Her life has been, she says, "a very fun, boho kind of existence," but now she is making her high-profile activist debut—on behalf of women. And Afghani women at that.

Last week, she and her husband donated \$100,000 to the Feminist Majority Fund, of which she is a board member, in an effort to increase awareness of women living under the Taliban.

A rebel army of religious zealots, the Taliban wrested control of Afghanistan two years ago. At the time, the Muslim majority, including women, had been leading modern if war-torn lives. Women went to college, held jobs outside the home; they made up 70% of the country's teachers, 40% of its doctors. They moved freely. Under the Taliban, all that changed.

An annotated list of the new restrictions and reprisals reads like something from "The Handmaid's Tale." Women no longer are allowed to hold jobs or attend school or college. They may not be treated by male doctors. They may not leave their homes unless accompanied by a male relative, and then only if

distortion is not always easy to discern, neither for those who transmit the untruth nor for us who try to detect them. Like everyone else, reporters and editors either sincerely share in the political ideology that makes it so easy for them to believe the news they produce, or they go along with because they know on which side their bread is buttered. For the continuity of civilization, history and the lessons derived therefrom must be more than propaganda with footnotes.

-Bruce Richardson-

Notes

- 1 Edward S. Herman. *The Political Economy of the Mass Media*. New York. Pantheon. 1988. pp 106-117. 2 Ibid. 3 Ibid. 4 Ibid.
- 5 Alvin A. Snyder. *Warriors of Disinformation*. New York. Arcade. 1995, pp 15-18. 6 Ibid. 7 Ibid.
- 8 Alvin A. Snyder. *Warriors of Disinformation*. New York. Arcade. 1995. pp 112-119. 9 Ibid.
- 10 Kar Bird and Max Holland. "The Philippines: Official News," Washington, *Nation*. June 1994, pp 33-37. 11 Ibid. 12 Ibid.
- 13 David Wise. *The Politics of Lying*. New York, Vintage. 1973. pp 319-322. 14 Ibid. 15 Ibid. 16 Ibid.
- 17 Lee Solomon. *Unreliable Sources*. New York, St. Martin. 1995, pp 122-133. 18 Ibid. 19 Ibid. 20 Ibid. 21 Ibid. 22 Ibid.
- 23 Ibid. 24 Ibid.

مجله آئینه افغانستان به دهسالگی قدم گذاشت

سرمقاله مدیر مسئول

اولین شماره مجله آئینه افغانستان نه سال قبل در همین ماه چاپ شده بود و تاکنون ۷۴ شماره بدسترس هموطنان قدیم شده است که بطور حد وسطی سال هفت شماره میشود، هر شماره بطور حد وسطی حدود ۱۳۰ صفحه داشته و هر صفحه دارای ۵۵ تا ۶۰ سطر بوده است. علت پسمانی ما از توزیع ماهوار فقط مشکل اقتصادی و بیوسیلگی بوده، ولی افتخار داریم که مانند (امید) اجیر از یک کشور اجنبی و دشمن افغانستان تمویل نشده ایم، و نه حکومت‌های افغانستان یا موسسات داخلی و خارجی بما کمک کرده است، درحالیکه خوجه ثین ربانی برای (امید) تحریک مطبعت مستقل خریداری نمود و حتی برای ترجمانها و خبرنگاران آن در اروپا و آسیا حکومت ایران و دیگر منابع طرفدار خوجه ثین معاش میدهند. طرفه اینکه برای عزیزالله مرموز (پرچمی معروف) از طرف حکومت ایران در لندن معاش و مصرف منظور گردید تا از مقالات ستمگرانی منتشره درامیداجیر، خصوصاً آن سلسله مقالاتیکه برای تجزیه افغانستان و تولید نفاق تهیه و نشر شده بود، چند جلد کتاب تدوین کند.

علی، حلقه امید از خوجه ثین اکادمی گرفته تا کلپ دیموکراسی داکتر رهین تارادیوهای سعید فیضی و عمر صمد بالای شرافت و ناموس وطن تجارت کردند و دلراندوختند، ولی من با همسنگران و همکارانم نهیمن سالگرد مجله آئینه افغانستان را با این افتخار تجلیل میکنیم که بغض شوروی و کمونستها و جنگ سالاران تنظیمی و ستمیها و وطنفروشان تجزیه طلب، و برای افشاء اعمال ننگین تفنگداران قاتل مبارزه کرده ایم و این مبارزه سرافتمندانه بوسایل مختلف تا آخرین رمق حیات ادامه خواهد داشت.

۷۴ شماره ایکه طبع و توزیع شده، از لحاظ تشکیلات اگر محصول کارشاقه و زحمات شباروزی یکنفر بوده که بهترین سالهای عمر خود را وقف نجات وطن کرده است، ولی درین مبارزه هدفمند و پیگیر عده زیاد همسنگران ملیگراسهیم بوده اند که بدون همکاری و تشریک مساعی آنها، این مجله اهداف بس مشکل سرنگونی تنظیمهای مساد پیشه و تنخواه خور اجنبی و جنگ سالاران اجیر مسایگان، جلوگیری از تجزیه افغانستان و رویکار آمدن یک حکومت ممثل اراده آزاد مردم یعنی حکومت قانون را تعقیب کرده نمیتوانست. بحمدالله دوهف اول الذکر برآورده شده، اما هدف سؤم که رویکار آمدن حکومت قانون در افغانستان میباشد تا هنوز تحقق نیافته است.

آئینه افغانستان اولین نشریه آزاد برون مرزی دارای خصلت ناسیونالستی است که سه سال قبل هنگامیکه طالبان سهرقندهار را مسخر شدند، تحریک طالبان را بطور مشروط بر رسمیت شناخت. در آنوقت پیشگوئی ما با اساس شناخت واقعیت های افغانستان این بود که تحریک طالبان بمنظور تامین وحدت ملی و تمامیت ارضی کشور اول سهرکابل و بعد از آن ولایات شرقی و شمالی افغانستان را تسخیر خواهند کرد و این پیشگوئی در اوائل ماه دسامبر ۱۹۹۸ که این نامه رقم میشود حدود ۹۰ فیصد تحقق یافته است. از همه مهمتر، پایگاه بزرگ نظامی و استعماری ایران در بامیان سقوط کرده و ولایت باستانی بامیان که با اثر تحریکات ایران بطرف تجزیه طلبی بویان بود، یکبار دیگر جزء تشکیلات دولتی کشور افغانستان شده است. معهذ، قدرت سیاسی آنطوریکه توقع میرفت تاکنون بمردم افغانستان منتقل نگردیده و مردم انتظار دارند تحریک اسلامی طالبان وعده های مکرر شان را در مورد انتقال قدرت سیاسی بمردم جامه عمل ببوشانند. در شرایط حاضر برای تحقق دادن این مامول تدویر لویه جرگه ملی یگانه راه حل بنظر میرسد. ما خیرخواه و خوشین طالبان هستیم و میخواهیم آنها بحیث یک حکومت قانونی و دارای مشروعیت در افغانستان باقی بمانند. و من الله التوفیق. دکتور سید خلیل الله هاشمیان.

شماره مسلسل ۷۴

Thus, government and corporate interests not only structure the way the media report reality, they structure much of reality itself. [15] Along with owners and advertisers, government leaders exercise a substantial influence over what become news. Aside from this coincidence of ideological perspectives, news people generally are attracted to power, finding it more gratifying and rewarding to stand with than against it. [16] Those who wield words often hope that they might exercise a determinant influence over those who wield power. Aware that news people are ready to be seduced, rulers are not above enticing publishers, editors, and journalists with invitations into the circles of power.

In addition to cozy off-the-record receptions with top officials, there are gala events at the highest levels of government featuring not only leaders of industry, diplomats, congressional leaders, and entertainment celebrities but also a selection of journalists, editors, and publishers. The government exercises control over news organizations through its control over the product to market: information (and misinformation). Daily assemblages of proposals, tips, press releases, documents, and interviews roll out of the White House and various federal agencies and departments. In a matter of hours, sometimes minutes, the major media are telling the public what the government wants them to hear. The State Department alone spends millions of dollars annually disseminating information that fits its view of the world. It employs a public relations staff of over three thousand people, many of whom can supply news snippets to cooperative journalists, or nothing at all to those proscribed as uncooperative. [17]

Every morning in the nation's capital, the White House senior staff meet to decide as one former participant put it, "What do we want the press to cover today and how?" Within minutes after the decisions are made, the "line of the day" is sent out via computer to all senior administration officials and to thousands of government public relations people and press secretaries, covering agencies that deal with both domestic and foreign affairs. [18] As a follow-up, officials call each network fifteen minutes prior to the evening news telecast to ascertain what will appear. As a former chief of staff once remarked about the self-serving stories he repeatedly planted in the press: "We fed it to them and they ate it." [19]

Government leaders have ways of retaliating against unfavorable treatment by the news media. Officials routinely deny interviews, withhold access to information, give exclusive material to favored journalists, and misleading information to disfavored ones, and award prestigious positions to especially cooperative newsmen. When cooption of the media into this exclusive realm fails, however, government is not above utilizing the police powers of the state, for example: the FBI has and does harass news people who persist in writing troublesome stories, and on repeated occasions the government has subpoenaed documents, tapes, and other materials used by news organizations. [20] Obviously, such Orwellian measures impose a "chilling effect" on the press, and encourages self-censorship.

Propaganda Disguised as News

The Pentagon sends out hundreds of stories and slanted editorials each week that are routinely picked up by newspapers and broadcast stations across the country and presented to the public as trustworthy products of independent journalism. [21] According to officials at the United States Information Service (USIS), the government has teams of propagandists in Washington who create stories that are wired daily to USIS's 206 offices in 127 countries. [22] Many of these news plants appear in the foreign press then return as "blowback" that is, they are picked up by US correspondents abroad and transmitted to an unsuspecting American public. [23]

What this "manufactured" news is not likely to do is inform us of the economic class interests that underlie the US global military machine. [24] It will not tell us, for example, about US involvement in the repressive political and military policies employed to subordinate Afghanistan to the dictates of Washington. In sum, those who see the news as being the outcome of objective reportage by professionally trained, independent journalists are missing much of the picture. What passes for "news" is a product of many forces, involving the dominant political culture and powerful economic and government institutions, all dedicated to maintaining an ideological monopoly, controlling the flow of information and opinion in ways that best advance their interests. That so many journalists fail to see the evidence of how thoroughly they themselves are part of the news-manufacturing process.

Effective Propaganda

The most effective propaganda is that which relies on framing rather than falsehood. By bending the truth rather than breaking it, using emphasis, nuance, innuendo, and peripheral embellishments as communicators can create a desired impression without resorting to explicit advocacy and without departing too far from the appearance of objectivity. One common method is to select labels and other vocabulary designed to convey politically loaded images. These labels and phrases, like masks in a Greek drama, convey negative cues regarding events and persona, often without benefit of, and usually as a substitute for, supportive information. The persistent, fallacious characterization of the Taliban as oppressive, religious zealots devoid of humanity represents an excellent case in point. Thus, during a CBS *Sixty Minutes* re-broadcast, Christiane Amanpour referred retrospectively to the Taliban as "the most repressive government in the history of Afghanistan," how different an impression would have been created had she been factual and labeled them as a grass-roots movement for national unity or as a social phenomenon that rose from the ashes of twenty years of war and in response to the horror of previous administrations.

When political struggles are never explained in their substance, we are left with the presumption that the conflict is caused by an innately hostile adversary. By slighting content and framing details as in the *Sixty Minutes* telecast, the media are able to neutralize the truth while giving an appearance of having thoroughly and objectively treated the subject. Misinformation is sometimes so widespread that the line between intentional and unintentional

The foregoing reflects a belief, based on many years of study of the workings of the media, and for the purpose of this inquiry, the attendant news coverage of Afghanistan, that they serve to mobilize support for the special interests that dominate the state and private activity, and that their choices, emphases, and omissions can often be understood best, and sometimes with striking clarity and insight, by analyzing them in such terms. Leaders of the media claim that their news choices rest on unbiased professional and objective criteria, and they have support for this contention in the intellectual community. [1] If, however, the powerful are able to fix the premises of discourse, to decide what the general populace is allowed to see, hear, and think about, and to manage public opinion by regular propaganda campaigns, the standard view of how the system works is at serious odds with reality. [2] Walter Lippmann writing in the 1920s, claimed that propaganda had already become "a regular organ of popular government," and was steadily increasing in sophistication and importance. [3] There are those among us who contend that this is not all the mass-media do, but many believe the propaganda function to be a very important aspect of their overall service. Contrary to the usual image of the press as cantankerous, obstinate, and ubiquitous in its search for the truth, we will endeavor to depict how an underlying elite consensus largely structures all facets of the news.

For many people an issue does not exist until it appears in the news media. Indeed, what we even define as an issue or event, what we see and hear, and what we do not see and hear are greatly determined by those who control the communications world, be it separatist movement in Kosovo, alleged terrorist attacks against US interests, or UN assertions of Taliban transgressions, few of us know things except as they are defined in the news. Even when we don't believe what the media say, we are still hearing or reading their viewpoint rather than some other. They, therefore, are still setting the agenda, defining what it is we must believe or disbelieve, accept or reject. The media exert a persistent influence in defining the scope of respectable political discourse. [4] The press's misrepresentations are not usually accidental, nor merely the result of the complexity of actual events or the maladroitness of poorly informed journalists. While those kinds of problems exist, another kind of distortion predominates, one not due to chance or to the idiosyncratic qualities of news production or news people. [5] The major distortion are repeatable and systemic, the product not only of deliberate manipulations but of the ideological and economic intercourse under which the media operate. [6]

Be this as it may, growing numbers of people are becoming increasingly aware that the media are neither objective nor consistently accurate in their portrayal of issues and events. There has emerged a growing understanding that we need to defend ourselves by challenging the misinformation we are fed. [7] The question then becomes: how much of what the news media tell us is true, and how does it control our view of the world, and how does the media influence and manipulate the public's perception of reality?

The mass-media serve as a system for communicating messages and symbols to the general populace. It is their function to amuse, entertain, and inform, and to inculcate individuals with the values, beliefs, and codes of behavior that will integrate them into the institutional structures of the larger society. [8] In a world of concentrated wealth and major conflicts of class interest, to fulfill this role requires systemic propaganda. [9] A propaganda model focuses on this inequality of wealth and power and its multilevel effects on mass-media interests and choices. It traces the route by which money and power are able to filter out the news they deem fit to print, marginalize dissent, and allow the government and dominant private interests to get their message across to the public: the essential ingredients of our propaganda model, or set of news "filters" fall under the following headings: (1) the size; concentrated ownership; owner-wealth; and profit orientation of the dominant mass-media firms; (2) advertising as the primary income source of the mass-media; (3) the reliance of the media on information provided by government, business, and "experts" funded and approved by these primary sources and agents of power; (4) coercive measures taken by the power brokers as a means of disciplining the media; and (5) "antiterrorism" replacing communism as a national religion and control mechanism. [10] These elements interact with and reinforce one another. The raw material of news must pass through successive filters, leaving only the cleansed residue fit to print. Thus, they mold the premise of discourse and interpretation, and the definition of what is newsworthy in the first place, and they explain the basis and operation of what amount to propaganda campaigns. [11]

The elite domination of the media and marginalization of dissidents that results from the operation of these filters occurs so naturally (such is the case with reportage covering events in Afghanistan) that news people, frequently operating with complete integrity and goodwill, are able to convince themselves that they choose and interpret the news "objectively" and on the basis of professional news value. [12] In assessing the newsworthiness of the U.S. government's urgent claims that Afghanistan has become the center for international terrorism, the media do not stop to ponder the bias inherent in the priority assigned to government supplied raw material or the possibility that the government might be manipulating the news imposing its own agenda, and deliberately diverting attention from other material. [13]

The Myth of Objectivity

As articulated by the journalism profession, "objectivity" means reporters should not render their own opinions or biases into their reporting. But the worthy ideal has been debased in practice to mean that reporters must discard their critical thinking and questioning. They must not press too deeply into areas that might cause discomfort to those of power, wealth and conservative ideology. In so trying to neutralize themselves, they often succeed in neutralizing their subject matter. Corporate and government entities not only own the media but control much of the world's infrastructure as well, including but not limited to its financial, legal, educational, military, and cultural institutions. [14]

زنها بمقابل طالبان تورخورده...!!!

حکومات اسرائیل، فرانسه، انگلستان، روسیه، و اقمار شان (در حالیکه ایران و هند نیز تحریک را دامن میزنند) حدود ۱۴۰ انجمن زنهای جهان را بمقابل طالبان تحریک و تجهیز نموده تا ذهنیت حکومتها و مردم جهان را بمقابل طالبان مسموم ساخته و دروازه در آمد شانرا بملل متحد مسدود نگاه دارند. خانم ولی مسعود درلندن (که یک پرچمی شناخته شده و دست لوت بیرک کارمل بود) و چند خانم ستمی دیگر از حلقه امید در امریکا و شخص روان فرهادی و خانمش، دکتور رهین و خانمش، عمر صمد و خانمش هم درین کامپین سهم فعال دارند. داکتر عبدالله برای جلب نظر خانمهای امریکائی در مجالس خصوصی شبانه در نیویارک رقص لوگری میکند. رقاصه های معروف، سراینده ها و یکمده اکتریس ها و اکترورهای هالیوود (که همه شان برای تبلیغات موثر میباشند) نیز درین کامپین سهم شده، هنوز اول کار است!!!

اکنون بر طالبان است تا سیاست و روش خود را در زمینه ارزیابی کنند که دوام این تحریک خطیر و اثر بخش خانمهای جهان برایشان مضرتراست یا تاسیس مکاتب و پوهنتون نسوان در افغانستان؟ خانم جی لینو و آقای لینو کومیدین مشهور امریکا که شبانه یکساعت روی چنل چهارم امریکا را میخنداند نیز درین کامپین سهم شده و یک لک دالر اعانه داده اند. تفصیل خبر در بخش انگلیسی چاپ شده است.

اداره صحیح همگی (شرکت آریانا)

(۶) همین طیاره مورد بحث برای مدت یکسال در یک جزیره نزدیک بافریقای جنوبی با عوارض تخنکی استاده بود، کمپنی فرانسوی که یک شعبه (ایر فرانس) است به ترمیم طیاره پرداخته آنرا برای فروش بیاریس آورد، این طیاره در کشور های اروپائی امکان فروش را ندارد زیرا بموجب ستاندارد جدید اروپا با مقررات برابر نیست. تنها در بعضی کشور های افریقا و آسیا که یابند مقررات موسسه هوانوادی ملکی نمیشاند، پرواز کرده میتواند.

(۷) شرکت هوائی آریانا که سنه ضعیف مالی دارد اگر این طیاره را خریداری کند نورشکست مواحه میشود و فروش دوباره آن به نیم قیمت هم مشکل خواهد بود.

من مسئولیت خود را بحدت یک افعال ایفا کردم، اولیای امور محیرند. با احترام

بازداشت اداره: ما درین مورد با یک عده افغانهای وارد و مسلکی و از آنجمله انجنیر گریان، انجنیر عمر بر ملککار و کسان دیگر در کانادا استعلام و مشوره کردم و همگی شان نوشته آقای امس الله را ناسند کردند. انجنیر گریان گفت که او این موضوع را بخواه رئیس و معاونش شرکت آریانا رسانده و برای دمه کرده است.

زنهای افغان به تبلیغات میان تهی بازی نمیخورند، اخبار طالبان از مگس فیل ساخته، در حقیقت هیچ چیز نوی در فرمان ملا عمر وجود ندارد و دوام همان وحشت و بدبختی و ظلم است که در دوره ربانی شروع شد و دوره طالبان هنوز هم بالای زن بحیث حیوان ناطق تطبیق میگردد. والسلام (امضاء پنجنفر همشیره متذکره).

اخبار داخل افغانستان بحواله جریده شریعت

از شماره ۱۶۹ مورخ ۴ اکتوبر ۹۸: فرمانی بامضاء امیرالمومنین طالبان صادر شده و قرار ذیل:

(۱) زمین هائیکه قبل از سال ۱۳۵۷ هـ مالیه اخذ میگردد، در آینده نیز مالیه اخذ میگردد. (۲) زمینهاییکه جدیداً آماده زرع گردیده است و کدام مشکلی نداشته باشد، مالیه آن نیز گرفته میشود. (۳) زمینهاییکه امارت اسلامی افغانستان بر آن ادعای ملکیت داشته باشد تا تکمیل معلومات در زمینه ملکیت آن، معطل باشد. (۴) پول مالیات زمین در یک حساب خاص در بانک ها شامل گردیده و بدون اجازه مقام امارت اسلامی افغانستان هیچکس آنرا مصرف کرده نمیتواند. ۲۸۱ تن محبوس از زندان جوز جان بعد از آنکه دوسیه های نسبتی شان رسیدگی شد، رها گردیدند. سنگ تهدهای یک محراب مسجد در ساحه پل محمود خان گذاشته شد و مصرف تعمیر این مسجد را مبلغ ۵۴۶ لک افغانی (معادل ۱۶۰۰ دالر) یک تاجر قندهاری موسوم به حاجی عبدالغنی میپردازد. ۸۰۰ نفر جوانان ولسوالی اجرستان ولایت ارزگان بخوشی خود برای دفاغ از خاک وطن بحبها غریب کشور انتقال یافتند. دو قوماندان معروف حزب وحدت اجیر ایران، یکی علی بخش و دیگری عبدالرحیم با اسلحه و افراد دست داشته به لشکر طالبان پیوستند. ۱۷ تن حافظ قرآن مجید دستار بندی و بمقامات مربوطه برای خدمت بحاجمه معرفی گردیدند. ولسوالی قره باغ ولایت غزنی و مردم آن بخوشی خودشان بحکومت طالبان تسلیم شدند. کار صدور گاز بولایت مزار شریف شروع شده است.

از شماره ۱۷۰ مورخ ۱۷ اکتوبر ۹۸: عالیقدر امیرالمومنین طالبان فرمان جدیدی در مورد تادیبه مهر و پرداخت حق میراث بزنها صادر کرده است. عالیقدر امیرالمومنین طالبان در یک مصاحبه مطبوعاتی در شهر قندهار بعملیات جاسوسی و مداخلات بیشرمانه ایران در امور داخلی افغانستان اشاره نموده هکذا بالای ملل متحد بازتباط رسمیت نشناختن حکومت طالبان انتقاد نمود. در ولایت سمنگان مقدار زیاد اسلحه و مهمات نظامی کشف و دستگیر شده است. سه تن جنایتکار (اختر محمد - عبدالسلام ولد شیرعلی - و محمد عظیم ولد شمس الدین) که بداشتن سلاح بنام طالب بخانه های مردم رفته اسلحه و پول جمع آوری نموده اند در مزار شریف غرغره شدند.

از شماره ۱۷۱ مورخ ۱۱ اکتوبر ۹۸: ۳۰ تن بندیان از محبس ولایت هرات آزاد شدند. یک هیات علما و طالبان از شرک مرزی اسلام قلعه و ولسوالی کهسار و گیت هرات دیدن کردند. بموجب آخرین کشفیات باسناد بیانات چشم دیدافغانها، محمود صارمی ایرانی یک افسر رعایتیه ایران بود که هدیایات نظامی صادر میکرد و وی هیچگاه ژورنالست نبوده بلکه آمر استخبارات نظامی ایران بود. از ولسوالی پنج آب ولایت بامیان مقدار زیاد اسلحه و مهمات نظامی کشف و دستگیر شد. در اثر انفجا ماین ها که توسط دشمنان طالبان مخفی شده بودند، در ولسوالی میربچه کوت ولایت پروان و مربوطات آن ده نفر مامورین ضد ماین هلاک شده اند. یکنفر قاتل در ولایت زابل در محضر عام قصاص گردید. ارتباط پوستی بین ولایات و مناطق تحت تسلط طالبان تامین شده است.

از شماره ۱۷۲ مورخ ۱۴ اکتوبر: وزیر خارجه سرپرست طالبان پیام هائی بعنوان سرمنشی ملل متحد و رئیس کنفرانس کشور های اسلامی در باره مداخلات ایران صادر نموده است. از ولایت سمنگان مقادیر زیاد اسلحه و مهمات نظامی کشف و دستگیر شده است. یکتعداد قوماندانهای شیعه مذهب ولسوالی قره باغ ولایت غزنی اسلحه و مهمات نظامی خود را تسلیم و خود شان هم حاضر به همکاری عملی با طالبان شده اند. مولوی عبدالمنان نیازی بحیث والی ولایت بلخ مقرر شده است. تعمیر دافغانستان بانک در ولایت لوگر و تعمیر ولسوالی سنگچارک در ولایت بلخ ترمیم و مورد استفاده مجدد قرار گرفت. درین شماره از کشف و دستگیری ۱۶ کابین در یک قطار آهن ایران که بزییر نام مواد خوراکه برای حکومت ربانی در شمال فرستاده شده بود و در کشور قزاقستان در اثر تلاشی مامورین مربوطه معلوم گردید که قطار ریل مذکور کاملاً اسلحه و مهمات نظامی میباشد، اخبار و مقالات نشر شده و این بدنامی بین المللی ایران بحیث ثبوت دیگر مداخله ایران در امور افغانستان تقبیح شده است.

از شماره ۱۷۳ مورخ ۱۷ اکتوبر: هشت تن افراد ملکی بشمول پنج طفل در اثر حمله راکتی احمد شاه مسعود بالای شهر کابل هلاک و بخاک سپرده شدند. بقرار توضیحات قوماندان سید داود ظریف مربوط حزب وحدت اجیر ایران سفارت هندوستان در ترکمنستان ماهانه دولک دالر بحزب وحدت اجیر ایران کمک مالی میکرده است. روز بین المللی سره میاست با فرمان عالیقدر امیرالمومنین طالبان تجلیل گردید.

شماره ۷۴ سال دهم، دسامبر ۱۹۹۸ - قوس ۱۳۷۷

SERIAL NO.74, VOLUME 10, DECEMBER 1998 - QAUS 1377

ایینه افغانستان

شماره فوق العاده تقاضای ملت
برای تدویر عاجل لویه جرگه
ملت مسلمان، شریف و مجاهد افغان
حق دارد سرنوشت خود را

خودش تعیین کند!

PRICES :
USA \$5 - CANADA \$6
EUROPE \$9
AUSTRALIA \$10

قیمت فروش:
امریکا ۵ دلار - کانادا ۶ دلار
اروپا ۹ دلار - استرالیا ۱۰ دلار

AFGHANISTAN MIRROR
P.O. BOX 418
MONTCLAIR, CA 91763
TEL: (909) 626 8714
FAX: (909) 625 6751

بمقیده ما اورپک، هزاره، پشتون، ترکمن، بلوچ، تاجیک، نورستانی
وسایر اقوام افغان هر کدام همه وارفتی افغانستان پرده، درخانی
مشترک افغانستان سهم و مسکولیت مساوی دارند.

پشت امر ستد رشید و امیر غفر خیل

والدین احتجاجیو الریعم اقامو الملوة وامرهم هـولک بیغمه

ووما رزقمم یخفون (ترجمه): و آنانکه امر خداراجایت واطاعت کردند
وتمار بیاداشتند وکارشماره امشورت یکدیگر انجام دهند واز آنچه روزی آنها را یکدیگر بمیران

ایناق مسکنند - سورة السورۃ - آیه ۳۸

AFGHANISTAN MIRROR

Our E-Mail: WWW.MIRROR@AOL.COM

آینه افغانستان

ماهرسانه منتقل غیر حزبی، ملی و دلسازی

مجله آینه افغانستان یک نشریه غیر حزبی است
عائده دساعتیبا با کمال مستعان پذیرفته شود

موسس و ناشر:
دکتر سید محمد بنده اشیمان

فصله اشتراک

در امریکا	معماد	در اروپا آسیا
۶۰ دالر سالانه		۱۲۰ دالر
۳۰ دالر فصلانه		۶۰ دالر

قیمت یک فقره پنج دالر در امریکا
AFGHANISTAN MIRROR
P.O. BOX 418
MONTCLAIR, CA 91763

تلاش دارد با بدترین کمترین سندها را با بد

مست را یک نشریه منتشر شود

TEL. (909) 626 8314
FAX (909) 625 6751

خدمات نشریه انجمن افغانیست
نشریه افغانیست

صفحه

نهرس مترجات

عنوان

سرمقاله مدیر مسئول در صفحه ۳ انگلیسی
اخبار افغانستان

- ۱ فجاج بروردی از نظر کیهان لندن
- ۴ دستیابی امریکا در قبال رجعت پادشاه سابق
- ۴ تصمیم قاطع امریکا برای محو یا دستگیری بن لادن
- ۵ گداهای اسلحه ایران در بامیان
- ۶ مصوبه مورخ ۱۸ اگست شورای امنیت
- ۷ ملی وحدت بحیث ارگان نشراتی حزب فیلکوه و نکته ها
- ۸ کهنه تار نو تراش - اسلم فرهنگیا.
- ۸ فرمان خشک و خالی ملا محمد عمر
- ۹ اخبار داخل افغانستان
- ۱۰ مصاحبه لوی ملا صاحب با جریده (الواسط)
- ۱۲ مصاحبه لوی ملا صاحب با روزنامه (النهار)
- ۱۵ فرمان عیب ترافیکی و مصاحبه مدیر جریده مسلم
- ۱۸ شرکت آریانا باز طیاره می خرد - امین الله میخانیک
- ۱۹ امریکا و حقوق بشر - عبدالحمید نوری
- ۱۹ اشتباهات طالبان - بوهاند محمد نادر عمر
- ۲۱ چه مورثی بتیاری حوی ثی فتخان نکیزی - جنرال سایی
- ۲۴ یادین و آئین افغانها تغییر داده میشود؟ - عبدالکریم حکیمی
- ۲۸ کورخود و بینای دیگران - محمد نعیم بارز از فرانسه
- ۲۹ نسخه ای برای «خرافه» ساختن شاعلی آئین - دکتر هاشمیان
- ۳۵ از سفیران صلح تا سفیران جنگ - احمد کریم مشتاق نوری
- ۳۵ پادشاه شانوک علی احمد خا کداده - ختمهای قران مجید صفی التزم
- ۳۷ چرا ریش؟ - عبدالصمد و هابزاده (فریار)
- ۴۰ تاملی در باره ریش - محمد سرور نور افشان
- ۴۱ خبروفات مرحومین استاد محمد عثمان صدقی و عبدالحمید زابلی
- ۴۳ خیر وفات مرحومه میرمن زرمینه فاروقی ونامه ای از مجددی صاحب
- ۴۴ مکاتبات وارده: درباره دکتر محمد کرم عثمان -
- ۴۴ اختلاف نظر بین دودوست ... - سید فقیر علوی
- ۴۷ ناشوک درم - فانتزی (اداره)
- ۴۷ تجارت ارشد الشیاطین ...
- ۴۸ مسعود با پوستین فره قلی
- ۴۹ اطلاعات انجمن اسلامی و ملی افغانان مهاجر در ویرجینیا
- ۵۰ در باره امیر عبدالرحمن خان و خواهرش - احمد صدیق حیات
- ۵۴ پیرامون لقب (امیر المومنین) - احمد صدیق حیات
- ۵۴ بخش زبان و ادبیات: اشعار استاد شر و هابزاده (فریار)
- ۵۷ نگهش از شعر و شاعران - عبدالعلی نور از فریمان ونسخه ترجمان
- ۵۹ صفحه انتخابی آقای محمد حسن کریمی
- ۶۰ صفحه آقای احمد صدیق حیات
- ۶۲ برق نگاه - دکتر سحر مهجور - آواره نور محمد تابش
- ۶۳ با استقبال از یادبود مرحوم غلام محمد غبار - احمد صدیق حیات

بیت افغانیست